

voice

ATHENS

30 ΑΠΡΙΛΙΟΥ - 6 ΜΑΪΟΥ 2026
ΤΕΥΧΟΣ 996, 210 Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ
WWW.ATHENSVOICE.GR
FREE PRESS ΚΑΘΕ ΠΕΜΠΤΗ

Πολυκατοικίες

Ο Δημήτρης-Κρις Αγκαράι
μιλάει για το graphic novel του
Του Δημήτρη Αθανασιάδη

Μαριάννα Κατσιρίκα & Δημήτρης Μπάκουλης

Ο κόσμος έχει ανάγκη από ρομάντζο
Της Μαριάννας Μανωλοπούλου

Η Μυρσίνη Αριστέιδου στο Sundance Film Festival

Η σκηνοθέτρια που απέσπασε
το Βραβείο Κοινού μιλάει στην Α.Υ.
Του Δημήτρη Αθανασιάδη

Νέλλη Παππά

Η αγαπημένη Φιφίκα του «Μπακαλόγατου»
διηγείται τη ζωή της
Της Πηνελόπης Μασούρη

ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΑ

Ακρόπολη και Πέριξ TikTok stories

Των Χριστίνας Μισιρλή και Εύας Βαλαμβάνου

 SILVERCREST®

Andre Agassi

**Makes
your life
easy.**

Andre Agassi

Διαθέσιμο στα:

Κουζίνα & Οικιακός εξοπλισμός

Εκδότης-Διευθυντής Φώτης Γεωργελές

Σύμβουλος Έκδοσης Σταυρούλα Παναγιωτάκη
Διευθύντρια Σύνταξης Αγγελική Μπιρμπιλη

Αρχισυνταξία Δήμητρα Γκρους

Γενική Διεύθυνση Διαφήμισης Λουίζα Ναθαναήλ

Art Director Φώτης Πεχλιβανίδης

Διεύθυνση Web Δημήτρης Αθανασιάδης

Σύμβουλος Διεύθυνσης Χριστίνα Γαλανοπούλου

Αρχισυνταξία Δανάη Καμζόλα (Podcast & City Guide),
Μπάμπης Καλογιάννης
Αρχισυνταξία Newsroom Τόνια Ζαραβέλα

Τεχνικός διευθυντής Βάσιος Συνταξιαμάς
Social Media Manager Τάσος Ανέστης

Υπεύθυνος ύλης Τάκης Σκριβάνος
Επιμέλεια ύλης Φανή Κουλούτζου, Κατερίνα Ασήμου

Συντακτική ομάδα: Κ. Αθανασιάδης, Ν. Αμανίτης, Ε. Βαρδάκη, Μ. Βελέντζας, Σ. Βλέτσας, Κ. Βνάτσιου, Κ. Βουλγαρέλη, Ρ. Γεροδήμος, Ν. Γεωργελές, Ν. Γεωργιάδης, Κ. Γιαννακίδης, Κ. Γιανναδάκη, Β. Γραμματικογιάννη, Β. Γρυπάρης, Γ. Δαββέτας, Γ. Δήμος, Π. Διαμαντάκου, Α.Μ. Δρουμπούκη, Θ. Κ. Ευθυμίου, Γ. Ζερβογιάννη, Μ. Ζουμπούλακη, Κ. Καϊμάκης, Σ. Καλαμαντή, Κ. Καμπόσου, Β. Καμπουροπούλου, Δ. Καραθάνος, Α. Καψάλη, Ν. Κοσκινά, Α. Κοσμοπούλου, Δ. Κουμαριώτης, Δ. Μαγουλάς, Α. Μανουσάκη, Μ. Μανωλοπούλου, Ι. Μαραγκοδάκη, Α. Μαρκάκης, Χ. Μαρκάκης, Δ. Μαστρογιαννίτης, Β. Ματζάρογλου, Τζ. Μελιτά, Α. Μπρουντζάκη, Γ. Νένης, Ε. Ντάκουλα, Δ. Παπαδόπουλος, Π. Παναγιωτόπουλος, Κ. Παναγοπούλου, Γ. Παυριανός, Μ. Προβατάς, Τζ. Ρουσόκη, Μ. Ι. Σιγαλού, Ε. Σιούσιουρα, Τ. Σκραπαλιώρη, Ζ. Συμφυρή, Σ. Τριανταφύλλου, Σ. Ταϊτσόπουλος, Γ. Φλωράκης, Ε. Χελιώτη, Κ. Χριστοφόρου, Γ. Ψύχας, Ε. Ψυχούλη

Γραμματεία Σύνταξης Γεωργία Σκαμάγκα
info@athensvoice.gr / avguide@athensvoice.gr

Ατελιέ Sotos Anagnos

LOOKmag Κωνσταντίνα Βλαχοπούλου

Creative Manager Θάνος Ψυλλίδης
Creative Marketing Manager Λαμπρινή Τρούγκου
Branded Content Editor Χαρά Αλεξανδροπούλου
Multimedia Designer Όλγα Καραγιάννη

Εικονογραφήσεις art@athensvoice.gr

Φωτό: Θανάσης Καρατζάς, Γιώργος Ζαρχώνης, Τάσος Βρεττός, Έκτορας Δ. Βούτσας, Κώστας Αμοιρίδης, Βαγγέλης Τάτσης, Χρήστος Κισατζεκιάν, Δημήτρης Κλεάνθης, Μαρία Μαρκέζη, Πέτρος Νικόλτσος, Λάζαρος Γραικός

Account Directors

Τίνα Γαϊτανίδου, Βόννη Ζαφειροπούλου

Direct Market Advertising Director

Άννα Αντωνίου

Direct Market Advertising Managers

Μιχάλης Δρακάκης, Εύα Βαλαμβάνου, Ελένη Βαρούτη, Νώντας Νταμπάνης, Ελεωνόρα Τζεφρόνη

Marketing & Advertising Director AV | VOICE 102.5

Τζίνα Σαλαμπίση

Marketing & Event Coordinator | VOICE 102.5

Κωνσταντίνα Μιχάλη

Συντονισμός Διαφήμισης Μαίρη Κούρτη

marketing@athensvoice.gr

Digital Traffic Manager Εύη Ταρνάρη

Digital Advertising Coordinator Μίνα Γιαννάκη

Ψηφιακή Υποστήριξη Νικόλας Αργυρίου

Διεύθυνση Λογιστηρίου Έφη Μούρτζη

Λογιστήριο Ουρανία Μιχάλη, Μαίρη Λυκούση, Μανώλης Κοττάκης

Διαχωρισμοί - Εκτύπωση «Καθημερινές Εκδόσεις ΑΕ»

Athens Voice S.A.

Χαρ. Τρικούπη 22, 106 79 Αθήνα

Σύνταξη: 210 3617.360, 3617.369, fax: 210 3632.317

Διαφημιστικό: 210 3617.530, fax: 210 3617.310

VOICE 102.5: 210 3648.213

Αγγελίες: 210 3617.369 Λογιστήριο: 210 3617.170

www.athensvoice.gr

Αν δεν βρίσκετε την Α.Υ. στα σημεία διανομής, επικοινωνήστε: 210 3617.360, 210 3617.369

Κωδικός εντύπου: 7021, ISSN 1790-6164

Νόμιμος Εκπρόσωπος: Γεωργελές Ελισάβετ Τρισεύγενη

Κύριος Μέτοχος: Γεωργελές Φώτιος

Αρ. Πιστοποίησης MET: 230237

ATHENS Εβδομαδιαία εφημερίδα, διανέμεται δωρεάν. Απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική ή μερική, η διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της έκδοσης με οποιοδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άγκριση του εκδότη.

Σε βλέπω!

Της ΛΕΝΑΣ ΔΙΒΑΝΗ

Σε βλέπω στη μέση του δρόμου

Προσπαθούσα προχτές να κατεβώ την οδό Κυψέλης χωρίς να αυτοκτονήσω ακουσίως. Ζόρικο άθλημα, παιδιάς. Το πεζοδρόμιο ήταν κατελημμένο από μια οικοδομή, και δεν το διακινδυνεύεις να περάσεις κάτω από την ετοιμόρροπη σκαλωσιά, εκτός αν έχεις κερδίσει πρόσφατα το ΔΟΤΤΟ. Αποφασίζω αναγκαστικά να τα παίξω όλα για όλα, να περάσω τα παρκαρισμένα και να βγω στον δρόμο. Είμαι γρήγορη, θα τα καταφέρω, είπα. Και τότε είδα ότι ένα ταξί ήταν αραχτό στην καθοδική λωρίδα και την έκλεινε ολοσχερώς. Ο ταξιτζής την είχε κοπανήσει για να πάρει ένα φραπεδάκι/

να παίξει ένα ταβλάκι/να πάει τουαλέτα/να χαιρετήσει έναν φίλο του που έπινε ούζα πιο κει. Αρχισα να ωρύομαι: «ΠΟΙΑΝΟΥ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΟ ΤΟ ΤΑΞΙ, ΓΑ...Ω ΤΗΝ ΑΤΥΧΙΑ ΜΟΥ;». Καμία απάντηση. Ξαναφωνάζω, πιο δυνατά. Μούγγα πάλι. Την τρίτη φορά τρομάζανε και οι κωφοί και τον είδα να σηκώνεται από την καρέκλα (ναι, ούζα έπινε τελικά). «Γιατί φωνάζεις;» με ρωτάει με μισό γαύρο μαρινάτο στο στόμα. «Κάνω διάλειμμα τώρα. Δεν παίρνω κούρσα». «ΕΧΕΙΣ ΚΛΕΙΣΕΙ ΟΛΟ ΤΟ ΡΕΥΜΑ. ΟΥΤΕ ΠΕΖΟΔΡΟΜΙΟ ΕΧΩ, ΟΥΤΕ ΚΑΝ ΔΡΟΜΟ! ΠΟΥ ΝΑ ΠΑΩ;» «Εκεί», μου λέει ατάραχος και μου δείχνει το αντίθετο ρεύμα. Αδυνατώ να σας περιγράψω – αν και επικολυρική συγγραφέας– τη βιασιότητα των συναισθημάτων που εξαπέλυσε μέσα μου αυτή η φράση. Θα πω μόνο ότι, αν δεν είχε προλάβει να καταπει εν τω μεταξύ τον γαύρο τον μαρινάτο, θα του τον έβαζα στο μάτι.

Info-diet

Της ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΗ

ΤΟ ΝΕΟ ΙΛΙΣΣΙΑΝ ΑΝΟΙΞΕ ΤΙΣ ΠΥΛΕΣ ΤΟΥ

Ωραίο, εντυπωσιακό, λαμπερό, αλλά κι άλλα εκατό χρόνια να περάσουν, πάλι Χίλτον θα το λέμε.

ΤΑ ΝΕΑ ΠΡΟΣΤΙΜΑ

Τα 150άρια και η αφαίρεση διπλώματος για ένα 20ήμερο έδωσαν στους δρόμους της πόλης, τουλάχιστον στους κεντρικούς, έναν αέρα ευρωπαϊκής μεγαλούπολης, με πεζοδρόμια ελεύθερα, άδεια από παρκαρισμένα τροχοφόρα, και θέα μέχρι εκεί που φτάνει το μάτι σου. Ανάσταση!

F*CKIN' FINE

ΤΟ ΝΕΟ ΜΠΡΑΝΤΣΑΔΙΚΟ
Ωραίο, λιτό, πολύ busy. Το μενού επιμελείται ο chef Σταμάτης Κυπραίος. Εξαιρετικό το burger λαυράκι, τα open sandwiches με ζυμάρι πίτσας αργής ωρίμανσης και το βασικό cheesecake, που έχει κάνει πάταγο. (Αριστέιδου 1, στο πολύβουο κέντρο)

ΡΙΓΕΣ ΠΑΝΤΟΥ

Υπάρχει ωραιότερη τάση στην ιστορία της μόδας για τα καλοκαίρια μας;

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

-Εκείνος ο Τσίπρας τι αγένειε;
-Χτίζει προφίλ.

ΑΤΑΚΑ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

«Μη φύγεις θυμωμένος, απλώς φύγε!»
(Ζευγάρι στη Σόλωνος)

ΘΡΙΛΕΡ ΜΕ 5 ΛΕΞΕΙΣ

Έφτασαν τα εκκαθαριστικά της Εφορίας

ΜΑΪΚΛ ΤΖΑΚΣΟΝ

Παραμένει ανατριχιαστικός ακόμα και στην κινηματογραφική μεταφορά της (αγνής) ζωής του, έστω κι αν η ταινία σαρώνει σε εισιτήρια.

Η ΑΙΘΟΥΣΑ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΓΕΥΜΑΤΩΝ ΣΤΟ ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΜΕΓΑΡΟ

Στο μπεζζκρώμα της αφρικανικής σκόνης, με ψωραλέες ανθοσυνθέσεις στο τραπέζι, σαν επαρχιακή αίθουσα μνημοσύνων.

PREDICTION MARKETS

Νέο trend. Στοιχήματα για τον καιρό με «πειραγμένες» προβλέψεις. Στο σικάτο Παρίσι όλα αυτά.

ΔΕΛΤΙΑ ΤΥΠΟΥ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ

Επειδή είσαστε πάρα πολύ Νεοϋορκέζες, σωστά;

ΝΤΡΕΠΟΜΑΙ

Δεν μπορώ, ρε παιδί μου, να βλέπω άλλο αυτές τις γριούλες να μαζεύουν από τη λαϊκή ό,τι πέταξαν οι άλλοι. Κάντε κάτι επιτέλους για την ακραία φτώχεια.

ΤΑ ΑΔΙΑΝΟΗΤΑ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Οδηγός μηχανής επιτέθηκε και έσπασε το πόδι 23χρονης, γιατί δεν μπορούσε να την περιμένει να παρκάρει. Άλλο: 89χρονος πυροβόλησε 5 άτομα στον ΕΦΚΑ και το Εφετείο.

Athens Voices

Του ΓΙΑΝΝΗ ΝΕΝΕ
panikoval500@gmail.com

Λόγια που ακούστηκαν δημοσίως στην Αθήνα

Μάνα 50άρα και κόρη 20άρα σε καφετέρια παραγγέλνουν:
-Έναν φρέντο εσπρέσο μέτριο, παρακαλώ.

-Μαμά, πάρε και κανένα νερό. Ο γιατρός είπε να πίνεις νερό.

-Ε, κι ο καφές νερό είναι.

(Βριλήσσια, Κυριακή μεσημέρι)

«Έστειλα τον μικρό να πάρει κάτι λεφτά από έναν πελάτη, τσίμπησε και 100 ευρώ πουρμπουάρ».

(Τύπος στο κινητό του, Σκουφά, Κολωνάκι, Τετάρτη μεσημέρι)

«Σιγά τον μεγεθυντή πέους! Δεν κάνει τίποτα».

(Φίλος συζητούν σε μπαρ του κέντρου, Σάββατο μεσημέρι)

Πεντάχρονο αγοράκι είναι έξαλλο και κλαίει γοερά. Η μητέρα του προσπαθεί να το ηρεμήσει, αλλά εκείνο ουρλιάζει:

«Άσε μεεεε, μαλακισμένη μανούλααααα!»

(Παλαία Πόρτα Ράφτη, Κυριακή μεσημέρι)

ΤΟ ΕΞΩΦΥΛΛΟ ΜΑΣ

Αυτή την εβδομάδα το σχεδιάζει ο Δημήτρης-Κρις Αγκαράι. Γεννήθηκε το 1994 στα Τίρανα της Αλβανίας και μεγάλωσε στην Αθήνα. Σπούδασε Γραφιστική και έχει εργαστεί στον χώρο της εικονογράφησης και του θεάτρου. Η δουλειά του αντλεί έμπνευση από την ελληνική pop κουλτούρα, την ερωτική τέχνη και την αστική ταυτότητα της Αθήνας. Είναι γνωστός για τους τίτλους κόμικς: «Σύμβουλος ερωτικών υποθέσεων», «Μιχαήλ Μιχαήλ του Μιχαήλ – Ο Έλληνας Σαρλώ» (Βραβείο Καλύτερου Διασκευασμένου Σεναρίου, Ελληνικά Βραβεία Κόμικς 2025) και «Σκυλονουάρ».

Διαβάστε περισσότερα στη σελ. 16

Έξω πάμε καλά. Μέσα, πάλι, όχι.

Του ΛΕΩΝΙΔΑ ΚΑΣΤΑΝΑ

STRATEGIES

Την εποχή αυτή η πατρίδα μας παρουσιάζεται με δύο πρόσωπα, κάτι που δεν αποτελεί πρωτοτυπία. Στο εσωτερικό μέτωπο, σκάνδαλα, υπαρκτά και ανύπαρκτα, κυριαρχούν στον δημόσιο διάλογο και οξύνουν την πολιτική αντιπαράθεση μεταξύ κυβέρνησης και αντιπολίτευσης, δηλητηριάζοντας την πολιτική ατμόσφαιρα. Στο εξωτερικό, αντιθέτως, η Ελλάδα εμφανίζεται ισχυρή τόσο στον γεωπολιτικό όσο και στον στρατιωτικό τομέα, ενισχύοντας τη διεθνή της εικόνα και το αίσθημα ασφάλειας των πολιτών της. Τα δύο πρόσωπα δεν είναι καθόλου άσχετα μεταξύ τους, αφού ο συνδετικός τους κρίκος είναι οι κυβερνητικές επιλογές σχεδόν έναν χρόνο πριν από τις επόμενες εκλογές.

Μετά την καταγίδα της αναθέρμανσης του δυστυχήματος των Τερμπών, δύο υποθέσεις, η μία του ΟΠΕΚΕΠΕ και η άλλη των υποκλοπών, δίνουν την ευκαιρία στην αντιπολίτευση να βάλει την κυβέρνηση και πάλι «στα σχοινιά» και να της επιτίθεται κατά κύματα. Και μάλιστα σε μια εποχή που οι δημοσκοπήσεις δίνουν σταθερό και ισχυρό προβάδισμα στο κυβερνών κόμμα και εμφανίζουν τα κόμματα της αντιπολίτευσης πολύ αδύναμα για να αμφισβητήσουν την πολιτική της κυριαρχία. Ωστόσο, τα δύο νέα κόμματα που είναι στα σκαριά, το ένα του κ. Τσίπρα και το άλλο της κ. Καρυστιανού, φιλοδοξούν να ανατρέψουν τη σημερινή ισορροπία και να δώσουν άλλο ενδιαφέρον στις προσεχείς εκλογές. Τόσο, ώστε ακόμα και να τις επισπεύσουν. Όμως ο έντονος κατακερματισμός της αντιπολίτευσης, τόσο της αριστερής όσο και της δεξιάς, απαγορεύει την ανάδειξη ενός ισχυρού αντιπάλου απέναντι στη ΝΔ, που θα μπορούσε να κάνει την εκλογική αναμέτρηση ένα αμφίροπο ντέρμπι.

Η υπόθεση του ΟΠΕΚΕΠΕ αναθερμάνθηκε πρόσφατα με την αποστολή των δικογραφιών από την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία και την άρση ασυλίας 13 βουλευτών της ΝΔ από τη Βουλή των Ελλήνων. Και σαν να μην έφτανε αυτό, η επίσκεψη της εισαγγελέως Λάουρας Κοβέσι στη χώρα μας και η συμμετοχή της στο Φόρουμ των Δελφών έριξε το λάδι που χρειαζόταν για να ανάψει άλλη μια φωτιά. Η αντιπολίτευση σήκωσε το θέμα με σκληρές κατηγορίες περί διαφθοράς του κυβερνώντος κόμματος και κυβερνητικοί παράγοντες αμύνθηκαν αφήνοντας σαφείς υπόνοιες για ανάρμοστους πολιτικούς χειρισμούς και χαρακτηρισμούς της κ. Κοβέσι εναντίον τόσο της κυβέρνησης όσο και της χώρας μας. Και μάλιστα με εικασίες και όχι με ατράνταχτες αποδείξεις. Η ουσία είναι ότι η κυβέρνηση είναι εκτεθειμένη στο εν λόγω θέμα, έστω κι αν οι παρανομίες στο ζήτημα των αγροτικών επιδοτήσεων είναι διαχρονικές.

Αν ο πρωθυπουργός είχε αναλάβει πρωτοβουλία πριν ξεσπάσει το σκάνδαλο, τα πράγματα θα ήταν διαφορετικά. Αν είχε γίνει η μεταφορά του αμαρτωλού οργανισμού στην ΑΑΔΕ, σε ανύποπτο και προγενέστερο χρόνο, σήμερα θα μπορούσε να μιλάει για κάθαρση με δική της επιλογή. Βεβαίως κάτι τέτοιο θα είχε ξεσκώσει θύελλα αντιδράσεων, τόσο εκ μέρους της αντιπολίτευσης όσο και των αγροτών, μια και μιλάμε για πολλά εκατομμύρια ευρώ, πράγμα που πιθανότατα θα της προκαλούσε μεγάλο πολιτικό και δημοσκοπικό πλήγμα. Μπρος γκρεμός και πίσω ρέμα. Ωστόσο η αντιπολίτευση δεν ψήφισε τη μεταφορά στην ΑΑΔΕ, πράγμα που απέδειξε σε όλους ότι οι αντιστάσεις της σήμερα έχουν ισχυρό χαρακτήρα δημαγωγίας. Και γι' αυτό η κυβέρνηση άντεξε και αντέχει στη θύελλα. Αν, μάλιστα, οι κατηγορίες καταπέσουν στο δικαστήριο, πράγμα πολύ πιθανό, θα έχει κάθε λόγο να πανηγυρίζει.

Το άλλο ζήτημα που αναθερμάνθηκε είναι αυτό των υποκλοπών. Το Μονομέλές Πλημμελειοδικείο Αθηνών καταδίκασε με μεγάλες ποινές 4 άτομα για το εν λόγω έγκλημα. Ταυτόχρονα διαβίβασε τα πρακτικά της καταδικαστικής απόφασης στον εισαγγελέα ώστε αυτός να διερευνήσει αν προκύπτουν στοιχεία για το αδίκημα της κατασκοπίας εις βάρος της χώρας μας. Ο αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου δεν βρήκε νέα στοιχεία και έθεσε την υπόθεση στο αρχείο. Και αυτό ήταν αρκετό για να ξεκινήσει ένας νέος κύκλος νοσηρού κλίματος, με πολλά στελέχη της αντιπολίτευσης να αφήνουν υπόνοιες για την εντιμότητα του εισαγγελέως και δόλια επέμβαση της κυβέρνησης στην απόφαση αυτή. Διότι για την αντιπολίτευση υπήρχαν ακέραιοι δικαστές στην Ελλάδα όταν καταδικάζαν τους παράνομους, αλλά εξαφανίστηκαν σήμερα που η υπόθεση μπήκε στο αρχείο. Αυτό σημαίνει ότι οι δικαστικές αποφάσεις είναι καλές μόνο όταν συμφέρουν πολιτικά την αντιπολίτευση. Αλλιώς δεν έχουμε δημοκρατία και κράτος δικαίου.

Στη μεγάλη εικόνα όμως, αυτή της γεωπολιτικής, η Ελλάδα εμφανίζεται, και δικαίως, ισχυρή. Προκαλώντας τον θαυμασμό και αποσπώντας τα εύσημα της ΕΕ και των ΗΠΑ. Και αυτό οφείλεται στις γρήγορες και εύστοχες επιλογές του Κ. Μητσοτάκη και του επιτελείου του σε μια κρίσιμη εποχή. Με το που ξέσπασε ο πόλεμος στο Ιράν, η Ελλάδα έστειλε ναυτικές και αεροπορικές δυνάμεις στην Κύπρο για την ασφάλεια των Ελληνοκυπρίων. Ως ισχυρή νατοϊκή δύναμη, ενεργοποίησε την αντιβαλλιστική ομπρέλα με τα αντιαεροπορικά συστήματα Patriot, προσφέροντας κάλυψη στη Βουλγαρία, ανέπτυξε μια πυροβολαρχία στη Σαουδική Αραβία στο πλαίσιο των διμερών συμφωνιών που έχει με τη χώρα από το 2021, καθώς και συστοιχίες στην Κάρπαθο. Κινήσεις που ενόχλησαν, βεβαίως, την Τουρκία, αλλά ικανοποίησαν το ΝΑΤΟ και την ΕΕ. Δυστυχώς, όμως, ενόχλησαν και την εγχώρια αντιπολίτευση, μια και οι αμυντικές και προληπτικές αυτές κινήσεις θεωρήθηκαν ανάμειξη στον πόλεμο στη Μέση Ανατολή. Κυρίως βεβαίως από την αριστερή πλευρά της, η οποία δεν μπορεί να κρύψει την απέχθειά της προς το Ισραήλ αλλά ούτε και τη συμπάθειά της προς το καθεστώς των μουλάδων του Ιράν.

Η πρόσφατη επίσκεψη του Εμανουέλ Μακρόν στην Ελλάδα ήταν ένας θρίαμβος για τα ελληνικά χρώματα. Διότι ανανέωσε τη Στρατηγική Εταιρική Σχέση μας με τη Γαλλία, κάτι που θα κάνει και η Κύπρος, ενισχύοντας στρατιωτικά τη θέση της χώρας μας σε μια κρίσιμη συγκυρία. Μια πυρηνική δύναμη όπως η Γαλλία βρίσκεται στο πλευρό μας και, αν απειληθεί η κυριαρχία μας, θα κάνει ό,τι χρειάζεται, θα είναι εδώ για μας, σύμφωνα με τη δήλωση του Γάλλου προέδρου. Η Ελλάδα αλλάζει πίστα στη γεωπολιτική σκακιέρα. Αλλά ούτε αυτό άρεσε στην «προοδευτική» αντιπολίτευση. Διότι γι' αυτήν δεν είναι προοδευτικό το να κάνεις συμμαχίες με τη Γαλλία, τις ΗΠΑ, με τη Δύση γενικώς. Προοδευτικό είναι να τα έχεις καλά με τη Χαμάς, το Ιράν και φυσικά τη Ρωσία του Πούτιν. Ούτε καλό είναι να ενισχύσει στρατιωτικά. Διότι ποιον φοβάσαι; Αυτόν τον καλό και αγαθό γείτονα, τον Ερντογάν;

Αλλά οι επιτυχίες της πατρίδας δεν περιορίζονται στον αμυντικό τομέα, επεκτείνονται και στον οικονομικό. Το μεγάλο project του Κάθετου Διαδρόμου μεταφοράς υδροποιημένου φυσικού αερίου (LNG) από την Ελλάδα προς τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης είναι ένα τεράστιο και πρωτοφανές για τα ελληνικά δεδομένα έργο, που καθιστά τη χώρα σημαντική ενεργειακό κόμβο και ενισχύει την ανεξάρτητη της Ευρώπης από τη Ρωσία. Ένα έργο που θα δώσει μεγάλη προστιθέμενη αξία στην πατρίδα, ειδικά αν καρποφορήσουν και οι έρευνες κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στον υποθαλάσσιο ελληνικό χώρο, στις περιοχές του Ιονίου και της Κρήτης. Αυτό κι αν είναι αλλαγή πίστας. Αλλά ούτε αυτό άρεσε στην αντιπολίτευση. Για δύο λόγους. Ο ένας είναι μικροκομματικός. Τέτοιες επιτυχίες πιστώνονται, φυσικά, στην κυβέρνηση που τις πραγματοποιεί. Ο δεύτερος, διότι βλάπτει τα συμφέροντα της Ρωσίας, ειδικά σε μια εποχή που είναι σε εξέλιξη ο πόλεμος στην Ουκρανία και οι απειλές του Πούτιν και των συνεργατών του προς την ΕΕ είναι πλέον ανοιχτές.

Τέλος, δεν θα πρέπει να παραλείψω την πρόσφατη ανάληψη της προεδρίας του Eurogroup από τον Έλληνα ΥΠΟΙΚ, Κ. Πιερρακάκη, που τιμά τόσο τον ίδιο όσο και τη χώρα μας και αναγνωρίζει την πρόοδο της πατρίδας, που πριν από λίγα χρόνια κινδύνευε με χρεωκοπία και έξοδο από το ευρώ. Αλλά και συντελεί στην αναβάθμιση της Ελλάδας στα διεθνή κέντρα που καθορίζουν τις εξελίξεις στον πλανήτη. Ένας Έλληνας εκπροσωπεί την ΕΕ στο ΔΝΤ, στους G7, στην Παγκόσμια Τράπεζα. Μεγαλεία για τη μικρή Ελλάδα. Φυσικά ούτε αυτό άρεσε στην αντιπολίτευση, και το έδειξε εμφατικά με τη σιωπή της.

Τούτων δοθέντων, η χώρα έξω πάει καλά. Προνοεί, επεμβαίνει, κάνει ισχυρές συμμαχίες, εξοπλίζεται, μετράει στα διεθνή φόρα, συμμετέχει στις γεωπολιτικές εξελίξεις, κερδίζει τα εύσημα των ισχυρών. Στο εσωτερικό κυριαρχούν η σκανδαλοθηρία, η μικροπολιτική, τα χτυπήματα κάτω απ' τη μέση, η αφόρητη μεψιμοιρία, ο ελληνικός επαρχιωτισμός. Θα κρατήσω τη μεγάλη εικόνα, χωρίς να αγνοήσω, βεβαίως, το επιβλαβές για τη δημοκρατία εσωτερικό κλίμα. Αλλά αυτό είναι η Ελλάδα. Ας προσπαθήσουν όλοι για καλύτερες μέρες. Και κυρίως οι κυβερνώντες, που έχουν την τύχη της χώρας στα χέρια τους. Δεν επιτρέπονται άλλα λάθη. ■

● ●
Ας προσπαθήσουν όλοι για καλύτερες μέρες. Και κυρίως οι κυβερνώντες, που έχουν την τύχη της χώρας στα χέρια τους. Δεν επιτρέπονται άλλα λάθη.
● ●

Στο όνομα ποιας Δύσης;

Του ΠΑΝΤΕΛΗ ΚΑΨΗ

Με τον Νίτσε δεν είχα ποτέ πάρε δώσε. Τον έβρισκα πολύ στριφνό για τα γούστα μου. Όπως όλοι, ωστόσο, υποκύπτω στα τόσο γνωστά αποφθέγματά του. Ένα από τα πιο επιτυχημένα χρησιμοποιεί ο Μαρκ Μαζάουερ σε μια παρουσίαση βιβλίου του δικού μας Γιώργου Βαρουξάκη «*The West: The History of an Idea*», σύμφωνα με το οποίο «μόνο αυτό που δεν έχει ιστορία ορίζεται». Κι αν έχει ιστορία η Δύση...

Έχει γίνει κάτι σαν διανοητική επιδημία, κυρίως από ακροδεξιούς πολιτικούς και σχολιαστές, να μιλούν για τον κίνδυνο που απειλεί τον δυτικό πολιτισμό. Η κυβέρνηση Τραμπ αναφέρεται σε «πολιτισμική εξαφάνιση» που απειλεί την Ευρώπη. Το ίδιο πάνω κάτω επαναλαμβάνει και ο Πούτιν, ο οποίος ισχυρίζεται ότι η Ευρώπη βρίσκεται σε ηθική και πολιτισμική παρακμή. Ήδη αυτό μας βάζει σε σκέψεις. Ποιον ακριβώς πολιτισμό υπερασπίζεται ο καθένας τους; Τι κοινό έχουμε με τον Τραμπ ή τον Πούτιν;

Εννοείται πως το ερώτημα είναι γενικότερο. Τι ακριβώς μπορεί να εννοεί όποιος επικαλείται τον δυτικό πολιτισμό και τις δυτικές αξίες; Η απάντηση μπορεί να φαίνεται αυτονόητη όταν, για παράδειγμα, κάποιος αντιπαράθετον την ανεκτικότητα των δυτικών κοινωνιών με τον σκοταδισμό των μουλάδων. Ξέρουμε με ποιους είμαστε. Βέβαια, στην παράδοση της Δύσης περιλαμβάνεται και ο εθνικοσοσιαλισμός του Χίτλερ. Πώς τον εξαιρούμε; Και, για να είμαστε πιο συγκεκριμένοι, ποια είναι μεγαλύτερη απειλή για τη Δημοκρατία: ο Αφγανός μετανάστης ή ο οπαδός του Κασιδιάρη; Εννοείται πως στην ιστορία μέρος του δυτικού πολιτισμού είναι και ο κομμουνισμός. Για δεκαετίες, η μισή Ευρώπη ζούσε σε εξαιρετικά καταπιεστικά και ανελεύθερα καθεστώτα.

Αλλωστε, ακόμα και σήμερα, σε κομμουνιστικά καθεστώτα, εμπνευσμένα από τη Δύση δηλαδή, εξακολουθούν να ζουν εκατοντάδες εκατομμύρια πολίτες στην Κίνα, την Κούβα ή το Βιετνάμ. Αλλά και μερικά από τα πιο καταπιεστικά αραβικά καθεστώτα, όσα εμπνέονταν από τον μπασαθισμό, από τη Δύση αντλούσαν την καταγωγή τους. Η ιδεολογία τους αποτελούσε ένα κράμα αραβικού εθνικισμού και σοσιαλισμού με έντονα αντιποικιακά στοιχεία. Η δική τους αποτυχία συνέβαλε στην άνοδο του ισλαμικού φονταμενταλισμού στις χώρες αυτές.

Στην πραγματικότητα, όταν μιλάμε για τον δυτικό πολιτισμό, εννοούμε πολλά διαφορετικά πράγματα. Για τα οποία δεν είναι καθόλου βέβαιο ότι είμαστε όλοι σύμφωνοι. Αψευδής μάρτυρας οι έντονοι αντιπαράθεσεις στο εσωτερικό των δυτικών κοινωνιών για θεμελιώδη θέματα (π.χ. ζητήματα ταυτότητας) ή ακόμα και για τον ρόλο της επιστήμης. Αυτό το τελευταίο έχει ιδιαίτερη σημασία, καθώς στον δημόσιο διάλογο ο ορθός λόγος υποχωρεί και επικρατεί το συναίσθημα. Είναι το κατάλληλο έδαφος πάνω στο οποίο ανθίζουν οι θεωρίες συνωμοσίας και υποδαυλίζεται η ξενοφοβία. Αν, λοιπόν, η προσέγγισή μας είναι από τη σκοπιά της Δημοκρατίας, του κράτους δικαίου και των ατομικών δικαιωμάτων, τότε μιλάμε για ένα πολύ συγκεκριμένο μέρος του δυτικού πολιτισμού. Το οποίο, ωστόσο, έχει πολλές ιδιαιτερότητες. Η πρώτη, και ασφαλώς η πιο σημαντική, είναι πως δεν αποτελεί αποκλειστικότητα της Δύσης.

Ιστορικά υπήρξαν πολλές κοινωνίες με τη δική τους ξεχωριστή παράδοση ανεκτικότητας και διαλόγου. Ένα ωραίο πα-

ράδειγμα, υποστηρίζοντας αυτήν ακριβώς τη θέση, δίνει ο νομπελίστας Αμάρτια Σεν στο βιβλίο του «*The Argumentative Indian*». Στην Ινδία των Μουγκάλ, ο αυτοκράτορας Ακμπάρ προωθούσε τον διάλογο μεταξύ των θρησκειών, την εποχή που στην Ευρώπη επικρατούσε η Ιερά Εξέταση. Αλλωστε πολιτικά για τις ίδιες αξίες αγωνίζονταν οι Ιρανοί που βγήκαν στους δρόμους και βρήκαν τον θάνατο από τα πυρά των Φρουρών της Επανάστασης.

Η πιο σημαντική ιδιαιτερότητα, ωστόσο, είναι ότι από τη σύλληψή τους αυτές οι αξίες τους αφορούν όλους – ανεξάρτητα εθνικότητας, φυλής ή θρησκείας. Όπως αναφέρεται στη Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας των ΗΠΑ, θεωρούμε πως «αυτές οι αλήθειες είναι αυτονόητες, πως όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ίσοι και είναι προικισμένοι από τον Δημιουργό τους με ορισμένα αναλλοτρίωτα δικαιώματα». Που πάει να πει ότι δεν μπορείς να ισχυρίζεσαι πως υπερασπίζεσαι τον δυτικό πολιτισμό όταν τον επικαλείσαι για να χτίζεις τείχη ή για να θεμελιώσεις κάποιου είδους πολιτισμική ανωτερότητα. Δεν μπορείς να τον βλέπεις ξεκομμένο από την ιστορία του, χωρίς να βάζεις δίπλα στα μεγάλα επιτεύγματα και τις σκοτεινές του σελίδες. Και βέβαια δεν μπορείς να λες ότι τον υπερασπίζεσαι όταν καταπατάς τα ανθρώπινα δικαιώματα και την αξιοπρέπεια των μεταναστών. Ο δυτικός πολιτισμός που αξίζει να υπερασπιζόμαστε, από τη φύση του, (θέλει να) είναι ουμανιστικός και καθολικός.

• Το βιβλίο του Γιώργου Βαρουξάκη «*The West: The History of an Idea*» (Princeton University Press, 2025) θα κυκλοφορήσει σύντομα στα ελληνικά από τις εκδόσεις Πατάκι, σε μετάφραση Ανδρέα Παππά

● ●
Ο δυτικός πολιτισμός που αξίζει να υπερασπιζόμαστε, από τη φύση του, (θέλει να) είναι ουμανιστικός και καθολικός
● ●

Μέγαρο Μουσικής Αθηνών

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Πολιτισμού

Γαλάζια Κυριακή
Μια συναυλία για όλους
Κυριακή μεσημέρι στο Μέγαρο

17.5.26
στις 12:00

Εθνική Συμφωνική Ορχήστρα της ΕΡΤ
Κωνσταντίνος Αλεξόπουλος

παρουσίαση
Νάντια Κοντογεώργη
πιάνο
Αναστάσιος Πάππας

Η συναυλία είναι προσβάσιμη σε παιδιά με οπτική και νευροαναπτυξιακή αναπηρία. Κατά τη διάρκεια της συναυλίας θα υπάρχει διερμηνεία στην ελληνική νοηματική γλώσσα.

ΧΟΡΗΓΟΣ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ

ALPHA BANK

Υποστηρικτής: ΣΤΑΣΥ
Χορηγοί Επικοινωνίας
ΕΡΤ, ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 103.7, ΤΡΙΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 90.9, ΚΟΣΜΟΣ 93.6, COSMOTE TV,
ATTICA MEDIA GROUP, ΔΙΕΣΗ 101.3, GALAXY 92, ΑΘΗΝΑ 9.84, CNN.GR, CULTURENOW.GR,
IN2LIFE.GR, MONOPOLI.GR, NEWSBEAST.GR, ARTANDLIFE.GR, METEO.GR

Του ΣΤΑΜΑΤΗ ΖΑΧΑΡΟΥ

Του ΝΙΚΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ

50.000 συντάξεις χρειάς θα χορηγήσει η Χαμάς στις συζύγους των μαχητών της που σκοτώθηκαν στον πρόσφατο πόλεμο με το Ισραήλ. Αυτό σημαίνει ότι τουλάχιστον 50.000 τρομοκράτες πολεμιστές σκοτώθηκαν – διότι κάποιιοι δεν θα ήταν παντρεμένοι, υποθέτω.

72.500 είναι συνολικά οι νεκροί, σύμφωνα πάντα με το Υπουργείο Υγείας της Χαμάς. Η περιβόητη «γενοκτονία» ποιους αφορούσε τελικά;

8.244 λέξεις χρειάστηκε ο εισαγγελέας του Αρείου Πάγου Κωνσταντίνος Τζαβέλλας για να εξηγήσει ότι δεν συντρέχει λόγος ανάσυρσης από το αρχείο της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου και επανεξέτασης της υπόθεσης των υποκλοπών. Το σκεπτικό βασίζεται στο γεγονός ότι δεν προέκυψαν νέα στοιχεία τα οποία να θεωρούνται ουσιώδη.

45-55% είναι το ποσοστό της συμμετοχής Ελλήνων αγοραστών στην ελληνική αγορά real estate, σύμφωνα με έρευνα της εξειδικευμένης πλατφόρμας E-Real Estates. Η αγοραστική τους δύναμη, ωστόσο, είναι περιορισμένη.

20-25% είναι η συμμετοχή ξένων επενδυτών, με τις αγορές τους να παρουσιάζουν επιβράδυνση μετά το 2025.

10-15% των πράξεων αφορούν τη διαβόητη Golden Visa.

10-15% είναι οι πράξεις των ξένων funds, τα οποία προχωρούν σε μαζικές τοποθετήσεις.

0,4% του αποθέματος κατοικιών σε όλη τη χώρα έχει μετατραπεί σε βραχυχρόνιας μίσθωσης, δηλαδή νοικιάζεται μέσω Airbnb, σύμφωνα με μελέτη του Οικονομικού Πανεπιστημίου.

27.000 ενεργά τέτοια ακίνητα βραχυχρόνιας μίσθωσης υπάρχουν σε 3 κεντρικές δημοτικές ενότητες της Αθήνας.

© PEKELS ADIGRKYA

350 δισ. δολάρια άξιζε η Apple όταν ο Τιμ Κουκ ανέλαβε τα νηπία, τον Αύγουστο του 2011.

4 τρις. δολάρια άξιζε η ίδια εταιρεία την Παρασκευή,

λίγες μέρες δηλαδή μετά την είδηση ότι ο Κουκ συνταξιοδοτείται. Την ηγεσία της εταιρείας αναλαμβάνει πλέον ο Τζον Τέρνους, μέχρι σήμερα αντιπρόεδρος της.

31 ετών είναι ο Κόουλ Τόμας Άλεν, ο οποίος φέρεται να είναι ο δράστης της ένοπλης επίθεσης σε λόμπι ξενοδοχείου όπου ο Αμερικανός πρόεδρος παρέθεσε δείπνο σε ανταποκριτές ξένου τύπου.

2.500 άνθρωποι βρίσκονταν εκείνη τη στιγμή στην αίθουσα και η ενστικτώδης αντίδρασή τους ήταν να βγάλουν τα κινητά τους και να μεταδώσουν ζωντανά το γεγονός στα social media. Λογικό, αφού επρόκειτο για δημοσιογράφους.

1 μέλος των δυνάμεων της τάξης πυροβολήθηκε. Σώθηκε χάρις στο αλεξίσφαιρο γιλέκο του.

15 έως **30** χρόνια φυλάκιση είναι η ποινή που αναμένεται να του επιβληθεί, σύμφωνα με αμερικανικά media. Ο δράστης ήταν ένοικος του ξενοδοχείου, αλλά δεν πιστεύω ότι το έκανε γιατί ενοχλήθηκε από τη φασαρία.

6 εκατομμύρια Έλληνες έκαναν προληπτικές εξετάσεις που συνταγογραφήθηκαν μαζικά από το Υπουργείο Υγείας.

200.000 εξ αυτών βρήκαν διάφορες βλάβες σε πολύ πρώιμο στάδιο, γεγονός που

συμβάλλει στην προστασία τόσο της υγείας τους όσο και του Συστήματος Υγείας.

4 περίπου δισ. ευρώ αναζητά η ΔΕΗ μέσω χρηματιστηρίου από υποψήφιους επενδυτές.

24 δισ. ευρώ είναι το πενταετές επενδυτικό πρόγραμμα που θέλει να χρηματοδοτήσει συνολικά η επιχείρηση.

278 εκατ. ευρώ ήταν η χαμηλότερη αποτίμηση της ΔΕΗ στο χρηματιστήριο, τον Μάιο του 2019, λίγο πριν από την ήττα του ΣΥΡΙΖΑ στις εκλογές.

139 εκατ. ευρώ άξιζε τότε η περιουσία του ελληνικού λαού, καθώς το δημόσιο κατείχε το 51% των μετοχών.

6,6 δισ. ευρώ ήταν η συνολική αποτίμηση της ΔΕΗ στο κλείσιμο της Παρασκευής, 7 χρόνια δηλαδή μετά την παρ' ολίγον χρεοκοπία της, το 2019.

2,23 δισ. ευρώ άξιζε λοιπόν η περιουσία του ελληνικού λαού, παρότι πλέον κατέχει μόνο το 33,4% του μετοχικού κεφαλαίου.

136% θα είναι το χρέος της Ελλάδας ως προς το ΑΕΠ το

2026, έχοντας υποχωρήσει από το 206% λίγο μετά την πανδημία.

50 από τα συνολικά 80 άτομα που συμμετείχαν στις διαδικασίες για την πολιτική και ιδεολογική συγκρότηση του κόμματος της Μαρίας Καρυστιανού έχουν αποχωρήσει είτε σιωπηλά είτε με διαμαρτυρίες, σύμφωνα με πληροφορίες που δημοσιεύει η εφημερίδα Το Βήμα.

22 σελίδες είναι η καταγγελία της Ζωής Κωνσταντοπούλου κατά επιθεωρητή εργασίας ο οποίος πίστεψε ότι μπορεί να ελέγξει καταγγελίες πρώην εργαζόμενης στη δούλεψη της προέδρου για απλήρωτους μισθούς και εργασιακό μπουλινγκ. Η προστάτιδα των αδυνάτων Ζωή, σύμφωνα με πληροφορίες, κατηγορεί τον δύσμοιρο υπάλληλο για εκβιασμό και κατάχρηση.

14 νεκροί και 81 τραυματίες είναι ο απολογισμός σύγκρουσης τρένων στην Ινδονησία. Ατυχήματα φήμες αναφέρουν ότι Έλληνες πραγματογώνυμες σπεύδουν στο σημείο προς αναζήτηση ξυλολιού.

29,7% ήταν το ποσοστό παραβατικότητας κατά τη διάρκεια ελέγχων της ΑΑΔΕ το 2025, αυξημένο κατά 2,6% σε σχέση με το 2024.

61% ήταν η παραβατικότητα σε συνεργεία αυτοκινήτων και μοτοσικλετών. Κατέλαβαν την πρώτη θέση πλέον, από τη δεύτερη που είχαν βρεθεί το 2024. Αξίζουν ένα μπράβο για την προσπάθεια.

32,4% είναι η παραβατικότητα στην εστίαση, από 31,7% το 2024 και 27,5 το 2023. Η συνεχής προσπάθεια των επαγγελματιών δεν πρέπει να περνά απαρατήρητη.

39,9% ήταν η παραβατικότητα στη Δ. Ελλάδα. Πρόκειται για το υψηλότερο ποσοστό σε σχέση με την υπόλοιπη χώρα.

Όταν αποκαλύφθηκε η υπόθεση Predator, ελάχιστοι φαντάζονταν πως η ιστορία αυτή θα κατέληγε σε μια μείζονος σημασίας πολιτική εμπλοκή που θα αφορούσε πολιτικούς, κυβερνητικούς, πολιτικούς και δημοσιογράφους καθώς και την ανώτατη ηγεσία του στρατεύματος. Επρόκειτο για μια καραμπινάτη περίπτωση χρήσης εισαγόμενου από το Ισραήλ λογισμικού ασφαλείας, που χρησιμοποιείται για παρακολούθηση προσώπων μέσω εμφύτευσης ενός ιού στο κινητό τους.

Πριν από το Predator, το οποίο εισήχθη επί της πρώτης κυβέρνησης Μητσοτάκη, είχε εισαχθεί από την κυβέρνηση Τσίπρα ένα παρόμοιο ισραηλινής προέλευσης λογισμικό, το Πήγασος, το οποίο και είχε χρησιμοποιηθεί δεόντως για την παρακολούθηση στόχων, συμπεριλαμβανομένων κάποιων σε γειτονικές χώρες, για λόγους ασφαλείας. Η παραπάνω πληροφορία προέρχεται από πηγή που ανήκει σε ανώτατο αξιωματούχο της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ, ο οποίος είχε και την άμεση επίβλεψη της χρήσης αυτού του λογισμικού.

Όλα τα παραπάνω αναφέρονται διότι εσχάτως πολλοί παράγοντες, και μάλιστα ένθεν κακειθεν, εκφράζουν έκπληξη ως προς τη χρήση τέτοιων μεθόδων παρακολούθησης φίλων τε και αντιπάλων από τις κρατικές υπηρεσίες της χώρας. Αλλά οι μέθοδοι εκσυγχρονίζονται και οι στόχοι εναλλάσσονται ανάλογα με τις ιδιαίτερες προθέσεις και τα ενδιαφέροντα των έκαστου κρατούντων. Ωστόσο, στην περίπτωση του «Αρπακτικού», εξ αρχής και μάλιστα από φίλια πυρά, εξετέθη η παρούσα κυβέρνηση στο ανώτατο δυνατό επίπεδο, με αποτέλεσμα την εσπευσμένη και, όπως φάνηκε εκ των υστέρων, υπό συνθήκες πανικού επιβεβλημένη απομάκρυνση από το Μαξίμου του εξ απορρήτων συνεργάτη και ανιψιού του πρωθυπουργού. Ήταν προφανώς μια κίνηση με χαρακτηριστικά αυτοπροστασίας.

Η αποκάλυψη αυτής της δραστηριότητας προήλθε από μέσο ενημέρωσης κατά τεκμήριο τοποθετημένο στον κυβερνητικό χώρο το οποίο ανήκει σε επιχειρηματία που έχει δημοσίως εκφράσει τις πολιτικές προτιμήσεις του. Οι εξελίξεις είναι γνωστές. Η υπόθεση εκδικάστηκε σε βαθμό πλημμελήματος. Ο δικαστής καταδίκασε τους εμπλεκόμενους στις ανώτερες προβλεπόμενες ποινές και ο εισαγγελέας, σώφρων και προσεκτικός, πρόβη σε ειδική παραγγελία προς τον Άρειο Πάγο για αναψηλάφηση της δίκης. Προφανώς ο λειτουργός διέγνωνε πως η υπόθεση είναι μάλλον πολυπλοκότερη και σοβαρότερη από ένα απλό πλημμέλημα.

FREE VOICES

VERBA VOLANT

ΑΛΕΞΗΣ ΤΣΙΠΡΑΣ

«Επιστρέφω γιατί πρέπει να υπάρξει κανονικότητα και σταθερότητα στη χώρα». Ο τέως ξαναφτιάχτει κόμμα και η στήλη, αντί σχολίου, θυμίζει τα λόγια της υπουργού των κυβερνήσεών του, κυρίας Έφης Αχτσιόγλου: «Η κανονικότητα δεν είναι ποτέ ευκαιρία για την αριστερά».

ΝΤΟΝΑΛΤ ΤΡΑΜΠ

«Τρομερός τύπος ο Μητσοτάκης». Είναι φανερό ότι ο στριμωγμένος Ντόναλντ γλείφει τον Κούλη. Προφανώς είναι «πετσοταϊσμένος».

ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ

«Τότε είχε δεχτεί πράγματι την επίθεση, δικαίως κατά την άποψή μου, του γραμματέα της Κ.Ο. του ΠΑΣΟΚ». Μιλάμε για την Πόπη Παπανδρέου, την εισαγγελέα που απασχολεί τη δημοσιότητα με τις δικογρα-

φίες ΟΠΕΚΕΠΕ. Εννοείται ότι, όταν βάλει κατά του ΠΑΣΟΚ, μπορεί αυτό να της επιτίθεται. Οφείλει, θα έλεγα. Δεν είναι όλοι ίσα κι όμοια.

ΜΑΡΙΑ ΚΑΡΥΣΤΙΑΝΟΥ

«Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία έχει παραβιάσει το ενωσιακό Δίκαιο». Η συγγενής θύματος της τραγωδίας των Τεμπών εξαπέλυσε επίθεση κατά της Λάουρα Κοβέσι, την οποία κατηγορεί ότι προστατεύει την κυβέρνηση Μητσοτάκη. Και όλ' αυτά την ώρα που η

υπόλοιπη αντιπολίτευση έχει επενδύσει στη θεωρία ότι η Ρουμάνια εισαγγελέας θα ντύσει τον Μητσοτάκη στα ριγέ.

ΝΙΚΟΣ ΑΝΔΡΟΥΛΑΚΗΣ

«Η ηγεσία του Αρείου Πάγου προσέβαλε και υπονόμωσε το κύρος της ίδιας της Δικαιοσύνης». 12 μέρες νωρίτερα, το ΠΑΣΟΚ είχε επιτεθεί στον Α. Γεωργιάδη για «ανοίκεια επίθεση στη Δικαιοσύνη», συμπληρώνοντας: «δεν εμπιστεύονται και δεν σέβονται τη Δικαιοσύνη». Μάλιστα.

30 - 06
ΑΠΡ. - ΜΑΪΟΥ
2026

03

Το «Αρπακτικό»

Αμέσως μετά την πρωτόδικη απόφαση, ένας εκ των εμπλεκομένων, πρώην στρατιωτικός και νυν επιχειρηματίας ισραηλινής καταγωγής και γνώστης, ως φαίνεται, της παγκόσμιας διακίνησης υλικού παρακολουθήσεων, ο οποίος και πούλησε το Predator στην Ελλάδα μέσω κυπριακής εταιρείας, με δηλώσεις του εξέθεσε την κυβέρνηση, υπονοώντας πως θα επανέλθει με έγγραφα. Πρόκειται για ιδιαίτερης σημασίας και ασυνήθιστο Casus Belli. Ένας επιχειρηματίας της Αλλοδαπής να καταγγέλλει πως πούλησε στην κυβέρνηση το λογισμικό παρακολουθήσεων, το οποίο μάλιστα μεταπωλήθηκε στη Μαδαγασκάρη και το Σουδάν (ποιο απ' όλα άραγε) με το αζημίωτο. Η κυβέρνηση έγινε από αποδέκτης και διακινητής δηλαδή.

Στους στόχους παρακολούθησης περιλαμβάνονται διεθνείς προσωπικότητες, τουτέστιν υπουργοί Εξωτερικών και Αμύνης της Αλλοδαπής, το σύνολο σχεδόν της στρατιωτικής ηγεσίας της χώρας, οι βασικοί υπουργοί της κυβέρνησης, μεταξύ των οποίων οι Εξωτερικών και Αμύνης, ο αρχηγός της νυν Αξιοματικής Αντιπολιτευσης, ο Αντώνης Σαμαράς και άλλοι πολλοί.

Την Παρασκευή που μας πέρασε ο δικηγόρος του δημοσιογράφου Θανάση Κουκάκη ενημέρωσε τον αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου πως προτίθεται να καταθέσει νέα στοιχεία για την υπόθεση καθώς και το περιεχόμενο έξι νέων μηνύσεων πολιτών οι οποίοι ήταν «στόχοι» του Predator. Ο δικηγόρος κ. Κεσσές ήταν σαφέστατος, ξεκαθάρισε πως ο Άρειος Πάγος ενημερώθηκε και για τα έξι πρόσωπα που υπέβαλαν μηνύσεις.

Ως διά μαγείας, τη Δευτέρα που μας πέρασε, ο εισαγγελέας του Αρείου Πάγου κ. Κωνσταντίνος Τζαβέλλας «πάγωσε» το αίτημα-παραγγελία αναψηλάφησης της δίκης που είχε υποβάλει το Μονομελές Πλημμελειοδικείο Αθηνών. Ανάλογα αρνητική και η στάση του προηγούμενου εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, κ. Ζήση. Κάπως περιεργή αυτή η επιμονή στην απουσία στοιχείων που θα επέβαλλαν αναψηλάφηση της δίκης.

«Θέμα Δημοκρατίας» ήταν την Τρίτη που μας πέρασε ο τίτλος της εφημερίδας Τα ΝΕΑ, με υπέρτιτλο «Μια απόφαση θάβει τις υποκλοπές». «Πολιτική θύελλα για τις υποκλοπές – Γιατί παραμένουν στο αρχείο» είχε τίτλο η Καθημερινή. «Θεσμικό πλυντήριο για τις υποκλοπές» η Εφ.Συν. υπό τη νέα ιδιοκτησία.

Είναι προφανές πως η απόφαση του εισαγγελέα του Αρείου Πάγου εκλαμ-

βάνεται ακόμη και από τους κατά τεκμήριο φιλοκυβερνητικούς παράγοντες ως «εκτροπή» από τη θεσμική κανονικότητα. Στελέχη της κεντροδεξιάς εκτιμούν μάλιστα πως το «πάγωμα» των διαδικασιών αναψηλάφησης της δίκης προδίδει πανικό εκ μέρους των διαχειριστών της εξουσίας. Και ο πανικός ποτέ δεν υπήρξε καλός σύμβουλος.

Συμπωματικά, την Τρίτη 28 Απριλίου επέλεξε και η «Ομάδα των 5» βουλευτών της Νέας Δημοκρατίας για την υποβολή πρότασης αλλαγών στο επιτελικό κράτος. Με ευθείες βολές κατά του Μαξίμου και του τρόπου λειτουργίας του, οι «5» δημοσιοποίησαν το σκεπτικό τους την ημέρα που «έσκασαν» οι αντιδράσεις για την απόφαση του εισαγγελέα του Αρείου Πάγου. Έχουμε να κάνουμε με συνδυασμένα πυρά από διάφορες κατευθύνσεις, εξέλιξη που θα πρέπει να προβληματίσει το επιτελείο του Μαξίμου. Άλλωστε είναι και οι πλέον πρόσφατες δημοσκοπήσεις, οι οποίες πιστοποιούν το φαινόμενο της «κολλημένης βελόνας» ως προς τα ποσοστά της Νέας Δημοκρατίας,

τα οποία φθίνουν, ενώ ενισχύεται το ΠΑΣΟΚ, την ώρα που αναμένονται οι νέοι «εισοβολείς» στο πολιτικό σκηνικό, με τον Τσίπρα και την Καρυστιανού να μπαίνουν στον χορό των δημοσκοπικών μετρήσεων.

Η αντιπολίτευση σε όλο της το εύρος, με δυναμικότερη παρουσία αυτή του ΠΑΣΟΚ, ξεκαθάρισε πως η υπόθεση των υποκλοπών θα αποτελέσει μαζί με τον ΟΠΕΚΕΠΕ την αιχμή του δόρατος της αντιπολιτευτικής δραστηριότητας. Το ΠΑΣΟΚ καταθέτει πρό-

ταση για Εξεταστική Επιτροπή στη Βουλή, σε μια προσπάθεια να εκθέσει την κυβέρνηση σπρώχνοντάς τη στα όρια της. Αν η κυβέρνηση επιμένει στην άρνηση οποιασδήποτε διαδικασίας επαναφοράς της υπόθεσης των παρακολουθήσεων στο προσκήνιο, τότε το μόνο σίγουρο είναι πως θα απολέσει ακόμη περισσότερο πολιτικό κεφάλαιο.

Φαίνεται πως το 2026 είναι εκλογικό έτος με ορίζοντα διεξαγωγής εκλογών τον Οκτώβριο. Ο πόλεμος και οι οικονομικές επιπτώσεις του, η καταιγίδα του ΟΠΕΚΕΠΕ, οι ασυναρτησίες κάποιων κυβερνητικών στελεχών περί Κοβέσι, η υπόθεση Predator και τα επερχόμενα ραβασάκια εκ Βρυξελλών και Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας ακόμη και για παρεκτροπές και σε άλλους τομείς της οικονομίας και της κοινωνίας, όλα αυτά συνδυαστικά ή από μόνα τους συνιστούν μια ιδιαίτερος ολισθηρή πίστα για την κυβέρνηση. Αυτό το θέρος δεν θα είναι περιπάτος για τον Κυριάκο Μητσοτάκη. **A**

Ζωή εκτός feed

Ένα μικρό προσωπικό πείραμα ελευθερίας

Της **ANNAS MAPIAS ΔΡΟΥΜΠΟΥΚΗ**

Φέτος, ανάμεσα στους στόχους της χρονιάς έθεσα και έναν υπαρξιακό: πλήρη αποχώρηση από τα social media. Έπειτα από σχεδόν είκοσι χρόνια παρουσίας στο Facebook, επέλεξα την αποχώρηση. Αυτή η σταθερή παρουσία στα ΜΚΔ είχε γίνει σχεδόν αυτονόητη. Σαν ένα δωμάτιο στο οποίο μπαίνεις χωρίς να το σκέφτεσαι. Είχα δοκιμάσει, ναι! μια δυο φορές είχα κλείσει προσωρινά τους λογαριασμούς μου. Επί mataίω, επέστρεφα. Μέχρι που κάποια στιγμή το κατάφερα. Εκλείσα τα πάντα.

Και εδώ έρχεται η πρώτη διευκρίνιση, γιατί πάντα υπάρχει κάποιος που θα ρωτήσει, με ένα μείγμα απορίας και ελαφράς καχυποψίας: «Ναι, αλλά έχεις κάποιον ψεύτικο λογαριασμό;». Όχι. Δεν έχω. Ούτε «κρυφό», ούτε «παρατηρητή», ούτε τίποτα απ' αυτά τα ημίμετρα που επιτρέπουν μια ψευδαίσθηση αποχώρησης ενώ στην πραγματικότητα παραμένεις μέσα στο σύστημα.

Η δεύτερη ερώτηση, που ακολουθεί σχεδόν πάντα είναι: «Και πώς ενημερώνεσαι;». Εδώ η απάντηση είναι λιγότερο δραματική. Δεν αποσύρθηκα σε κάποιο αναχωρητήριο χωρίς ίντερνετ (αν και πάνω τον εαυτό μου να το ποθεί κι αυτό κατά καιρούς). Ενημερώνομαι κανονικά: διαβάζω ειδήσεις, εφημερίδες, ενημερωτικά sites, ακούω podcasts – τα οποία, ομολογουμένως, έχουν γίνει μια πολύτιμη μορφή πιο ήρεμης, πιο συγκεντρωμένης πληροφορίας.

Αυτό που εξαφανίστηκε επίσης ήταν κάτι άλλο.

Ένα βάρος. Συνειδητοποίησα ότι ξυπνούσα και, πριν καν πιω καφέ, είχα ήδη δει δεκάδες απόψεις, ειδήσεις, αντιδράσεις. Έμπα για «δύο λεπτά» κι έβγαίνα με μια αδιόρατη ένταση. Δεν το ονόμαζα άγχος. Αλλά ήταν κάτι που έμενε στο σώμα. Σαν να έφυγαν τώρα από πάνω μου χίλια μικρά, αόρατα φορτία που δεν είχα καν συνειδητοποιήσει ότι κουβαλούσα, δεν έχω τίποτα να «τσεκάρω» πια το πρωί.

Και όλοι αυτοί οι άνθρωποι που σε παρακολουθούν, ένα αόρατο κοινό, ακόμα και με καλές προθέσεις, επίσης ήταν για μένα πηγή προβληματισμού. Όπως και το να επισκέπτεσαι τις σελίδες φίλων, παλιών συντρόφων, λοιπών παλιών πρωταγωνιστών της ζωής σου και να συνειδητοποιείς ότι είτε έχουν αλλάξει ριζικά είτε δεν τους γνώρισες ποτέ πραγματικά. Και τα δύο, με έναν παράξενο τρόπο, κουβαλούν το ίδιο αρνητικό πρόσημο. Έπιανα τον εαυτό μου να κοιτάζει ζωές ανθρώπων που κάποτε ήταν πολύ κοντά μου. Να προσπαθώ να καταλάβω αν είναι καλά, αν έχουν αλλάξει, αν τους αναγνωρίζω. Και κάθε φορά έφευγα με μια αίσθηση που δεν ήξερα πώς να την ονομάσω. Ούτε νοσταλγία ούτε ανακούφιση. Κάτι πιο θολό – δεν βρισκω ακόμα την κατάλληλη λέξη.

Η υπεραντίδραση – αυτό το διαρκές σχόλιο, η άμεση τοποθέτηση, το like, η κοινοποίηση – γίνεται σχεδόν αντανάκλαστικό. Πριν προλάβει μια σκέψη να ωριμάσει, έχει ήδη εκτεθεί. Πριν ένα συναίσθημα κατανοηθεί, έχει ήδη δημοσιοποιηθεί. Ιδίως τους τελευταίους μήνες πριν φύγω, με κατέκλυζε μια βαθιά αποστροφή απέναντι σε έναν συγκεκριμένο τύπο παρουσίας, έναν ναρκισσισμό όχι πάντα εμφανή, αλλά διαπεραστικό. Οι ατελείωτες υπεραυλύσεις, η αίσθηση ότι όλοι έχουν κάτι να πουν για όλα, η ανάγκη διαρκούς τοποθέτησης, η δημόσια διαχείριση του εαυτού, άρχισαν να με κουράζουν. Όλοι μοιάζουν να παίρνουν τους εαυτούς τους πολύ σοβαρά. Ή ίσως το πέρασμα του χρόνου σε οδηγεί σε μια άλλη κατανόηση: ότι τελικά λίγα πράγματα έχουν τόση σημασία όσο νομίζουμε – και ο εαυτός μας δεν είναι ένα από αυτά.

Συνειδητοποίησα ότι δεν ήταν θέμα διαφωνίας, όλοι μας διαφωνούμε, αυτή είναι η ουσία ενός ανοιχτού φόρουμ όπως είναι το Facebook, υπό την προϋπόθεση, βέβαια, ότι οι συζητήσεις δεν ευτελίζονται ή δεν καταλήγουν σε έναν ιδιότυπο κανιβαλισμό. Το πρόβλημα ήταν αλλού: σ' εκείνους που νομίζουν ότι έχουν το δίκιο με το μέρος τους, που μιλούν με βεβαιότητες απόλυτες, που δεν συνομιλούν αλλά αποφασίζουν. Σε όσους «βρίσκονται στη σωστή πλευρά της ιστορίας» – μια φράση που πάντα μου προκαλούσε έντονη δυσφορία – και που αντιμετωπίζουν τη διαφωνία όχι ως ευκαιρία σκέψης, αλλά ως ηθικό ελάττωμα του άλλου. Σε αυτή τη συνθήκη, ο διάλογος γίνεται επίδειξη ορθότητας.

Παρατήρησα κάτι ενδιαφέρον: η επιθυμία να «πω κάτι» για καθετί που συμβαίνει μειώθηκε δραματικά. Κι αυτό επηρέασε και την ίδια τη γραφή μου. Περισσότερη συγκέντρωση. Περισσότερη υπομονή. Περισσότερη ανοχή στην αμφιβολία. Λιγότερη ανάγκη για άμεση ανταπόκριση. Ίσως, με έναν τρόπο που δεν είχα προβλέψει, η αποχώρηση από τα social media δεν με απομάκρυνε από τον κόσμο. Με έφερε πιο κοντά σ' αυτό που κάνω.

Κάπου εκεί άρχισα να αναρωτιέμαι αν αυτό που ένιωθα ήταν μόνο προσωπικό ή υπήρχε ένα ευρύτερο ρεύμα – ειδικά μεταξύ συγγραφέων – που κινούνταν προς την ίδια κατεύθυνση. Έψαξα. Υπάρχουν συγγραφείς που όχι απλώς δεν είναι ενεργοί στα social media, αλλά έχουν επιλέξει μια σχεδόν καθολική αποχή από τη δημόσια έκθεση. Το

πιο ακραίο – και σχεδόν μυθικό – παράδειγμα είναι ο Τόμας Πίντσον, ένας συγγραφέας που δεν έχουμε δει ποτέ πραγματικά. Μια παλιά φωτογραφία από τα χρόνια του στο Πανεπιστήμιο Κορνέλ κυκλοφορεί ακόμη, κι αυτό είναι όλο. Η απουσία του μοιάζει σχεδόν με καλλιτεχνική θέση. Τον έχω, ομολογώ, πολύ ψηλά στο βάθος.

Αλλά δεν είναι μόνο αυτός. Υπάρχουν σύγχρονοι συγγραφείς που θα μπορούσαν εύκολα να αξιοποιούν τα social media για να προωθούν το έργο τους κι όμως δεν το κάνουν. Πολλοί συγγραφείς έχουν μιλήσει για την

ανάγκη απομάκρυνσης από τον θόρυβο: η Τζούμπα Λαχίρι με την επιμονή της στην εσωτερικότητα της γλώσσας· ο Τζορτζ Σόντερς, που μιλά για την ανάγκη επιβράδυνσης και κατανόησης· η Ζέιντι Σμιθ για τη σημασία μιας εσωτερικής ζωής που δεν εκτίθεται διαρκώς· ο Τζόνθαν Φρέιζερ για την απόσταση που απαιτεί η γραφή· η Ντόνα Ταρτ με τις μεγάλες περιόδους σιωπής της· και, κάπου στο βάθος, η σκέψη ότι ο Ντέιβιντ Φόστερ Γουάλας μάλλον θα δυσφορούσε βαθιά μέσα σ' αυτό το περιβάλλον.

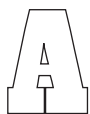
Πράγματι, όλη αυτή η συνεχής εξωτερική δημιουργία μια μορφή εξάρτησης: την ανάγκη για επιβεβαίωση. Εδώ έπιασα και τον εαυτό μου κατά καιρούς να ποστάρω ένα άρθρο μου ή ένα νέο μου βιβλίο στην ουσία προσδοκώντας να παραγώ κάτι για να το κοινοποιήσω – δημοσιεύω ίσον υπάρχω. Τραγικό. Likes, σχόλια, αναδημοσιεύσεις λειτουργούν ως μικρές δόσεις ανταμοιβής στον εγκέφαλο, επαναπρογραμματίζοντας τον τρόπο που αξιολογούμε τη δική μας φωνή και την ίδια μας την ύπαρξη.

Και ίσως εδώ βρίσκεται η πιο ριζική αλλαγή που βιώνει κανείς όταν απομακρύνεται από τα social media: η μετατόπιση από το «πώς φαίνεται» στο «τι είναι». Η εμπειρία παύει να είναι κάτι που πρέπει να κοινοποιηθεί και γίνεται κάτι που μπορεί να βιωθεί πλήρως. Η σκέψη παύει να είναι άμεση αντίδραση και γίνεται διαδικασία. Προς το παρόν, το πείραμα της αποχώρησης είναι επιτυχημένο. **A**

Μάρτιν Γουλφ Σε έναν τραμπικό κόσμο δεν κερδίζει κανείς

Στο περιθώριο του Οικονομικού Φόρουμ των Δελφών, ο επικεφαλής οικονομικός σχολιαστής των *Financial Times* μιλά στην *ATHENS VOICE* για τις γεωπολιτικές ανατροπές της εποχής Τραμπ, τον κίνδυνο ενεργειακού σοκ και τη δημοκρατική υποχώρηση.

Του ΛΟΥΚΑ ΒΕΛΙΔΑΚΗ

Από το ερώτημα των «νικητών» σε έναν τραμπικό κόσμο έως τη μετατόπιση ισχύος προς την Κίνα, τις δομικές αδυναμίες της Ευρώπης, τις αντιδράσεις των αγορών εν μέσω πολέμου, τον κίνδυνο εκτίναξης των τιμών του πετρελαίου και τη βαθιά κρίση της δημοκρατίας, ο Μάρτιν Γουλφ ξεδιπλώνει μια ανάλυση χωρίς ωραιοποιήσεις. Δεν είναι άλλωστε ο τύπος που θα σε παρηγορήσει. Επί δεκαετίες στους *Financial Times*, έχει δει αρκετές κρίσεις ώστε να ξέρει πότε κάτι είναι διαφορετικό. Και αυτή τη φορά, λέει, τα πράγματα είναι διαφορετικά.

Συναντηθήκαμε στο περιθώριο του Οικονομικού Φόρουμ των Δελφών, ανάμεσα σε δύο πάνελ – καθίσαμε σ' έναν καναπέ μέσα στο ξενοδοχείο Αμαλία, ενώ δίπλα μας επικρατούσε οχλοβοή από ανθρώπους που πηγαينوέρχονταν και σερβιτόρους που ετοίμαζαν τον χώρο για το δείπνο.

Με τη σιγουριά κάποιου που δεν χρειάζεται να εντυπωσιάσει, προχώρησε σε μια ανάλυση που δεν έχει ευχάριστο τέλος. «Όλα πηγαίνουν κατά διαόλου», είπε, πριν σπεύσει να λάβει μέρος σε μια συζήτηση με το ερώτημα: Τι έμεινε από την παγκοσμιοποίηση;

— Ποιος κερδίζει σε έναν τραμπικό κόσμο;

Σε απόλυτους όρους, κανείς. Σε σχετικούς όρους, εξαρτάται από το πώς το ορίζεις. Τα συμφέροντα και οι πολιτικοί που προωθούν τις πολιτικές του Τραμπ μπορεί κάλλιστα να αισθάνονται ότι κερδίζουν, επειδή τις εφαρμόζουν. Θα υπάρξουν σίγουρα άνθρωποι που ωφελούνται από τον προστατευτισμό. Ή από τα συγκεκριμένα χρήματα που τους δίνει κ.λπ. Αυτοί είναι ξεκάθαρα νικητές. Υπάρχει διαφθορά – αυτοί θα κερδίσουν. Είναι πιθανό ορισμένα μέλη της βιομηχανικής εργατικής τάξης στις ΗΠΑ να ωφεληθούν και δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι πολύ μεγάλα επιχειρηματικά συμφέροντα, που κερδίζουν από την τεράστια απορρύθμιση και τους χαμηλότερους φόρους, επίσης θα ωφεληθούν σημαντικά.

— Τι γίνεται με τον υπόλοιπο κόσμο;

Συνολικά, δεν πιστεύω ότι οι ΗΠΑ θα έχουν κάποιο όφελος. Στον υπόλοιπο κόσμο, τα πράγματα γίνονται πολύ ενδιαφέροντα και πολύ δύσκολα.

Υπάρχουν χώρες που πλύνονται άμεσα από την Αμερική, πολύ σοβαρά, και που σαφώς θα υποφέρουν. Πολλές απ' αυτές είναι αρκετά φτωχές. Το κλείσιμο όλων των προγραμμάτων βοήθειας θα πλήξει ξεκάθαρα πολλούς ανθρώπους. Ωστόσο, τείνω να πιστεύω ότι, αν δούμε τον κόσμο συνολικά, είναι πιθανό μακροπρόθεσμα η θέση της Κίνας να βελτιωθεί σε σχέση με αυτή των ΗΠΑ. Η Κίνα έχει καταφέρει να αντέξει την πίεση του Τραμπ επειδή διαθέτει τα δικά της μέσα. Η αξιοπιστία των ΗΠΑ έχει σαφώς πληγεί. Πολλοί άνθρωποι στρέφονται αναπόφευκτα προς την Κίνα. Υποψιάζομαι ότι μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα θα δούμε την Κίνα ως σχετικό νικητή.

— Και η Ευρώπη;

Δεν βλέπω κανέναν λόγο να υποθέσουμε ότι η Ευρώπη θα είναι νικήτρια με οποιαδήποτε έννοια. Μπορεί όμως να περιορίσει το κόστος. Πολλές από τις ενέργειες του Τραμπ επηρεάζουν την άμυνα, την ασφάλεια της Ευρώπης, την αξιοπιστία του ΝΑΤΟ, για παράδειγμα όσα κάνει στη Μέση Ανατολή, όπου η Ευρώπη είναι πολύ εύαλωτη. Και δεν υπάρχει αξιόπιστη εναλλακτική. Τελικά, η Ευρώπη δεν μπορεί να αποσυνδεθεί από τις ΗΠΑ γρήγορα ή εύκολα χωρίς μεγάλο κόστος. Άρα δεν μπορώ να δω την Ευρώπη ως νικητή. Ίσως σε 50 χρόνια να κοιτάξουμε πίσω και να πούμε ότι αυτή ήταν η στιγμή που η Ευρώπη ενηλικιώθηκε και έγινε ανεξάρτητη. Αλλά είμαι αρκετά επιφυλακτικός ως προς αυτό.

— Γιατί οι αγορές ανεβαίνουν εν μέσω πολέμου;

Υπάρχουν δύο πιθανές εξηγήσεις. Η μία είναι ότι πιστεύουν πως θα υπάρξει συμφωνία, επειδή, σε αντίθετη περίπτωση, το πολιτικό κόστος για τον Τραμπ θα είναι πολύ υψηλό. Και θεωρούν ότι και το Ιράν έχει λόγους να θέλει συμφωνία, εφόσον το καθεστώς του επιβιώσει. Άρα υπάρχουν ισχυροί λόγοι να καταλήξουν τελικά σε συμφωνία ή, έστω, σε μια ουσιαστική κατάπαυση του πυρός. Θα σταματήσουν να πολεμούν, θα ανοίξουν προσωρινά τα Στενά – κάτι που μπορεί να κρατήσει επ' αόριστον. Η άλλη εκδοχή είναι ότι οι αγορές πιστεύουν πως δεν έχει μεγάλη σημασία. Ο κόσμος θα προσαρμοστεί σε υψηλότερες

τιμές πετρελαίου. Η οικονομία, ιδίως στις ΗΠΑ, θα συνεχίσει να πηγαίνει καλά. Τα κέρδη θα συνεχίσουν, η επανάσταση της ΑΙ θα συνεχιστεί, τα δημοσιονομικά ελλείμματα επίσης.

— Βλέπουμε ένα παροδικό σοκ ή κάτι πιο βαθύ;

Πολλά εξαρτώνται από το πού θα καταλήξουν οι τιμές. Είμαι πεπεισμένος ότι, αν τα Στενά παραμείνουν κλειστά, ας πούμε για έναν ακόμη χρόνο, τότε το πρόβλημα της έλλειψης θα γίνει πραγματικά πολύ σοβαρό. Η παραγωγή στον Κόλπο θα σταματήσει, θα υπάρξουν ζημιές στις εγκαταστάσεις – και τα πράγματα θα είναι ακόμη χειρότερα αν υπάρξουν μεγαλύτερες καταστροφές στις υποδομές παραγωγής. Μιλάμε για απώλεια περίπου του ενός πέμπτου της παγκόσμιας παραγωγής πετρελαίου. Και ακόμη μεγαλύτερο μέρος σε ορισμένα άλλα κρίσιμα εμπορεύματα – κάτι που δεν μπορεί να συμβεί χωρίς μια πολύ σημαντική αύξηση των τιμών και/ή μια εξίσου σημαντική ύφεση.

— Σ' αυτή την περίπτωση, πού βλέπετε να φτάνει η τιμή του πετρελαίου;

Υπό ρεαλιστικές υποθέσεις, μια μείωση της παγκόσμιας προσφοράς αυτού του μεγέθους, αν έχει διάρκεια – δηλαδή όταν εξαντληθούν και τα αποθέματα πετρελαίου –, θα μπορούσε να οδηγήσει την τιμή κοντά στα 200 δολάρια το βαρέλι. Αν συμβεί αυτό και γίνει αποδεκτό από την αγορά, θα αυξηθεί σαφώς τις τιμές, θα είναι δυνητικά πληθωριστικό και πιθανότατα θα αναγκάσει τις κεντρικές τράπεζες να αυξήσουν τα επιτόκια. Η προσαρμογή στην έλλειψη θα απαιτήσει αναπόφευκτα σημαντική συμπίεση της ζήτησης. Αυτό σημαίνει ότι πολλοί άνθρωποι θα σταματήσουν να αγοράζουν όσα θα αγόραζαν υπό άλλες συνθήκες. Και αυτό συνεπάγεται πολλούς δυσαρεστημένους ανθρώπους, αλλά και φτωχότερους ανθρώπους, που θα ξοδεύουν λιγότερο.

— Ποιος θα επηρεαστεί περισσότερο σε μια τέτοια συνθήκη;

Για τις Ηνωμένες Πολιτείες, που είναι καθαρός εξαγωγέας, το πρόβλημα είναι μικρότερο. Συνολικά θα υπάρξουν και ωφελημένοι – οι πα-

ραγωγοί πετρελαίου και οι πετρελαιοπα-
ραγωγές χώρες θα ευνοηθούν. Όμως θα
υπάρξουν και πολλοί σημαντικοί χαμένοι
στις μεγάλες οικονομίες: στην Ευρώπη,
την Κίνα, την Ινδία. Και αυτό πιθανότατα
σημαίνει μια αισθητή επιβράδυνση. Το
κρίσιμο ζήτημα είναι πόσο θα διαρκέσει
το κλείσιμο των Στενών, αν θα
υπάρξει εμπιστοσύνη ότι θα λή-
ξει, και πόση ζημιά, μόνιμη ή
μακροπρόθεσμη, θα προκλη-
θεί στις εγκαταστάσεις. Και
αυτή τη στιγμή δεν το γνωρίζου-
με.

— Σε ένα από τα τελευταία άρθρα
σας στους *Financial Times* περι-
γράψατε μια παγκόσμια «δημο-
κρατική ύφεση», με τις ΗΠΑ στην
πρωτοπορία της θεσμικής παρακ-
μής. Πόσο στενά συνδέεται αυτή
η δημοκρατική διάβρωση με την
αυξανόμενη οικονομική αβεβαι-
ότητα;

Αυτή είναι μια δύσκολη ερώ-
τηση. Και ο λόγος είναι ότι δεν
πιστεύω πως η αυξανόμενη
οικονομική αβεβαιότητα επη-
ρεάζει άμεσα. Μια γενικευμέ-
νη έλλειψη εμπιστοσύνης των
ανθρώπων για το οικονομικό
τους μέλλον είναι κάτι διαφορετικό από
την αβεβαιότητα όπως τη μετράμε. Αυτή η
γενική έλλειψη εμπιστοσύνης μπορεί να
έχει σημαντική επίδραση στην οικονομία,
γιατί οι άνθρωποι τότε απλώς θα ξοδεύ-
ουν λιγότερο, θα αισθάνονται λιγότερη
σιγουριά. Και επιπλέον θα αρχίσουν να
ψηφίζουν οποιονδήποτε υπόσχεται κά-
τι διαφορετικό. Αυτοί τείνουν να είναι οι
λαϊκιστές, δεξιοί και αριστεροί, αλλά ιδί-
ως οι δεξιοί λαϊκιστές. Άρα αυτή η μακρο-
πρόθεσμη αβεβαιότητα για τις προοπτικές
—για το δικό μου μέλλον, για το μέλλον
των παιδιών μου— είναι συνθήκη από την
οποία τρέφονται οι λαϊκιστές. Με αυτή
την έννοια, η σύνδεση είναι προφανής.

— Όμως ο λαϊκισμός αυξάνει με τη σειρά του
την αβεβαιότητα...

Γιατί το ύφος της λαϊκιστικής πολιτικής
είναι από τη φύση του απρόβλεπτο — δεν
δεσμεύεται από νόμους ή κανόνες, αλ-
λά στηρίζεται στις διαθέσεις του ηγέτη.
Και αυτό σημαίνει ότι δημιουργείται ένας
φαύλος κύκλος: από μια εξασθενημένη
ή χαμηλής ποιότητας οικονομία περνάμε
στην πολιτική, από εκεί ξανά πίσω στην
οικονομία. Υπάρχουν πολλά στοιχεία που
δείχνουν ότι ο λαϊκισμός τείνει να προ-
καλεί πολύ σημαντικές ζημιές.

— Σε άρθρο σας προειδοποιήσατε ότι η πλη-
ροφωρία ως δημόσιο αγαθό «μολύνεται». Χω-
ρίς ισχυρότερη ρύθμιση των πλατφορμών και
της AI, βρίσκεται σε κίνδυνο η ίδια η δημοκρα-
τική διαδικασία;

Η δημοκρατία ήδη κινδυνεύει. Η AI δεν
είναι ο καθοριστικός παράγοντας, αλλά
θα χειροτερέψει τα πράγματα. Θα γίνει
πολύ πιο εύκολο να δημιουργούνται ψευ-
δείς ειδήσεις, βίντεο, ιστορίες. Θα δια-
δίδονται εύκολα και θα είναι όλο και πιο
πειστικά. Δεδομένης της ατιμωρησίας
των πλατφορμών, θα εξαπλώνονται και
θα είναι σχεδιασμένα ώστε να γίνονται
viral. Πιστεύω ότι θα καταστεί αδύνατο
να διακρίνουμε το ψεύτικο από το αληθι-
νό όσο εξελίσσεται η AI. Και σε μια τέτοια
κατάσταση δεν βλέπω πώς μπορεί να επι-
βιώσει το σύστημα ενημέρωσης που είναι
απαραίτητο για τη δημοκρατία. Νομίζω
ότι η δημοκρατία πιθανόν ήδη φθίνει,
αλλά υπάρχει προφανώς ένας
βαθύς κίνδυνος να κινηθούμε
προς έναν κόσμο όπου, αφού
όλοι εξαρτόμαστε από αυτά τα
συστήματα για την ενημέρω-
σή μας, θα είναι τόσο εύκολο
να δημιουργείται τέλεια παρα-
πληροφόρηση, που θα είναι α-
πλώς αδύνατο να ξεχωρίσουμε
τι είναι αληθινό και τι όχι.

— Πώς μπορούμε να προστατεύ-
σουμε τη δημοκρατία;

Η ειλικρινής απάντηση είναι
ότι δεν έχω ιδέα. Είναι σαφές
ότι θα έπρεπε να καταστήσου-
με τις ίδιες τις πλατφόρμες υ-
πόλογες. Αυτό θα ήταν εξαιρε-
τικά δύσκολο, επειδή λειτουρ-
γούν σε παγκόσμια κλίμακα.
Και οι Αμερικανοί δεν θέλουν
να το κάνουν. Αν οι πλατφόρ-
μες λογοδοτούσαν, τότε ίσως να
μπορούσαμε να βάλουμε «bots

εναντίον bots» και να λειτουργούσε. Αλ-
λά νομίζω ότι ήδη βρισκόμαστε σε μια
κατάσταση όπου η διασφάλιση της αυθε-
ντικότητας των ειδήσεων είναι πολύ δύ-
σκολη. Και κινούμαστε προς έναν κόσμο
όπου δεν υπάρχει βούληση για ρύθμιση.
Έχουμε ήδη δημιουργήσει ένα σύστημα
ατιμωρησίας. Τώρα ίσως καταλήξει να εί-
ναι σχεδόν τεχνικά αδύνατο να διασφα-
λίσουμε την αλήθεια, δεδομένου ότι δεν
επικοινωνούμε πρόσωπο με πρόσωπο
αλλά μέσα σ' αυτά τα ψηφιακά πλήθη.

— Είστε κάπως απαισιόδοξος...

Απολύτως. Όλα πηγαινούν κατά διαόλου.

Α

DR. GABOR MATÉ

Φωτογραφία: Gurudayal Khalsa

Ο ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ ΟΜΙΛΗΤΗΣ,
ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΣ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ
ΠΕΝΤΕ ΔΙΕΘΝΩΝ BEST SELLERS ΣΥΖΗΤΑ
ΜΕ ΤΗΝ ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΟΥ,
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ ΤΟΥ
ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΩΝΑΣΗ

23 05 26
ΟΜΙΛΙΑ, ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ, ΠΡΟΒΟΛΗ

ONASSIS
STEGI

ONASSIS.ORG

Μιχαήλ Χοντορκόφσκι Η Δύση δεν ήθελε νίκη της Ουκρανίας

Ο Μιχαήλ Χοντορκόφσκι περιγράφει στην Α.Υ. έναν πόλεμο που δεν μπορεί να κερδηθεί, μια Δύση που δεν ήθελε ουκρανική νίκη και μια ρωσική κοινωνία που έχει μάθει να ζει με τον φόβο

Του ΛΟΥΚΑ ΒΕΛΙΔΑΚΗ

Μιλά αργά και μετρημένα. Κάθε πρόταση μοιάζει με υπολογισμένη κίνηση σε σκάκι. Στο Delphi Economic Forum, λίγο πριν από τη συνέντευξη για την *ATHENS VOICE*, ο Μιχαήλ Μπορίσοβιτς Χοντορκόφσκι είχε πει ότι ο πόλεμος στην Ουκρανία θα τελειώσει το 2027. Λίγη ώρα αργότερα καθίσαμε για μια αποκλειστική συνέντευξη με μια ιδιόμορφη δυσκολία: εκείνος μιλούσε στα ρωσικά, εγώ ρωτούσα στα αγγλικά και ταυτόχρονα διάβαζα στο κινητό μου τη μετάφραση των απαντήσεών του στα ελληνικά.

Ήταν ο πλουσιότερος άνθρωπος στη Ρωσία και μία από τις πιο γνωστές μορφές της μετασοβιετικής οικονομικής ελίτ. Το 2003, η περιουσία του υπολογιζόταν στα 15 δισ. δολάρια, φέρνοντάς τον στη 16η θέση της λίστας του *Forbes*. Επικεφαλής της πετρελαϊκής εταιρείας Yukos, αρνήθηκε να δεχτεί τον άγραφο κανόνα του Πούτιν προς τους ολιγάρχες: ελεύθεροι να κάνουν δουλειές, αρκεί να μένουν έξω από την πολιτική. Λίγους μήνες αργότερα βρέθηκε στη φυλακή, καταδικασμένος για φοροδιαφυγή και απάτη, σε μια υπόθεση που ο ίδιος και πολλοί στη Δύση θεώρησαν πολιτικά υποκινούμενη. Αποφυλακίστηκε τον Δεκέμβριο του 2013, με προεδρική χάρη, ενόψει των Χειμερινών Ολυμπιακών Αγώνων του Σότσι. Από τότε ζει εκτός Ρωσίας και έχει αναδειχθεί σε μία από τις πιο σταθερές φωνές κατά του Κρεμλίνου.

— Είπατε ότι ο πόλεμος στην Ουκρανία θα τελειώσει το 2027. Πού το βασίζετε αυτό;
Εδώ και έναν χρόνο βλέπουμε το ίδιο: καμία πλευρά δεν μπορεί να προχωρήσει σοβαρά. Η Ουκρανία το ξέρει. Αλλά, και αυτό είναι το κρίσιμο, το ξέρει και ο Πούτιν — ότι δηλαδή ούτε αυτός μπορεί να κάνει κάτι ουσιαστικό. Παράλληλα, και οι δύο οικονομίες βρίσκονται σε τεράστια πίεση. Για την Ουκρανία ήταν αυτονόητο. Για τη Ρωσία έγινε ορατό από τις αρχές του 2025. Γι' αυτό πιστεύω ότι για τον Πούτιν υπάρχει ένα πολύ μικρό παράθυρο ευκαιρίας — όσο ο Τραμπ βρίσκεται στην εξουσία — για μια σχετικά άνετη γι' αυτόν έξοδο απ' αυτή τη σύγκρουση. Πιστεύω ότι αυτό θα συμβεί το 2027.

— Σχολιάσατε ότι οι κυρώσεις κατά της Ρωσίας έχασαν τη δυναμική τους. Γιατί;
Οι κυρώσεις λειτούργησαν, αλλά η δυναμική τους έχει εξαντληθεί. Δεν μπορούν πλέον να κάνουν περισσότερα απ' όσα ήδη έκαναν. Αυτό δεν σημαίνει ότι πρέπει να αρθούν, αλλά σε μεγάλο βαθμό χρειάζονται αναθεώρηση για να γίνουν πιο αποτελεσματικές. Η αναγκαιότητά τους παραμένει, γιατί, όσο ο Πούτιν βρίσκεται στην εξουσία, ο κίνδυνος πολέμου παραμένει. Κι αυτό σημαίνει ένα πράγμα: η Ευρώπη θα βρίσκεται σε Ψυχρό Πόλεμο με τη Ρωσία μέχρι ο Πούτιν να φύγει ή να πεθάνει.

— Αναφερθήκατε στους νέους επαγγελματίες που έχουν εγκαταλείψει τη Ρωσία από το 2014, με κορύφωση το 2022. Τι σημαίνει αυτό για τη Ρωσία;
Οι άνθρωποι που έχουν φύγει από τη Ρωσία σε αυτό το διάστημα είναι περί το ένα εκατομμύριο, ίσως και παραπάνω. Μίλησα για επαγγελματίες, ανθρώπους υψηλής κατάρτισης. Η αποχώρησή τους χτυπά πολύ σκληρά την οικονομία, τις προοπτικές της Ρωσίας, αλλά και την ικανότητα του Πούτιν να συνεχίσει τον πόλεμο. Τα επόμενα δέκα χρόνια, η ρωσική οικονομία δεν θα μπορεί να προσφέρει σε φιλόδοξους, ταλαντούχους νέους αυτά που αναζητούν. Και θα συνεχίσουν να φεύγουν.

— Καλέσατε την Ευρώπη να τους δεχτεί...
Είναι σημαντικό αυτό, σε τρία επίπεδα: Πρώτον, επειδή αποδυναμώνει την ικανότητα του Πούτιν να διεξάγει πόλεμο ή να προετοιμάζεται για έναν νέο. Δεύτερον, επειδή είναι σωστό από ανθρωπιστική άποψη. Και τρίτον, οι άνθρωποι αυτοί αποτελούν πολύτιμο περιουσιακό στοιχείο. Χρειάζονται παντού, γιατί δημιουργούν θέσεις εργασίας, παράγουν ΑΕΠ. Οικοδομούν την ευημερία της σημερινής κοινωνίας. Το ότι οι ευρωπαϊκές χώρες δεν ήταν έτοιμες να τους υποδεχτούν είναι, κατά τη γνώμη μου, λάθος. Καταλαβαίνω ότι η Ευρώπη έχει υποστεί βαθύ τραύμα μετά το μεγάλο κύμα μετανάστευσης ανθρώπων από εμπόλεμες αφρικανικές χώρες, οι οποίοι χρειάζονταν κοινωνική προστασία. Αλλά εδώ μιλάμε για εντελώς διαφορετικές περιπτώσεις,

για ανθρώπους που δημιουργούν οι ίδιοι αξία. Αν δεν την αξιοποιήσουν εδώ, θα την αξιοποιήσουν υπέρ του Πούτιν.

— Κατά πόσο άλλαξε η δομή της εξουσίας στη Ρωσία λόγω του πολέμου;
Ο πόλεμος δεν άλλαξε πολύ τη δομή της εξουσίας. Όμως την κατάσταση της κοινωνίας την άλλαξε πάρα πολύ. Όταν ξεκίνησε, η συντριπτική πλειονότητα των Ρώσων βρισκόταν σε απόλυτο σοκ. Ωστόσο, τα 4 και πλέον χρόνια κανονικοποίησαν τον πόλεμο και τους δημιούργησαν τον φόβο ότι, εάν αυτός χαθεί ή τερματιστεί με όρους που δεν ευνοούν τη Ρωσία, τότε θα πρέπει να επωμιστούν την ευθύνη για όσα έχουν συμβεί.

— Τι πιστεύουν οι πολίτες;
Περίπου το 15% των Ρώσων τάσσεται σκληρά κατά του πολέμου — είναι έτοιμοι να πάνε στη φυλακή για τις απόψεις τους. Περίπου το 15% τον υποστηρίζει και θεωρεί ότι δεν διεξάγεται αρκετά σκληρά. Αλλά η κύρια μάζα, περίπου το 70%, θα ήθελε τον τερματισμό του πολέμου, αλλά «με τους δικούς μας όρους». Δεν πρόκειται για επιθυμία κατάκτησης εδαφών, αλλά για τον φόβο ότι ο πόλεμος θα έρθει στο σπίτι τους. Καταλαβαίνω τους Ουκρανούς που ίσως θα το θεωρούσαν αυτό δίκαιο — αλλά πρέπει να κατανοούμε και τους Ρώσους, αν θέλουμε να δουλέψουμε ώστε η οπτική τους να αλλάξει σταδιακά.

— Είπατε ότι το 15% των Ρώσων αντιτίθεται στον πόλεμο. Πώς ενημερώνονται, δεδομένης της σκληρής λογοκρισίας που γνωρίζουμε ότι υπάρχει στη Ρωσία;
Αυτό που κάνουμε εμείς συγκεκριμένα — εγώ προσωπικά, η ομάδα μου, και με την ευρύτερη έννοια η ρωσική αντίσταση — είναι αντιπροπαγάνδα. Εκπέμπουμε συνεχώς προς τη Ρωσία, κυρίως μέσω YouTube και άλλων δικτύων, λέγοντας την αλήθεια για τον πόλεμο και για το καθεστώς. Μας παρακολουθούν περίπου 20 εκατομμύρια χρήστες από τη Ρωσία. Το δικό μου κανάλι μόνο κάνει πάνω από ένα δισεκατομμύριο προβολές τον χρόνο, κυρίως από χρήστες στη Ρωσία. Αλλά πέρα απ' αυτό,

ασχολούμαστε και με τη ρωσική κοινωνία. Έχουμε κέντρα που διεξάγουν δημοσκοπήσεις στη Ρωσία – δύσκολο, αλλά εφικτό. Και αξιολογούμε τις δημοσκοπήσεις που διεξάγουν επίσημοι φορείς – κι αυτές, αν τις διαβάσεις προσεκτικά, αποκαλύπτουν πολλά. Μπορούμε λοιπόν να μιλάμε για ένα 9% του πληθυσμού που στις δημοσκοπήσεις δηλώνει ρητά ότι αντιτίθεται στον πόλεμο, ακόμα κι αν γνωρίζει ότι μπορεί να υποστεί διώξεις γι' αυτό. Και άλλο ένα 6% που δεν το λέει απευθείας, αλλά το εκδηλώνει ξεκάθαρα. Συνολικά, περίπου 15% αντιτίθεται τόσο σθεναρά, που είναι έτοιμο να αντιμετωπίσει κάποιες μορφές καταστολής λόγω αυτής της στάσης.

— Ποιες είναι οι πηγές σας από τη Ρωσία; Πώς ξέρετε τι συμβαίνει εκεί, δεδομένου ότι ζείτε εξόριστος; Έχουμε αρκετούς ακτιβιστές που εργάζονται εντός Ρωσίας, αλλά και προσωπικές γνωριμίες. Έζησα 40 χρόνια της ζωής μου στη Ρωσία ελεύθερος και άλλα 10 στη φυλακή. Και κάθε μέρα επικοινωνώ με φίλους και γνωστούς στη Μόσχα αλλά και στη Σιβηρία. Το Telegram, το Signal και το Whats App λειτουργούν ακόμα. Δυστυχώς βλέπω συγκεκριμένες αλλαγές στους ανθρώπους μέσα σ' αυτά τα 4 χρόνια. Δεν είναι όλοι αρκετά μορφωμένοι, αρκετά προσεκτικοί, αρκετά πολιτικά συνειδητοποιημένοι ώστε να θυμούνται ή να αντιλαμβάνονται από πού ξεκίνησαν όλα. Οι σημερινοί δεκαοχτάχρονοι στην αρχή του πολέμου ήταν 14. Απλά δεν ξέρουν πώς άρχισε όλο αυτό. Νομίζουν ότι ο πόλεμος υπήρχε πάντα και ότι η ευθύνη είναι μοιρασμένη εξίσου. Κάτι που, ασφαλώς, δεν ισχύει.

— Θα ήθελα την ανάγνωσή σας για τον Βλαντίμιρ Πούτιν σήμερα. Ελέγχει ακόμα τα γεγονότα ή εκείνα τον ελέγχουν; Μήπως παγιδεύτηκε σ' αυτόν τον πόλεμο; Πιστεύω ότι ο πόλεμος, στη μορφή που έχει σήμερα, ήταν για τον Πούτιν εντελώς απροσδόκητος. Υπολόγιζε ότι θα ήταν μια αστυνομική επιχείρηση· δεν ανέμενε οργανωμένη ένοπλη αντίσταση. Και όλο το περιβάλλον του, στην πραγματικότητα, δεν είναι ιδιαίτερα ευ-

χαριστημένο μ' αυτόν τον πόλεμο. Το είδαμε στη συνεδρίαση του Συμβουλίου Ασφαλείας ότι πολλοί τάσσονταν υπέρ της αναμονής, της μη έναρξης του πολέμου. Συγκεκριμένα, ακόμα και άνθρωποι του στενού περιβάλλοντος του Πούτιν όπως ο κ. Πατρούσεφ. Για τον κ. Ναρίσκιν, τον κ. Κοζάκ και άλλους δεν χρειάζεται καν να αναφερθώ. Και σήμερα, απ' ό,τι γνωρίζουμε, η θέση τους δεν έχει αλλάξει – γιατί αυτός ο πόλεμος βλάπτει τα συμφέροντά τους. Ακόμα κι αυτών που ασχολούνται με την παραγωγή οπλισμού – αφού τα έσοδά τους από τις εξαγωγές αμυντικού υλικού έχουν εκμηδενιστεί: ο οπλισμός πηγαίνει στο μέτωπο κι από εκεί δεν προκύπτουν τέτοια έσοδα. Κανείς τους όμως δεν τολμά να πει τίποτα στον Πούτιν. Εξαρτώνται πλήρως από εκείνον. Και όλοι κατανοούν ότι μετά τον Πούτιν, η πιθανότητα να διατηρηθεί το στάτους τους είναι εξαιρετικά μικρή – ιδίως οι υπηρεσίες πληροφοριών, που έχουν αποκτήσει επί Πούτιν εξουσία, επιρροή και προσωπικά εισοδήματα που κανένα επόμενο καθεστώς δεν θα μπορέσει να διατηρήσει. Βέβαια, τέσσερα χρόνια πολέμου έχουν γεννήσει και μια νέα ελίτ, που θεωρεί ότι ωφελείται απ' τον πόλεμο και πιέζει τον Πούτιν για τη συνέχισή του. Το βλέπουμε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, στα άρθρα τους, στις δημοσκοπήσεις. Αλλά, πρώτον, είναι λίγοι και, δεύτερον, δεν βρίσκονται ακόμα στον στενό κύκλο του Πούτιν. Είναι αρκετά περιθωριακή ομάδα.

— Θέλω να σας ρωτήσω για τη συμπεριφορά των Ρώσων στρατιωτών στην Ουκρανία – ιδίως στην αρχή του πολέμου. Γιατί πιστεύετε ότι Ρώσοι στρατιώτες επέδειξαν τέτοια βαρβαρότητα; Ο Πούτιν χρησιμοποίησε μια πολύ «πονηρή» προσέγγιση στη στρατολόγηση γι' αυτόν τον πόλεμο. Στην πράξη, θεώρησε πολιτικά αδύνατη τη γενική επιστράτευση. Άρχισαν λοιπόν να στρατολογήσουν μισθοφόρους, προσφέροντας ποσά που για τους κατοίκους της φτωχής ρωσικής περιφέρειας ήταν τεράστια. Αυτοί λοιπόν κατατάσσονται, ενώ οι κάτοικοι των βιομηχανικών και πολιτιστικών κέντρων, όπως η Μόσχα, η Αγία Πετρούπολη, το Νοβοσιμπίρσκ, όχι. Και στρατολογήθηκε επίσης μεγάλος αριθμός κρατουμένων και ατόμων από αντικοινωνικές ομάδες. Αυτό που προέκυψε δεν είναι, κατά τη γνώμη μου, αποτέλεσμα του πολεμικού μίσους που γεννιέται μερικές φορές στη διάρκεια ενός πολέμου, αλλά αποτέλεσμα κοινωνικού μίσους. Αν αυτοί οι στρατιώτες είχαν μπει όχι στην Μπούτσα, αλλά στην περιοχή Ρούμπλιοφκα έξω από τη Μόσχα, θα έκαναν ακριβώς το ίδιο. Είναι άνθρωποι που απλώς είδαν ότι κάποιος άλλος ζουν καλά. Υπερβολικά καλά, κατά την εκτίμησή τους. Κι αυτό είναι το αποτέλεσμα του κοινωνικού μίσους.

— Ας μιλήσουμε και για τον Ντόναλντ Τραμπ. Πώς ο Αμερικανός πρόεδρος έχει επαναποθετήσει την πολιτική των ΗΠΑ απέναντι στη Ρωσία και την Ουκρανία; Έχω αρνητική άποψη για τη συνειδητή απόφαση που πήρε η Δύση στα τέλη του 2022 – αρχές του 2023: ότι δεν ήθελε να κερδίσει η Ουκρανία αυτόν τον πόλεμο, απλώς να μην τον χάσει. Οι λόγοι ήταν κατανοητοί, αν και λανθασμένοι κατά τη γνώμη μου. Φοβήθηκαν ότι ο Πούτιν θα χρησιμοποιούσε πυρηνικά αν έχανε τον πόλεμο. Κι ακόμα περισσότερο ότι θα έχανε την εξουσία και η Ρωσία θα διαλυόταν, κάτι που ήταν κατά βάση ανυ-

πόστατο. Αυτή η απόφαση, δυστυχώς, είναι μη αναστρέψιμη. Οι δυνατότητες που είχαν τότε οι ουκρανικές ένοπλες δυνάμεις έχουν εν πολλοίς εξαντληθεί σήμερα. Σε αυτό το πλαίσιο, η στάση του Τραμπ – που δεν έχει εντολή από την εκλογική του βάση για ουσιαστικότερη στρατιωτική εμπλοκή στην Ουκρανία και προσπαθεί να τελειώσει τον πόλεμο μέσω συμφωνίας με έναν Πούτιν που αισθάνεται νικητής – είναι κατανοητή. Είναι κακό, αλλά είναι συνέπεια μιας ειλημμένης απόφασης. Το ερώτημα πλέον είναι πόσο αποτελεσματικά εφαρμόζει αυτή τη γραμμή. Και εδώ προκύπτει το εξής πρόβλημα: ο Τραμπ και η κυβέρνησή του, κατά τη γνώμη μου, υποτίμησαν την ψυχολογία του Πούτιν ως αρχηγού συμμορίας, όχι ως αρχηγού κράτους. Ο Πούτιν πιστεύει στο παιχνίδι μηδενικού αθροίσματος και όχι σε στρατηγικές Win-Win. Για εκείνον, το να του προτείνουν ευνοϊκούς όρους χωρίς να τον απειλούν με πραγματική δύναμη σημαίνει ένα και μόνο πράγμα: ότι μπορεί να ζητήσει ακόμα καλύτερους. Ο Τραμπ το υποτίμησε αυτό και δεν τον πίεσε αρκετά.

— Πώς πιστεύετε ότι μπορεί να τελειώσει ο πόλεμος; Μπορεί η Ουκρανία να πάρει πίσω την Κριμαία και τις περιοχές στο Ντονμπάς; Για το κοινό μας καλό, το διεθνές δίκαιο είναι πολύ σημαντικό. Και σύμφωνα με τις υπογεγραμμένες διεθνείς συνθήκες – συμπεριλαμβανομένης της ρωσικής πλευράς – η Κριμαία ανήκει στην Ουκρανία. Ο επιθετικός πόλεμος που οδήγησε σε προσάρτηση εδαφών είναι έγκλημα ακόμα και βάσει της ρωσικής νομοθεσίας. Ωστόσο, θα πρέπει να σας απογοητώσω. Λόγω της απόφασης που αναφέραμε, η Ουκρανία δεν μπορεί να κερδίσει αυτόν τον πόλεμο· μπορεί μόνο να μην τον χάσει. Και όντως δεν τον έχει χάσει, ενώ κι ο Πούτιν δεν τον έχει κερδίσει. Γιατί από την πλευρά της Ουκρανίας το πιο σημαντικό είναι η διατήρηση της κρατικής της υπόστασης και του πληθυσμού της, ιδίως της νεολαίας. Τον πρώτο στόχο η Ουκρανία τον έχει ήδη πετύχει. Αν πετύχει και τον δεύτερο, δεν θα έχει χάσει τον πόλεμο. Και αργά ή γρήγορα η κατάσταση θ' αλλάξει – είμαι πεπεισμένος ότι το ζήτημα της Κριμαίας και των προσαρτημένων εδαφών θα επιλυθεί με τον ένα ή τον άλλο τρόπο.

— Τελευταία ερώτηση, πιο προσωπική. Πώς ζείτε με το γεγονός ότι η επιστροφή στη Ρωσία μπορεί να σημαίνει για σας ισόβια ή κάτι χειρότερο; Αυτή είναι η ζωή μου, αυτή είναι η μοίρα μου. Ήξερα ότι ριψοκινδύνευα πολύ όταν το 2003 μίλησα ανοιχτά ενάντια στην οικοδόμηση του καθεστώτος Πούτιν πάνω στη συστημική διαφθορά. Ήταν δημόσια τοποθέτηση και μετά βρέθηκα στη φυλακή. Πίστευα ότι θα μπορούσαμε να νικήσουμε. Τότε δεν τα καταφέραμε. Μου πρότειναν να αναθεωρήσω και να αποφυλακιστώ. Δεν δέχτηκα. Την αποφυλάκιση μου την οφείλω στον Χανς Ντίτριχ Γκένσερ, πρώην υπουργό Εξωτερικών της Γερμανίας, και στην Άνγκελα Μέρκελ, τότε καγκελάριο, και στη χρονική συγκυρία – καθώς ο Πούτιν ήθελε να γίνουν οι Ολυμπιακοί. Με την εισβολή στην Κριμαία, πήγα αμέσως στο Κίεβο, μαζί με εκπροσώπους της ρωσικής διανόησης, και ταχθήκαμε ενάντια σ' αυτή την παραβίαση του διεθνούς δικαίου. Κι από τότε συνεχίστηκε η πολιτική μου αντιπαράθεση με τον Πούτιν. Ελπίζω να ζήσω για να δω αυτό το καθεστώς να πέφτει και να επιστρέψω ελεύθερα στη Ρωσία. **A**

ΟΙ ΣΗΜΕΡΙΝΟΙ ΔΕΚΑΟΧΤΑΧΡΟΝΟΙ ΣΤΗΝ ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΗΤΑΝ 14. ΑΠΛΑ ΔΕΝ ΞΕΡΟΥΝ ΠΩΣ ΑΡΧΙΣΕ ΟΛΟ ΑΥΤΟ. ΝΟΜΙΖΟΥΝ ΟΤΙ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΥΠΗΡΧΕ ΠΑΝΤΑ ΚΑΙ ΟΤΙ Η ΕΥΘΥΝΗ ΕΙΝΑΙ ΜΟΙΡΑΣΜΕΝΗ ΕΞΙΣΟΥ. ΚΑΤΙ ΠΟΥ, ΑΣΦΑΛΩΣ, ΔΕΝ ΙΣΧΥΕΙ.

ΟΙ ΑΣΤΙΚΕΣ ΟΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ

Μια Κυριακή στο σαλόνι της Μάρτζορι

Του ΡΩΜΑΝΟΥ ΓΕΡΟΔΗΜΟΥ

Πάνω: Η άνοιξη κάνει δειλά την εμφάνιση της στο Μανχάταν
Αριστερά: Το ιαπωνικό speakeasy bar Hard to Explain στη 10η Οδό
Δεξιά: Η είσοδος της πολυκατοικίας της Μάρτζορι Έλιστ στον αριθμό 555 της Έτζκομπ Άβενιου, στο Χάρλεμ

Ηταν έρωτας με την πρώτη ματιά. Με το που την κοίταξα για πρώτη φορά, το καλοκαίρι του 2011, ήξερα κατευθείαν ότι αυτή είναι και θα είναι για πάντα η πιο αγαπημένη μου όλων. Από τότε και για τα επόμενα οκτώ χρόνια, εγώ πήγαινα σ' αυτήν κατά μέσο όρο μία φορά τον χρόνο, ενώ εκείνη ερχόταν σ' εμένα όποτε χρειαζόμουν ενέργεια, έμπνευση, ομορφιά – δηλαδή πολύ συχνά. Κάθε συνάντησή μας ήταν ένα όνειρο, ο χρόνος διαστέλλονταν, και οι τέσσερις ή έξι ή οκτώ μέρες δημιουργούσαν αναμνήσεις που με τροφοδοτούν ακόμη.

Η πανδημία μάς χώρισε. Το ταξίδι μου ακυρώθηκε. Οι επόμενες απόπειρες να την επισκεφτώ δεν πέτυχαν. Ψυχρανθήκαμε λίγο. Στο μεταξύ άκουγα διάφορα από διάφορους γι' αυτήν – δυσάρεστα πράγματα, το πόσο έχει αλλάξει κ.λπ. Δεν ήμουν καν σίγουρος αν ήθελα να την ξαναδώ ή τι να περιμένω πλέον. Τελικά το πήρα απόφαση κι έπειτα από εξήμισι χρόνια απουσίας γύρισα σ' αυτήν.

Έφτασα Τετάρτη. Το πρώτο βράδυ και το πρωινό της Πέμπτης ήταν δύσκολα. Επικρατούσε ανατριχιαστική σιωπή. Το κλίμα μεταξύ μας ήταν ψυχρό, αμήχανο. Νόμισα ότι επιβεβαιώνονταν οι φόβοι μου. Προσπαθήσαμε να ξαναβρούμε τη ρουτίνα μας κάνοντας τα αγαπημένα μας πράγματα, αλλά η φλόγα πραγματικά ξαναφούντωσε όταν κάναμε άλλα, καινούργια: όταν βρεθήκαμε μέσα σε μισοάγνωστες αστικές οάσεις, κρυμμένες επαύλεις με έργα τέχνης κοντά στην Πούνιον Σκουέαρ και speakeasy στο Ιστ Βίλατζ με χαμηλά φώτα και κούτες από αναψυκτικά για ντεκόρ, ανάμεσα στα ράφια παλαιοβιβλιοπωλείων, με τον πλούτο της ανθρωπότητας μαζεμένο εκεί, και κυρίως πίσω από την πόρτα ενός ταλαιπωρημένου διαμερίσματος στο Χάρλεμ. Κάθε μέρα που περνούσε, ο παλιός έρωτας επέστρεφε, ακόμη πιο δυνατός.

Τη Δευτέρα, που ήρθε η ώρα της αναχώρησης, δεν ήθελα με τίποτα να φύγω και να την αφήσω. Της ψιθύρισα γλυκόλογα σ' αυτή, της υποσχέθηκα ότι θα επιστρέψω το συντομότερο δυνατό. Η Νέα Υόρκη μου απάντησε ότι θα είναι πάντα εκεί για μένα.

***

Σάββατο απόγευμα. Φτάνω σε ένα από τα πιο παλιά, όμορφα και μεγάλα παλαιοβιβλιοπωλεία της πόλης, το Argosy Book Store. Στα ράφια με τα μεταχειρισμένα λευκώματα των 10 δολαρίων έξω στο πεζοδρόμιο, βρίσκω (και αρπάζω κατευθείαν) το «*The Living Past of America*» του Κορνίλιους Βάντερμπιλτ (άσωτου υιού της γνωστής οικογένειας, τον οποίο αποκλήρωσαν επειδή επέλεξε να γίνει δημοσιογράφος). Το βιβλίο έχει φωτογραφίες και πληροφορίες για ιστορικές κατοικίες και χωριά και στις 50 πολιτείες των ΗΠΑ: σπίτια, φάρμες, επαύλεις και κοινότητες που υπάρχουν από την εποχή των Pilgrims του 17ου αιώνα, την Επανάσταση του 18ου αιώνα, τον Εμφύλιο Πόλεμο και την κατάκτηση της Άγριας Δύσης. Εκείνη τη στιγμή δεν το γνωρίζω, αλλά η τυχαία επιλογή αυτού του βιβλίου θα αποκτήσει μια σχεδόν μεταφυσική διάσταση.

Σάββατο βράδυ. Επιστρέφω στο δωμάτιο της 16ης Οδού κι αρχίζω να διαβάζω το λευκώμα. Φτάνω κάπου στη σελίδα 35. Έχει έρθει όμως η ώρα να φύγω. Το κλείνω. Εκείνη τη στιγμή δεν το γνωρίζω, αλλά και η τυχαία επιλογή αυτής της σελίδας θα αποκτήσει μια σχεδόν μεταφυσική διάσταση.

Κυριακή μεσημέρι. Ξεκινάμε με το μετρό για το Χάρλεμ. Βγαίνουμε στον σταθμό της 163ης Οδού, ανάμεσα στο Ουάσινγκτον Χάιτς στον βορρά και το Σούγκαρ Χιλ στον νότο. Στο Χάρλεμ επικρατεί απόλυτη ησυχία. Οι δρόμοι σχεδόν έρημοι. Τα κτίρια θυμίζουν τη Νέα Υόρκη όπως τη γνωρίσαμε μέσα από τις ταινίες και τις τηλεοπτικές σειρές του 20ού αιώνα. Ο «εξευγενισμός» μόλις και μετά βίας έχει φτάσει εδώ. Περιπατάμε για λίγα τετράγωνα και φτάνουμε σε μια μεγάλη, παλιά, αρχοντική πολυκατοικία στον αριθμό 555 της Έτζκομπ Άβενιου. Χτυπάμε το κουδούνι που μας έχουν πει. Γνωρίζω ελάχιστα πράγματα γι' αυτό που πρόκειται να αντιμετωπίσουμε εκεί, απλώς εμπιστεύομαι τη φίλη που μου πρότεινε να πάμε και που θα έρθει κι εκείνη σε λίγο. Η πόρτα ανοίγει. Μπαίνουμε μέσα και μας κόβεται η ανάσα. Πίσω από την κεντρική είσοδο κρύβεται ένα από τα πιο ωραία φουαγιέ που έχουμε δει ποτέ. Την οροφή καλύπτει

μια τεράστια γυάλινη κατασκευή Αρ Ντεκό, με πολύχρωμα τζάμια και εσωτερικά φώτα. Στους μαρμαρίνους τοίχους κρέμονται αφίσες με θρύλους της τζαζ. Στην πολυκατοικία αυτή έζησαν κάποτε ο Κάουεντ Μπέιζι, ο Ντιουκ Έλινγκτον, ο Πολ Ρόμπσον και πολλοί άλλοι. Από το 1984, σε ένα διαμέρισμα του 2ου ορόφου ζει μια γυναίκα που έγινε κι αυτή ένας απ' τους θρύλους της Νέας Υόρκης.

Η Μάρτζορι Έλιοτ γεννήθηκε στην Τζόρτζια και έπαιζε πιάνο ήδη πριν ξεκινήσει το σχολείο. Μετακόμισε στη Νέα Υόρκη το 1962 και παντρεύτηκε τον Αλ Ντίαρς, που μεταξύ άλλων ήταν και πιανίστας του Ντίτζι Γκιλέσπι. Η Έλιοτ άρχισε να τραγουδάει σε κλαμπ του Μανχάταν, να παίζει σε θεατρικά στο Μπρόντγουεϊ, να διδάσκει πιάνο και να γράφει τα δικά της έργα.

Το 1993 η Μάρτζορι βίωσε μια τραγωδία. Ο γιος της, ο Φιλ, πέθανε από νεφρική ανεπάρκεια. Τις τελευταίες ημέρες της ζωής του, η οικογένεια ήταν μαζεμένη γύρω από το κρεβάτι του και τραγουδούσαν. Έφυγε από τη ζωή μια Κυριακή πρωί. Η Μάρτζορι και ο άλλος της γιος, ο Ρούντελ Ντρίαρς, αποφάσισαν να παίξουν μουσική κάθε Κυριακή απόγευμα για να τιμήσουν τη μνήμη του. Σε παλαιότερη συνέντευξή της, η Μάρτζορι είχε πει: «Οι Κυριακές ήταν τόσο στενάχωρες. Φώναζα φίλους. Αντί να κλαίμε, παίζαμε μουσική».

Το καλοκαίρι του 1993, η Μάρτζορι αρχικά διοργάνωσε μια συναυλία στην έπαυλη Morris-Jumel – το πιο παλιό σπίτι στο Μανχάταν, που βρίσκεται ακριβώς απέναντι από την πολυκατοικία της. Από τότε, κάθε χρόνο ανελλιπώς (και το 2025) λαμβάνει χώρα η Συναυλία στην Έπαυλη, με την Έλιοτ και πολλούς άλλους τζαζιστές. Λίγο καιρό αργότερα, στις αρχές του 1995, η Μάρτζορι άρχισε να διοργανώνει κυριακάτικα σουαρέ με ζωντανή μουσική στο σαλόνι του σπιτιού της. Από τότε και μέχρι σήμερα, επί 31 συναπτά χρόνια, κάθε Κυριακή στις 3.30 μ.μ., εκείνη, ο γιος της, οι φίλοι τους και αμέτρητοι γνωστοί και άγνωστοι καλλιτέχνες της jazz, των blues, της soul και των gospel, στήνουν καρέκλες στο σαλόνι και πάγκους στους διαδρόμους του σπιτιού, ανοίγουν την πόρτα του διαμερίσματος και υποδέχονται μέχρι 50 άτομα – όποιος χωρέσει. Η είσοδος είναι δωρεάν, χωρίς κράτηση, αλλά κατά τη διάρκεια της συναυλίας ένα καλάθι ή ένας κουβάς κάνει τη γύρα και όλοι, μα όλοι οι επισκέπτες αφήνουν ότι θέλει και μπορεί ο καθένας.

Η ώρα είναι 3.20. Ανεβαίνουμε με τα πόδια στον 2ο όροφο. Πέρα από το εντυπωσιακό φουαγιέ, το εσωτερικό του κτιρίου θυμίζει μια οποιαδήποτε ταλαιπωρημένη εργατική πολυκατοικία σε μια μάλλον φτωχή συνοικία του Μανχάταν. Παίρνουμε σειρά στην ουρά που πάει γύρω γύρω από το κλιμακοστάσιο και τον παλιό ανεκλυστήρα, στα σκαλιά προς τον 3ο όροφο.

Στις τρειςίμισι ακριβώς η πόρτα ανοίγει και το πλήθος σιγά σιγά μπαίνει στο φτωχικό διαμέρισμα. Κάθε σπιθαμή του χώρου έχει κατακλυστεί από καρέκλες, πάγκους και αυτοσχέδια καθίσματα. Στο βάθος, η ίδια η Μάρτζορι Έλιοτ – απροσδιόριστη ηλικίας, τουλάχιστον 89, ίσως 96, ενδεχομένως 120, με τη σοφία δύο τουλάχιστον ζωών και την ενέργεια, την ταπεινότητα, την αγάπη και τη δοτικότητα ενός καλού παιδιού, αδύνατη, μικροκαμωμένη και χαμογελαστή, με μάτια που λάμπουν πάνω από την ιατρική μάσκα.

Μέσα σε λίγα λεπτά ο χώρος γεμίζει και οι τελευταίοι επισκέπτες στέκονται όρθιοι κοντά στην είσοδο. Ένας από τους συγγενείς ή φίλους της οικογένειας τριγυρίζει με έναν γαλάζιο πλαστικό δίσκο με μπάρες δημοτικών, που τις μοιράζει σε όλους μας. Ακολουθεί άλλος δίσκος με αλμυρά κρακεράκια σε ατομικές συσκευασίες. Στον τοίχο πίσω απ' το πιάνο

υπάρχει κάτι που μπορεί να περιγραφεί μόνο ως βωμός, με φωτογραφίες και αφιερώματα στην οικογένειά της (η Μάρτζορι πρόσφατα έχασε τον άντρα και άλλους δύο γιους της), αποκόμματα εφημερίδων, βραβεία, γράμματα και μείλι από φίλους και επισκέπτες, λουλούδια και κεριά.

Αυτό που ακολουθεί είναι μία εμπειρία που σίγουρα δεν θα ξεχάσω ποτέ. Εκείνη κάθεται στο πιάνο εναλλάξ με τον γιο της – που με το καφέ καπέλο του και το ελαφρώς τριμμένο και καμμένο από τσιγάρα καφέ κοστούμι του είναι βγαλμένος, θαρρείς, από το Χάρλεμ της δεκαετίας του 1940. Όταν δεν παίζει πιάνο, ο Ρούντελ τραγουδάει, με μια απόκοσμα ωραία φωνή, ενώ ένας φίλος – ο προσκεκλημένος σολίστας της εβδομάδας – τους συνοδεύει στο κοντραμπάσο. Όπως αποκάλυψαν σε συνέντευξή τους, η Μάρτζορι και ο Ρούντελ ανακάλυψαν –πολλά χρόνια μετά την έναρξη των δικών τους συναυλιών– ότι τη δεκαετία του 1940 γίνονταν τακτικά συναυλίες στο φουαγιέ αυτής της ίδιας πολυκατοικίας.

Για τις επόμενες δύο-δυόμισι ώρες απολαμβάνουμε τους βιρτουοζιτέ αυτοσχεδιασμούς ανθρώπων που ζουν μέσα από και για τη μουσική. Κατά διαστήματα ένας φίλος της οικογένειας διαβάζει ένα ποίημα ή μας διευθύνει σε ένα συμμετοχικό τραγούδι γκόσπελ/χιπχοπ με το επαναλαμβανόμενο μοτίβο «God is bigger than all of that» (Ο Θεός είναι μεγαλύτερος απ' όλα αυτά). Γείτονες μπαίνουν στο διαμέρισμα με τα μικρά παιδιά τους. Ένα κοριτσάκι χορεύει ακριβώς δίπλα στον Ρούντελ και του τραβάει το σακάκι, κι εκείνος γυρίζει και της χαμογελάει. Νιώθω σαν να είμαι στο σαλόνι φίλων.

Προς το τέλος, η Μάρτζορι παίζει ένα σόλο, κι εκεί που λες ότι το κομμάτι φτάνει στο τέλος του, εκεί που ξετυλίγεται η «πτύση» (cadence), η φυσική κατάληξη, δηλαδή, κάθε μουσικού κομματιού στην τονική κλίμακα, εκείνη δεν σταματάει – συνεχίζει, επαναλαμβάνοντας το μοτίβο. Με το αριστερό της χέρι επαναλαμβάνει τρεις σπασμένες συγχορδίες (τη βάση της gospel) – σιγανά, αργά, νωχελικά. Μετά παίρνει πάλι μπρος και συνεχίζει τον αυτοσχεδιασμό. Ξανά οδηγούμαστε προς το τέλος και η Μάρτζορι το αναβάλλει και πάλι. Ανατριχιάζω. Αναρωτιέμαι μήπως γνωρίζει βαθιά μέσα της ότι αυτή μπορεί να είναι η τελευταία της συναυλία; μήπως προσπαθεί κάπως να καθυστερήσει το τέλος ή μήπως απλώς προσπαθεί να καθυστερήσει την αποχώρησή μας; μήπως δεν θέλει να μείνει μόνη της. Μου θυμίζει τη γιαγιά μου, η οποία, στην προσπάθειά της να καθυστερήσει τη δική μου αναχώρηση, κάθε φορά πιανόταν από οποιαδήποτε πληροφορία της έδινε για να κάνει ερωτήσεις ώστε να συνεχιστεί η συζήτηση και να κάτσω λίγο παραπάνω. Αυτό όμως που πραγματικά συμβαίνει είναι ότι εμείς, το κοινό, που πριν από λίγα λεπτά μπορεί να κουνιόμασταν στις θέσεις μας ή να ψιθυρίζαμε ή κάπως να περιμέναμε ότι το κομμάτι θα τελειώσει, έχουμε επιτέλους χαλαρώσει. Με την καθυστέρηση, την επανάληψη και το αναβαλλόμενο τέλος, αντί να μας κουράσει, η Μάρτζορι καταφέρνει το ακατόρθωτο: να δαμάσει και να γητεύσει ένα ζωντανό κοινό του 21ου αιώνα, να τους κάνει κοινωνούς και να τους πει: δεν χρειάζεται να κάνετε τίποτα,

δεν χρειάζεστε να σκέφτεστε τίποτα, τώρα είμαστε όλοι μαζί εδώ.

Εκείνη τη στιγμή θα άκουγες ακόμα και καρφίτσα να πέφτει στο πάτωμα.

Στο τέλος μας παρακαλεί να μην τη χειροκροτάμε όρθιοι, γιατί θα χάσει τον αυτοέλεγχό της. Δεν είναι απλώς πραγματικά ταπεινή – είναι προφανές ότι νιώθει άβολα με το χειροκρότημα, αφιερώνει πέντε ολόκληρα λεπτά στο να ευχαριστεί εμάς, το κοινό, λέγοντας ότι εμείς τη σώζουμε. Μας μιλάει για τα παιδιά του κόσμου και για την ειρήνη, για τη θεραπευτική δύναμη της μουσικής, της τέχνης και του να μαζεύεσαι με τους άλλους στον ίδιο χώρο. Μας μιλάει για το πώς η προσωπική της τραγωδία μετατράπηκε σε μια διαρκή διαδικασία κοινωνίας και παρηγορίας: μας μιλάει ουσιαστικά για τις πιο πολύτιμες άμυνες του 21ου αιώνα, για την ανθεκτικότητα μέσα από την κοινότητα. Η Μάρτζορι μετέτρεψε το δικό της πένθος σε ανάσταση για τους χιλιάδες ανθρώπων που, 30 χρόνια τώρα, περνούν απ' το σαλόνι της. Μακάρι να μπορούσαμε να ήμασταν όλοι λίγο περισσότερο σαν κι αυτή.

Μετά το τέλος της συναυλίας, στέκεται στην πόρτα του διαμερίσματος και χαιρετάει προσωπικά τον καθέναν από τους επισκέπτες. Μας σφίγγει το χέρι, μας αγκαλιάζει, μας ευχαριστεί.

***

Μέχρι τώρα δεν σας έχω μιλήσει για ένα σενάριο που έγραψα το 2021, για μια ταινία που δεν έχει γυριστεί ακόμη. Σ' αυτό πρωταγωνιστεί μια υπε-

ραιωνόβια Αφροαμερικανίδα, η Μάργκαρετ, η οποία, έχοντας ζήσει τους συνεχείς κύκλους βίας και αναγέννησης της αμερικανικής ιστορίας από τα τέλη του 19ου αιώνα μέχρι και τις απαρχές της πανδημίας του AIDS, έχει περάσει τη ζωή της προστατεύοντας και φροντίζοντας ανθρώπους που έχουν ανάγκη. Το σπίτι της είναι άσυλο και ο τοίχος του δωματίου της ένας βωμός από φωτογραφίες των ανθρώπων με τους οποίους συνδέθηκε στη διάρκεια της μακράς ζωής της. Εννοείται ότι με το που μπήκα στο διαμέρισμα και την αντίκρισα είπα κεραυνόπληκτος: αυτή είναι η Μάργκαρετ (το ίδιο είπαν και οι δυο πολύ κοντινοί μου άνθρωποι όταν άκουσαν την περιγραφή και είδαν τις φωτογραφίες).

***

Κυριακή βράδυ. Γυρίζω στο δωμάτιο της 16ης Οδού. Πιάνο το λεύκωμα του Βάντερμπιλτ. Το βιβλίο των 250 σελίδων με ιστορικές οικίες των 50 πολιτειών ανοίγει από μόνο του στη σελίδα 35. Το ότι αυτή είναι η σελίδα στην οποία είχα σταματήσει το διάβασμα την περασμένη μέρα δεν είναι τόσο περίεργο – συμβαίνει καμιά φορά αυτό. Αυτό που είναι περίεργο είναι ότι στη σελίδα αυτή, χωρίς να το έχω πάρει είδηση την προηγούμενη μέρα, το επόμενο σπίτι που παρουσιάζεται βρίσκεται στην Πολιτεία της Νέας Υόρκης. Πρόκειται για μια έπαυλη στο Χάρλεμ, στην 162η Οδό για την ακρίβεια. Είναι το παλιότερο σπίτι στο Μανχάταν. Η έπαυλη Morris-Jumel, εκεί που η Μάρτζορι Έλιοτ, την ύπαρξη της οποίας μέχρι χτες αγνοούσα (όπως και της έπαυλης), δίνει κάθε καλοκαίρι συναυλία στη μνήμη του γιου της. Έχω μάθει πλέον στη ζωή ότι, όταν ο Θεός σου μιλάει, καλό είναι να τον ακούς. **A**

Πάνω: Το ιαπωνικό speakeasy bar Hard to Explain στη 10η Οδό

Αριστερά: Η Μάρτζορι Έλιοτ και ο γιος της, ο εξίσου ταλαντούχος μουσικός Ρούντελ Ντρίαρς **Δεξιά:** Η Μάρτζορι Έλιοτ, στο σαλόνι του σπιτιού της

Χαρές και πανηγύρια

Ένα ακόμα μικρό τίποτα για την άνοιξη στην πόλη

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΑΤΣΟΥΚΑ

Tο σούρουπο της περασμένης Τετάρτης ο ουρανός φλεγόταν απ' άκρη σ' άκρη, θυμίζοντας διάπυρο πεδίο έκρηξης. Την επομένη, η μέρα απροσδόκητα ηλιόλουστη και τα φυτά στο μπαλκόνι σαν αθλητές που παίρνουν φόρα για να εκτιναχθούν. Κάμπιες κυκλοφορούν στα μονοπάτια στο Πεδίον του Άρεως και έγκυες γάτες γλείφονται στη λιακάδα. Πολλοί δρόμοι της Αθήνας είναι στρωμένοι με διάφανα, υπόλευκα πέταλα από τα ανθισμένα δέντρα. Εδώ και δυο μέρες η άνοιξη μάς έχει αρπάξει από τα πέτα: «Ζήσε! Νιώσε! Συνδέσου! Ανταποκρίσου!» Τοις ρήμασι πειθόμενος, αποφασίζω να βγω για εξωτερικές δουλειές.

Πρώτος σταθμός, το κατάστημα της τηλεφωνικής εταιρείας για λεπτομέρειες σχετικά με την, όντως συμφέρουσα, προσφορά τους, η οποία μου έχει γίνει τηλεφωνικά. Μαθαίνω ότι, αν τη δεχτώ, εφεξής θα μπορώ να επικοινωνώ για οποιοδήποτε θέμα μου μόνο με το τηλεφωνικό τους κέντρο. Αυτό και μόνο αρκεί για να το ξανασκεφτώ σοβαρά. Όχι, δεν είμαι πρόθυμος να ανταλλάξω τους ζωντανούς ανθρώπους για μεγαλύτερη ταχύτητα στο ίντερνετ και ελαφρώς μειωμένα πάγια. Η αποπροσωποποιημένη εξυπηρέτηση πελατών που κερδίζει διαρκώς έδαφος μου στερεί κάτι που τελικά έχει αξία για μένα, τη διαπροσωπική επαφή. Ακόμα κι αν πρόκειται να καυγαδίσω, προτιμώ σαφώς να το κάνω έχοντας απέναντί μου ένα πραγματικό πρόσωπο, από το να ωρύομαι σ' ένα ακουστικό.

Δεύτερος σταθμός, το ποδηλατάδικο απ' όπου έχω προμηθευτεί τους τροχούς μου και στο οποίο τους συντηρούν τα τελευταία χρόνια. Φιλικό προσωπικό, άψογη εξυπηρέτηση, προσιτές τιμές. Φευ! Από ένα τετράγωνο μακριά είναι ορατό το ειδοποιητήριο στη βιτρίνα επί της Γ' Σεπτεμβρίου: ΕΝΟΙΚΙΑΖΕΤΑΙ. Ο χώρος μέσα άδειος, το σήμα της επιχείρησης στο πάνω μέρος της εισόδου ξηλωμένο. Φεύγω σκεπτικός σπρώχνοντας το ποδήλατο, για να δώσω στον εαυτό μου λίγο χρόνο να ανακάμψει από το πλήγμα. Άλλο ένα τέλος, σκέφτομαι, άλλη μια επιχείρηση που δεν άντεξε τον οικονομικό επεκτατισμό των μεγάλων ανταγωνιστών της. Γεγονός που με εκπλήσσει γιατί και το μαγαζί είχε πάντα κόσμο και το ποδήλατο, γενικότερα, ξέρω ότι πάει πολύ καλά. Προς έκπληξή μου, απαντούν στο τηλέφωνο. Όχι, η επιχείρηση δεν έκλεισε, απλώς μεταφέρθηκε σε άλλη, πιο φιλήσυχη περιοχή. Αρκετά πια με τα σπασμένα τζάμια, τις απόπειρες κλοπής, τους τσαμπουκάδες μπροστά στην πόρτα, όπως μου εξηγούν. Τα παιδιά εκεί δεν έχασαν τη δουλειά τους, μόνο εγώ έχασα τα παιδιά.

Γυρνάω στο σπίτι με αυτά τα πενιχρά αποτελέσματα από την έξοδό μου, ενώ η άνοιξη συνεχίζει το αναίτιο πανηγύρι της σαν ερωτευμένο αδέσποτο. Στην είσοδο της πολυκατοικίας με περιμένει ένας συστημένος φάκελος. Μια φίλη μου έχει στείλει το πρώτο της CD, στη μετάφραση των στίχων του οποίου την είχα βοηθήσει.

Δεν βαριέσαι, σκέφτομαι, αν κάποτε δεν έχεις ικανό μερτικό στη χαρά, υπάρχει πάντα η επιλογή να χαρείς για λογαριασμό κάποιου άλλου, γιατί όχι; **A**

Πολλοί δρόμοι της Αθήνας είναι στρωμένοι με διάφανα, υπόλευκα πέταλα από τα ανθισμένα δέντρα. Εδώ και δυο μέρες η άνοιξη μάς έχει αρπάξει από τα πέτα: «Ζήσε! Νιώσε! Συνδέσου! Ανταποκρίσου!»

Reinvention

Ο άνθρωπος μπροστά στην αλλαγή

Χρήστος Χωμενίδης, Θεοφάνης Τάσης και Δημήτρης Καραγιάννης συζήτησαν για την ανθρώπινη διάσταση του reinvention, στην εκδήλωση της PwC στο Delphi Economic Forum XI

Του ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΚΟΛΛΙΑ

Ο κόσμος αλλάζει με ιλιγγιώδεις ρυθμούς και μαζί με αυτόν καλούμαστε κι εμείς, πολύ συχνά, να αλλάζουμε ρόλους, να αποκτούμε νέες δεξιότητες, να προσαρμοζόμαστε σε ένα περιβάλλον όπου οι εξελίξεις είναι κατατρεχτικές. Όμως πώς βιώνει ο άνθρωπος αυτή τη συνθήκη της διαρκούς αλλαγής και πώς μπορούμε να επαναπροσδιορίσουμε τον εαυτό μας, χωρίς να χάνουμε την προσωπικότητά μας;

Πρόκειται για ερωτήματα που μας αφορούν όλους και τέθηκαν στη συζήτηση που διοργάνωσε η PwC στο Delphi Economic Forum 2016, σε μια εκδήλωση-συζήτηση με τίτλο «*The Reinvention: Ο άνθρωπος μπροστά στην αλλαγή*».

Την πολύ ενδιαφέρουσα και ζωντανή αυτή συζήτηση συντόνισε η δημοσιογράφος Κατερίνα Παναγοπούλου, με τους ομιλητές, τον συγγραφέα Χρήστο Χωμενίδη, τον καθηγητή Φιλοσοφίας Θεοφάνη Τάση και τον παιδοψυχίατρο-ψυχοθεραπευτή Δημήτρη Καραγιάννη, να δίνουν απαντήσεις-τροφή για σκέψη.

Οι συμμετέχοντες συμφώνησαν ότι ο σύγχρονος άνθρωπος καλείται όχι απλώς να ακολουθήσει τις εξελίξεις, αλλά να επαναπροσδιορίζει διαρκώς τον εαυτό του, χωρίς όμως να χάνει τον πυρήνα της ταυτότητάς του. Με την έννοια του «reinvention» να αποκτά μια βαθύτερη, υπαρξιακή διάσταση, που δεν αφορά μόνο την επαγγελματική προσαρμογή ή την απόκτηση νέων δεξιοτήτων, αλλά αγγίζει το ίδιο το ερώτημα του ποιο είμαστε και ποιο θέλουμε να γίνουμε. Έτσι, σε έναν κόσμο που αλλάζει πριν καν προλάβουμε να τον κατανοήσουμε, η σταθερότητα δεν βρίσκεται πια έξω μας, αλλά πρέπει να οικοδομηθεί εσωτερικά.

Πώς αλλάζουμε χωρίς να χάνουμε τον εαυτό μας;

Χρήστος Χωμενίδης: Μην παίρνεις τον εαυτό σου πολύ σοβαρά, ζήσε το παιχνίδι. Ο συγγραφέας, αποδεχόμε-

νος ότι η πραγματικότητα αλλάζει πιο γρήγορα από όσο μπορούμε να την κατανοήσουμε, πρότεινε να μην παίρνουμε τον εαυτό μας υπερβολικά σοβαρά – ο άνθρωπος υπήρχε πριν από εμάς και θα εξακολουθήσει να υπάρχει και μετά από εμάς. Βλέποντας στο μέλλον, εκτίμησε ότι, λόγω της τεχνητής νοημοσύνης, πολλοί από εμάς θα χάσουν την εργασία τους, με τον κίνδυνο να ζούμε μια ζωή χωρίς νόημα και με τα social media να αποτελούν, σε ορισμένες περιπτώσεις, ένα «υποκατάστατο νοήματος». Η ζωή, ανέφερε, είναι ένα παιχνίδι ρόλων και εμπειριών και σημασία έχουν η απόλαυση, οι εμπειρίες, η ανάπτυξη της προσωπικότητάς μας.

Θεοφάνης Τάσης: Διατήρησε την ανθρωπινότητά σου, μη γίνεις μηχανή. Τον κίνδυνο να γίνουμε σαν μηχανές που μετρούν τα πάντα, από τους σφυγμούς μέχρι τα καθημερινά μας βήματα, υπογράμμισε ο Θεοφάνης Τάσης. Όπως είπε, ο άνθρωπος δεν έχει προκαθορισμένο σκοπό, ο ίδιος θα πρέπει να δημιουργήσει το νόημα της

ζωής του. «Αυτό που μετράει δεν είναι το μετρήσιμο» σημείωσε ο καθηγητής, προτρέποντας να μην κυνηγάμε μόνο την αυτοβελτίωση, να συμφιλιωθούμε με την ατέλεια, να είμαστε συμπονετικοί με τους άλλους.

Δημήτρης Καραγιάννης: Άλλαξε ουσιαστικά – μέσα από κρίση, σχέση και αυτογνωσία. Η αλλαγή δεν μπορεί να είναι αυτόματη, απαιτεί συνειδητή προσπάθεια και ευθύνη, όπως τόνισε ο Δημήτρης Καραγιάννης. Η βαθιά αλλαγή, είπε, έρχεται μέσα από θετικές εμπειρίες και πρότυπα, αλλά και μέσα από κρίσεις και αποτυχίες. Ένας από τους κινδύνους, όπως ανέφερε, είναι να μετατραπούμε σε ναρκισσιστικές περσόνας, ενώ σε ό,τι αφορά την ενασχόληση με τα social media, υπογράμμισε έναν ακόμα κίνδυνο: να ζούμε για την αναγνώριση και όχι για την ουσία. Πρέπει να διατηρήσουμε, κατέληξε, την έμπνευσή μας και να φροντίσουμε τις σχέσεις μας με τον «σημαντικό άλλο», μέσα από το χτίσιμο ουσιαστικών σχέσεων και το μίσρασμα.

«Reinvention»: Μια δυναμική ισορροπία ανάμεσα στην αλλαγή και τη συνέχεια

Συνοψίζοντας, θα έλεγε κανείς ότι το βασικό μήνυμα της συζήτησης ήταν πως το «reinvention» δεν είναι μια γραμμική διαδικασία βελτίωσης ούτε μια διαρκής ανάγκη να γινόμαστε κάτι διαφορετικό. Είναι μια δυναμική ισορροπία ανάμεσα στην αλλαγή και τη συνέχεια, ανάμεσα στο να εξελισσόμαστε και στο να παραμένουμε πιστοί σε αυτό που βαθιά είμαστε. Ίσως τελικά το ζητούμενο δεν είναι να γίνουμε καλύτεροι με όρους τελειότητας, αλλά να συμφιλιωθούμε με την ατέλειά μας, να διατηρήσουμε την ανθρωπιά μας και να συνεχίσουμε να αναζητούμε νόημα μέσα σε έναν κόσμο που διαρκώς μεταβάλλεται. Σε έναν τέτοιο κόσμο, η μεγαλύτερη πρόκληση –και ταυτόχρονα η μεγαλύτερη ευκαιρία– είναι να μάθουμε να αλλάζουμε χωρίς να «χανόμαστε» μέσα σε αυτή τη διαδικασία.

Ίσως τελικά το ζητούμενο δεν είναι να γίνουμε καλύτεροι με όρους τελειότητας, αλλά να συμφιλιωθούμε με την ατέλειά μας

Μη ρωτάς άμα το ζω,
αδερφούλη, το ζω!

ΜΠΟΡΕΙ ΛΟΙΠΟΝ ΜΕΣΑ ΣΕ ΑΥΤΟ
ΤΟ ΧΑΟΣ ΣΑΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΝΑ
ΜΗΝ ΤΑ ΠΗΓΑΜΕ ΚΑΙ ΠΟΛΥ ΚΑΛΑ.

ΕΥΤΥΧΩΣ, ΟΜΩΣ,
ΤΟ ΚΕΝΟ ΑΥΤΟ ΤΟ
ΚΑΛΥΨΑΝ ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΜΟΥ.

Η ΠΟΛΗ ΕΧΕΙ
ΤΡΕΙΣ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥΣ
ΑΞΟΝΕΣ ΚΑΙ
ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ
ΣΤΕΝΑΚΙΑ.

Η ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΤΗΣ
ΑΠΟΤΥΧΙΑΣ...

...Μ' έχει
τρελάνει.

ΤΗ ΜΟΝΙΜΗ
ΑΦΡΑΓΚΙΑ ΚΑΙ ΤΙΣ
ΤΑΧΥΚΑΡΔΙΕΣ
ΑΠΟ ΤΟ ΑΓΧΟΣ...

Η γενιά της κρίσης σε graphic novel

ΠΟΛΥΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

Από τους στίχους του ΛΕΞ σε καρέ με μελάνι, μια ιστορία για απουσίες και πόλεις που σε τρώνε αργά. Ο Δημήτρης-Κρις Αγκαράι μιλάει για την έμπνευση του επιδραστικού τραγουδιού και τη μεταμόρφωσή του σε κόμικ.

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ

Οι «Πολυκατοικίες» ξεκινούν από μια απλή αλλά φορτισμένη αφετηρία: Στη Θεσσαλονίκη της κρίσης, ο Δήμος δέχεται ένα τηλεφώνημα για να επισκεφτεί τον πατέρα του, με τον οποίο έχει διακόψει επαφές εδώ και χρόνια. Το κομμάτι μιας ολόκληρης γενιάς έγινε graphic novel από τις εκδόσεις Μικρός Ήρωας σε σχέδιο του Δημήτρη-Κρις Αγκαράι και σενάριο του Μι Δέλτα. Με halftone υφές και καρέ που σπάνε τα όρια των 52 σελίδων του, όπως έσπαγαν και τα όρια των ανθρώπων που μεγάλωσαν με λίγα και ένιωσαν πολλά. Γιατί οι πολυκατοικίες δεν είναι απλώς κτίρια. Κουβαλούν κι έχουν να πουν τις δικές τους ιστορίες.

— Πώς προέκυψε η ιδέα να μεταφερθεί το τραγούδι «Πολυκατοικίες» του ΛΕΞ σε graphic novel; Όλα ήταν ένα βίωμα του σεναριογράφου του έργου, Μι Δέλτα. Αφού έφυγε από τη ζωή ένα πολύ κοντινό του πρόσωπο και ο ίδιος πάλεψε με δυσκολίες οικονομικές, η παρηγοριά του ήταν φίλοι και παρέες στη Θεσσαλονίκη από τη «street» κουλτούρα. Παρατηρώντας τις ζωές των ανθρώπων στις πολυκατοικίες γύρω του και ακούγοντας φανατικά ΛΕΞ, το τραγούδι «Πολυκατοικίες» ξύπνησε εικόνες στο μυαλό του που θα ήθελε να τις μοιραστεί, και επέλεξε εμένα για να τους δώσω μορφή.

— Τι σε τράβηξε περισσότερο στο συγκεκριμένο κομμάτι, η αφήγηση, το συναίσθημα ή η κοινωνική του διάσταση; Και τα τρία. Αν όμως πρέπει να ξεχωρίσω κάτι, θα έλεγα την κοινωνική του διάσταση. Η περίοδος της οικονομικής κρίσης είναι η εποχή που ενηλικιώθηκα, και τη βίωσα πολύ συνειδητά. Είναι κάτι που εμφανίζεται συχνά και στα έργα μου. Για παράδειγμα, στον «Σύμβουλο ερωτικών υποθέσεων», που διαδραματίζεται σ' εκείνη την περίοδο. Τη ζούμε πολύ ξεκάθαρα στο τραγούδι του ΛΕΞ, αν και θεωρώ πως δυστυχώς δεν έχουν αλλάξει πολλά πράγματα από τότε.

— Πώς μετέφρασε την ατμόσφαιρα του τραγουδιού του ΛΕΞ σε συγκεκριμένες εικαστικές επιλογές; Το έργο είναι ουσιαστικά χωρισμένο σε τρία μέρη. Στην αρχή βλέπουμε τον Δήμο να συναντά τον άρρωστο πατέρα του, με τον οποίο ήταν χρόνια αποκομμένοι. Εκεί του εξιστορεί τη ζωή του και περνάμε στο παρελθόν. Σ' αυτό το σημείο μπαίνει και το τραγούδι και αλλάζει εντελώς το σχεδιαστικό ύφος. Αλλάζει η παλέτα των χρωμάτων, τα μελάνια γίνονται πιο κοφτά, τα πλαίσια εξαφανίζονται και τα καρέ απλώνονται απ' άκρη σ' άκρη με ξάκρισμα. Πρόσθεσα επίσης υφές halftone για να δώσω μια πιο underground, hip-hop αισθητική. Στο τελευταίο μέρος επιστρέφουμε στο παρόν, πίσω στο δωμάτιο, και επανέρχεται και το αρχικό σχεδιαστικό στυλ.

— Υπήρξε κάποιο βασικό οπτικό μοτίβο που λειτουργήσε ως «άγκυρα» σε όλο το έργο; Θα έλεγα ότι το βασικό μοτίβο είναι το χρώμα. Στο παρόν έχουμε τα χρώματα ενός σκοτεινού δωματίου, με το θερμό φως από το πορτατίφ και έντονες σκιές. Στο παρελθόν, αντίθετα, χρησιμοποιούνται αποχρώσεις του γκρι μαζί με έντονο κόκκινο, κίτρινο και λίγο μπλε. Για μένα ήταν κάτι αρκετά πρωτόγνωρο και ένας μεγάλος πειραματισμός, γιατί συνήθως δεν βάζω χρώμα στα έργα μου.

— Πώς αποφάσισες τη χρωματική παλέτα – είναι συναισθηματική, ρεαλιστική ή συμβολική; Όπως ανέφερα και πριν, στο παρόν, όπου συζητάνε ο Δήμος με τον πατέρα του, τα χρώματα προσπάθησα να τα κάνω πιο ρεαλιστικά και ατμοσφαιρικά. Κι όταν μπαίνει το τραγούδι, τα πάντα αλλάζουν, ξεκινάει το «χάος», σουρεαλισμός. Γκρι αποχρώσεις αλλά κόκκινος ουρανός, φωτιά, τα βλέπουμε όλα από έναν Δήμο νέο, γεμάτο οργή, που διψά για επανάσταση. Κίτρινα φώτα από τα παράθυρα, μια κίτρινη κουσομπόλα διαχειρίστρια, και τέλος τα μπλε μάτια του Δήμου, μια μικρή δόση ελπίδας.

— Πώς μεταφράζεται ένας μουσικός ρυθμός σε εικαστικό ρυθμό μέσα σ' ένα κόμικ; Νομίζω πως αυτό το αφήνουμε τελικά στον αναγνώστη. Εκεί βρίσκεται και η ιδιαιτερότητα της τέχνης των κόμικς. Ο αναγνώστης, με τη δική του φαντασία, δίνει κίνηση στις στατικές εικόνες – και, στην περιπέτσή μας, δίνει και τον μουσικό ρυθμό στους στίχους.

— Ποιες ήταν οι μεγαλύτερες προκλήσεις στη διασκευή ενός ήδη «φορτισμένου» έργου; Η μεγαλύτερη πρόκληση ήταν η σύνθεση των σελίδων του τραγουδιού. Κυρίως γιατί υπήρχαν τρία επίπεδα αφήγησης που έπρεπε να διαβάσει ο αναγνώστης: η εικόνα, οι στίχοι του τραγουδιού και η εξιστόρηση του πρωταγωνιστή. Έπρεπε λοιπόν να κρατηθεί μια ισορροπία ανάμεσά τους και να είμαι πολύ προσεκτικός ώστε η σελίδα να μην «μπουκτίζει».

— Οπτικά, πώς ισορρόπησε ανάμεσα στο ρεαλιστικό και στο αφαιρετικό στοιχείο; Όπως ανέφερα, κυρίως με τη διαφοροποίηση του σχεδιασμού ανάμεσα στο παρόν και το παρελθόν. Στις σελίδες του τραγουδιού πήρα επίσης την πρωτοβουλία, πάντα σε συνεννόηση με τον Μι Δέλτα, να προσθέσω πιο σουρεαλιστικά στοιχεία. Ήθελα να πάμε από μια σταθερή πραγματικότητα σε κάτι πιο ονειρικό.

— Υπάρχουν συγκεκριμένες σκηνές που σχεδιάστηκαν σαν βιντεοκλίπ στο χαρτί; Οι σελίδες του τραγουδιού θα μπορούσαν να λειτουργήσουν κάπως σαν βιντεοκλίπ. Δεν ήταν ο αρχικός μου στόχος όταν τις σχεδίαζα. Προέκυψε όμως φυσικά, αφού οι εικόνες συνοδεύονται από τους στίχους και το σενάριο εκεί πάει σε αλληλουχία από σκηνή σε σκηνή.

— Πώς δούλεψες τη σχέση εικόνας-κειμένου ώστε να θυμίζει τη ροή του τραγουδιού; Αρχικά ακολούθησα τις οδηγίες του Μι Δέλτα για το πώς θα διαβάζονται οι στίχοι και τι θα απεικονίζουν. Στις περισσότερες περιπτώσεις το ίδιο το τραγούδι του ΛΕΞ σου δίνει ήδη μια πολύ καθαρή εικόνα. Η δυσκολία ήταν το πώς θα ενσωματωθεί το κείμενο μέσα στην εικόνα. Ήταν μια μεγάλη απόφαση οι στίχοι να μπου μέσα στα καρέ και να αποτελούν κομμάτι της ίδιας της σύνθεσης.

— Πόσο σε επηρέασε η αστική αισθητική της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης στο εικαστικό ύφος; Πάντα με επηρέαζε, και νομίζω πως αυτό φαίνεται και σε προηγούμενες δουλειές μου. Όπως ανέφερα και πριν, στον «Σύμβουλο ερωτικών υποθέσεων» η αστική αισθητική της Αθήνας πρωταγωνιστεί σε όλο το έργο. Το ίδιο ισχύει και σε άλλα πρότζεκτ, όπως τα «Αθηναϊκά σκίτσα» που δημοσίευα για έναν χρόνο στο προσωπικό μου Instagram. Νομίζω πως αυτοί ήταν και οι λόγοι που ο Μι Δέλτα επέλεξε εμένα για να σχεδιάσω τις «Πολυκατοικίες».

— Πώς μοιράστηκε η δημιουργική διαδικασία; Με τον Μι γνωρίζομαστε τα τελευταία χρόνια μέσα από τον Μικρό Ήρωα και υπάρχει αμοιβαία συμπάθεια. Υπήρχε λοιπόν καλή επικοινωνία και οικειότητα σε όλη τη διάρκεια της συνεργασίας. Εκείνος είναι ο μεγάλος δημιουργός του έργου – ο εμπνευστής και ο σεναριογράφος. Εγώ, αν θέλεις, λειτουργήσα περισσότερο σαν «σκηνοθέτης».

— Υπάρχουν κρυμμένες λεπτομέρειες που θα ανακαλύψει ο προσεκτικός αναγνώστης; Ναι, αρκετές. Υπάρχουν αναφορές σε Τρύπες, Βανδαλούπη, στο «Μίσος» του Κασοβίτη, στην «Εβδομη σφραγίδα», στους Wu-Tang, στον Eminem, αλλά και σε γκραφίτι όπως Ethra, HIT, PSE, Bonito. Να ευχαριστήσω και τον φίλο μου τον Θέμη, που μου έδωσε πολλά από τα γκραφίτι και τις ταγκιές για να τα εντάξω στα καρέ.

— Οι πολυκατοικίες λειτουργούν ως σύμβολο. Τι αντιπροσωπεύουν για σένα; Όσοι έχουμε μεγαλώσει στην πόλη ζούμε ανάμεσα σε πολυκατοικίες όλη μας τη ζωή. Αν το σκεφτείς βαθιά, είναι παράξενο. Για μένα ήταν πάντα πηγή έμπνευσης. Κουτιά, μικρά και μεγάλα, που στεγάζουν αμέτρητες ιστορίες ανθρώπων. Αντιπροσωπεύουν την γκριζα πόλη και, με έναν τρόπο, την ομορφιά της ασχίμιας της.

— Ποια ήταν η πιο απαιτητική σκηνή σχεδιαστικά και γιατί; Ολόκληρη η εικονογράφηση του τραγουδιού ήταν πολύ απαιτητική. Αν όμως έπρεπε να ξεχωρίσω μία σκηνή, θα έλεγα εκείνη όπου φαίνεται μια πολυκατοικία και μέσα από τα παράθυρά της βλέπουμε τις ζωές των ανθρώπων και τα κοινωνικά προβλήματα να συνυπάρχουν σε μία μόνο εικόνα και να συνοδεύουν τους στίχους του ΛΕΞ: «Ωραία, ρευματοκλόπες, υποτροπές, λογαριασμοί / Ανεργία, αφραγκία, μπάτσοι, Χρυσή Αυγή / Μεροκάματα του τρόμου, εξώσεις, πλειστηριασμοί». **A**

ΓΙΑ ΜΕΝΑ ΟΙ ΠΟΛΥΚΑΤΟΙΚΙΕΣ ΗΤΑΝ ΠΑΝΤΑ ΠΗΓΗ ΕΜΠΝΕΥΣΗΣ. ΚΟΥΤΙΑ, ΜΙΚΡΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΑ, ΠΟΥ ΣΤΕΓΑΖΟΥΝ ΑΜΕΤΡΗΤΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ. ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΟΥΝ ΤΗΝ ΓΚΡΙΖΑ ΠΟΛΗ ΚΑΙ, ΜΕ ΕΝΑΝ ΤΡΟΠΟ, ΤΗΝ ΟΜΟΡΦΙΑ ΤΗΣ ΔΕΣΧΗΜΙΑΣ ΤΗΣ.

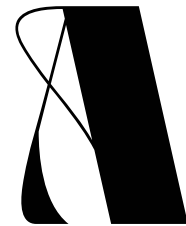
ΜΥΡΣΙΝΗ ΑΡΙΣΤΕΪΔΟΥ

Το **Sundance** ήταν ένας σταθμός-ορόσημο

Με μια ιστορική διάκριση για τον κυπριακό κινηματογράφο, η σκηνοθέτρια απέσπασε το βραβείο κοινού στο Sundance Film Festival για το **«Κράτα με»** και μιλά για την παγκόσμια γλώσσα του σινεμά και την πρώτη μεγάλου μήκους ταινία της

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ

Από τη Λεμεσό των παιδικών της βιωμάτων μέχρι τις σπουδές στο Pratt Institute και το NYU Tisch, η **Μυρσίνη Αριστείδου** επιμένει σε ένα σινεμά σχέσεων. Ολοκληρώνοντας την άτυπη τριλογία της πάνω στη σχέση πατέρα - κόρης, μετά τα «Σεμέλη» και «Άρια», το «Κράτα με», με πρωταγωνίστρια την 11χρονη **Μαρία Πέτροβα**, αντικατοπτρίζει την ίδια την Κύπρο: μικρή, συχνά παραγνωρισμένη, σημαδεμένη από απουσίες, αλλά αποφασισμένη να επανασυνδεθεί και να σταθεί ξανά στα πόδια της. Το «Κράτα με» αποτελεί την πρώτη κυπριακή, ελληνόφωνη μεγάλου μήκους ταινία που συμμετείχε στο **Sundance Film Festival**, όπου και πραγματοποίησε την παγκόσμια πρεμιέρα της με sold out προβολή. Η ταινία βρήκε θερμή υποδοχή από κοινό και κριτικούς με διπλό standing ovation και απέσπασε το Audience Award, σηματοδοτώντας μια ιστορική στιγμή για τον κυπριακό κινηματογράφο. Υπότροφος του Cannes Cinéfondation Résidence και βραβευμένη από το Sam Spiegel Film Lab με το Emerging Filmmaker Award, η Μυρσίνη Αριστείδου επιστρέφει κινηματογραφικά με την πιο προσωπική της δημιουργία, που θα προβληθεί στις αίθουσες το 2026 και αφηγείται μικρές και μεγάλες ιστορίες.

Η ταινία ολοκληρώνει μια άτυπη τριλογία γύρω από τη σχέση πατέρα - κόρης. Πώς εξελίχθηκε αυτή η θεματική από τη «Σεμέλη» και την «Άρια» μέχρι το «Κράτα με»;

Εξελίχθηκε οργανικά, σχεδόν ασυνείδητα στην αρχή. Στη «Σεμέλη» υπήρχε η ανάγκη για αποδοχή μέσα από την παιδική αθωότητα. Στην «Άρια» η σχέση έγινε πιο περίπλοκη, με την εφηβεία να φέρνει μια δόση απογοήτευσης και την αναζήτηση της ταυτότητας. Στο «Κράτα με» η θεματική ωριμάζει: δεν είναι πια μόνο η αναζήτηση της προσοχής, αλλά η προσπάθεια για μια ουσιαστική επανασύνδεση και η κατανόηση του πατέρα ως ενός ανθρώπου με τις δικές του αδυναμίες. Είναι το κλείσιμο ενός κύκλου συμφιλίωσης με την πραγματικότητα της ζωής.

Τι σας ενέπνευσε να αφηγηθείτε αυτή την ιστορία μέσα από την οπτική μιας 11χρονης ηρωίδα;

Τα 11 είναι μια μεταβατική ηλικία. Το μεταίχμιο όπου η παιδική μαγεία αρχίζει να δίνει τη θέση της στην ωμή πραγματικότητα των ενηλίκων. Με ενέπνευσε η καθαρότητα της ματιάς της. Μια 11χρονη βλέπει τα πάντα, καταλαβαίνει περισσότερα απ' όσα νομίζουμε, αλλά δεν έχει ακόμα τα «φίλτρα» των μεγάλων. Αυτή η ευθύτητα προσφέρει μια μοναδική συναισθηματική ένταση στην αφήγηση.

Αναφέρετε ότι το «Κράτα με» είναι η πιο προσωπική σας ταινία μέχρι σήμερα. Τι την κάνει τόσο προσωπική για εσάς;

Το «Κράτα με» κουβαλάει κομμάτια από τις δικές μου αναμνήσεις, τον τρόπο που ένιωθα τον χώρο και τους ανθρώπους γύρω μου μεγαλώνοντας. Είναι προσωπική γιατί αγγίζει την ευαλωτότητα της επιστροφής στις ρίζες και την προσπάθεια να «κρατηθείς» από κάτι σταθερό σ' έναν κόσμο που συνεχώς αλλάζει, όπως αλλάζουμε κι εμείς μέσα σ' αυτόν.

Η ταινία μιλά για την «ήσυχη λαχτάρα» και τις δύσκολες επανασυνδέσεις. Πώς δουλέψατε με τους ηθοποιούς για να αποδώσετε αυτή τη λεπτή συναισθηματική ισορροπία;

Με ενδιέφερε η σύγκρουση. Το να θέλεις να πλησιάσεις κάποιον, αλλά να φοβάσαι τι σημαίνει αυτό. Να τον κοιτάς και να φαίνεται ότι νοιάζεσαι, αλλά να μην μπορείς να το πας μέχρι το τέλος, κάποιες φορές από αυτογνωσία, αλλά συνήθως από φόβο. Με τους ηθοποιούς δουλέψαμε πάνω σ' αυτό το εσωτερικό μπλοκάρισμα. Όχι στο τι λένε, αλλά στο τι δεν μπορούν να πουν. Τους ζήτησα να κρατούν το συναίσθημα μέσα τους, σχεδόν να το καταπιέζουν. Γιατί εκεί, στη ρωγμή, φαίνεται η αλήθεια.

Τι σημαίνει για εσάς η διάκριση στο Sundance και πώς επηρεάζει τη σχέση σας με το κοινό διεθνώς;

Το Sundance ήταν ένας σταθμός-ορόσημο. Σημαίνει ότι μια ιστορία που ξεκίνησε από ένα μικρό νησί, την Κύπρο, έχει μια οικουμενική γλώσσα που μπορεί να αγγίξει ανθρώπους στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού. Μου έδωσε την αυτοπεποίθηση ότι η αυθεντικότητα και η εντοπιότητα είναι τελικά τα στοιχεία που μας συνδέουν παγκοσμίως. Αν είσαι ειλικρινής με το μέσα σου, η σύνδεση γίνεται.

Ο χώρος (το παραθαλάσσιο τοπίο, το εγκαταλειμμένο ναυπηγείο) μοιάζει να λειτουργεί σχεδόν ως χαρακτήρας. Πόσο συνειδητή ήταν αυτή η επιλογή;

Το εγκαταλειμμένο ναυπηγείο συμβολίζει τη φθορά, αλλά και τη δυνατότητα επισκευής, όπως ακριβώς και οι ανθρώπινες σχέσεις. Η θάλασσα, από την άλλη, προσφέρει έναν ατέλειωτο ορίζοντα με πιθανότητες. Ήθελα το περιβάλλον να αντικατοπτρίζει την εσωτερική κατάσταση των χαρακτήρων, χωρίς όμως να την εξηγεί.

Πότε καταλάβατε ότι θέλατε να ασχοληθείτε με τον κινηματογράφο; Μεγαλώνοντας στη Λεμεσό, ποιες εικόνες ή εμπειρίες πιστεύετε ότι επηρέασαν περισσότερο τη ματιά σας ως δημιουργού;

Πάντα υπήρχε μια ανάγκη να παρατηρώ και να καταγράψω τον κόσμο. Ωστόσο, η στιγμή που συνειδητοποίησα ότι ο κινηματογράφος είναι ο «δρόμος» μου ήταν όταν κατάλαβα ότι συνδυάζει όλες τις τέχνες που αγαπώ: τη φωτογραφία, τη μουσική, την αφήγηση, την ψυχολογία και την ανθρωπολογία. Η Λεμεσός της παιδικής μου ηλικίας είναι γεμάτη από το φως του ήλιου, τη μυρωδιά της θάλασσας και τη βιομηχανική τραχύτητα του λιμανιού. Αυτές οι αντιθέσεις –το όμορφο και το παραμελημένο– διαμόρφωσαν την αισθητική μου. Η αίσθηση της «γειτονιάς» και οι ιστορίες των ανθρώπων της με επηρέασαν βαθιά.

Πώς σας διαμόρφωσαν οι σπουδές σας στο Pratt Institute και στο NYU Tisch School of the Arts;

Το Pratt μού έδωσε την εικαστική παιδεία και την πειθαρχία στην εικόνα. Το NYU Tisch ήταν το σχολείο της αφήγησης και της σκηνοθεσίας. Εκεί έμαθα να αναζητώ την αλήθεια πίσω από την κάμερα και να μη φοβάμαι να είμαι ειλικρινής, όσο επώδυνο κι αν είναι αυτό. Μέσω της διαδικασίας στο NYU, βρήκα τη φωνή μου ως καλλιτέχνης.

Υπάρχουν συγκεκριμένοι δημιουργοί ή έργα που έχουν επηρεάσει το κινηματογραφικό σας ύφος;

Με επηρεάζουν δημιουργοί που εμπιστεύονται το συναίσθημα χωρίς να το επιβάλλουν. Ο Κασσαβέτης για την ωμή αμεσότητα και το πώς αφήνει τους χαρακτήρες να εκτεθούν. Ο Κόρε Έντα για τη λεπτότητα και όσα μένουν ανεπίπτητα στις οικογενειακές σχέσεις και στα παιδιά. Και ο Σκορσέζε για το ότι επιστρέφει ξανά και ξανά στον κόσμο που γνωρίζει, αντλώντας από τη δική του ζωή και παιδική ηλικία. Γενικά, με ενδιαφέρουν σκηνοθέτες που σε κάθε ταινία προ-

σπαθούν να διερευνήσουν κάτι που τους αφορά βαθιά. Κάτι που τους προβληματίζει και τους συγκινεί πραγματικά.

Ιδρύσατε την One Six One Films το 2016. Τι σας ώθησε να δημιουργήσετε τη δική σας εταιρεία παραγωγής;

Η ίδρυση της εταιρείας γεννήθηκε από την ανάγκη για καλλιτεχνική ανεξαρτησία. Ήθελα να έχω τη στέγη μου, έναν χώρο όπου θα μπορούσα να αναπτύξω τις ταινίες μου αλλά και να στηρίξω άλλες φωνές που μοιράζονται ένα παρόμοιο όραμα για έναν κινηματογράφο με συναίσθημα και αισθητική αρτιότητα.

Οι ταινίες σας έχουν ταξιδέψει σε μεγάλα φεστιβάλ (Βενετία, Sundance, Berlinale). Πώς βιώνετε αυτή τη διεθνή πορεία ως Κύπρια δημιουργός;

Το βιώνω με μια βαθιά αίσθηση ευθύνης αλλά και δικαίωσης. Συχνά νιώθω ότι ξεκινώ από μια μικρή γωνιά του κόσμου που δεν έχει πάντα την «ορατότητα» των μεγάλων κινηματογραφικών βιομηχανιών. Το να βλέπω, λοιπόν, τις ιστορίες μου και τη δική μας ιδιοσυγκρασία να συγκινούν κοινό και κριτικούς σε παγκόσμιο επίπεδο είναι η επιβεβαίωση ότι το προσωπικό μπορεί να γίνει οικουμενικό. Στα φεστιβάλ αυτά δεν αισθάνομαι απλώς ότι εκπροσωπώ τον εαυτό μου, αλλά έναν τρόπο ματιάς. Υπάρχει μια μαγεία στο να συζητάς με ανθρώπους από κάθε γωνιά της Γης για μια ταινία που γυρίστηκε στην Κύπρο, σε ένα ναυπηγείο, και να ανακαλύπτεις ότι μπορούν να συνδεθούν με τους ήρωές σου. Αυτή η διεθνής πορεία μού έμαθε ότι, για να φτάσεις σε κάτι οικουμενικό, χρειάζεται μια απόσταση. Να μπορείς να δεις το συναίσθημα καθαρά, σχεδόν αντικειμενικά, χωρίς να το φορτίζεις. Εκεί αρχίζει να ανοίγει και να αφορά και τους άλλους. Είναι ένα ταξίδι που με γεμίζει ευγνωμοσύνη και μου υπενθυμίζει ότι το σινεμά είναι η πιο όμορφη γέφυρα ανάμεσα σε πολιτισμούς.

Πώς αντιλαμβάνεστε σήμερα το κυπριακό σινεμά και τη θέση του στον διεθνή κινηματογραφικό χάρτη;

Το κυπριακό σινεμά διανύει μια πολύ ενδιαφέρουσα, εξωστρεφή περίοδο. Για χρόνια ήμασταν κάπως «αόρατοι», αλλά πλέον υπάρχει μια νέα γενιά δημιουργών που μιλά μια γλώσσα παγκόσμια.

Υπάρχει κάποια σκηνή ή στιγμή στην ταινία που σας άγγιξε ιδιαίτερα κατά τη δημιουργία της;

Υπάρχει μια σκηνή στον ιππόδρομο, όπου ο πατέρας μιλά στην Ίριδα για τον δικό του πατέρα. Για λίγο αφήνει την άμυνα και εκτίθεται. Και αυτή τη στιγμή, για πρώτη φορά, αρχίζει να τον βλέπεις αλλιώς. Μετατοπίζεται ο τρόπος που τον αντιλαμβάνεσαι. Και ξαφνικά, ό,τι προηγήθηκε αποκτά άλλο βάρος.

Τι σας συγκινεί περισσότερο ως άνθρωπο και πώς αυτό περνά στις ταινίες σας;

Με συγκινεί η προσπάθεια των ανθρώπων να εκφράσουν και να μοιραστούν τα πολυσύνθετα και βαθιά συναισθήματά τους, ενώ δεν ξέρουν τον τρόπο. Η ευαλωτότητα που κρύβεται πίσω από μια σκληρή κουβέντα ή μια απότομη κίνηση. Αναζητώ την αλήθεια στο ατελές. Γιατί όλοι κουβαλάμε πολλά μέσα μας, που συχνά επιλέγουμε να μη δούμε, να μην πούμε, να μη χρειαστεί να αντιμετωπίσουμε. Κι όμως, πιστεύω πως η στιγμή που τολμάς να τα αντικρίσεις ή να τα μοιραστείς, όσο μικρή κι αν είναι, μπορεί να μετατοπίσει τα πάντα. Στον τρόπο που σχετίζεσαι, στον τρόπο που συνυπάρχεις ως μέλος μιας οικογένειας, μιας κοινωνίας, μιας χώρας και ολόκληρης της ανθρωπότητας, ενός κόσμου.

Ποια είναι η ταινία που θα μπορούσατε να βλέπετε ξανά και ξανά χωρίς να τη βαρεθείτε ποτέ;

Κάθε ταινία ανήκει σε μια συγκεκριμένη στιγμή, σε μια συγκεκριμένη ανάγκη. Υπάρχουν κάποιες στις οποίες επιστρέφω κατά καιρούς. Και κάθε φορά τις βλέπω αλλιώς. Ίσως αυτό είναι που έχει σημασία. Άλλα πάντως δεν υπάρχει μία στην οποία επιστρέφω συνεχώς.

Υπάρχει κάποια κινηματογραφική στιγμή που σας «στοιχειώνει» μέχρι σήμερα;

Συγκεκριμένη στιγμή που με «στοιχειώνει», όχι. Περισσότερο μένουν μέσα μου αποσπάσματα από ταινίες που έχω αγαπήσει. Η στιγμή στους «Κλέφτες ποδηλάτων» που ο πατέρας περικυκλώνεται και νιώθει την απόλυτη αδυναμία του. Ή στο «Rocky», στο τέλος, όταν φωνάζει «Ειντριαν», αυτή η ανάγκη να είναι εκεί ο άνθρωπός σου, ειδικά στη στιγμή που ξέρεις ότι δεν τα κατάφερες. Είναι σκηνές που κουβαλούν κάτι πολύ ανθρώπινο, σχεδόν πρωτόγονο.

Ποιο soundtrack ή ποιος συνθέτης σας ακολουθεί πιο συχνά στην καθημερινότητά σας;

Εξαρτάται από τη διάθεσή μου. Μπορεί να κινηθώ από κλασική μουσική μέχρι rock 'n' roll, disco ή electronic μέσα σε μία μέρα. Αυτή την περίοδο είμαι σε μια πιο ανοιχτή φάση, όπου ακούω τα πάντα, γιατί βρίσκω έμπνευση σε όλα τα είδη μουσικής. **A**

ΜΕ ΣΥΓΚΙΝΕΙ Η ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΝΑ ΕΚΦΡΑΣΟΥΝ ΚΑΙ ΝΑ ΜΟΙΡΑΣΤΟΥΝ ΤΑ ΠΟΛΥΣΥΝΘΕΤΑ ΚΑΙ ΒΑΘΙΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΤΟΥΣ, ΕΝΩ ΔΕΝ ΞΕΡΟΥΝ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ. Η ΕΥΑΛΩΤΟΤΗΤΑ ΠΟΥ ΚΡΥΒΕΤΑΙ ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΜΙΑ ΣΚΛΗΡΗ ΚΟΥΒΕΝΤΑ Ή ΜΙΑ ΑΠΟΤΟΜΗ ΚΙΝΗΣΗ. ΑΝΑΖΗΤΩ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΑΤΕΛΕΣ.

Ψ

πήρξε μία από τις πιο ξεχωριστές παρουσίες της χρυσής εποχής του ελληνικού κινηματογράφου της δεκαετίας του '60. Μπορεί να συμμετείχε σε περίπου 40 ταινίες και σε πολυάριθμες θεατρικές παραστάσεις, ωστόσο ένας και

μόνο ρόλος, αυτός της Φιφίκας στη θρυλική ταινία «Της κακομοίρας», γνωστή ως «Ο μπακαλόγατος», στάθηκε αρκετός ώστε να μείνει ανεξίτηλα στη μνήμη του κοινού. Σήμερα, στα ενενήντα δύο της χρόνια, πάντα περιποιημένη, γλυκιά και με πλήρη διαύγεια, εξακολουθεί να απολαμβάνει την αθηναϊκή άνοιξη στις πολυσύχναστες πλατείες του Παγκρατίου, όπου πίνει τον γαλλικό καφέ της δύο φορές τη μέρα. Με βλέμμα ζωηρό και εγκάρδιο χαμόγελο, κάθεται απέναντί μου κι αρχίζει να ξετυλίγει την ιστορία της.

Οι γονείς μου ήταν Μικρασιάτες. Έχω λοιπόν μνήμες και από εκείνη την εποχή. Μεγαλώσαμε στον Βύρωνα. Η οικογένειά μας ήταν μικρή – ήμασταν τρία παιδιά. Είχα μία αδελφή, η οποία υπήρξε καθοριστική για τη ζωή μου, αλλά έφυγε νωρίς. Με στήριξε ουσιαστικά, ιδιαίτερα όταν ήρθε η στιγμή να δώσω εξετάσεις για να γίνω ηθοποιός. Χωρίς τη βοήθειά της, δύσκολα θα τα είχα καταφέρει.

Η μάνα μου χώρισε όταν ήμασταν μικρά. Τρία παιδιά μεγάλωσε μόνη της. Έραβε. Αλλά όχι μόνο: Δούλευε σε νοσοκομείο, σε εστιατόρια, πήγαινε σε σπίτια, σε μαγαζιά. Ήταν ηρωίδα. Η μητέρα μου ήταν καλή μαγείρισσα, έφτιαχνε μικρασιάτικα και πολιτικά φαγητά, πολύ νόστιμα, ποτέ βαριά. Όλες οι Σμυρνιές ήταν καλές μαγείρισσες, αναβάθμισαν την ελληνική κουζίνα. Τον πρώτο καιρό πεινάσαμε, αλλά δουλεύοντας βγάλαμε λεφτά. Μαζί με τη γιαγιά μου, η μητέρα μου στέκονταν πάντα δίπλα μου, κι έτσι η απουσία πατέρα δεν μου κόστισε. Το όνομά της ήταν Σάρα. Έτσι λένε και την κόρη της αδερφής μου, που σήμερα είναι ο φύλακας-άγγελός μου. Έρχεται από τη Βουλιαγμένη μες στην κίνηση για να μου κάνει τα ψώνια του σούπερ μάρκετ.

Τη γιαγιά την έλεγαν Ουρανία. Μια γιαγιά φοβερή. Δεν με είδε ποτέ στη σκηνή. Το είχαμε κρυφό με τον θείο μου, που είχε σχολή μπαλέτου. Και η μητέρα μου τυχαία το έμαθε, όταν μια μέρα τής είπε κάποιος: «Είδα την κόρη σου σε διαφήμιση». Είχα ξεκινήσει κρυφά μαθήματα χορού και σύντομα η τύχη μου χτύπησε την πόρτα. Ήρθε ένας σκηνοθέτης στη σχολή, με είδε που καθόμουν στην άκρη να ξεκουραστώ και μου είπε: «Εσύ, μ' αυτό το πρόσωπο, πρέπει να βγεις στο θέατρο». Φοβήθηκα, γιατί η μητέρα μου ήταν αυστηρή, αλλά εκείνος με έστειλε σ' έναν μακιγιέρ του κινηματογράφου κι από εκεί σε κινηματογραφικό γραφείο. Έτσι έγινε η πρώτη μου ταινία.

Μελέτησα πολύ και τελικά πέτυχα, σε μια χρονιά που δεν τα κατάφεραν όλοι. Με πήρε η κυρία Κατερίνα Ανδρεάδη στο θέατρό της, στην Πατησίων. Κοντά της γνώρισα μεγάλες προσωπικότητες του θεάτρου, που με ενέπνευσαν, με συμβούλεψαν, με καθοδήγησαν στα πρώτα μου βήματα. Με προέτρεπαν, μεταξύ άλλων, να ελέγχω τακτικά – ανά τρεις μήνες – τα ένσημά μου και να προχωρώ με επιμονή. Πολύτιμες συμβουλές! Ένωσα πολύ προστατευμένη, τόσο ως παιδί όσο και ως ηθοποιός.

Ήμουν χαριτωμένη – όχι μοιραία, αλλά όμορφη και αγαπητή στους γύρω μου. Ο χώρος του θεάτρου με αγκάλιασε από νωρίς: πρωταγωνιστές, σκηνοθέτες και συνεργάτες που με γνώριζαν από μικρή με στήριζαν. Πιστεύω ότι δεν με ζήλεψε καμία, ήμουν χαμηλών τόνων, δεν προκαλούσα. Αυτή η αποδοχή μού έδωσε δύναμη και αυτοπεποίθηση για να συνεχίσω.

Η μεγάλη επιτυχία ήρθε με τον «Μπακαλόγατο». Ο ρόλος της Φιφίκας δεν ήταν εξ αρχής δεδομένος. Η ρήξη ανάμεσα στον Χατζηχρήστο και τη Μάρθα Καραγιάννη οδήγησε σε αλλαγές στη διανομή. Πήρα ως αντικαταστάτρια έναν ρόλο που έμελλε να γίνει εμβληματικός. Τα γυρίσματα της ταινίας κράτησαν περίπου έναν μήνα, αλλά η επιτυχία της είναι δια-

Φωτογραφία της εποχής και
αυτόγραφο της Νέλλης Παππά

Νέλλη Παππά

ΕΖΗΣΑ ΤΗ ΖΩΗ ΜΟΥ,
ΤΗΝ ΑΓΑΠΗ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ,
ΚΑΙ ΤΩΡΑ ΑΠΟΛΑΜΒΑΝΩ
ΤΙΣ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

**Η αγαπημένη πρωταγωνίστρια,
η Φιφίκα του «Μπακαλόγατου»,
διηγείται τη ζωή της στην AV**

Της ΠΗΝΕΛΟΠΗΣ ΜΑΣΟΥΡΗ

χρονική. Έπαιξα τη Φιφίκα και στο θεατρικό. Παίζονται και σήμερα «Μπακαλόγατοι» στο θέατρο, αλλά ο «Μπακαλόγατος» του Χατζηχρήστου δεν θα ξαναγίνει. Ο Χατζηχρήστος ήταν ευγενής, είχε ήθος, ταλέντο. Λατρεμένος. Κιμπάρης και έξω καρδιά. Με φρόντιζε σαν κόρη του.

Είχαν περάσει δύο χρόνια από τότε που πρωτοβγήκα στη σκηνή όταν βρεθήκαμε σ' ένα θέατρο με τον Διονύση Παπαγιαννόπουλο. Κάθισε δίπλα μου στο καμαρίνι και μου είπε: «Θα έρθεις μαζί μου βόλτα». «Και πού θα πάμε;» τον ρωτάω. «Θα γυρίσουμε όλη την Ελλάδα, αν θέλεις, έλα μαζί μας». Του είπα πως θα ρωτούσα τη μαμά μου – ήμουν μικρή τότε. Η μητέρα μου ήταν αυστηρή· με ήξερε όμως, ήμουν μαζεμένο παιδί, δεν έδινε δικαιώματα. Ρώτησε ποιοί θα ήταν μαζί μου, της είπα τα ονόματα, φώναξε και μια κυρία από τον θίασο για να βεβαιωθεί, και τελικά με άφησε. Έτσι ξεκίνησα την πρώτη μου μεγάλη περιοδεία και γυρίσαμε όλη την Ελλάδα, πολλούς μήνες, και πέρασα πάρα πολύ ωραία. Ο Παπαγιαννόπουλος ήταν

σοβαρός, προστατευτικός, σαν φίλος· μου έλεγε: «Αν είσαι καλό παιδί, θα συνεχίσουμε». Κι εγώ δεν έκανα καμία «βρομιά», δεν πήγαινα πουθενά, μόνο θέατρο και ξενοδοχείο. Ήμουν ήσυχο παιδί, μελετούσα, δεν κολούσα με τον έναν και με τον άλλον. Ήταν αλλιώς ο κόσμος τότε· οι άνθρωποι είχαν περάσει δυσκολίες. Ήταν φτωχή η Ελλάδα, αλλά τίμια. Κι εμείς αγαπούσαμε τη δουλειά και δεν κάναμε επίδειξη.

Τα γραφεία των παραγωγών ήταν στην Κάνιγγος· σε ένα μεγάλο κτίριο ήταν όλοι οι κινηματογραφιστές. Πήγα μια μέρα να πάρω έναν φίλο και με είδε ένας παραγωγός, με φώναξε στο γραφείο του και μου πρότεινε να παίξω σε ταινία. Κάναμε γυρίσματα και στο Mont Parnes – κοσμικό κέντρο τότε.

Έπαιξα με σπουδαίους ηθοποιούς, με όλους σχεδόν· με τον Ρίζο, που τον αγαπούσα πολύ και μου έδινε θάρρος· με τον Χατζηχρήστο, που ήταν τόσο καλό παιδί – θυμάμαι, μου έλεγε «αν σ' αγγίξει κανείς, να μου το πεις»· με τον Μυράτ – ήταν εκείνος που έκοψε το επώνυμό μου, που ήταν Πα-

δαδοπούλου, σε Παππά, γιατί το έβρισκε μεγάλο, και με βοήθησε να αντιμετωπίσω το παρθενικό άγχος στην πρώτη μου ταινία· με τον Καλλέργη, που μας έκανε μαθήματα υποκριτικής. Έπαιξα και με τη Μάρθα Καραγιάννη, πολύ ταλαντούχα και πολύ καλός άνθρωπος. Μια φορά στη Θεσσαλονίκη, ενώ περιμέναμε για το γύρισμα, κάθισε δίπλα μου και μου είπε: «Είσαι πολύ όμορφο κορίτσι. Να προσέχεις και ν' ανοίξεις λίγο τη διάθεσή σου, μην είσαι φοβισμένη». Δεν το ξέχασα ποτέ.

Με τη Ρένα Βλαχοπούλου δεν είχαμε σχέσεις· δουλέψαμε στο ίδιο θέατρο, αλλά σε διαφορετικά νούμερα και δεν παίξαμε ποτέ μαζί. Ήταν δύσκολος χαρακτήρας. Ένα βράδυ πήγε στον Μπουρνέλλη και του είπε: «Διάλεξε: ή εγώ ή η Παππά». Με τη Μάρω Κοντού γνωριστήκαμε σε κοινωνική έξοδο, μέσω φίλης, αλλά δεν ήταν ανοιχτό κορίτσι. Η Καρέζη είπε ξεκάθαρα πως δεν με ήθελε· για τη Βουγιουκλάκη ούτε κατά διάνοια. Την Τζένη Ρουσσέα τη γνώρισα κι αυτήν. Είχε καλή καρδιά, αλλά δύσκολη ζωή. Έπαιξα με τη Μέμα Σταθοπούλου – ήταν απεριγράπτα

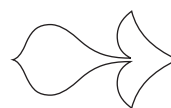
εντυπωσιακή. Με τη Λάσκαρη κάναμε τον «Ιλιγγο» – έκανε πολλές ταινίες, αλλά μόνο με τον Φίνο. «Θα παίξεις με τη Λάσκαρη. Είναι μικρός ρόλος ο δικός σου, αλλά θέλω να τον κάνεις εσύ».

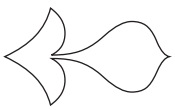
Έγινα πρωταγωνίστρια στο «Ένας μάγος στα σαλόνια», σε ένα ψαροχώρι, με τον Βόγλη. Ήμουν η μικρή που αγαπούσε, η νησιώτισσα, πριν τον ξελογιάσει η πλούσια. Έπαιξα με τον Κακκαβά – ήταν ζεν πρεμιέ, όπως κι ο Μπάρκουλης. Ήταν φίλοι στη ζωή, αλλά αντίπαλοι στην οθόνη, όλες θέλανε να παίξουν μαζί τους. Τραγούδησα με την καταπληκτική Τζένη Βάνου.

Με ζήτησε ο Καραγιάννης, εξαιρετικός επιχειρηματίας, σκηνοθέτης και παραγωγός. Και πολύ καλός άνθρωπος. Αλλά έπινε. Το έχουν κάποιιοι του χώρου μας το χούι με το ουίσκι, όπως και με τα τυχερά παιχνίδια, το καζίνο, τον ιππόδρομο. Κι ο Χατζηχρήστος στο τέλος έπινε πολύ, όταν τον πήρε η καρπόφρα επειδή έχασε όλα του τα χρήματα στις μεγαλοπαραγωγές. Εγώ δεν έχω πιει ποτέ στη ζωή μου. Δούλεψα δεκατέσσερα χρόνια

Στον «Μπακαλόγατο» στον ρόλο της Φιφίκας, της αγαπημένης του Κώστα Χατζηχρήστου

σε κέντρο, πάντα νηφάλια. Μου έλεγε η Τζίνα Βούλγαρη: «*Να σε δω να πιεις μια γουλιιά ουίσκι κι ας πεθάνω!*». Εφτιαχνε η μαμά μου λικέρ και δεν το δοκίμαζα. Ή το έχεις ή δεν το έχεις με το ποτό. Αναρωτιόμουν πάντα πώς το πίνουν αυτό το πράγμα! Τσιγάρο ψευτοκαπνίζω. Πετάω το μισό. Δεν με έχει πειράξει καθόλου, αν και καπνίζω χρόνια.

Στο σανίδι έμεινα σαράντα χρόνια, κάθε χρόνο σε άλλο θέατρο, στην Πανεπιστημίου, στο Ακροπόλ, στο Διάνα, παντού. Έκανα και επιθεώρηση – ωραίο είδος! Θυμάμαι το καμαρίνι μου να γεμίζει λουλούδια από θαυμαστές. Μου έστελναν μπουκέτα με ένα «καλή επιτυχία» στο σημείωμα. Έχω κρατήσει ακόμη δωράκια, κουκλάκια.

Εκείνα τα χρόνια τα κάναμε όλα μόνες μας: τα ρούχα τα ράβαμε μόνες μας – για μένα η μάνα μου· το χτένισμα μόνες μας, το έντονο αϊλάινερ κι αυτό μόνη μου το έκανα, δεν είχαμε μακιγιέρ στην αρχή. Έχω φοβερό μαλλί, σαν της μαμάς μου. Βάζω στις άκρες δυο τσιμπιδάκια και γίνονται μπουκλές. Τις κάνεις και μόνη σου και γλυκαίνουν το πρόσωπο!

Δούλεψα συγχρόνως στο θέατρο, στον κινηματογράφο και στις μπουάτ. Δούλεψα χρόνια στην Πλάκα τραγουδώντας σε καλοκαιρινά μαγαζιά, έζησα τα ωραία χρόνια της Αθήνας. Θυμάμαι την παλιά Αθήνα, ήταν τόσο όμορφη! Θυμάμαι πόσο εύφορη ήταν η αττική γη κάποτε. Ανέβαινα στο Μαρούσι για φρέσκα σύκα. Τώρα περπατάς και σκουντάς τον άλλον, κίνηση, φασαρία... μπαίνεις σε ταξί και κάνεις ώρες. Τότε ήταν αλλιώς.

Είχα κι έναν μεγάλο έρωτα, έναν σπουδαίο δικηγόρο από τη Θεσσαλονίκη. Μείναμε μαζί πέντε χρόνια, αλλά εκείνος ήθελε γάμο και παιδιά, ενώ εγώ ήμουν τρελαμένη με το θέατρο. «*Θα είσαι έγκυος και θα τρέχεις στα μπουλούκια*» μου έλεγε. Μια μέρα πήγε μόνος του σε γυναικολόγο να ρωτήσει γιατί δεν έμεινα έγκυος. Όταν το έμαθα, τελείωσαν όλα μέσα μου. Δεν ήθελα παιδιά, δεν το ένωσα ποτέ.

Δέσποινα είναι το πραγματικό μου όνομα. Πόρταζα κάθε 15 Αυγούστου, μες στα θέατρα. Τώρα πια τα καλοκαίρια είμαι σε διακοπές. Μένω τρεις μήνες, κάνω μπάνια. Είχα αγοράσει ένα παραθαλάσσιο οικόπεδο για επένδυση, το πούλησα και πήρα το σπίτι μου στην Αθήνα. Αγαπώ το Ναύπλιο και νοικιάζω μπροστά στην αμμουδιά. Ελπίζω να με βοηθήσει ο Θεός να πηγαίνω. Κάνω εξήντα μπάνια τη σεζόν.

Τηλεόραση δεν μπορώ να δω. Την ανοίγω μόνο για ελληνικές ταινίες. Με παίρνει συχνά μια φίλη μου και μου λέει: «*Σήμερα βλέπουμε ταινίες*». Μου έχουν μείνει από παλιά πέντε φίλες. Πολύ σημαντικό πράγμα η φιλία, όχι μόνο στις μεγαλύτερες ηλικίες. Σε οποιαδήποτε ηλικία είναι μεγάλο στήριγμα, κέρδος για τον άνθρωπο. Ενώ με τους άντρες έχεις μόνο φλερτ. Είχα άντρες θαυμαστές, με κορτάρανε στο Παγκράτι. Αλλά και γυναίκες με σταματούσαν στον δρόμο αποκαλώντας με «Νελάκι». Μέχρι σήμερα ο κόσμος με αναγνωρίζει στον δρόμο και μου μιλάει.

Την έζησα τη ζωή μου – τις επιτυχίες μου, την αγάπη του κόσμου – και τώρα απολαμβάνω τις αναμνήσεις. Ήταν όλα πολύ όμορφα και τα θυμάμαι συνέχεια. Μια ζωή θέατρο, ταινίες, πρόβες, τα καμαρίνια μου που γέμιζαν λουλούδια... Είμαι γερή και λέω πως, όσο κι αν άλλαξαν οι καιροί, εγώ έζησα την ωραία εποχή και καμιά φορά δεν ο πιστεύω πως έκανα όλη αυτή την πορεία. **A**

Μια ζωή θέατρο, ταινίες, πρόβες, τα καμαρίνια μου που γέμιζαν λουλούδια... Είμαι γερή και λέω πως, όσο κι αν άλλαξαν οι καιροί, εγώ έζησα την ωραία εποχή και καμιά φορά δεν ο πιστεύω πως έκανα όλη αυτή την πορεία.

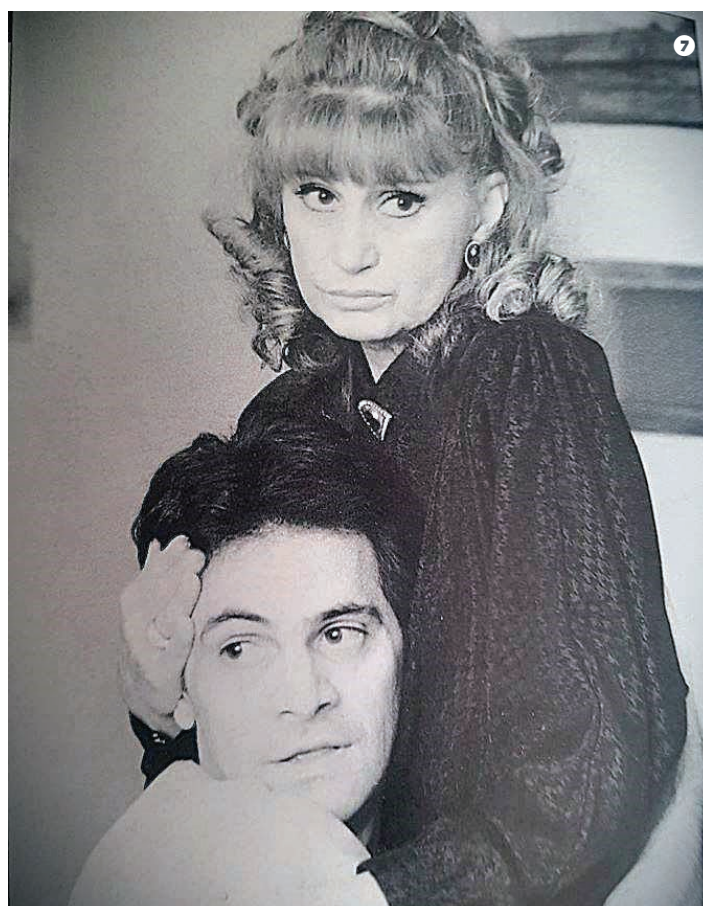
Η Νέλλη Παππά, η αγαπημένη Φιφίκα του «*Μπακαλόγατου*», διέγραψε μια μακρά πορεία στο θέατρο, στον κινηματογράφο και στις μπουάτ. Κατά τη διάρκεια της καλλιτεχνικής της διαδρομής συμμετείχε σε κωμωδίες, δραματικά έργα, ακόμα και σε θρησκευτικές παραγωγές. Από την κλασική κωμωδία «*Της κακομοίρας*» και το λαϊκότροπο «*Ένας μάγκας στα σαλόνια*», στο «*Είμαι αθώος*» (1960) και την επιτυχία «*Ο Κλέαρχος, η Μαρίνα και ο Κοντός*» (1961), όπου η κωμική της φλέβα βρήκε ιδανική έκφραση στον ρόλο της Λίας.

Το 1963 είναι ιδιαίτερα παραγωγικό έτος για την ηθοποιό, καθώς συμμετέχει στη δραματική ταινία «*Τλιγγος*», στην κωμωδία «*Ο κόσμος τρελάθηκε*», στο «*Ο ανηψιός μου ο Μανώλης*» ως Νίνα Παπακάτσικα καθώς και στον «*Ψευθοδόωρο*» στον ρόλο της Κατίνας. Το 1964 θα τη δούμε στο φιλμ «*Ο Ειρήνης και ο κακομοίρης*», ενώ το 1966 εμφανίστηκε στην επιτυχημένη κωμωδία «*5.000 ψέματα*», υποδυόμενη τη Δώρα Σωκρατίδη. Το 1969 ενσάρκωσε τη Βιολέτα στο «*Ένας μάγκας στα σαλόνια*» και την Αθηνούλα στο «*Ο Στρατής παραστράτησε*».

Απέδειξε την αισθαντική της πλευρά στις ταινίες «*Η Ελληνίδα*» και «*Ο έρωτας*», όπου, ως σύγχρονη Ωραία Ελένη, γίνεται αντικείμενο ερωτικής έλξης για τον γοητευτικό Κώστα Πρέκα. Παράλληλα, στο «*Λύκος ο λεβέντης*» και στους «*Κληρονόμους του Καρμπομπούνα*» αξιοποίησε στοιχεία λαϊκής και παραδοσιακής έκφρασης. Στη φιλμογραφία της ξεχωρίζει και η δραματική ταινία «*Κραυγή*», ενώ στα «*Στην Κύπρο άρχισε η αγάπη μας*» και «*Η ωραία της Ρούμελης*» αναδεικνύεται το κωμικό της ταλέντο.

Ταινίες όπως οι «*Ένας ζόρικός δεκανέας*» και «*5.000 ψέματα*» συνέβαλαν καθοριστικά στη δημοφιλία της. Παράλληλα, εμφανίστηκε στα φιλμ «*Επάγγελμα: άντρες*» και «*Ο άνθρωπος λαχείο*», ενώ συμμετείχε και σε βουκολικές παραγωγές όπως η «*Δενιό η βοσκοπούλα*». Ιδιαίτερη σημασία έχει και η παρουσία της σε έργα θρησκευτικού περιεχομένου, όπως «*Ο άγιος Ευστάθιος ο Πλακίδας*» και «*Η Αγία Ερμιόνη, θυγατέρα διακόνου Φιλίππου*», που αναδεικνύουν μια διαφορετική πτυχή της κινηματογραφικής παραγωγής της εποχής. **A**

- ❶ Ποζάραντας ανέμελη στο σαλόνι του σπιτιού της
- ❷ Ένα ακόμα αυτόγραφο της πρώιμης αλλά άκρως παραγωγικής εποχής
- ❸ Η Νέλλη Παππά με τον ζεν ηρεμεί της εποχής, Νίκο Μπάρκουλη, στα πρώτα κινηματογραφικά της βήματα
- ❹ Διασκεδάζοντας σε μία από τις σπάνιες βραδινές εξόδους της
- ❺ Η πρώτη του σχήματος, στη σχολή μπαλέτου στη Νέα Σμύρνη
- ❻ Στα γυρίσματα της κλασικής ελληνικής ταινίας «Ο Κλέαρχος, η Μαρίνα και ο κοντός» της Φίνος Φιλμ (1961), με τους Πόπη Λάζου, Νίκο Ρίζο και Βασίλη Αυλωνίτη
- ❼ Σε σκηνή με συμπρωταγωνιστή της στο θέατρο, όπου υπήρξε εξίσου παραγωγική

Του ΤΑΚΗ ΣΚΡΙΒΑΝΟΥ

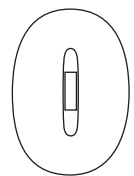
Δουκλιανού και Χάρητος

Θα ζούσατε σε μια ιστορική πολυκατοικία 100 χρόνων;

Η πολυκατοικία στη γωνία Λουκλιανού 34 & Χάρητος 15 είναι σχεδιασμένη σύμφωνα με το μοντέρνο κίνημα και ακολουθεί τις αρχές της σχολής του Bauhaus της Γερμανίας

Η πολυκατοικία επιλέχθηκε να μπει στο εξώφυλλο του γερμανικού περιοδικού *Die Form* το 1932

α 'τανε λίγο μετά την Κατοχή. Μια μικρούλα, 10-11 χρόνων, που πριν λίγο καιρό είχε μετακομίσει με την οικογένειά της στο σπίτι της Πατριάρχου Ιωακείμ 21, επέστρεφε σπίτι κι ετοιμαζόταν να χτυπήσει το κουδούνι. Τότε είδε μια πολύ καλοντυμένη κυρία να έρχεται και να περνάει το κατώφλι της πολυκατοικίας. Ανοίγοντας η πόρτα, τρύπωσε και η μικρή μαζί της. Και της έκανε εντύπωση ο τρόπος που την κοιτάζε η καλοντυμένη γυναίκα. Τελείως υποτιμητικά, σαν να της έλεγε «τι θες κι εσύ να βρῖσκεσαι στον ίδιο χώρο με εμένα». Το μικρό κορίτσι ζει και σήμερα στην πολυκατοικία της Πατριάρχου Ιωακείμ. Η άλλη γυναίκα ήταν η πριγκίπισσα Αλίκη (1885-1969), η οποία επισκεπτόταν εκείνη τη μέρα τον γιατρό Δοξιάδη. Είναι μία

από τις εκατοντάδες ιστορίες που έχει να πει αυτό το σπίτι, στη συμβολή των οδών Λουκλιανού, Χάρητος και Πατριάρχου Ιωακείμ 21 (από εδώ η κύρια είσοδος), όπως και το απέναντι, στη γωνία Λουκλιανού 34 και Χάρητος 15.

Οι άνθρωποι δεν ανοίγουν εύκολα τα σπίτια τους. Η **Σοφίκα Ελευθερουδάκη** δεν είναι από αυτούς. Αναρωτιέμαι πώς είναι να ζει κανείς σε ένα σπίτι κοντά 100 χρόνων. Εύκολα έμμεσα σε αυτό το σπίτι. Ψηλοτάβανο. Παίρνεις ανάσα. Τέσσερα μέτρα και είκοσι εκατοστά η απόσταση από το πάτωμα έως το ταβάνι. Εδώ, στο ισόγειο της Πατριάρχου Ιωακείμ 21, ζει τους τελευταίους μήνες η Σοφίκα Ελευθερουδάκη. Ο παππούς της, ο Κωνσταντίνος Ελευθερουδάκης, είχε φτιάξει αυτή την πολυκατοικία το 1938. Έζησε εδώ έως τον θάνατό του, το 1962. Όπως και η γιαγιά της, η Μάρθα, έως το 1975. Ο πατέρας της Σοφίκας, ο Πύργος, έζησε εδώ έως το 1953, μετά μετακόμισε στο Ψυχικό με τη σύζυγό του Βιργινία. «Όταν ήμασταν παιδιά ερχόμασταν μια φορά την εβδομάδα με την αδερφή μου να δούμε τον παπού και τη γιαγιά και να φάμε μαζί τους. Θυμάμαι το πιάνο της γιαγιάς, η οποία είχε σπουδάσει στη Γενεύη. Ζούσαν στον 5ο όροφο, σε ένα σπίτι 300 τ.μ. κι εμείς κάναμε πολύ ψυχία γιατί οι παππούδες ήταν μεγάλοι. Στο γραφείο του παππού ούτε για αστέιο δεν πλησιάζαμε. Ήταν πολύ αυστηρός. Η γιαγιά, γυρνώντας από τη Γενεύη, έπαιζε σε διάφορα ρεσιτάλ. Όταν, όμως, παντρεύτηκαν, ο παππούς της το ξέκοψε: «τώρα θα παίζεις μόνο για μένα». Ο παππούς Κωνσταντίνος ήταν πεζοπόρος, ορειβάτης και σκιέρ. Είχε φέρει στην Ελλάδα το 1896 το πρώτο ζευγάρι πέδιλα του σκι, το οποίο φυλάσσεται στο καταφύγιο Μπάφι, στην Πάρνηθα. Όταν κάποιες Κυριακές πήγαινε στα βουνά, η γιαγιά καλούσε στο σπίτι φίλους της, καλλιτέχνες. Τραγουδούσαν, κάπνιζαν και διασκεδάζαν. Κι ένας από αυτούς είχε τον νου του στο μπαλκόνι μην επιστρέψει ο παππούς, για να σταματήσουν τις μουσικές και να προλάβουν να αερίσουν το σπίτι».

Ο Κωνσταντίνος Ελευθερουδάκης, μια μέρα στις αρχές του 1900 που είχε ρίξει πολύ χιόνι, κατέβηκε με τα σκι από το Κολωνάκι μέχρι τα Χαυτεία – και μιλούσε όλη η Αθήνα γι' αυτό. Αργότερα θα μιλούσαν πολλοί περισσότεροι γι' αυτόν. Εργαζόμενος από το 1898 στο διεθνές βιβλιοπωλείο των Μπαρτ και Μπεκ, το 1901 εξαγόρασε το μερίδιο του Μπαρτ και το 1918 του Μπεκ. Την ίδια χρονιά άνοιξε το πρώτο δικό του βιβλιοπωλείο στη γωνία Σταδίου και Καραγεώργη Σερβίας, γράφοντας ιστορία στον χώρο του βιβλίου.

Η πολυκατοικία της Λουκλιανού 34 & Χάρητος 15 στο παρελθόν

Η πολυκατοικία του Κωνσταντίνου Ελευθερουδάκη, στη γωνία των οδών Λουκיאνού, Χάρητος και Π. Ιωακείμ, που χτίστηκε το 1838 σε σχέδια του αρχιτέκτονα Γεώργιου Διαμαντόπουλου

Δύο κτίρια που σχεδιάστηκαν με τις αρχές του μοντέρνου κινήματος

Κάθε τόσο μπαίνω και χαζεύω τη σελίδα της αρχιτεκτονικής ομάδας Monumenta στο Facebook «Κάθε μέρα κι ένα σπίτι!», όπου τα μέλη της ομάδας ανεβάζουν όμορφα σπίτια, από το 1800 έως και το 1980. Έτσι ήρθα μέχρι εδώ, στη γωνία της Λουκיאνού 34 με Χάρητος 15, διαγωνίως απέναντι από το σπίτι του Ελευθερουδάκη. Είχαν ανεβάσει την πολυκατοικία στην ομάδα.

Η **Ειρήνη Γρατσιά**, αρχαιολόγος, συνιδρύτρια και συντονίστρια της Monumenta, λέει ότι «η τετραώροφη αυτή πολυκατοικία με υπόγειο είναι σχεδιασμένη σύμφωνα με το μοντέρνο κίνημα και ακολουθεί τις αρχές της σχολής του Bauhaus στη Γερμανία. Το κτίριο, του αρχιτέκτονα Γεώργιου Διαμαντόπουλου, που έζησε εδώ για λίγα χρόνια, φέρει τα χαρακτηριστικά του ρυθμού: καθαρούς όγκους, λιτότητα, εκφραστική απλότητα. Έχει τα γνωστά έρκερ, τους κλειστούς δηλαδή εξώστες. Αγαπώ πολύ στο κτίριο τον τρόπο της σύνθεσης των όγκων. Βλέποντας την πολυκατοικία πάντα σκέφτομαι πόσο εύκολα ο Γεώργιος Διαμαντόπουλος πέρασε από τον έναν αρχιτεκτονικό ρυθμό στον άλλον, από τον εκλεκτικισμό στο μοντέρνο κίνημα. Το συναντάμε σε πολλούς αρχιτέκτονες της περιόδου του Μεσοπολέμου».

Η πολυκατοικία Διαμαντόπουλου, η οποία κατασκευάστηκε το 1929 και κατοικείται μέχρι και σήμερα, επιλέχθηκε να μπει στο εξώφυλλο του γερμανικού περιοδικού *Die Form*, σε τεύχος του 1932, ως χαρακτηριστικό δείγμα του μοντέρνου κινήματος στην Ελλάδα. Για την ιστορία, ο Διαμαντόπουλος (1890-1944) σπούδασε στην Πολυτεχνική Σχολή του Μονά-

χου, όπως και ο αδελφός του, ο πολιτικός μηχανικός Μόσχος Διαμαντόπουλος. Σχεδίασε μεγάλο αριθμό κτιρίων ως συνεργάτης της εταιρείας του αδελφού του «Εργοληπτική ΑΕ», αλλά και αργότερα, έχοντας το δικό του αρχιτεκτονικό γραφείο. Πέρα από κατοικίες, σχεδίασε βιομηχανικά κτίρια και νοσοκομεία, όπως ο Ερυθρός Σταυρός, σε συνεργασία με τον Γερμανό αρχιτέκτονα Κ. Μπένσελ.

Σε σχέδια του Γεώργιου Διαμαντόπουλου χτίστηκε το 1937 και η πολυκατοικία Ελευθερουδάκη, διαγωνίως απέναντι, όπως προκύπτει από το αρχείο του αρχιτέκτονα αλλά και από τον κανονισμό της πολυκατοικίας, σε ένα χειρόγραφο 57 σελίδων, τον οποίο συνυπογράφουν ο «εκδότης βιβλίων και βιβλιοπώλης» Κωνσταντίνος Ελευθερουδάκης και οι συμβολαιογράφοι Δημοκωστούλας και Δημητριάδης. Μεταξύ άλλων ξεκαθαρίζεται πως: «Οι ιδιοκτήτες κυνών δεν δικαιούνται να αφήνουν τούτους να παραμένουν εις τους κοινούς χώρους της οικοδομής, να γαυγίζουν ή να ουρλιάζουν τη νύχτα ή την ημέρα». Κι ακόμη: «Η μουσική είναι ανεκτή υπό τον όρο να μη γίνεται επαγγελματικώς, ήτοι υπό τύπου παραδόσεως μαθημάτων, αλλά προς διασκέδαση και υπό τον όρο να μη γίνεται προ ή πέραν των ωρών που καθορίζονται από την αστυνομία». Και αυτό το κτίριο σχεδιάστηκε σύμφωνα με τις αρχές του μοντέρνου κινήματος.

Σιδερένιο ασανσέρ, πλυσταριό και αντιαεροπορικό καταφύγιο

Η Σοφία Ελευθερουδάκη με ξαναγεί στην πολυκατοικία. Κατασκευάστηκε με δύο ασανσέρ. Από εκείνα τα παλιά, τα

σιδερένια. Ένα για να ανεβοκατεβαίνουν ένοικοι και επισκέπτες κι ένα πιο μικρό για να μεταφέρονται τα τρόφιμα, να κατεβαίνουν τα σκουπίδια κ.λπ. Η πολυκατοικία είναι πενταώροφη με υπόγειο. Στο υπόγειο υπάρχουν 12 αποθήκες, λίγο πολύ παρατημένες σήμερα. Επίσης, πλυσταριό και σιδερωτήριο, με τον κανονισμό της πολυκατοικίας να ορίζει τις ημέρες και ώρες όπου θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν εργασίες. Κι ακόμη, δύο αντιαεροπορικά καταφύγια με αποχωρητήριο. Είχε και θυρωρείο. Ανεβήκαμε στην ταράτσα από τη μικρή σκάλα, αυτήν που κυρίως χρησιμοποιούσαν οι γυναίκες που εργάζονταν ως «υπηρεσίες». Ο Λυκαβηττός από εκεί ψηλά μοιάζει να είναι δίπλα. Και τα 8 διαμερίσματα της πολυκατοικίας κατοικούνται –τα δύο είναι γραφεία– και θερμαίνονται με φυσικό αέριο (κεντρική θέρμανση) και air condition. Ο πέμπτος όροφος, εκεί όπου ζούσε η οικογένεια Ελευθερουδάκη, λίγο μετά τον θάνατο της γιαγιάς Μάρθας πωλήθηκε στη Νέδα Βουτσά-Περδίκη, η οποία ήταν μαθήτρια και συνεργάτιδα του Πύρρου Παπανικολάου, που έγινε παγκοσμίως γνωστός από το τεστ Παπανικολάου. Πέθανε πριν λίγο καιρό, τον Νοέμβριο του 2025. Εδώ έζησε τα περισσότερα χρόνια της ζωής του –και πέθανε– και ο σπουδαίος ποιητής Νάνος Βαλαωρίτης (1921-2019) και σήμερα ζει η κόρη του.

Στέκομαι απ' έξω να ξανακοιτάξω τις δύο αυτές πολυκατοικίες. Είναι γκριζες απ' έξω, τόσα χρόνια και τόσα καυσαέρια έχουν περάσει από τα μπετά τους. Οι περαστικοί δεν γνωρίζουν τις ιστορίες τους, δεν τις προσέχουν, τις προσπερνούν, οι βιτρίνες των καταστημάτων είναι αυτές που τραβούν την προσοχή τους. Θα μπορούσα να μείνω σε κάποιο από αυτά τα ψηλοτάβανα διαμερίσματα; Μου φαίνεται πως να. Εσείς; **Α**

Στο σύμπαν του Lidl House Athens

Η Βασιλική Αδαμίδου, Διευθύντρια Εταιρικών Υποθέσεων και Βιωσιμότητας της Lidl Ελλάς, μας εξηγεί πώς ένα «κατάστημα» μπορεί να μετατραπεί σε έναν ανοιχτό, συμπεριληπτικό χώρο συνάντησης και εκπαίδευσης

Της ΧΑΡΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΥ

Μπορείς να μπεις στην κουζίνα και να συμμετάσχεις σε μαθήματα μαγειρικής, να «λερώσεις» τα χέρια σου στα εργαστήρια γεύσης και να πάρεις μέρος σε θεματικά master classes που φωτίζουν το μέλλον της διατροφής. Είναι το Lidl House Athens στην εμβληματική Στοά Αρσακείου, που θέλει να δημιουργήσει ένα εθνικό hub γαστρονομίας και διατροφής.

Για κάποιον που δεν έχει ακούσει ξανά για το Lidl House Athens, πώς θα το περιγράφατε με απλά λόγια; Τι είναι τελικά αυτός ο χώρος;

Το Lidl House Athens δεν είναι απλώς ένας φυσικός χώρος 670 τ.μ. στην καρδιά της Αθήνας, αλλά το ζωντανό επιστέγασμα της εταιρικής μας φιλοσοφίας για την υπευθυνότητα και τις κοινές αξίες. Πρόκειται για έναν πρωτοποριακό κόμβο που αναπνέει μέσα στο ευρύτερο υβριδικό οικοσύστημα ΣΤΟΑ στην ιστορική Στοά Αρσακείου. Δεν αποτελούμε έναν απλό ενοικιαστή του ιστορικού κτιρίου, αλλά έναν από τους 17 στρατηγικούς συνεργάτες που δίνουν ξανά ζωή σε αυτό το τοπίο. Συγκεκριμένα, η Lidl Ελλάς ηγείται του πυλώνα της εκπαίδευσης, ενός από τους πέντε κεντρικούς πυλώνες του ΣΤΟΑ, συμπληρώνοντας τις εμπειρίες της γαστρονομίας, της αγοράς, του πολιτισμού και των δημιουργιών.

Είναι ένας χώρος όπου το brand μας σταματά πια να «μιλάει» μόνο του και αρχίζει να συναντά, να συζητά και να παράγει μαζί με την κοινωνία. Στόχος μας είναι να προσφέρουμε μια στέγη στην ποιότητα, την εντοπιότητα και τη βιωσιμότητα, δημιουργώντας ένα εθνικό hub γαστρονομίας και διατροφής. Με αυτόν τον τρόπο, το Lidl House Athens υπερβαίνει τα στενά όρια ενός καταστήματος και μετατρέπεται σε έναν ανοιχτό, συμπεριληπτικό τόπο συνάντησης, όπου η «δημοκρατική διατροφική παιδεία» γίνεται καθημερινή βιωματική εμπειρία για κάθε πολίτη.

Αναφερθήκατε στη «δημοκρατική διατροφική παιδεία». Θεωρείτε ότι σήμερα υπάρχει έλλειμμα γνώσης γύρω από τη διατροφή;

Η «δημοκρατική διατροφική παιδεία» είναι για εμάς μια στάση ζωής που μετατρέπει τη φιλοσοφία «από το χωράφι μέχρι το πιρούνι» σε κτήμα κάθε πολίτη. Το μεγαλύτερο έλλειμμα σήμερα εντοπίζεται στην αποσύνδεση του ανθρώπου από την ιστορία της τροφής του· οι καταναλωτές αναζητούν πλέον επίμονα τις ρίζες και την ταυτότητα της ελληνικής κουζίνας, θέλοντας να ξέρουν ποιος παράγει το προϊόν τους και πώς αυτό επηρεάζει την υγεία τους και τον πλανήτη. Δημοκρατία στη διατροφή σημαίνει πρόσβαση στη γνώση χωρίς αποκλεισμούς. Θέλουμε να εκπαιδεύσουμε τους καταναλωτές της επόμενης ημέρας, ώστε να κατανοούν τη βαθύτερη αξία αυτού που βάζουν στο τραπέζι τους, μετατρέποντας τη γαστρονομική παιδεία από προνόμιο των λίγων σε δικαίωμα των πολλών.

Στην πράξη, τι δραστηριότητες περιλαμβάνει το Lidl House Athens; Ο επισκέπτης «παίρνει μέρος» ή απλώς παρακολουθεί;

Στο Lidl House Athens ο επισκέπτης δεν είναι ποτέ ένας παθητικός θεατής, αλλά ο πρωταγωνιστής μιας απόλυτα βιωματικής εμπειρίας. Μπορεί να μπει στην κουζίνα και να συμμετάσχει σε μαθήματα μαγειρικής με τον Resident Chef Δημοσθένη Μπαλόπουλο, να «λερώσει» τα χέρια του στα εργαστήρια γεύσης και να πάρει μέρος σε θεματικά master classes, που φωτίζουν το μέλλον της διατροφής.

Η Στοά Αρσακείου

Είναι ένας χώρος όπου μπορεί κανείς να συζητήσει με ειδικούς για την ευεξία, να ανακαλύψει «πειραγμένες» παραδοσιακές συνταγές και να συμμετάσχει σε δράσεις που αναδεικνύουν πρακτικούς τρόπους για μια πιο ισορροπημένη καθημερινότητα. Όλα όσα συμβαίνουν εδώ έχουν έναν στόχο: να μετατρέψουν τη γνώση σε μια συμμετοχική γιορτή.

Πώς μεταφράζεται στην πράξη η «πρόσβαση χωρίς αποκλεισμούς»; Ποιο είναι το προφίλ των ανθρώπων που θέλετε να δείτε να περνούν την πόρτα του Lidl House Athens;

Η πρόσβαση χωρίς αποκλεισμούς αποτελεί τον πυρήνα της κοινωνικής συμμαχίας που χτίζουμε και σημαίνει ότι κάθε δράση, σεμινάριο και βιωματική εμπειρία προσφέρεται εντελώς δωρεάν σε όλη την κοινωνία. Ως ένας από τους 17 στρατηγικούς συνεργάτες που συνθέτουν το οικοσύστημα ΣΤΟΑ, η Lidl Ελλάς ηγείται του πυλώνα της εκπαίδευσης, συμπληρώνοντας τους υπόλοιπους τέσσερις πυλώνες της γαστρονομίας, της αγοράς, του πολιτισμού και των δημιουργιών. Μέσα σε αυτό το υβριδικό περιβάλλον, θέλουμε να δούμε έναν χώρο γεμάτο από τη ζωντάνια των παιδιών που ανακαλύπτουν την αξία της «δίκαιης παραγωγής», μέχρι τον παππού και τη γιαγιά που αναστοχάζονται πάνω στις παραδόσεις μας.

Το προφίλ των ανθρώπων που προσκαλούμε είναι ο ίδιος ο ιστός της πόλης: οικογένειες, νέοι, επαγγελματίες αλλά και απλοί επισκέπτες που αναζητούν ουσιαστική ενημέρωση για τη βιωσιμότητα και τη διατροφή. Στόχος μας είναι κάθε πολίτης να νιώσει ότι αυτός ο εμβληματικός χώρος στην καρδιά της Αθήνας του ανήκει πραγματικά, προσφέροντάς του τα εφόδια για μια πιο συνειδητή και ποιοτική ζωή μέσα από τη δημοκρατική πρόσβαση στη γνώση της τροφής.

Στα εργαστήρια και τις δράσεις, η βιωσιμότητα συνδέεται άμεσα με την καθημερινότητα. Πόσο εύκολο είναι τελικά για έναν μέσο καταναλωτή να μειώσει το food waste χωρίς να αλλάξει δραστικά τις συνήθειές του;

Η βιωσιμότητα για τη Lidl Ελλάς δεν είναι μια αφηρημένη έννοια στα χαρτιά, αλλά μια καθημερινή πράξη ευθύνης. Στο Lidl House Athens θα λειτουργήσει ένας «επιταχυντής βιωσιμότητας», όπου μέσα από σεμινάρια θα δείχνουμε πώς ένα νοικοκυριό μπορεί να μειώσει τη σπατάλη τροφίμων στην πράξη, χωρίς να θυσιάσει τη νοστιμιά του ελληνικού τραπέζιού. Πιστεύουμε βαθιά ότι «κάθε πράξη μετράει» και θέλουμε να εμπνεύσουμε τον καταναλωτή ώστε να δει τη βιωσιμότητα ως έναν τρόπο να τιμήσει τον κόπο του παραγωγού. Δεν πρόκειται για μια επώδυνη αλλαγή, αλλά για μια επιστροφή στη σοφία της παράδοσης, που μας διδάσκει να σεβόμαστε τους πόρους της γης.

Σας άκουσα πρόσφατα να θέτετε το ζήτημα ένταξης της ελληνικής γαστρονομίας στον κατάλογο άυλης κληρονομιάς της UNESCO, όπως η Ιταλία. Πώς συνδέεται αυτό με τους στόχους του Lidl House Athens;

Όπως αναδείξαμε και στο φετινό Delphi Economic Forum 2026, η ελληνική γαστρονομία είναι πολιτισμός και υγεία, και δικαιούται να ακολουθήσει το παράδειγμα της Ιταλίας, διεκδικώντας τη θέση της στην Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά της UNESCO. Το Lidl House Athens φιλοδοξεί να γίνει ο επιταχυντής αυτής της εθνικής προσπάθειας, δημιουργώντας ένα «Εθνικό Αρχείο Γεύσεων» για τη διαφύλαξη της τοπικής συνταγής και της βιοποικιλότητας. Θέλουμε να είμαστε η «γέφυρα» που ενώνει παραγωγούς, σεφ και την Πολιτεία σε μια κοινή εθνική στρατηγική που θωρακίζει την κληρονομιά μας.

Αν ένας επισκέπτης φύγει από το Lidl House Athens με ένα μόνο συναίσθημα ή σκέψη, ποια θα θέλατε να είναι αυτή;

Θα ήθελα κάθε πολίτης να φύγει με τη ζεστή αίσθηση ότι το Lidl House Athens είναι το δικό του σπίτι, ένα τραπέζι στρωμένο για εκείνον. Θέλω να νιώσει ότι η ποιοτική και ισορροπημένη διατροφή δεν είναι μια πολυτέλεια για λίγους, αλλά μια καθημερινή, εφικτή επιλογή που στηρίζει έμπρακτα τον Έλληνα παραγωγό και την ελληνική οικογένεια. Η σκέψη που θέλω να πάρει μαζί του είναι ότι πίσω από κάθε προϊόν στο ράφι μας κρύβεται ένας άνθρωπος, μια ολόκληρη πατρίδα και ότι μέσα από αυτή τη νέα κοινωνική συμμαχία, μπορούμε να συνδιαμορφώσουμε ένα μέλλον με περισσότερη φροντίδα, ποιότητα και συνέπεια.

● Το προφίλ των ανθρώπων που προσκαλούμε είναι ο ίδιος ο ιστός της πόλης: οικογένειες, νέοι, επαγγελματίες αλλά και απλοί επισκέπτες που αναζητούν ουσιαστική ενημέρωση για τη βιωσιμότητα και τη διατροφή

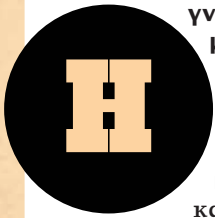
Μαριάνα Κατσιρίχα & Δημήτρης Μπάκουλης

Ο κόσμος έχει ανάγκη από ρομάντζο

«Το Βαλς των ονείρων», με εκατομμύρια streams και views, έγινε ένα τραγούδι ταύτισης. Οι δημιουργοί του μιλάνε για τη συνάντησή τους και τη ζωή που γίνεται ήχος.

Συνέντευξη - Φωτό: ΜΑΡΙΑΝΝΑ ΜΑΝΩΛΟΠΟΥΛΟΥ

γνωριμία τους δεν είχε τίποτα το επιτηδευμένο – ξεκίνησε αυθόρμητα, πριν από δύο χρόνια, σε μια συναυλία οικονομικής ενίσχυσης, όπου βρέθηκαν να μοιράζονται την ίδια σκηνή. Η **Μαρίανα Κατσιμίχα** και ο **Δημήτρης Μπάκουλης** αντάλλαξαν λίγα λόγια, απλά και ουσιαστικά. «*Η Μαρίανα τραγουδούσε πρώτη και μου κίνησε το ενδιαφέρον η χροιά και ο τρόπος της. Της εκδήλωσα διακριτικά και λακωνικά τον θαυμασμό μου*», λέει ο Δημήτρης, ενώ η συνέχεια δόθηκε αργότερα, μέσα από τα social media – σαν μια δεύτερη, «*πιο συνειδητή συνάντηση*». Μέχρι που ήρθε μια πρόταση για ένα live: μια δοκιμή που τελικά έγινε σταθερό σημείο αναφοράς. Από το περασμένο καλοκαίρι στο Gazarte, οι δυο τους μοιράζονται κατά καιρούς τη σκηνή, χωρίς πίεση, με χιούμορ και αμοιβαία κατανόηση. «*Κάποια στιγμή, καιρό μετά την πρώτη μας επικοινωνία, ο Δημήτρης με πήρε και με ρώτησε αν ήθελα να παίξουμε σε ένα live παρέα – έτσι κι έγινε. Παιξαμε πέρυσι το καλοκαίρι πρώτη φορά και παίζουμε ακόμα. Δεν μπορεί να με αποχωριστεί*», μου λέει γελώντας η Μαρίανα.

Κάπως έτσι βρήκε τον δρόμο του και το «*Βαλς των ονειρών*». Όχι με σχεδιασμό, αλλά μέσα από εκείνη τη στιγμή που ένα τραγούδι «*κουμπώνει*» στους ανθρώπους που θα το πουν. Όταν ο **Δημήτρης Καρράς** πρότεινε στη Μαρίανα να ερμηνεύσει ένα κομμάτι του, σε στίχους του **Άλκη Αλκαίου**, μαζί με τον Δημήτρη, η απάντηση ήρθε σχεδόν αυθόρμητα. Δεν χρειάστηκαν δεύτερες σκέψεις. «*Μου λέει ο Δημήτρης ο Καρράς “Θέλεις να πεις ένα τραγούδι μου σε στίχους Αλκαίου με τον Μπάκουλη;”. Το άκουσα, μου άρεσε πολύ και είπα ναι*», εξηγεί η Μαρίανα, με τον Δημήτρη να προσθέτει: «*Το “Βαλς” ήρθε και μας βρήκε, όπως όλα τα τραγούδια – τυχαία, αλλά κάπως προδιαγεγραμμένα*».

Από εκεί και πέρα, το τραγούδι άρχισε να βρίσκει μόνο του τον δρόμο προς τον κόσμο, κερδίζοντας σταδιακά όλο και μεγαλύτερη απήχηση. Οι ακροατές το αναζητούν παντού –στο ραδιόφωνο και στις ψηφιακές πλατφόρμες– ενώ μια ζωντανή εκτέλεσή του στο YouTube έχει ξεπεράσει τα 2,4 εκατομμύρια προβολές μέσα σε μόλις δύο μήνες. Την ίδια στιγμή, στο Spotify μετρά ήδη πάνω από 2 εκατομμύρια ακροάσεις. Στο TikTok, μάλιστα, το «*Βαλς των ονειρών*» ντύνει βίντεο με έντονα προσωπικό χαρακτήρα, καταφέρνοντας να συνδεθεί με τις στιγμές και τα συναισθήματα των ανθρώπων που το επιλέγουν, σαν να γίνεται κομμάτι της ταυτότητάς τους.

Μέσα σ’ αυτή τη διαδρομή ξεδιπλώνεται και η πορεία των δύο ερμηνευτών. Η Μαρίανα Κατσιμίχα, από παιδική ηλικία, πειραματιζόταν στο πιάνο και μελοποιούσε ποιητές, ενώ ήδη από τα 16 της κατέγραφε σκέψεις και τις έκανε τραγούδια. Μέχρι τα 18 της είχε δημιουργήσει το δικό της ρεπερτόριο, πολλά κομμάτια απ’ το οποίο πλέον γνωρίζουμε επιτυχία. Παρότι σπούδασε νηπιαγωγός στο ΕΚΠΑ και εργάστηκε σε διάφορους τομείς –από εστίαση μέχρι baby sitting και φροντίδα παιδιών σε κατασκηνώσεις–, διατήρησε πάντα τη μουσική ως βασικό πεδίο έκφρασης. Με λόγο δομημένο και ευαισθησία που διαπερνά τη γραφή και την ερμηνεία της, έχει χαράξει τη δική της πορεία, μακριά από τίτλους και κληρονομίες.

Αντίστοιχα, ο Δημήτρης Μπάκουλης έχει τη δική του, ξεχωριστή πορεία στη μουσική. Γεννημένος στο Αλιβέρι Ευβοίας, μεγάλωσε με τη μουσική να τον συνοδεύει από παιδί. Στην εφηβεία του στράφηκε αρχικά στο ροκ και το μέταλ, ενώ στα 14 άρχισε να γράφει τα πρώτα του τραγούδια. Στα 16 του ήρθε πιο κοντά στο έντεχνο, μέσα από τα ακούσματα του Σωκράτη Μάλαρα, και μόλις στα 17 του ξεκίνησε να δημιουργεί συστηματικά το δικό του υλικό. Αυτοδίδακτος, βρήκε στο YouTube από το 2011 ένα άτυπο «εργαστήριο» μάθησης και εξέλιξης, μέσα από το οποίο διαμόρφωσε σταδιακά τον προσωπικό του ήχο. Σήμερα, αυτή η πορεία συναντά τη διαδρομή της Μαριάννας Κατσιμίχα, με τους δύο καλλιτέχνες να μοιράζονται όχι μόνο τη σκηνή, αλλά και μια κοινή αντίληψη για τη μουσική ως αυθεντική έκφραση, όπως αποτυπώνεται και στη συνεργασία τους στο «*Βαλς των ονειρών*».

Το κομμάτι της εικόνας είναι κάτι που δεν είχε ποτέ σημασία για μένα. Μουσική κάνουμε, όχι δημόσιες σχέσεις. Θέλω η εικόνα που παρουσιάζω να είναι ειλικρινής.

Μαρίανα Κατσιμίχα

— **Το «Βαλς των ονειρών» ένωσε τις φωνές και τις διαδρομές σας. Τι ανακαλύψατε ο ένας στον άλλον μέσα απ’ αυτή τη συνεργασία; Ποια στοιχεία θαυμάζει ο ένας στον άλλον;**

Μ.Κ.: Ανακάλυψα πως δύο άτομα με διαφορετικό τρόπο έκφρασης μπορούν να ενώσουν τις αισθητικές τους και να φτιάξουν κάτι πολύ όμορφο και αρμονικό. Φυσικά είναι και θέμα ανθρώπινης χημείας, όχι μόνο μουσικής σύνδεσης. Θαυμάζω το ότι ο Δημήτρης είναι ένα άτομο με μεγάλη ευαισθησία στο γράψιμό του και έντονη μουσικότητα. Γενικά τον θεωρώ πάρα πολύ καλό μουσικό.

Δ.Μ.: Ο τρόπος της Μαριάννας ήταν αυτό που μου τράβηξε από την πρώτη στιγμή την προσοχή. Ενώ είναι αρτιότατη τραγουδίστρια, υπάρχει κάτι ανορθόδοξο στον τρόπο της, που με γοητεύει.

— **Πώς είναι ο καθένας σας ως χαρακτήρας; Τι σας αρέσει να κάνετε στον ελεύθερο χρόνο σας; Πού «αράζετε» στην Αθήνα; Πού αποσύρεστε όταν χρειάζεστε αποφόρτιση;**

Μ.Κ.: Δεν έχω και πολύ ελεύθερο χρόνο σ’ αυτή τη φάση, αλλά όταν έχω, ξεκουράζομαι, βλέπω τους δικούς μου ανθρώπους, πάω σινεμά, σε συναυλίες κτλ. Μου αρέσει να βγαίνω χαλαρά για μπίρα ή καφέ, ιδανικά κάπου ήσυχα, και για περπάτημα. Η Αθήνα έχει πολλές επιλογές για διασκέδαση και ψυχαγωγία, πάντα θα έχεις κάτι να κάνεις. Όταν θέλω αποφόρτιση, αποσύρομαι στο κρεβάτι μου κυρίως, αλλιώς, ιδανικά, κάπου στη φύση.

Δ.Μ.: Δεν έχω ιδέα τι χαρακτήρας είμαι. Θα υπήρχε πρόβλημα αν ήξερα. Η αποφόρτισή μου είναι μια εντελώς ιδιωτική υπόθεση που δεν αφορά κανέναν άλλο πέρα από τα αγαπημένα μου πρόσωπα, με τα οποία τη μοιράζομαι.

— **Ποια ήταν η μεγαλύτερη πρόκληση που διαχειριστήκατε σε σχέση με το πώς προσεγγίσατε το τραγούδι;**

Μ.Κ.: Το μεγαλύτερό μου ζήτημα ήταν ότι υπάρχουν τόσο άνθρωποι που τραγουδάνε, άρα, τι θα έκανε εμένα να ξεχωρίσω ώστε να έχει ένα νόημα αυτό που κάνω;

Δ.Μ.: Οι διφωνίες που έφτιαξα για το τελευταίο ρεφρέν μία μέρα πριν από την ηχογράφηση νομίζω πως ήταν αρκετά προκλητικές.

— **Τι σας γράφει πιο συχνά ο κόσμος για το «Βαλς»; Υπάρχει κάποιο μήνυμα που σας έχει μείνει;**

Μ.Κ.: Τα μηνύματα που λαμβάνουμε είναι στην πλειονότητά τους πολύ όμορφα. Ένα σχόλιο που με συγκίνησε ήταν από ένα άτομο που ήταν στο νοσοκομείο και μου είπε ότι περνούσε τις δύσκολες αυτές μέρες ακούγοντας τη φωνή μου. Αυτά τα λόγια με έκαναν να νιώσω ότι έχει νόημα να συνεχίσω αυτό που κάνω. Είχα διαβάσει και στο TikTok το σχόλιο μιας κοπέλας που έλεγε πως βγήκε στο μπαλκόνι με τον μπαμπά της για να ακούσουν το κομμάτι, που έπαιζε από άλλο σπίτι.

Δ.Μ.: Νομίζω, ο κόσμος έχει ανάγκη από ρομάντζο. Αυτό είναι το πιο συχνό μήνυμα: πως το συγκεκριμένο τραγούδι είναι φερμένο από άλλες εποχές, με άλλες ποιότητες.

— **Όταν βλέπετε το τραγούδι σας να συνοδεύει προσωπικά βίντεο στο TikTok, τι νιώθετε;**

Μ.Κ.: Νιώθω όμορφα που ένα κομμάτι που έχει ντυθεί με τη φωνή μου συντροφεύει τόσοσους ανθρώπους σε σημαντικές στιγμές τους.

Δ.Μ.: Δεν τρέφω και τα τρυφερότερα συναισθήματα για το TikTok. Παρ’ όλα αυτά, κατανοώ την ανάγκη του κόσμου, ειδικά του νεότερου, να συνδυάσει ήχους με τις στιγμές του στην εφαρμογή που κυριαρχεί αυτή τη στιγμή. Μ’ ενδιαφέρει το μέλλον. Να δω αν όλο αυτό επιβιώνει στο αύριο κι όχι τη δημοφιλία της στιγμής.

— **Ποια ήταν η πρώτη σας αντίδραση όταν συνειδητοποιήσατε ότι το τραγούδι αρχίζει να γίνεται viral;**

Μ.Κ.: Δεν είχα συνειδητοποιήσει για καιρό τι είχε συμβεί. Κοιμόμασταν και η τύχη μας δούλευε, απ’ ό,τι φαίνεται. Το κατάλαβα όταν άρχισε ο κόσμος να μου λέει «Ρε, γιατί σ’ ακούμε παντού».

Δ.Μ.: Όλο αυτό μας βρήκε σε ένα βαν ταξιδεύοντας προς τον Βορρά για συναυλίες. Ο δημιουργός του κι οι δύο φωνές αυτού του τραγουδιού προσπαθούσαν σε όλη τη διαδρομή να καταλάβουν πώς κι από πού ήρθε.

— **Το «Βαλς των χαμένων ονειρών» έγινε «Βαλς των ονειρών», ύστερα από αίτημα του Γιώργου Χατζιδάκι, ώστε να μη συγχέεται με το εμβληματικό έργο του Μάνου Χατζιδάκι. Πώς νιώσατε γι’ αυτό;**

Μ.Κ.: Δεν έχω κάτι ιδιαίτερο να πω. Ήταν μια επιθυμία του κληρονόμου του Χατζιδάκι που δεν θα μπορούσε παρά να γίνει αποδεκτή από εμάς. Όπως έχω ξαναπεί, η μουσική πρέπει να μας ενώνει, όχι να μας χωρίζει. Οπότε άλλαξε κι όλα καλά.

Δ.Μ.: Είμαι ένας απλός φορέας του λόγου του Άλκη Αλκαίου και της μουσικής του Δημήτρη Καρρά. Αυτά αφορούν ανθρώπους που δεν βρίσκονται πια στη ζωή και τους κληρονόμους του έργου τους. Εμένα με αφορούν μόνο τα ζητήματα των ζωντανών.

— **Ποιο μήνυμα θέλετε να περάσει το «Βαλς»;**

Μ.Κ.: Θέλω να περάσει στον κόσμο το όμορφο νόημα των στίχων του Αλκαίου και η κληρονομιά αυτή να συνεχιστεί στις επόμενες γενιές.

Δ.Μ.: Δεν υπάρχει τίποτα πέρα από την αγάπη. Αυτό το στιχάκι αρκεί, δεν χρειάζεται κάτι δικό μας.

— **Σας σταματάει ο κόσμος έξω; Τι σας λέει;**

Μ.Κ.: Πολύ συχνά. Και μου έχει κάνει εντύπωση. Ωστόσο, είναι όλοι μέχρι στιγμής ευγενικοί και γλυκύτατοι. Μόνο καλά σχόλια ακούω.

Δ.Μ.: Την επιτυχία αυτού του τραγουδιού ευτυχώς την καρπώθηκε η Μαρίανα – της άξιζε. Εμένα με σταματούν όσο και παλαιότερα και μου λένε πράγματα γενικού ενδιαφέροντος. Ευτυχώς η άκριτα δημοφιλής φάση μου παρήλθε.

— **Ωραίες παιδικές αναμνήσεις;**

Μ.Κ.: Οι καλύτερες αναμνήσεις μου είναι από το εξοχικό μας με τα ξαδέρφια και όλη την οικογένεια. Παιχνίδια όλη μέρα κι αναμελιά.

Δ.Μ.: Μουσική, βιβλία και ταξίδια. Αυτά αρκούν.

— **Θυμάστε την πρώτη φορά που τραγουδήσατε; Ποιο τραγούδι είπατε και πού ήταν;**

Μ.Κ.: Δεν θυμάμαι, όχι. Όμως από πολύ μικρή τραγουδούσα. Απ’ όταν θυμάμαι τον εαυτό μου.

Δ.Μ.: Δεν θυμάμαι πολλά πράγματα. Η μουσική τότε ήταν κατά κύριο λόγο ακρόαση. Το στόμα μου το άνοιξα πολύ αργότερα, σχεδόν ενήλικος. Στο σπίτι άκουγαν έντεχνο και κλασικό ροκ. Εγώ, βέβαια, ήμουν αφοσιωμένος στη μέταλ και στην ηλεκτρική μου κιθάρα. Άργησα να χαλαρώσω.

— **Μαρίανα, εσύ ξεκίνησες να γράφεις και να παίζεις πιάνο από νεαρή ηλικία. Θυμάσαι το πρώτο τραγούδι που έγραψες, κάποιον στίχο του; Σε ποιον το διάβασες πρώτα; Εσύ, Δημήτρη;**

Μ.Κ.: Δεν θυμάμαι ποιο ήταν το πρώτο τραγούδι, θυμάμαι όμως ότι το είχα παίξει στη μητέρα μου.

Δ.Μ.: Τα πρώτα μου τραγούδια ήταν μελοποιήσεις αγαπημένων μου ποιημάτων. Ευτυχώς από τότε ήμουν πολύ αυστηρός με τον λόγο και καθυστέρησα να δοκιμάσω να γράψω δικά μου πράγματα. Ούτε που θυμάμαι ποιοι τα άκουσαν πρώτα. Μάλλον οι γονείς μου.

— **Αφότου γράφεις, Μαρίανα, κάτι, τι ακολουθεί; Εμπιστεύεσαι κάποιον για να του το σιγοτραγουδήσεις ή θες όλα να είναι κάπως σαν έκπληξη;**

Μ.Κ.: Το επεξεργάζομαι αρκετά συνήθως μέχρι να το μοιραστώ, εκτός κι αν είναι κάτι που θα με ενθουσιάσει εξαρχής.

— **Στην εφηβεία σου τραγουδούσατε με τη μικρότερη αδερφή σου; Τι σας έλεγαν όταν σας έπαιρναν χαμπάρι;**

Μ.Κ.: Μας έλεγαν ότι είμαστε καλλιτεχνικό σόι. Η αλήθεια είναι ότι το αδερφάκι μου είναι το καλύτερο ντουέτο μου. Ασχολείται κι αυτή με τη μουσική πλέον, και είναι πολύ καλή.

— **Ποιο ήταν το πρώτο πράγμα που σου είπε τώρα για το virality του τραγουδιού;**

Μ.Κ.: Δεν το πίστευε ούτε εκείνη τόσο γρήγορα που έγινε, αλλά μου είπε ότι είναι περήφανη για μένα. Ίσως να έκλαιγε και λίγο (γελάει).

— **Η μουσική σου έχει ευαισθησία. Είναι επιλογή ή κάτι που δεν μπορείς να αποφύγεις;**

Μ.Κ.: Είναι κάτι που πηγάζει από μέσα μου και με εκφράζει ως ακροάτρια, ως τραγουδίστρια και τραγουδοποιό.

— Έχεις μιλήσει για τη σημασία του ρομαντισμού στη μουσική. Φοβάσαι μήπως κάποια στιγμή χαθεί ή σου φύγει;

Μ.Κ.: Σίγουρα φοβάμαι, αν και δεν το πιστεύω, καθώς είναι κάτι τόσο άμεσα συνδεδεμένο μ' εμένα. Και, όπως λέω συχνά, αν φύγει, θα σταματήσω να το κάνω.

— Πώς επηρέασαν οι σπουδές σου τον τρόπο που προσεγγίζεις σήμερα τη μουσική; Η επαφή με τα παιδιά, η αγάπη που μοιράζονται απλόχερα...

Μ.Κ.: Η αγάπη των παιδιών, η ειλικρίνεια και η απλότητά τους είναι ένα τεράστιο μάθημα, θεωρώ, για όλους μας. Αυτό σίγουρα περνάει και στη μουσική μου.

— Έχεις δουλέψει σε πολλά διαφορετικά πράγματα μέχρι να σταθείς στη μουσική. Τι σε κράτησε να μην τα παρατήσεις; Και πότε είπες εδώ είμαι;

Μ.Κ.: Δεν γινόταν αλλιώς, έπρεπε να βιοποριστώ. Φέτος ήταν η πρώτη φορά που είπα με σιγουριά εδώ είμαστε και έδωσα το 100% στη μουσική, με κίνδυνο να αποτύχω προφανώς.

— Πότε ήταν η πρώτη φορά που ανέβηκες στη σκηνή επαγγελματικά; Είχαν έρθει οι αγαπημένοι σου να σε δουν ή είσαι απ' αυτούς που τις πρώτες φορές προτιμούν να τις περάσουν μόνοι τους;

Μ.Κ.: Σ' ένα γλέντι κάπου στην Καισαριανή. Ήταν εκεί, νομίζω, όλοι οι αγαπημένοι μου, κι αυτό βοήθησε πολύ.

— Τι έχει αλλάξει από τις αρχές μέχρι σήμερα στα μαγαζιά (πέρα από τον κόσμο);

Μ.Κ.: Παίζω δύο χρόνια μόνο, οπότε δεν θα έλεγα ότι έχουν αλλάξει πολλά. Αυτό που άλλαξε τελευταία είναι ότι έρχονται άνθρωποι επί τούτου, για να μας ακούσουν, οπότε έχει πολύ περισσότερη ψυχία (γελάει).

— Έχεις πει σε συνέντευξή σου ότι είσαι «αντιστάρ». Σε μια εποχή που όλα κινούνται γύρω από την εικόνα, πώς προστατεύεις αυτή τη στάση;

Μ.Κ.: Το κομμάτι της εικόνας είναι κάτι που δεν είχε ποτέ σημασία για μένα. Μουσική κάνουμε άλλωστε, όχι δημόσιες σχέσεις. Θέλω η εικόνα που παρουσιάζω να είναι ειλικρινής, όχι επιφανειακή και μη αντιπροσωπευτική της πραγματικότητας.

— Θέλεις να συνεργαστείς με τη Χάρης Αλεξίου. Πώς το έχεις στο μυαλό σου, τι θα ήθελες να κάνετε μαζί;

Μ.Κ.: Θα ήθελα να υπάρξω μαζί της είτε δισκογραφικά είτε στη σκηνή με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς είναι πραγματικά για μένα η πιο μεγάλη μου έμπνευση ως τραγουδίστρια. Θα ήταν τιμή μου.

— Από τη συνεργασία σου με τον Γιώργο Νταλάρα τι κρατάς;

Μ.Κ.: Μεγάλη εμπειρία. Μου έμαθε πάρα πολλά. Με ωρίμασε μουσικά. Πλέον δεν αγχώνομαι σχεδόν ποτέ στη σκηνή. Ο Γιώργος Νταλάρας είναι ένας τεράστιος μουσικός και επαγγελματίας. Και νιώθω τιμή και χαρά που έχω συνεργαστεί και θα συνεργαστώ ξανά μαζί του.

— Έρχεται και η συναυλία με τους Πυξ Λαξ. Πώς έγινε αυτό το πάντρεμα;

Μ.Κ.: Εκδηλώθηκε μετά το «Βαλς» ένα ενδιαφέρον για μένα, και μέσω της εταιρείας μου υπήρξε επικοινωνία και προέκυψαν τα live. Θυμάμαι, μάλιστα, πολύ παλιότερα, που δούλευα σ' ένα μεζεδοπωλείο στον Χολαργό, ένας θαμώνας ήξερε τον Μπάμπη Στόκα και κάπως έμαθε για μένα (τότε δεν ήμουν καν ενεργή επαγγελματίνα στη μουσική), με άκουσε και πέρασε από το μαγαζί να μου πει ότι του άρεσε πολύ αυτό που κάνω.

— Δημήτρη, εσύ ξεκίνησες μόνος, αυτοδίδακτος, με το YouTube ως «σχολείο». Πόσο σε διαμόρφωσε αυτή η μοναχική διαδρομή;

Δ.Μ.: Ήταν μονόδρομος η αυτοδιδασκαλία. Δεν είδα ποτέ τη μουσική σαν σπουδή ή σαν δουλειά, παρότι υπήρξα συνειδητά απέναντί της. Οπότε προτιμούσα να τη διδάσκομαι με έναν ευέλικτο και όμορφο τρόπο, όπως και όποτε εγώ ήθελα.

— Πότε ήταν η πρώτη φορά που ανέβηκες στη σκηνή επαγγελματικά;

Δ.Μ.: Γύρω στα 18 μου, φοιτητής, αρχίζω δειλά δειλά να πληρώνομαι παρουσιάζοντας τα πρώτα μου δείγματα γραφής και κάποιες αστούμπαλες διασκευές σε τραγούδια που αγαπούσα.

— Για χρόνια έπαιζες μπροστά σε ελάχιστο κόσμο. Ποια στιγμή ήταν η πιο δύσκολη και ποια σ' έκανε να συνεχίσεις;

Δ.Μ.: Παρόλο που αυτό δυσχεραίνει αρκετά τον βιοπορισμό, δεν με ενόχλησε ποτέ ουσιαστικά. Υπήρξαν βραδιές με ελάχιστα άτομα πολύ ομορφότερες απ' αυτές των sold out.

— Τελικά μπορεί ένας καλλιτέχνης να εξηγήσει ποτέ γιατί ένα τραγούδι «πιάνει»;

Δ.Μ.: Δεν θα μείνει καμία γοητεία αν εξηγήσουμε τους παράγοντες της επιτυχίας. Από καθαρή τύχη είμαι εγώ εδώ και μιλάω αυτή τη στιγμή. Άσχετα με το ποσό καλά ή κακά κάνω τη δουλειά μου.

— «Η άνθρωπος» τι είναι για σένα με μία φράση;

Δ.Μ.: Η πολύτιμη σύντροφός μου.

— Πόσο συνειδητά αφήνεις τις «αδυναμίες» σου να περνούν μέσα στον ήχο σου;

Δ.Μ.: Εντελώς συνειδητά. Η μουσική είναι μια προσπάθεια να εξηγήσω με το τραύμα και το θαύμα μας. Ειδήλλως είναι απλώς μια άσκηση.

— Έχεις πει ότι δεν έχεις «δίκτυ προστασίας» πέρα από τη μουσική. Είναι αυτό φόβος ή ελευθερία;

Δ.Μ.: Φτιάχνω τραγούδια για να μη φοβάμαι και κάνω ελεύθερη πτώση χωρίς δίκτυ ασφαλείας. Χωρίς αυτό να σημαίνει ότι αποκλείεται κάποια στιγμή να τσακιστώ.

— Από τις συνεργασίες σου με την Ελένη Τσαλιγοπούλου, τον Φοίβο Δεληβοριά, τον Μίλτο Πασαλιδίδη τι κρατάς και ποια συνεργασία θέλεις πολύ να έρθει μελλοντικά;

Δ.Μ.: Καθεμιά από τις συνεργασίες μου έχει ξεχωριστή υφή, δεν έχουν καμία σχέση μεταξύ τους, παρά τη μεγάλη αναγνωρισιμότητα όσων προαναφέρθηκαν. Όσο για μελλοντικές συνεργασίες, δεν χρειάζεται τίποτα. Δούλεψα ήδη με τους ανθρώπους που άκουγα στο φοιτητικό μου σπίτι και μαγευόμουν από τις ιδέες τους.

— Ως πατέρα, τι σ' απασχολεί περισσότερο για τον κόσμο στον οποίο μεγαλώνει το παιδί σου;

Δ.Μ.: Η αγριότητα της εποχής. Είναι ένα πολύ τρυφερό πλάσμα και φοβάμαι πως θα τα βρει σκούρα με την απανθρωπιά που μας διέπει πια.

— Λες ότι δεν ονειροπολείς με τη δουλειά σου, αλλά απλώς συνεχίζεις. Είναι αυτή η στάση ένας τρόπος να προστατεύεις τον εαυτό σου;

Φτιάχνω τραγούδια για να μη φοβάμαι και κάνω ελεύθερη πτώση χωρίς δίκτυ ασφαλείας. Χωρίς αυτό να σημαίνει ότι αποκλείεται κάποια στιγμή να τσακιστώ.

Δημήτρης Μπάκουλης

Δ.Μ.: Δεν θέλω να είμαι άπληστος. Στα 35 μου έχω ζήσει σχεδόν όλα τα όνειρά μου. Και το πιο τρελό απ' όλα είναι πως ζω από τα τραγούδια που γράφω. Πατί να θελήσω κάτι παραπάνω;

— Θεωρείς το πιο δύσκολο πράγμα να γράψει κανείς ένα ωραίο ερωτικό τραγούδι. Τελικά, τι κάνει ένα τραγούδι αληθινά ερωτικό;

Δ.Μ.: Το να περιγράφει αληθινά συναισθήματα ακόμη και με πλαστά πρόσωπα. Αυτό αρκεί.

— Σε μια εποχή δύσκολων κοινωνικών και πολιτικών συνθηκών, νιώθετε ότι η τέχνη οφείλει να παίρνει θέση;

Μ.Κ.: Ναι, θα έπρεπε οι άνθρωποι της τέχνης να μιλούν και να παίρνουν θέση. Είναι απαραίτητο για μένα, αν έχεις έντονη έκθεση και επιρροή, να μην είσαι ουδέτερος.

Δ.Μ.: Οι άνθρωποι της τέχνης οφείλουν ό,τι νομίζουν οι ίδιοι στον εαυτό τους και στην τέχνη τους. Οτιδήποτε άλλο είναι απλά υποκριτικό.

— Πώς διαχειρίζεστε την τοξικότητα όταν η κριτική γίνεται προσωπική επίθεση; Τα αρνητικά σχόλια σας επηρεάζουν ψυχολογικά έστω και στιγμιαία;

Μ.Κ.: Ανάλογα τη διάθεση, μπορεί να γελάσω ή να χαλαστώ. Προσπαθώ να μην τα κοιτάω, γιατί πάντα όλοι θα έχουν κάτι να πουν, ό,τι κι αν κάνεις, όποιος κι αν είσαι.

Δ.Μ.: Αυτή είναι μια ερώτηση που όλοι απαντούν τον τελευταίο καιρό σαν άτρωτοι υπερήρωες. Έγινε κάπως μόδα το να είμαστε αδιαπέραστοι. Εμένα με επηρεάζει. Σκέφτομαι πως αυτός ο κόσμος στερείται αισθητικής και ευγένειας. Θεωρώ πως τα άτομα που ξεδεύουν τη λιγοστή φαιά ουσία που τους έχει απομείνει για να γράψουν προσβλητικά πράγματα για οποιονδήποτε κάνει την προσπάθειά του έχουν σοβαρά θέματα. Φυσικά και δεν θα τους τα λύσω εγώ. Αλλά θλίβομαι βαθιά που η αισθητική ενός μεγάλου μέρους του κοινού είναι τόσο χαμηλή.

— Η μεγαλύτερη πρόκληση που αντιμετωπίζετε σήμερα ποια είναι;

Μ.Κ.: Για μένα είναι ο εαυτός μου. Το να είμαι καλή για τα κριτήρια που έχω εγώ για τη ζωή και την εξέλιξή μου.

Δ.Μ.: Το ανιδιοτελές μεγάλωμα ενός παιδιού. Όλα τ' άλλα είναι αστεία.

— Θεωρείτε τον εαυτό σας καλή/ό φίλη/ο, σύντροφος; Θα σπκώσετε το τηλέφωνο σε φίλους στις 4 το χάραμα αν, απούμε, πονούν για έναν έρωτα;

Μ.Κ.: Θεωρώ πως είμαι καλή φίλη, ναι. Σίγουρα όχι πάντα. Αλλά είμαι καλή φίλη και έχω αντίστοιχα καλούς φίλους. Θα σπκώσω το τηλέφωνο πάντα σε κάποιο δικό μου άτομο στις 4 το πρωί κι αυτοί σ' εμένα. Είναι πολύ σημαντικό το «επίγειον» για μένα. Σύντροφος έχω υπάρξει και καλή και κακή, αλλά μαθαίνω σιγά σιγά μεγαλώνοντας.

Δ.Μ.: Αυτή είναι μια ωραία ερώτηση για τους λιγιστούς φίλους μου και τη σύντροφό μου. Πάντως σίγουρα, έχοντας ένα τετράχρονο παιδί να κοιμάται δίπλα μου, αν κάποιον κοντινό μου πρόσωπο με πάρει το χάραμα, καλό θα ήταν να έχει έναν πιο σημαντικό λόγο από ερωτικούς πόνους, γιατί μετά δεν θα τον θεωρώ εγώ καλό φίλο.

— Σε μια εποχή πλατφορμών και streaming, μπορεί ένας δημιουργός να υπάρξει έξω απ' αυτά ή είναι μονόδρομος;

Μ.Κ.: Νομίζω είναι μονόδρομος, καλώς ή κακώς. Πρέπει να προσαρμοζόμαστε στις συνθήκες, χωρίς να τις αφήνουμε να μας καταπιούν.

Δ.Μ.: Θα ήθελα πολύ να δώσω μια ρομαντική απάντηση εδώ, αλλά νομίζω ότι ζούμε σε πολύ άγριες εποχές για ρομάντζα.

— Τι ακολουθεί τώρα; Έχετε συναυλία τον Μάιο. Τι συνεργασίες έπονται; Δίσκοι;

Μ.Κ.: Έχουμε μαζί τρία live στην Αθήνα, 8, 22 και 23 Μαΐου στο Radiostage, και διάφορες συναυλίες εκτός Αθηνών. Θα περιοδεύσουμε παρέα μέσα στο καλοκαίρι. Θα συνεργαστώ με τους Πυξ Λαξ μέσα στο καλοκαίρι, κάτι για το οποίο είμαι πολύ ενθουσιασμένη. Θα βγάλω τον προσωπικό δίσκο μου την επόμενη χρονιά.

Δ.Μ.: Προς το παρόν, τρεις συναυλίες στην Αθήνα και περιοδεία σε όλη την Ελλάδα. Όταν με το καλό τελειώσει η συναυλιακή λαίλαπα, βλέπουμε. **A**

athens voice.gr

Διαβάστε όλη τη συνέντευξη

ΑΠΟΨΗ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΜΠΑΡΜΠΑΡΑ ΚΡΟΥΓΚΕΡ «ΑΤΙΤΛΟ ΠΕΡΙΦΡΑΝΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΡΟΝΗΣΗ» © ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΣΚΟΥΤΗΣ

Η Μπάρμπαρα Κρούγκερ εκθέτει για πρώτη φορά στην Ελλάδα

Δεκατρία έργα της 81χρονης Αμερικανίδας καλλιτέχνιδος παρουσιάζονται στο ΚΠΙΣΝ, σε επιμέλεια της Κατερίνας Σταθοπούλου

Η έκθεση «Ατιτλο (Περηφάνια και περιφρόνηση)» της Μπάρμπαρα Κρούγκερ θα φιλοξενηθεί στο ΚΠΙΣΝ μέχρι το φθινόπωρο. Σε διάλογο με τον περιβάλλοντα χώρο, η καλλιτέχνιδα εκθέτει 13 in situ έργα της, που έφτιαξε εξ αρχής στα ελληνικά, με τη μετάφραση του **Νικόλα Πατρομανωλάκη**. Το κεντρικό έργο του πρότζεκτ—από το οποίο εμπνέεται και ο τίτλος της έκθεσης—είναι μια φράση 90 μέτρων κατά μήκος του εξωτερικού τοίχου της Εθνικής Βιβλιοθήκης, που ακολουθεί την αρχιτεκτονική του Ρέντσο Πιάνο. Εκεί αναγράφεται: «Πρόσεξε

τη στιγμή που η περηφάνια γίνεται περιφρόνηση». Όπως μας ανέφερε η επιμελήτρια της έκθεσης, Κατερίνα Σταθοπούλου: «Το έργο αυτό έχει σχεδιαστεί με τέτοιο τρόπο από την Κρούγκερ ώστε να είναι ευανάγνωστο τόσο από τον κόσμο που περπατάει κατά μήκος της Εθνικής Βιβλιοθήκης, όσο κι από εκείνους που το αντικρίζουν από την απέναντι πλευρά, από το Κανάλι, διατηρώντας παράλληλα την επιβλητικότητά του». Τα υπόλοιπα έργα της έκθεσης θα τοποθετηθούν σε μεταλλικές κατασκευές κατά μήκος της Εσπλανάδας. Όλες οι υπόλοιπες φράσεις της καλλι-

τέχνιδος αναφέρονται σε δίπολα, όπως για παράδειγμα: «Το καλό είναι κακό», «Η αλήθεια είναι μύθος», με εξαίρεση τη φράση «Όλα επιτρέπονται». Το χρώμα που κυριαρχεί είναι το πράσινο—που χρησιμοποιεί αρκετά στο έργο της τα τελευταία χρόνια—, το οποίο κάνει αντίθεση με το ασπρόμαυρο και καθλώνει το βλέμμα του θεατή, ενώ παράλληλα συνομιλεί με τον περιβάλλοντα χώρο. —**Νίκη-Μαρία Κοσκινά**

ΚΠΙΣΝ, έως 1 Νοεμβρίου

Θέατρο, μουσική, εκθέσεις, προβολές. Πολιτιστικές προτάσεις που μας ιντριγκάρουν αυτό το επτάημερο.

© ΠΑΤΡΟΚΛΟΣ ΣΚΑΦΙΔΑΣ

1 Η άνοδος και η πτώση ενός ειδώλου

Ο **Δημήτρης Καταλειφός** υποδύεται τον Τζον Μπάριμορ στην παράσταση «*Barrymore*» του Γουίλιαμ Λους, σε σκηνοθεσία **Φοίβου Σαμαρτζή**. Ο άλλοτε επιτυχημένος ηθοποιός, στη δύση της καριέρας του, αποφασίζει να αναμετρηθεί με τον Ριχάρδο Γ', έναν ρόλο που του έχει χαρίσει στιγμές δόξας στο παρελθόν. Κατά τη διάρκεια της πρόβας, έρχεται αντιμέτωπος με τα πάθη και τη άγχη του, στοχεύοντας να κερδίσει το χειροκρότημα του κοινού για μια φορά ακόμη. Στο πλευρό του Μπάριμορ, ο υποβολέας του Φρανκ, Δημήτρης Τσιγκριμάνης. *Ανείσι, Πρεμιέρα 30 Απριλίου*

© ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΤΙΑΝΝΑΚΗ

2 Πρωτομαγιά με τον Πασχάλη

Το ΚΠΙΣΝ υποδέχεται τον τελευταίο μήνα της άνοιξης στο ανθισμένο Πάρκο του, με μουσική, χορό και δημιουργικές δράσεις για μικρούς και μεγάλους. Το highlight της ημέρας είναι το live του Πασχάλη στο Ξέφωτο στις 12:00, όπου ο αγαπημένος τραγουδιστής παρουσιάζει επιτυχίες απ' όλη τη διαδρομή της ελληνικής pop σκηνής. Παράλληλα, εικαστικά εργαστήρια, δράσεις για οικογένειες και face painting συνθέτουν μια ολοήμερη γιορτή γεμάτη χρώμα, χαρά και ανοιξιάτικη ενέργεια. *ΚΠΙΣΝ, 1 Μαΐου*

3 Σε συνθήκες έκτακτης ανάγκης

Μια σύγχρονη μεταφορά του έργου του «*Περί τυφλότητας*» του νομπελίστα Ζοζέ Σαμαράγκου με πέντε ηθοποιούς επί σκηνής, σε σκηνοθεσία της **Πηνελόπης Φλουρή**. Μια πρωτόγνωρη πανδημία διαλύει ουσιαστικά την πόλη, ενώ μια γυναίκα μόνο διατηρεί την όρασή της ανάμεσα σε τυφλούς. Εδώ η τυφλότητα δεν αντιμετωπίζεται ως αδυναμία, αλλά ως μια μετάβαση, ένα πέρασμα σε κάτι διαφορετικό, όπου επαναπροσδιορίζονται οι έννοιες της ανθρωπιάς και του «μαζί». *Hug Art Space, Πρεμιέρα 30 Απριλίου*

4 Ξεκινάει το Φεστιβάλ Αστυνομικής Λογοτεχνίας Agatha 2026

Για έβδομη χρονιά επιστρέφει η διοργάνωση, που είναι αφιερωμένη στην αστυνομική λογοτεχνία. Για τουλάχιστον 3 εβδομάδες έχουν προγραμματιστεί παρουσιάσεις βιβλίων, συζητήσεις, μουσικές εκδηλώσεις, θεατρικές παραστάσεις, εκθέσεις, αφιερώματα και workshops. Η διοργάνωση κορυφώνεται το τριήμερο 15 έως 17 Μαΐου στο Πολεμικό Μουσείο. Φέτος στο φεστιβάλ συμμετέχουν σημαντικοί διεθνείς συγγραφείς, όπως ο Ισπανός Αρτούρο Πέρες Ρεβέρτε, η Μπ. Α. Πάρις από την Αγγλία, η Κριστίνα Όλσον από τη Σουηδία και ο Ιγκ Παγκάν από τη Γαλλία. *5 έως 29 Μαΐου, σε διάφορους χώρους της Αθήνας*

5 Ωδή στο νερό και τη ζωή

Στη συναυλία «*Watersong*», η **Σαβίνα Γιαννάτου** και το σύνολο **Primavera en Salonico**, σε σύμπραξη με τη **Λάμια Μπεντίου**. Με άξονα το νερό ως σύμβολο ζωής, μνήμης και μεταμόρφωσης, η παράσταση συνδυάζει παραδοσιακά και αναγεννησιακά τραγούδια από διάφορες χώρες. Ο πολυφωνικός ήχος, με όργανα όπως ούτι, νέι και κανονάκι, δημιουργεί μια ατμοσφαιρική μουσική εμπειρία. *Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, 6 Μαΐου*

© ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΤΙΑΝΝΑΚΗ

6 Παιχνίδια εξουσίας και επιβίωσης

Ο «*Μάκβεθ*» του Ουίλιαμ Σαίξπηρ επιστρέφει μέσα από τη σκηνοθετική ματιά του **Παναγιώτη Εξαρχέα**, σε μια σκοτεινή, σωματική εκδοχή, βασισμένη στη μετάφραση του Πύργου Χειμώνα. Τέσσερις άντρες ηθοποιοί στήνουν ένα παιχνίδι εξουσίας και βίας, όπου η αρρενωπότητα δοκιμάζεται στα άκρα. Ποιος θα καταφέρει να επικρατήσει και πόσο θα τον μεταλλάξει στο τέλος όλη αυτή η διαδικασία; *Από Μηχανής Θέατρο, έως 17 Μαΐου*

Για να καταχωριστείτε στους οδηγούς της Α.Υ., στείλτε δελτία Τύπου 2 εβδομάδες πριν από την προγραμματισμένη ημερομηνία. Ταχυδρομικώς στη διεύθυνση Χαρ. Τρικούπη 22, 10679 Αθήνα ή στο fax 210 3617310 ή στο avguide@athensvoice.gr

© ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΑΡΑΤΖΑΣ

7 Η ποίηση της νυχτερινής Αθήνας

Η πολυμεσική έκθεση «Athens: AM Extended», στο πλαίσιο του This is Athens City Festival 2026, συνδυάζει φωτογραφία, AI, AR, VR, projections και video, δημιουργώντας μια εμπυθιστική εμπειρία στην αθηναϊκή νύχτα. Το έργο υπογράφει ο φωτογράφος και δημιουργός **Θανάσης Καρατζάς**, ενώ τη σκηνοθεσία και την ανάπτυξη της πολυμεσικής εμπειρίας αναλαμβάνει ο σκηνοθέτης και δημιουργός **Βύρων Νικολόπουλος**. Μαζί μετασχηματίζουν 88 ασπρόμαυρες εικόνες σε ζωντανή αφήγηση της πόλης μετά τα μεσάνυχτα, όπου ο θεατής γίνεται μέρος της εμπειρίας. *METACOSMOI, 5 έως 20 Μαΐου*

«Οι τρεις γλύπτες», Νίκος Εγγονόπουλος

8 Διάλογος παρελθόντος και παρόντος

Η έκθεση «Αναδρομικά: Επιλογές από τη συλλογή του Μουσείου Βορρέ», σε επιμέλεια της **Εβίτας Τσοκάντα**, παρουσιάζει έργα από τη μεταπολεμική έως την ύστερη ελληνική τέχνη. Μέσα από θεματικές ενότητες, επαναπροσεγγίζει καλλιτέχνες όπως ο Αλέξης Ακριθάκης και ο Γιάννης Κουνέλλης, φωτίζοντας παράλληλα λιγότερο γνωστές πλευρές της συλλογής. Η έκθεση συνδέει την καλλιτεχνική παραγωγή με σύγχρονα ζητήματα, αναδεικνύοντας τη διαχρονική δυναμική της ελληνικής τέχνης και τον ανοικτό διάλογο με το παρόν. *Μουσείο Βορρέ, έως 25 Απριλίου 2027*

© ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΦΥΛΑΚΤΟΠΟΥΛΟΥ

9 Μαρτυρίες μέσα από το κελί

Η παράσταση «Μπουμπουλίνας 18», σε σκηνοθεσία της **Σοφίας Καραγιάννη**, αναφέρεται στη σύλληψη της Κίττυς Αρσένη στη Δικτατορία, επειδή βρέθηκε στην κατοχή της μια κασέτα με τραγούδια του Μίκη Θεοδωράκη. Στον εγκλεισμό της, το σφύριγμα του συνθέτη από το διπλανό κελί μετατρέπεται σε εσωτερικό ηχητικό τοπίο μνήμης, αντίστασης και ελευθερίας. Την ιστορία, που είναι βασισμένη στο βιβλίο της Κίττυς Αρσένη, ζωντανεύει επί σκηνής η ανιψιά της, Αμαλία Αρσένη. *Θέατρο του Νέου Κόσμου, έως 17 Μαΐου*

© ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΓΙΑΝΝΑΚΗ

10 Ντοκουμέντο για την κρητική Αντίσταση

Το ντοκιμαντέρ «*Λευκά Όρη*», σε σκηνοθεσία του **Αλέξανδρου Παπαθανασίου**, καταγράφει τη μαρτυρία του αντάρτη **Λευτέρη Ηλιάκη**, φωτίζοντας την Αντίσταση και τον Εμφύλιο μέσα από τη δική του διαδρομή. Βασισμένη σε πολυετή έρευνα και προσωπική σχέση με τον πρωταγωνιστή, η ταινία συνδυάζει βιοματική αφήγηση, σπάνιο αρχειακό υλικό και ιστορική τεκμηρίωση, αναδεικνύοντας όχι μόνο την πορεία ενός αγωνιστή, αλλά και το ευρύτερο κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο της εποχής. Η ταινία έχει προβληθεί σε σημαντικά φεστιβάλ και έχει αποσπάσει διακρίσεις. *Ταινιοθήκη της Ελλάδος, 2 & 3 Μαΐου*

11 Μια γλυκόπικρη συνάντηση

Η Όλγα, η Μαρία και η Ειρήνη βρίσκονται στην Κεφαλονιά, στο σπίτι όπου μεγάλωσαν, έναν χρόνο μετά τον θάνατο του πατέρα τους, με σκοπό να το πουλήσουν. Εμπνευσμένη από το ομώνυμο έργο του Τσέχωφ, η παράσταση «*Τρεις αδερφές (θα έρθουν καλύτερες μέρες)*» σε κείμενο που συνυπογράφουν η **Δανάη-Αρσενία Φιλίδου** και η **Ειρήνη Λαμπρινοπούλου** και σκηνοθετεί η δεύτερη, μας μεταφέρει με σύγχρονο, έντονο, ανθρώπινο και εντέλει συγκινητικό τρόπο αναμνήσεις –γλυκές αλλά και πιο σκοτεινές– που συνδέονται με το πατρικό σπίτι. *ΠΛΥΦΑ, έως 26 Μαΐου*

12 Ιστορίες αντίστασης και αλληλεγγύης

Βασισμένη στο «*Μιστέρο Μπούφο*» του Ντάριο Φο, η παράσταση «*Ντάριο Μπούφο*» της ομάδας **Αναμ(μ)α**, παρουσιάζεται στο πλαίσιο του κύκλου «Για ένα θέατρο των ιστοριών», σε σκηνοθεσία του **Κώστα Γάκη** και της **Νατάσας-Φαίης Κοσμίδου** και μουσική σύνθεση του πρώτου. 16 ηθοποιοί δημιουργούν ένα σατιρικό πανηγύρι, μειοχούμορ και κοινωνική κριτική, φωτίζοντας ιστορίες αντίστασης, αλληλεγγύης και ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Η είσοδος σε όλες τις παραστάσεις του κύκλου είναι με ελεύθερη συνεισφορά. *Θέατρο Καλλιφρός, έως 19 Ιουνίου*

Ο σεφ των 25 χρόνων

Της ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΒΝΑΤΣΙΟΥ

Κάθονται στον πάγκο μπροστά στην ανοικτή κουζίνα και παρακολουθώ. Ο σεφ (ριγμένη πετσέτα στον ώμο, λερωμένη ποδιά, σπκωμένα μανίκια), δίνει οδηγίες. Και βρίσκεται παντού. Ανακατεύει μια κατσαρόλα εδώ, στο δευτερόλεπτο πετάγεται απέναντι να στριφογυρίσει στον αέρα ένα τηγάκι, ταυτόχρονα μιλάει στη σερβιτόρα, καλοδέχεται και μια παρέα που μόλις μπήκε στο εστιατόριο. Στο πρώτο δικό του εστιατόριο. Είναι νέος, τόσο νέος που, σε άλλη εποχή, οι τότε μάγειρες δεν θα τον άφηναν να ακουμπήσει μαχαίρι. Αλλά δεν ζούμε εκεί. Ζούμε στο τώρα κι εμένα μου φαίνεται ωραίο που τα νέα παιδιά ανοίγουν τους δικούς τους δρόμους. Σε κάθε εποχή είναι ωραίο αυτό.

Βέβαια, ο σημερινός 25αρης είναι αλλιώς. Μέχρι τώρα έχει τελειώσει τη σχολή μαγειρικής και έχει δουλέψει σε εστιατόρια όχι μόνο της Ελλάδας, αλλά και του εξωτερικού. Οι περισσότεροι γρήγορα καβαλάνε το κύμα. Πριν φτάσουν τα 30, έχουν ήδη προλάβει να γνωρίσουν τις γαστρονομικές πρωτεύουσες του κόσμου και να γυρίσουν πίσω. Γεμάτοι συνταγές, γεύσεις και ανοικτά μυαλά (που τόσο μας λείπουν).

Έτσι φτάνουμε στο φαινόμενο που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια στην εστιατοριακή σκηνή της Αθήνας: νέοι άνθρωποι 25-30 χρονών ανοίγουν τα δικά τους εστιατόρια. Μόνοι ή με φίλους. Εστιατόρια μικρά, ζεστά, που συχνά γίνονται από το τίποτα και θυμίζουν σπίτι. Χωράνε τις δικές τους παρέες και αγνώστους που γίνονται παρέες στη συνέχεια. Δεν έχουν όλα τους τύχη, αλλά ποιος δεν έμαθε από τα λάθη του;

Γι' αυτό, αν φάτε στο εστιατόριο κάποιου νέου σεφ, μη βιαστείτε να τον κρίνετε. Μην πείτε ότι είναι νέος, άβγαλτος, ανίδεος. Ότι δεν ξέρει. Δοκιμάστε το φαγητό του πρώτα. Κι αν το αξίζει, επαινέστε τον. Μπορεί να εκπλαγείτε. Άλλωστε, να σας πω και κάτι: Πιο πιθανό είναι να απογοητευτούμε από τον παλιό, μεγάλο σεφ, που όμως έχει βαρεθεί πια να μαγειρεύει, παρά από τον νέο που είναι γεμάτος όρεξη και όνειρα. Όχι;

Πιάσε τον Μάν στις αυλές της Αθήνας

Της ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΒΝΑΤΣΙΟΥ

Γιασεμιά και φουντωτές κουτσουπιές, γερνάνια στα κόκκινα, όπου να 'ναι θα εμφανιστούν και οι βουκαμβίλιες. Οι αθηναϊκές αυλές μπορεί να μην είναι ακριβώς εξοχή, αλλά είναι ανθισμένες, πλιόλουστες, φιλόξενες και, κυρίως, πολύ νόστιμες. Πόσο καλύτερα να μπει ο Μάνς, δηλαδή;

Άμα Λάχει

Είναι η πρώτη αυλή που μου έρχεται στο μυαλό όταν κάποιος με ρωτάει για κήπους, λουλούδια, γάτες που λιάζονται στο πλακόστρωτο (αλλά και για ζουμερά μπιφτέκια). Το Άμα Λάχει δεν έχει μόνο την ωραιότερη αυλή σε όλα τα Εξάρχεια (για να μην πω στο αθηναϊκό κέντρο και γίνω άδικη), έχει και ένα παράδοξο: το φαγητό του γίνεται καλύτερο με τα χρόνια (!). Τρως οσπριάδα, σκιουφικτά Κρήτης, ωραία τυράκια απ' όλη την Ελλάδα και οπωσδήποτε τα μπιφτεκάκια σάφρας με τις οφτές πατάτες. Στο τέλος πληρώνεις όσο πρέπει, ούτε δραχμή παραπάνω. Τίμιο. **Καλλιδρομίου 69, Εξάρχεια, 2103845978**

Tavernier

Αυτή η αυλή είναι η προέκταση του σπιτιού μιας οικογένειας, πράγμα από μόνο του ξεχωριστό, γιατί για πόσα εστιατόρια μπορούμε να το πούμε αυτό; Δέντρα, γλάστρες με λουλούδια, αναρριχώματα φυτά και σε μια άκρη ο Ξυλόφουρνος, που δίνει αυτή τη διαφορετική και τόσο ξεχωριστή γεύση στο φαγητό. Μελωμένοι γίγαντες, λαδερές μελιτζάνες κι αθάνατα γεμιστά, μοσαρισία μάγουλα, αρνάκια, κατσικάκια και μερακλίδικο παστίτσιο. Θα το ευχαριστηθείς! **Ελπίδος 24, Νέα Κηφισιά, 2108071914**

Το Λοκάλι

Αν βρίσκεσαι στου Ψυρρή και ο κόσμος μυρίζει γιασεμί, μόνο σε ένα μέρος μπορεί να είσαι, κι αυτό είναι τούτη η αυλή. Από δω η κουτσουπιά, από κει η μουριά, στο ενδιαίμεσο εσύ, να θαυμάζεις την καταπράσινη αυλή τσιμπολογώντας τηγανιές μπάμιες (μη στραβώνεις το στόμα, είναι τέλειες) και πίνοντας το πιο αψεγάδιαστο τζιν

τόνικ. Έχει και άλλα πολλά (όλα τους νόστιμα) ανάμεσά τους και την αίσθηση πως είσαι διακοπές. **Σαρρή 44, Ψυρρή, 6906103005**

Άτλας

Να σας εκμυστηρευτώ κάτι: Για μένα, αυτό το καφενείο έχει το καλύτερο φαγητό σε όλη την Κυψέλη. Και δεν είναι και δέθην. Απλώνει τραπέζια στη καταπράσινη πλατεΐτσα που βρίσκεται μπροστά του και του δίνει και καταλαβαίνει: τι πατάτες χρυσαφένιες, τι μπουγιουρντί, τι φρουτάλια, τι λουκάνικα και μπριζολάκια, αλλά και το αγαπημένο μου: μοσαράκι με πουρέ μελιτζάνας, που έρχεται στο πηλίνο και είναι σκεπασμένο με φύλλο κουρού! Ποίημα! Όπως και οι τιμές του. **Φιλοτίμου 11 & Αίγλης 57, Κυψέλη, 2104404031**

Σαΐτα

Σ' αυτή την ταβέρνα βρίσκομαι συχνά, και πάντα, σαν να είναι η πρώτη μου φορά, εκπλήσσομαι από το πόσο ωραία είναι. «Παίζει και να είστε η τελευταία αυθεντική ταβέρνα στην Πλάκα», τους είπα κάποτε, κι έτσι είναι. Ό,τι και να πάρεις, είναι πεντανόστιμο (ακόμη και ο μουσακάς!) και σε τιμές που δεν τις πιστεύεις... Τέλεια μπιφτέκια, οι σωστές τηγανιές πατάτες, αρνάκι που λιώνει, όλα να σε βιβρίνουν στα πλιόλουστα τραπέζια του πλακιάτικου πεζόδρομου. **Κυδαθηναίων 21, Πλάκα, 2103226671**

Θαλασσινός

Λουλούδια και πρασινάδες όπου κι αν κοιτάξεις, να σου και μια μουριά. Τοίχοι σε απαλό ροζ και τραπέζια στο χρώμα της μέντας. Πλακόστρωτο κάτω απ' τα πόδια, μυρωδιά από φρέσκο ψαράκι στον αέρα. Στην αυλή του θαλασσινού νιώθεις σαν να είσαι σε παραθαλάσσιο χωριό. Και τρως γαριδοπιτάκια σκορδάτα, ένα διαφορετικό καλαμαράκι με σος πέστο και ψιλές ψιλές πατατούλες, λακέρδες να γλείφεις τα δάχτυλά σου, φρεσκά φρέσκα ψάρια και πολλά ακόμα – θα βρεις τα δικά σου αγαπημένα. **Λυσικράτους 32, Τζιτζιφιές, 2109404518**

Πλυτά

Πάνω στην «άγνωστη» πλατεία του Αγίου Αρτεμίου, μεγάλη η χάρη του, ένωσαν τις δυνάμεις τους δύο σταρ σεφ (Περικλής Κοσκινάς και Γιάννης Λουκάκης) και το αποτέλεσμα είναι ένα εστιατόριο πάντα γ(α)εμάτο. Δεν με νοιάζει αν θα πάρεις το αρνάκι στον Ξυλόφουρνο, το σουκώτι, τα ρεβίθια ή τα υπόλοιπα σουξέ του καταλόγου. Αλλά το γαλακτομπούρεκο δεν θα το παραλείψεις με τίποτα, αλλιώς δεν ξαναμιλάμε! **Πλατεία Πλυτά 1-3, 2100091318**

Το Γίδι

Η Πρωτομαγιά φωνάζει εκδρομή. Άκουσέ την και μπες στο αυτοκίνητο μέχρι τη Μεταμόρφωση. Εδώ θα βρεις τον Μάν, εδώ και το Γίδι (αυτά τα δύο πάνε μαζί άλλωστε). Στη σταρ χασαποταβέρνα πιάνουν τον Μάν με το «Πρωτομαγιάτικο Γιδόπαρτο» (δικά τους λόγια, όχι δικά μου), ένα γκρικ πάρτι τίγκα στο ψητό. Από τις 15.00 και μετά. Να πάτε (απαραίτητως) νησιτικοί. **Α. Τατοΐου 17, Μεταμόρφωση, 2102828848**

Μαντανία

Αυλή τεράστια (πιάνει περίπου μισό οικοδομικό τετράγωνο) και φουντωτή (δέντρα και γλάστρες παντού). Αυλή που θυμίζει χωριό (χαλικάκι κάτω απ' τα πόδια σου) και κάτι από τα παλιά (όπως το περιπέτρο από τα βάθη της δεκαετίας του '50). Τέτοια αυλή δεν έχεις ξαναδεί. Έχει brunch, έχει και ποτό, έχει και πολλά να τσιμπήσεις. Να πας. **Αγίου Δημητρίου 17, Άγιος Δημήτριος, 2109715598**

Τέρας

Είναι café, bar, εστιατόριο. Κάνει ωραίες ομελέτες και ακόμη καλύτερα cocktails. Αλλά κάνει και workshops. Και εκθέσεις. Προβολές και σεμινάρια. Το Τέρας είναι πολλά πράγματα εκτός από τέρας. Και στα ενδότερά του κρύβει μια αυλή από κείνες που ζηλεύεις και ονειρεύεσαι μια μέρα να γίνουν δικές σου. **Θεοδωρίτου Βρεσθένης 45, 2114180653**

TIK ΤΟΚ

made me try it

Το TikTok είναι πολλά πράγματα, αλλά τον τελευταίο καιρό έχει μετατραπεί και σε έναν απρόσμενο «γαστρονομικό οδηγό», επηρεάζοντας δυναμικά τις τάσεις. Πιάτα που ξεχωρίζουν για την εμφάνιση και την πρωτοτυπία τους γίνονται viral, γιατί δεν είναι μόνο νόστιμα αλλά και φτιαγμένα για να γίνουν trend. Η Α.Υ. ξεχώρισε κάποια από τα καλύτερα.

Κείμενα: ΕΥΑ ΒΑΛΑΜΒΑΝΟΥ

TZOUS BAR

Το είδα στο TikTok, το δοκίμασα, κόλλησα

Το είδα στο TikTok και, ναι, έπρεπε να πάω να το δοκιμάσω. Στην καρδιά της Ηλιούπολης, το Tzous Bar έχει καταφέρει μέσα σε μόλις 10 μήνες λειτουργίας να γίνει ένα από τα πιο talk-of-the-town spots της περιοχής και φυσικά να μπει δυναμικά στο trend του «TikTok made me try it». Πίσω από το concept βρίσκονται δύο φίλοι, ο Δημήτρης Λούτας και ο Δημήτρης Καραβάς, που ένωσαν τις δυνάμεις τους για να δημιουργήσουν έναν χώρο που ισορροπεί ανάμεσα στη γεύση και την ευεξία.

Η φιλοσοφία τους είναι ξεκάθαρη: healthy επιλογές, χωρίς όμως να γίνονται αυστηρά «διαιτητικές». Άλλωστε, το γεγονός ότι ακριβώς δίπλα βρίσκε-

ται γυμναστήριο έπαιξε τον ρόλο του στο να διαμορφωθεί ένα μενού που καλύπτει όσους θέλουν κάτι θρεπτικό αλλά και απολαυστικό.

Ξεκίνησα με το viral Smoothie bowl αçaí και κατάλαβα γιατί έχει γίνει χαμός! Δροσερό, γεμάτο γεύση και σωστά ισορροπημένο, με αçaí, φράουλα, μπανάνα, μύρτιλα, granola, νιφάδες κακάο, μέλι ανθέων και φιστικοβούτυρο. Σημαντική λεπτομέρεια: το αçaí το προμηθεύονται από το YEIACAI, κάτι που φαίνεται στην ποιότητα.

Στα bagels, το Chicken είναι ξεκάθαρο must. Με κοτοσαλάτα, τυρί κρέμα, αγγούρι, iceberg και sriracha sweet chilli, είναι από αυτά που τρως και λες «θα το ξαναπάρω». Φυσικά, υπάρχουν εναλλακτικές για όλα τα γούστα, όπως bagel με αυγό, σολωμό αλλά και vegan επιλογές.

Για το τέλος, το Smoothie Pink Punch με μούρα, μπανάνα, καρύδα και μέλι ανθέων ήταν ότι έπρεπε, ενώ δεν γίνεται να φύγεις χωρίς energy balls – από blueberries και salted caramel μέχρι matcha και φουντούκι τύπου ferrero. Είναι από εκείνα τα μέρη που πας επειδή έγιναν viral, αλλά τελικά μένεις γιατί σε κέρδισαν στ' αλήθεια.

Κων. Καραμανλή 25
Ηλιούπολη
2109958883
www.tzousbar.gr

f tzous.bar
@tzous.bar
@tzous.bar

GLORIA GATI

Η pasta που έγινε viral

➤ Αν έχεις χαθεί έστω και για λίγο στο endless scroll του TikTok, τότε σίγουρα έχεις πετύχει ένα από εκείνα τα πιάτα που σε κάνουν να σταματήσεις: ζυμαρικά που τραβάνε την προσοχή, sauces που δένουν υποδειγματικά και ένα fork twirl που μοιάζει σχεδόν κινηματογραφικό. Welcome to Gloria Gati, το spot που δεν έγινε απλώς viral, αλλά κατάφερε να κρατήσει την υπόσχεσή του και εκτός οθόνης.

Και κάπου εκεί, πίσω από τα viral close-ups και τα satisfying plating videos, βρίσκεται ο σεφ Πύργος Παπακώστας, ο άνθρωπος που έχει μετατρέψει την ιτα-

λική κουζίνα σε content, χωρίς να χάνει στιγμή την ουσία της.

Η carbonara του είναι ίσως το πιο πολυπαιγμένο πιάτο στο feed: κρεμώδης, δεμένη σωστά, χωρίς περιττές προσθήκες, με αυτή τη silky υφή που κάνει κάθε βίντεο να παίζει σε loop. Και ναι, όταν τη δοκιμάζεις, είναι ακριβώς όπως στο βίντεο, ίσως και καλύτερη!

Δίπλα της, η cacio e pepe έχει εξελιχθεί σε μικρό TikTok icon: πιπέρι, pecorino και αυτή η almost hypnotic υφή που κάνει το πιρούνι να μπαίνει σε slow motion.

Και κάπου εκεί μπαίνουν δυναμικά στο παιχνίδι τα lasagne venti strati – ίσως το πιο underrated viral moment του μαγαζιού. Όλα τα ζυμαρικά είναι χειροποίητα, με αλεύρι από έναν παραδοσιακό μύλο στα περικόρια της Νάπολης, και τα λαζάνια έρχονται με 20 στρώσεις από παραδοσιακή σάλτσα bolognese από μοσχάρι και χοιρινό, σάλτσα ντομάτας, μπεσαμέλ και παρμεζάνα.

Εδώ, κάθε πιάτο μοιάζει σχεδιασμένο για να γίνει viral, χωρίς ποτέ να δείχνει επιτηδευμένο. Και ίσως αυτό είναι το πιο ενδιαφέρον: ο Παπακώστας δεν είναι απλώς ένας σεφ που έγινε trend. Είναι ένας δημιουργός που καταλαβαίνει τη γλώσσα του TikTok και τη μεταφράζει σε γεύση.

Πλατεία Καρύτσου 6
212000022
@gloria.gati
@gloria.gati

KOUTSI KATSIKA

Messy, ζουμερό και viral street food

Το είδα στο TikTok και ήξερα ότι αυτή τη φορά μιλάμε για dangerously addictive street food υπόθεση. Πίσω από το project βρίσκονται ο Chef Ηλιάς Στινιάς και ο Απόστολος Χασάπης. Ξεκίνησα με το πιο viral item: το Philly cheese steak. Και ναι, αξίζει όλο το hype! Αφράτο ψωμί panini, μοσχαρίσια φιλετάκια σοταρισμένα με πιπεριές και κρεμμύδι, λιωμένο cheddar, Philadelphia και μια secret sauce που δίνει τα πάντα. Είναι messy, ζουμερό και απλά ακαταμάχητο. Στα burgers τώρα, το cheeseburger με διπλό smashed μπιφτέκι και διπλό cheddar είναι το απόλυτο value-for-money (μόλις

4,00€ για παραλαβή από το κατάστημα). Αν θες κάτι πιο «φορτωμένο», το New Orleans είναι must: με διπλό smashed μπιφτέκι, διπλό cheddar, σιγομαγειρεμένα μοσχαρίσια spare ribs, Asian coleslaw και crispy potato strips – μια εμπειρία γεμάτη ένταση σε κάθε μπουκιά.

Δεν γίνεται να μη δοκιμάσεις και το Asian style sandwich: διπλό τραγανό χειροποίητο φιλέτο κοτόπουλο σε αφράτο ψωμάκι μπριός, Asian coleslaw, hoisin mayo και crispy onions, ισορροπία γλυκού, αλμυρού και τραγανού που σε κερδίζει από την πρώτη μπουκιά.

Για τους πιο ψαγμένους, το Double Cheese Wagyu burger ανεβάζει επίπεδο: 100% Wagyu μπιφτέκι, διπλό cheddar, ντομάτα, iceberg και KK sauce σε ένα burger που ξεφεύγει από τα συνηθισμένα και μπαίνει κατευθείαν στην κατηγορία «treat yourself».

Το Koutsi Katsika είναι από αυτά τα spots που βλέπεις στο TikTok και λες «οκ, πάμε». Αλλά τελικά μένεις γιατί η γεύση δεν είναι απλώς viral, είναι legit. Stay tuned, γιατί έρχονται κι άλλα viral project και πολύ σύντομα νέα καταστήματα σε Κυψέλη, Μαρούσι, Π. Φάληρο και σε όλη την Ελλάδα.

Καλλιθέα
Δοϊράνης 23
2109564420

Πειραιάς
Αιτωλικού 15
2104227631

Ν.Φιλαδέλφεια
Δεκελείας 109
2102586046

Γλυφάδα
Γούναρη 136
2109602002

Παγκράτι
Υμηττού 73
2107515738

Αιγάλεω
Νικ. Πλαστήρα 4
2105316600

f Koutsi Katsika
Street Food
@ koutsi_katsika_
streetfood
d koutsikatsika

SHISAN SUSHI BAR

Από το scroll στο sushi pop

Το είδα στο TikTok ένα βράδυ που δεν ήξερα τι να φάω, και κάπως έτσι κατέληξα στο Shisan Sushi Bar. Από αυτά τα «πάμε να δούμε αν όντως αξίζει» που τελικά γίνονται στάνταρ επιλογή. Η φάση ξεκινά απλά: παραγγέλνεις χωρίς πολλή σκέψη. Ξέρεις πως ό,τι κι αν έρθει θα είναι τίμιο. Και όντως, τα fried rolls που βλέπεις παντού είναι το τέλειο ξεκίνημα: crispy απ' έξω, ζεστά και γεμάτα, από αυτά που τρως χωρίς παύση. Και κάπου εκεί έρχεται το Sushi Pop – η νέα on the go εμμονή. Κυλινδρική συσκευασία, την ανοίγεις, ρίχνεις soya, σπρώχνεις και απολαμβάνεις χωρίς

πολλά πολλά. Fun, πρακτικό και ξεκάθαρα φτιαγμένο για να γίνει viral. Κυκλοφορεί ήδη στο The Mall Athens και σύντομα και στα υπόλοιπα Shisan.

Οι επιλογές; Έξι και όλες επικίνδυνα εθιστικές: Geisha με αγγούρι, καρότο και αβοκάντο, Ronin με αβοκάντο, surimi καβουριού και creamy mayo, Shogun με ebi fry, αβοκάντο και spicy mayo, Ninja με σολομό, teriyaki, avocado, ebi fry και caramel glaze, Hatamoto –τηγανητό ρολάκι με γαρίδα, cream cheese, αβοκάντο, sweet chili mayo και teriyaki– και Satoshi με τόνο και ebi fry. Στα rolls, το Duck Roll ξεχωρίζει, ενώ, αν θες κάτι πιο safe, τα classic rolls και nigiri είναι επιλογές που σε επαναφέρουν σε πιο καθαρές γεύσεις.

Το vibe; Χαλαρό, καθημερινό, repeatable. Πας επειδή το είδες στο TikTok και τελικά μένεις γιατί σου έγινε συνήθεια. Γιατί εδώ δεν μιλάμε για ένα ακόμα sushi spot, αλλά για εκείνη την all day easy επιλογή που δουλεύει πάντα, είτε είναι weekday βράδυ είτε χαλαρό take away μετά τη δουλειά. Bonus: Κάθε Τετάρτη, πέντε πιάτα της επιλογής σου με 22€ και 1+1 cocktails.

www.shisan.gr

d @shisan_sushi_bar
@ shisan_sushi_
f Shisansushibar

ΑΦΙΕΡΩΜΑ TIKTOK made me try it

ΑΚΡΟΠΟΛΗ

και Πέριξ

Η καρδιά της Αθήνας έχει χίλιες και μία ιστορίες να σου διηγηθεί. Ακρόπολη, Πετράλωνα, Θησείο, αγαπημένες αθηναϊκές γειτονιές, γεμάτες ζωντάνια και επιλογές για κάθε ώρα της ημέρας. Τσέκαρε τις προτάσεις που ακολουθούν και κάνε την κάθε απλή σου επίσκεψη να μοιάζει με μια ολοκληρωμένη εμπειρία.

Κείμενα: ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΜΙΣΙΡΛΗ

ΤΟ ΛΟΚΑΛΙ

Το αθηναϊκό καλοκαίρι στο Ψυρρή

Τι άλλο να ζητήσει κανείς από το αθηναϊκό καλοκαίρι, που κάθε χρόνο μοιάζει να δυναμώνει; Ίσως μόνο κάτι να σε δροσίζει. Κάτι που να σε βγάζει για λίγο από τον ρυθμό της πόλης και να σου θυμίζει πώς είναι να μην κοιτάς συνεχώς την ώρα. Πίσω από τη Σαρρή, σχεδόν ανεπαίσθητα, ξεπροβάλλει μια αυλή που δύσκολα τη συνδέεις με την Αθήνα. Πασημιά απλωμένα παντού, βουκαμβίλιες, τραπέζια που δίνουν την αίσθηση πως σε περίμεναν από πριν. Και έπειτα, λίγα σκαλιά πιο πάνω, μια ταράτσα με καλαμωτές και φωτάκια – από εκείνες που σε κάνουν να χαμηλώνεις αυθόρμητα τη φωνή, σαν να έχεις ήδη φύγει διακοπές.

Το μενού, που θα εμπλουτίζεται σταδιακά τις επόμενες εβδομάδες, παραμένει φρέσκο και αυστηρά εποχικό (γι' αυτό και θα ανανεώνεται συχνότερα, ακολουθώντας τα υλικά κάθε περίοδο). Κι νείται σε ελληνικούς και μεσογειακούς τόνους, με σπιτική, comfort διάθεση, πάντα προσεγμένο και ποιοτικό. Τα πιάτα έρχονται στη μέση για μοίρασμα, θυμίζοντας τα γνώριμα, μεγάλα ελληνικά τραπέζια. Υπάρχει φυσικά και παιδικό μενού, ενώ το Σάββατο και την Κυριακή σερβίρεται και brunch – ή, αλλιώς, ένα χαλαρό δεκατιανό.

Η μπάρα εξακολουθεί να ξεχωρίζει. Κοκτέιλ που ανανεώνονται κάθε μήνα, βασισμένα σε φρούτα και λαχανικά εποχής, σε άψογα εκτελεσμένες συνταγές. Κι αν έχεις ιδιαίτερη προτίμηση στο τζιν, εδώ θα βρεις μάλλον αυτό που ψάχνεις μέσα από μια συλλογή με πάνω από 100 ετικέτες.

Στο σέρβις, δεν θα αργήσουν να σε φωνάζουν με το μικρό σου όνομα. Και κάπως έτσι, σχεδόν ανεπαίσθητα, θα νιώσεις κι εσύ μέρος του χώρου. Παρασκευή και Σάββατο η μουσική ανεβαίνει και, είτε βρίσκεσαι στην αυλή είτε στην ταράτσα, καταλαβαίνεις στην πράξη τι σημαίνει αθηναϊκό καλοκαίρι.

INFO

Σαρρή 44
Ψυρρή
6906103005
f Το Λοκάλι
@tolokali

UBUNTU

Τέλειος καφές, χρώματα και όμορφη διάθεση στο Θησείο

Φτιάχνει η μέρα σου με το που περνάς την πόρτα αυτού του spot, σε ένα από τα πιο προνομιακά σημεία της πόλης – μια ανάσα από το Γκάζι, την Τεχνόπολη, το Θησείο και την Ακρόπολη –, με εκείνη τη ζεστή, οικεία αίσθηση της γειτονιάς, που σε κάνει να θέλεις να μείνεις λίγο παραπάνω. Ο χώρος είναι φωτεινός, με θετικά vibes και μια ανεπιτήδευτη χαλαρότητα, που σου φτιάχνει τη διάθεση χωρίς προσπάθεια. Δεν

είναι τυχαίο ότι συγκαταλέγεται στα πιο αγαπημένα specialty coffee spots της πόλης.

Πίσω από την μπάρα, ο Χρήστος και ο Νίκος διαλέγουν με προσοχή τις ποικιλίες τους από το ελληνικό roastery Handpickers, γνωστό για τις μονοποικιλιακές του επιλογές και τη σταθερή ποιότητα – κάθε εβδομάδα μια νέα γευστική εμπειρία σε περιμένει να την ανακαλύψεις.

Μαζί με τον καφέ, θα βρεις μια δελεαστική γκάμα από χειροποίητες αλμυρές και γλυκές προτάσεις, που ετοιμάζονται καθημερινά στον χώρο, με φρέσκα υλικά. Οι vegan επιλογές εδώ έχουν χαρακτηριστικά και ένταση: δοκίμασε την babka με ταχίνι και cranberry ή τα cinnamon rolls που λιώνουν απολαυστικά στο στόμα. Έλα από νωρίς για τον πρώτο καφέ της ημέρας, ρίξε μια ματιά στο retail corner για να πάρεις μαζί σου τις αγαπημένες σου ποικιλίες (ή ένα προσεγμένο δώρο) και κράτα το στο radar σου για τα events που δίνουν συχνά έναν ακόμη λόγο για να επιστρέψεις.

INFO

Νηλέως 58, Θησείο
2103410566
f Ubuntu_ath
@ubuntu_thiseio

KNACK & SNACK

Το καλλιτεχνικό pizza spot στα Πετράλωνα

Το **Knack & Snack**, λίγα βήματα από την Τεχνόπολη, συνδυάζει δημιουργικότητα και γεύση σε έναν πολυδιάστατο χώρο. Στο κάτω επίπεδο λειτουργεί ως φωτογραφικό στούντιο, γκαλερί τέχνης και υβριδικός χώρος για pop-ups, workshops και events, ενώ στον επάνω όροφο πρωταγωνιστεί η ναπολιτάνικη πίτσα σε ξυλόφουρνο. Ζυμάρι με προζύμι και ωρίμανση 72 ωρών, εκλεκτές πρώτες ύλες και επιλογές που κινούνται από φρέσκια τρούφα και άγρια μανιτάρια μέχρι την queen μαργαρίτα. Θα συνοδεύσετε με μπίρες από ελληνικές μικροζυθοποιίες, spritz και προσεγμένα ποτά, με μουσική από 70s και 80s rock 'n' roll και funky. Τον Μάιο, τα stand-up events «Στο Σαλόνι» στήνουν μια οικεία εμπειρία με μαξιλάρες και πίτσα, σαν να είσαι σπίτι σου, ενώ φιλοξενούνται stand up comedy βραδιές (Προσοχή μπάρες - 8 & 29 Μαΐου), pop-up markets (16 & 17 Μαΐου) και η έκθεση της εικαστικού Μαρή Ηλιάδη (20 & 29 Μαΐου).

INFO

Περσεφόνης 7, Πετράλωνα
6979086915
@knackandsnack

ΥΡΥΡΑ ΕΡΟΡΣ

Η αληθινή διασκέδαση έχει location

Το **Urupa Erops** κλείνει δέκα χρόνια ζωής και παραμένει ένα από τα πιο αγαπημένα all day bar της Αθήνας. Στα Πετράλωνα, σε ένα εμβληματικό κτίριο του '30, με εσωτερική αυλή και τραπεζακία στον γεμάτο λουλούδια πεζόδρομο, δημιουργεί μια ατμόσφαιρα που σε αποσυνδέει από την καθημερινότητα. Από το πρωί έως το βράδυ, ο ρυθμός αλλάζει. Νόστιμο brunch, με φρέσκες viennoiserie που ετοιμάζονται καθημερινά, comfort επιλογές για κάθε στιγμή και γεύσεις που συνδυάζονται ιδανικά με κρασί ή ποτό, με το smash burger να ξεχωρίζει. Στο bar, το Urupa περνά σε φάση ανανέωσης, επενδύοντας σε μια σύγχρονη προσέγγιση στα cocktails. Την ίδια στιγμή, κρατά αγαπημένες επιλογές, όπως τα Miami Vice, Painkiller και το Amnesia που βρίσκεται στη λίστα σχεδόν από την αρχή. Με καθημερινά DJ sets, παραμένει ένα ζωντανό σημείο συνάντησης για όλους. Να θυμάστε ότι ο χώρος είναι ιδανικός και για τη διοργάνωση εταιρικών events.

INFO

Αλκμήνης 7, Πετράλωνα
2121055214
@urupaerops
@urupaerops_thebar

ΤΟ ΓΙΑΒΡΙ

Νόστιμη κουζίνα και καλή παρέα

Ζεστό και παρεϊστικό, το Γιαβρί θα σας προσφέρει τα καλύτερα της ελληνικής κουζίνας, φτιαγμένα με άριστες πρώτες ύλες, μεράκι και αγάπη. Μας συστήθηκε το 2014 ως μεζεδοκαφωδεϊόν, και θα σας υποδεχθεί είτε στον όμορφο εσωτερικό του χώρο είτε στον χαλαρό πεζόδρομο. Πολλά και νόστιμα θα σας προτείνει η κουζίνα του, από φοβερά μαγειρευτά κάθε μέρα, όπως γεμιστά, μουσκά, λαχανοτολμάδες και άλλα, ένα από τα καλύτερα κουνιάρια μπεγιεντί, αξέχαστα σουτζουκάκια, εξαιρετικό μοσχαρακι λεμονάτο, αλλά και της ώρας, όπως κειφτεδάκια, κερμπάπ, λουκάνικα, πανσέτες, μπριζολάκια. Κι όπως πάντα, τη διάσημη γουρουνοπούλα που προσφέρεται κάθε Παρασκευή και Σάββατο.

Πολλά από αυτά που θα απολαύσετε εδώ έρχονται από διάφορα μέρη της Ελλάδας, όπως το ημίγλυκο κρασί από τον Τύρναβο, τα λουκάνικα και οι καβουρμάδες από την Ξάνθη, τα μπιζιθροπιτάκια και τα μαραθοπιτάκια από την Κρήτη. Καθημερινά από νωρίς το πρωί έως τις 02.00.

INFO

Θεσσαλονίκης 170, Κάτω Πετράλωνα
2155004343
@to_giavri

**TASTE
ATHENS
VOICE**

follow @tastevoice on
Instagram

tag your pics with
#tastevoice
to be featured

Taste lovers, join us!

KAYAK

Ο νέος γλυκός πειρασμός
στη Διονυσίου Αρεοπαγίτου

Η οδός Διονυσίου Αρεοπαγίτου μόλις απέκτησε έναν ακόμη λόγο για να την περπατήσεις. Στη σκιά της Ακρόπολης, εκεί που η Αθήνα δείχνει το πιο ωραίο της πρόσωπο, η Kayak Ice Cream άνοιξε τη νέα της boutique, φέροντας στο κέντρο μια νέα εμπειρία παγωτού.

Το κατάστημα στεγάζεται σε ένα ιστορικό κτίριο που κουβαλά τη δική του αύρα, χωρίς να χάνει τη σύνδεση με το σήμερα. Minimal γραμμές, κομψότητα και μια αίσθηση ότι βρίσκεσαι ακριβώς εκεί που πρέπει, τη σωστή στιγμή. Δεν

είναι απλώς «πάμε για ένα παγωτό», είναι «κάτσε λίγο ακόμα».

Η Kayak, που έτσι κι αλλιώς παίζει δυνατά στο κομμάτι του premium ελληνικού παγωτού (με 19 διεθνή βραβεία Great Taste Awards στην πλάτη της), φέρνει εδώ όλο το line-up της. Γεύσεις δουλεμένες μέχρι λεπτομέρειας, πρώτες ύλες που μιλάνε από μόνες τους και ισορροπία που δεν σε κουράζει, απλώς σε κρατάει εκεί.

Στο δοκιμαστικό μας γύρο, σταθήκαμε σε γεύσεις με καθαρό ελληνικό vibe: κρέμα με ανθότυρο, φιστίκι-σύκο, μαστίχα με ροζ πιπέρι, λουκούμι τριαντάφυλλο.

Στο παιχνίδι μπαίνει δυνατά και το frozen yogurt, ελληνικό και αυθεντικό, που σερβίρεται όπως το θέλεις: με toppings που κάνουν το customization σχεδόν προσωπική υπόθεση, φέρνοντας κάτι από καλοκαίρια που μας λείπουν.

Αν κινείσαι στο κέντρο, είτε για χαλαρή βόλτα είτε μετά από ένα πέρασμα από την Ακρόπολη, η νέα στάση της Kayak στην Αρεοπαγίτου είναι από αυτές που δεν προγραμματίζεις αλλά χαίρεσαι που έκανες. Πατί στην Αθήνα οι καλές στιγμές δεν περιμένουν. Απλώς... λιώνουν.

INFO

Διονυσίου
Αρεοπαγίτου 1
2109210400

PEAKY BARBERS

Η αυθεντική grooming εμπειρία
κάτω από την Ακρόπολη

Λένε πως ο κουρέας είναι κάτι σαν τον προσωπικό μας ψυχολόγο. Αφήνεις στα χέρια του, του εμπιστεύεσαι την εμφάνισή σου – γιατί όχι και κάποια από τα μυστικά σου, πίνοντας ένα καφεδάκι ή μια μπύρα.

Αυτήν ακριβώς τη φιλοσοφία, ότι ο κάθε άντρας θα πρέπει να έχει έναν «δικό» του χώρο για να απολαμβάνει την απόλυτη περιποίηση, είχαν ο Αντρέας

και ο Γιώργος. Κι όταν το 2018 έψαχναν για να ανοίξουν το δικό τους κουρείο, αναζητούσαν μια γειτονιά με χαρακτήρα. Κατέληξαν στο Κουκάκι γιατί, όπως λένε, τους έβγαλε αμέσως ένα ζεστό vibe, αυτό ακριβώς που ήθελαν να μεταφέρουν και στο μαγαζί τους. Κι έφτιαξαν έναν χώρο με ξύλο, δερμάτινες καρέκλες και τη χαρακτηριστική ξύλινη σκάλα, έτσι ώστε ακόμα κι αν μπαίνεις για πρώτη φορά, να νιώθεις ότι έχεις ξαναέρθει.

Για αυτούς, το Peaky Barbers είναι το μέρος που θα πιεις το εσπρεσάκι σου το πρωί ή ένα ουισκάκι το βράδυ όσο κουρεύεσαι, αφήνοντας για λίγο πίσω την ένταση της καθημερινότητας. Πατί σκοπός τους δεν είναι απλά ένα καλό κούρεμα, αλλά να απολαύσεις τη στιγμή, να χαλαρώσεις και φεύγοντας, να σου έχει αλλάξει τελείως η διάθεση. Αυτό ήθελαν από την πρώτη μέρα και αυτό κάνουν μέχρι σήμερα και στα δύο κουρεία τους, στο Κουκάκι και στους Αμπελόκηπους. Να κλείσεις το ραντεβού σου για να τους γνωρίσεις από κοντά.

INFO

ΚΟΥΚΑΚΙ: Βεΐκου 46Α
2109245521
ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΟΙ:
Λ. Μεσογείων 29
2107785657
peakybarbers.gr
peakybarbers.gr

Ρομάν Ζιλμπέρ

«Η όπερα θα πεθάνει αν δεν την ανακαλύψουμε εκ νέου»

Μιλήσαμε με τον διακεκριμένο Γάλλο σκηνοθέτη, που ανεβάζει την «Κάρμεν» του Ζορζ Μπιζέ στην ΕΛΣ

Πιστή αναδημιουργία της ιστορικής παγκόσμιας πρώτης της «Κάρμεν», που δόθηκε το 1875 στην Οπερά Κομίκ του Παρισιού, με τα εντυπωσιακά σκηνικά και κοστούμια που είχε επιβλέψει προσωπικά ο Ζορζ Μπιζέ, ανεβαίνει στη σκηνή της Λυρικής, στο πλαίσιο του θεματικού άξονα «Η όπερα του μέλλοντος από τη μήτρα του παρελθόντος». Η Α.Υ. μίλησε με τον διακεκριμένο Γάλλο σκηνοθέτη της νεότερης γενιάς Ρομάν Ζιλμπέρ, που ζωντάνεψε την «πρώτη νεότητα» της «Κάρμεν», προσθέτοντας στην παράσταση τη δική του, σύγχρονη αισθητική υπογραφή.

Μεσημέρι της περασμένης Τρίτης μπαίνω στο φουαγιέ της Λυρικής. Σε πέντε λεπτά καταφθάνει ο Ρομάν Ζιλμπέρ, με χαιρετά χαμογελαστός, μιλάμε λίγο και η συνέντευξη ξεκινά, γιατί ο χρόνος πιέζει. Πατάω το play και πολύ γρήγορα διαπιστώνω ότι οι ερωτήσεις που είχα ετοιμάσει είναι μάλλον περιττές, γιατί τα ε-pόμενα 45 λεπτά, με τον χειμαρρώδη, γλαφυρό λόγο του, απαντά σε όλα όσα ήθελα να μάθω και σε πολύ περισσότερα.

Ξεκινώ ρωτώντας τον ποιο ήταν το σημείο εκκίνησής του για τη σκηνοθεσία της «Κάρμεν»: η ιστορική πιστότητα ή η δραματουργία;

«Και τα δύο. Καταρχάς, η πρόταση να ενεργοποιησω το παρελθόν ήταν πολύ δελεαστική, κυρίως λόγω των ιστορικών αρχείων του Παλατσέτο Μπρου Τζάνε –του οργανισμού που ερευνά και αναβιώνει σημαντικά έργα της γαλλικής ρομαντικής μουσικής– που είχα στη διάθεσή μου, και ειδικά του “Livret de mise en scène” (εγχειρίδιο σκηνογραφίας - σκηνοθεσίας), ενός μικρού βιβλίου περίπου 13-14 σελίδων.

»Ηταν συναρπαστικό να μαθαίνω πώς ανέβαινε τότε μια όπερα. Ίσως, βέβαια, αναρωτηθείτε ποιο είναι το νόημα για έναν σκηνοθέτη, αν απλώς του ζητηθεί να κάνει copy-paste μια σκηνοθεσία. Στην πραγματικότητα, στο εγχειρίδιο δεν ήταν όλα γραμμένα, ίσως μόνο το 10-20%, κυρίως οδηγίες για τις μεγάλες ομάδες συντελεστών, τη χορωδία, τους κομπάρσους και τα παιδιά, όχι όμως για το μπαλέτο. Για τους ερμηνευτές, αντίθετα, είχαμε ελάχιστες πληροφορίες, γιατί εκείνη την εποχή αυτοσχεδίαζαν. Και μάλιστα, ανάλογα με το καστ της βραδιάς, ο καθένας αυτοσχεδίαζε διαφορετικά. Για εμάς είναι κάπως περίεργο, αλλά τον 19ο αιώνα, εμπιστεύονταν απόλυτα τους τραγουδιστές. Έκαναν μαθήματα υποκριτικής και ήξεραν πώς να ερμηνεύουν έναν ρόλο. Η έννοια του σκηνοθέτη δεν υπήρχε καν. Αν χρειαζόταν κάποιου είδους σκηνοθεσία, αναλάμβανε είτε ο ίδιος ο συνθέτης ή, μερικές φορές, ο θεατρώνης, ο σημερινός διευθυντής σκηνής, ο οποίος έδινε οδηγίες, κρατούσε σημειώσεις και επέβλεπε τη συγγραφή του εγχειριδίου.

»Σε ό,τι αφορά τη δραματουργία, η πρώτη μου κίνηση ήταν να ανατρέξω στην ομότιτλη νουβέλα του Προσπέρ Μεριμέ, η οποία είχε γραφτεί 30 χρόνια πριν, και να εντοπίσω τις διαφορές της με το λιμπρέτο. Υπήρχε λόγος. Γνωρίζουμε πως, όταν η Οπερά

Κομίκ ανέθεσε στον Ζορζ Μπιζέ να συνθέσει μια νέα όπερα με λιμπρετίστες τους Μεγιάκ και Αλεβί, εκείνος επέλεξε να έχει θέμα τη νουβέλα “Κάρμεν”. Εκείνη την εποχή, η Οπερά Κομίκ ήταν ένα οικογενειακό θέατρο με μικροαστικό κοινό. Συχνά οι γονείς έφεραν εκεί την κόρη τους για να γνωρίσει τον μέλλοντα σύζυγό της και να καταλάβουν αν ήταν καλό ταίριασμα. Δεν τους ένοιαζε τόσο το έργο, περίμεναν όμως να δουν στη σκηνή χαρακτήρες με τους οποίους μπορούσαν να ταυτιστούν. Επόμεινο ήταν, λοιπόν, ο διευθυντής της Οπερά Κομίκ, γνωρίζοντας τη βιαιότητα του έργου, να αρνηθεί: “Θάνατος στη σκηνή μας; Αδύνατον. Είναι ανεπίτρεπτο γυναίκες να πεθαίνουν στη σκηνή”. Ευτυχώς, συνθέτης και λιμπρετίστες είχαν την εξουσία να τον καθησυχάσουν λέγοντας ότι θα πρόσθεταν νέα πρόσωπα και θα μαλάκωναν κάπως την ιστορία της επί σκηνής δολοφονίας της Κάρμεν. Πράγματι, μετρίασαν τον ρεαλισμό του έργου και έπλασαν νέους χαρακτήρες στον αντίποδα του πρωταγωνιστικού ζεύγους. Έτσι γεννήθηκε η αγνή και υπάκουη Μικαέλα, με την οποία οι κοπέλες μπορούσαν εύκολα να ταυτιστούν και ο επιτυχημένος, λαμπερός ταυρομάχος Εσκαμίγιο, πρότυπο για τους νεαρούς άντρες. Το ηθικό δίδαγμα για το κοινό της εποχής ήταν ότι, αν δεν φέρεσαι σωστά, αν ζηλεύεις, θα έχεις άσχημο τέλος, όπως η Κάρμεν και ο Δον Χοσέ.

Δον Χοσέ, ο κρυφός πρωταγωνιστής

«Στη σκηνοθετική μου προσέγγιση, θέλησα να επαναφέρω την Κάρμεν και τον Δον Χοσέ όπως παρουσιάζονται στη νουβέλα. Ο Μεριμέ αφηγείται την ιστορία από την οπτική γωνία του Δον Χοσέ. Ο περίπλοκος χαρακτήρας του για μένα είχε μεγάλο ενδιαφέρον, όπως και η σχέση του με την Κάρμεν, που είναι αρκετά διαφορετική από αυτή που νομίζουμε. Στην όπερα ερωτεύονται κεραυνοβόλα, όμως είναι παράλογο. Αν υπολογίσεις τον χρόνο που μένουν μαζί, στην ουσία η μόνη στιγμή που φέρονται σαν ερωτευμένοι είναι στο τέλος της πρώτης πράξης, κι αυτό διαρκεί ένα λεπτό. Η ερωτική σχέση, ωστόσο, υπάρχει και είναι συναρπαστικό να την παρατηρείς. Η Κάρμεν αγαπά τον Δον Χοσέ. Στη νουβέλα, του λέει “Σ’ αγαπώ γιατί δεν σου ζητάω λεφτά”. Για κείνη αυτό σημαίνει αγάπη, αφού χρησιμοποιεί τους άντρες για να την υπηρετούν, να της λύνουν τα προβλήματα. Παραμένει όμως αμετακίνητη, πιστή σ’ αυτό που είναι. Ο Δον Χοσέ, από την άλλη, κινείται, εξελίσσεται, έχει τα πάνω και –συντότερα– τα κάτω του, αλλά ο άξονας, το σημείο αναφοράς του, είναι πάντα η Κάρμεν. Την ερωτεύεται, αλλά δεν την αγαπά, θέλει μόνο να την έχει αποκλειστικά δική του».

Αναζητώντας την ερωμένη-μπτέρα

«Κατά την άποψή μου, ο Δον Χοσέ έχει θέμα με τη μπτέρα του “Βλέπω τη μπτέρα μου”, τραγουδά στο μεγάλο ντουέτο της πρώτης πράξης με τη Μικαέλα και πραγματικά τη βλέπει στο πρόσωπό της. Είναι το “καλό κορίτσι”, που έχει την έγκριση της μπτέρας του και συμπεριφέρεται σαν εκείνη. Όταν ο Δον Χοσέ και η Κάρμεν συναντιούνται για πρώτη φορά, αναφέρει το περίφημο βιβλιάρικι, κοιτάζονται, αλλά δεν συμβαίνει τίποτα. Η Κάρμεν τραγουδά τη “Χαμπανέρα”, τον πλησιάζει, του πετά το λουλούδι και τότε μόνο τον κάνει να ενδιαφερθεί. Ο Δον Χοσέ αρχίζει να μαγνητίζεται από αυτή τη γυναίκα. Σύμφωνα με την ψυχολογία, είναι ο τύπος άντρα που, ακόμα κι όταν βρίσκει μια γυναίκα ελκυστική, αν εκείνη δεν κάνει την πρώτη κίνηση, δεν προχωρά. Περιμένει να του

δείξει ενδιαφέρον, αγάπη, συναισθηματική σύνδεση, ακριβώς όπως θα έκανε μια μπτέρα. Πιστεύω λοιπόν ότι η ιστορία τους τελειώνει άσχημα γιατί ο Δον Χοσέ ερωτεύεται, ίσως για πρώτη φορά, μια γυναίκα και όχι μια μπτρική φιγούρα, αλλά κάνει και πάλι το ίδιο λάθος: θέλει η Κάρμεν να τον αγαπήσει όπως η μπτέρα του, κάτι που φυσικά δεν λειτουργεί, γιατί εκείνη δεν είναι έτσι».

Η Κάρμεν για εμάς συμβολίζει την ελευθερία. Ρωτώ αν την ίδια πρόθεση είχαν και οι δημιουργοί της.

«Ναι, σε αυτό συμφωνούν τόσο ο Μεριμέ όσο και ο Μπιζέ. Η Κάρμεν είναι ένα ελεύθερο πνεύμα. Δεν νοιάζεται για το τι θα πουν οι άλλοι. Ζει τη ζωή της όπως της αρέσει. Δεν θέλει να την καθορίζουν οι άντρες αλλά ούτε και το πεπρωμένο. Ενώ ρίχνει τα χαρτιά και βλέπει τον θάνατό της, μένει ως το τέλος και τον προκαλεί, έχοντας πλήρη συνείδηση του ότι θα πεθάνει από το χέρι του Δον Χοσέ. Αυτή είναι για μένα η τέλεια εικόνα της ελευθερίας».

Αφήνοντας για λίγο την ιστορία της Κάρμεν, ο Ζιλμπέρ κάνει ένα χρονικό άλμα και εξηγεί τη χρησιμότητα των χειριδίων σκηνοθεσίας και των σχεδίων σκηνικών και κοστούμιών στα τέλη του 19ου αιώνα.

«Εκείνη την εποχή, η δημιουργία ενός έργου στη Γαλλία ή αλλού παρέμενε άκρως εμπιστευτική. Μόνο αν ερχόταν κάποιος στην Οπερά Κομίκ θα μπορούσε να γνωρίζει πώς είχε ανέβει η “Κάρμεν”. Για να μεταφερθεί μια επιτυχημένη παραγωγή σε άλλη πόλη ή χώρα, έπρεπε να έχουν καταγραφεί λεπτομερώς στο εγχειρίδιο σκηνοθεσίας όλες οι πληροφορίες για το πώς πρέπει να στηθεί η σκηνή σε κάθε πράξη, από πού μπαίνει η χορωδία, πού στέκονται οι πρωταγωνιστές, πού τοποθετούνται τα σκηνικά αντικείμενα.

Για παράδειγμα, η “Κάρμεν” του 1875, μετά το Παρίσι ανέβηκε τον Σεπτέμβριο της ίδιας χρονιάς στη Βιέννη και το ταξίδι της συνεχίστηκε στην Αγία Πετρούπολη, στο Λονδίνο, στο Μιλάνο, στη Νέα Υόρκη... Η ίδια παραγωγή της Οπερά Κομίκ αναπαράγονταν μέχρι τις αρχές του 20ού αιώνα! Φυσικά, κάθε θέατρο μπορούσε να ερμηνεύσει με τον δικό του τρόπο τις οδηγίες του εγχειριδίου, με αποτέλεσμα να έχουμε διαφορετικά σχέδια και αργότερα φωτογραφίες σκηνικών από μεταγενέστερες αναβιώσεις της “Κάρμεν” – ένα πλούσιο υλικό που αξιοποίησε ο σκηνογράφος μας, Αντουάν Φοντέν, για να ετοιμάσει τα ζωγραφισμένα τελάρα του».

Το 2026 δεν είναι 1875

Αναρωτιέμαι πόσο εφικτό είναι σήμερα να αναδημιουργηθούν πιστά οι τότε συνθήκες.

«Θα μπορούσαμε να το κάνουμε και χωρίς σύγχρονες παρεμβάσεις», μου απαντά. «Βρισκόμαστε ωστόσο στο 2026, κι αν έβλεπε κανείς την “Κάρμεν” ακριβώς όπως παίχτηκε το 1875, θα βαριόταν αφάνταστα. Σκεφτείτε ότι τότε οι ερμηνευτές αναγκάζονταν να πλησιάζουν πολύ κοντά στη ράμπα, γιατί μόνο εκεί φωτιζόνταν από τις λάμπες φωταερίου. Τι νόημα θα είχε για το σημερινό κοινό να τους βάλω να στέκονται ακίνητοι μπροστά στη ράμπα; Και κάτι ακόμα. Αν κρατούσαμε όλη τη μουσική, τους μακροσκελείς διαλόγους πρόζας και τα μεγάλα διαλείμματα για τις αλλαγές σκηνικού μεταξύ κάθε πράξης της πρωτότυπης παραγωγής, η παράσταση θα διαρκούσε 5 ώρες! Στην εποχή μας, όμως, οι άνθρωποι δεν έχουν ούτε χρόνο ούτε υπομονή. Η “Κάρμεν” του Μπιζέ δεν είναι η τετραλογία του Βάγκνερ την οποία παρακολουθεί ένα εξοικειωμένο κοινό γνωρίζοντας ότι κάθε έργο διαρκεί

Τρίνια για την «Κάρμεν» από τον Ρομάν Ζιλμπέρ

Τίνος είναι η «Χαμπανέρα»;

«Στη Γαλλία εκείνης της εποχής, ήταν της μόδας να γράφουν “Εσπανιολάντ”, μεγάλες όπερες με στοιχεία και ρυθμούς που παρέμειναν στην Ισπανία. Ο Μπιζέ δεν πήγε ποτέ στην Ισπανία, οι γνώσεις του για τη μουσική της ήταν πολύ περιορισμένες. Μάλιστα, πίσω από την περιφημη “Χαμπανέρα” της “Κάρμεν” κρύβεται μια απίθανη ιστορία. Η Σελεστίν Γκαλι-Μαριέ, που πρώτη ερμήνευσε τον ρόλο στην Οπερά Κομίκ, δεν ήταν ευχαριστημένη με την εισαγωγική της άρια. Ζήτησε από τον συνθέτη να την ξαναγράψει, αλλά, ακόμα και μετά την 13η προσπάθειά του δεν ήταν ικανοποιημένη. Τότε ο Μπιζέ έτυχε ν’ ακούσει το “El Arreglito” του Βάσκου συνθέτη Σεμπαστιάν Ιραδιέρ. Του άρεσε πολύ και, χωρίς να γνωρίζει ότι η μελωδία είχε κουβανικές ρίζες και όχι ισπανικές, άλλαξε τους στίχους και μερικές νότες και το παρουσίασε στην ντίβα, η οποία ενθουσιάστηκε. Έτσι η “Χαμπανέρα”, η πιο διάσημη άρια της “Κάρμεν”, γεννήθηκε από την πρώτη μεγάλη “κλοπή” μουσικής στην ιστορία της όπερας!»

Το λουλούδι της Κάρμεν

«Πάντα φανταζόμαστε την Κάρμεν με ένα τριαντάφυλλο. Ανακαλύψαμε όμως στα αρχεία της βιβλιοθήκης της Όπερας του Παρισιού ότι το λουλούδι στον κορσέ της, το οποίο πετάει στον Δον Χοσέ, δεν είναι τριαντάφυλλο, αλλά ένα ματσάκι από κίτρινα άνθη Κάσσιας. Κι αυτό ακριβώς θα δείτε να φορά».

Η Κάρμεν είναι ένα ελεύθερο πνεύμα. Δεν νοιάζεται για το τι θα πουν οι άλλοι. Ζει τη ζωή της όπως της αρέσει.

5 ή 6 ώρες. Είναι μια πολύ όμορφη όπερα με πασίγνωστες μελωδίες, ιδανική για όσους αγαπούν το λυρικό θέατρο ή θέλουν να το ανακαλύψουν περνώντας τρεις ευχάριστες ώρες. Πρέπει επομένως να μιλήσεις ταυτόχρονα σε ένα κοινό που ενδεχομένως δεν έχει δει ποτέ όπερα και σ’ εκείνους που έχουν παρακολουθήσει 10 ή 20 παραγωγές της “Κάρμεν”, και να τους ικανοποιήσεις όλους. Αυτή είναι η μεγάλη πρόκληση για έναν σκηνοθέτη».

Το πείραμα της «Κάρμεν»

«Στην “Κάρμεν” ήμουν απόλυτα ελεύθερος να προσθέσω στοιχεία στη δραματουργία, να εφεύρω τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των ερμηνευτών που δεν είναι γραμμένες στο εγχειρίδιο, να τους σκηνοθετήσω όπως γίνεται σήμερα. Έχοντας πάντα στον νου τις δυνατότητες του 19ου αιώνα, πιστεύω ότι δημιούργησα ένα μείγμα του τότε και του τώρα, που δείχνει ότι μπορείς να έχεις όχι απλά το ιστορικό πλαίσιο, με όμορφα κοστούμια, σκηνικά, φωτισμό, χορογραφία, αλλά και κάτι πολύ ζωντανό και σύγχρονο.

Όταν την ανεβάσαμε, προκάλεσε τεράστιο ντιμπέιτ για το τι είναι η όπερα σήμερα, τι πρέπει και τι δεν πρέπει να κάνουμε. Είναι καλό που έγινε η “Κάρμεν”. Η ιστορική αναβίωση στην όπερα, όμως, για μένα είναι ένα πείραμα, όχι κάτι που πρέπει να επιδιώξουμε, γιατί αυτή η μορφή τέχνης θα πεθάνει αν δεν την ανακαλύψουμε εκ νέου ή αν δεν δημιουργήσουμε καινούργια πράγματα, σεβόμενοι πάντα την ιστορία και, το πιο σημαντικό, τη μουσική».

Λυρική τέχνη υψηλής ραπτικής

Η συζήτηση θα μπορούσε να κρατήσει ώρα, αλλά ο Ρομάν Ζιλμπέρ σε λίγα λεπτά θα συναντήσει μία από τις τρεις Κάρμεν της διανομής. Δεν μπορώ όμως να μην τον ρωτήσω για τα κοστούμια.

«Όχι μόνο είχαμε όλα τα σχέδια των κοστούμιών του 1875, αλλά είμαστε τυχεροί που την αναδημιουργία τους ανέλαβε ένας μετρ της υψηλής ραπτικής, ο Κριστιάν Λακρουά. Θέλετε να τα δούμε;»

Εκπληκτική λέω και τον αφήνω να με οδηγήσει στα άδυτα της Λυρικής –είναι ήδη έναν μήνα εδώ και τα έχει μάθει καλά. Κάνουμε πρώτα μια στάση στη σκηνή, όπου στήνονται ήδη τα υπέροχα ζωγραφισμένα τελάρα του Αντουάν Φοντέν και ανεβαίνουμε στον 5ο όροφο, στο βεστιαριο. Μου δείχνει το κοστούμι της Κάρμεν από την τρίτη πράξη, το σακάκι του Δον Χοσέ, τη στολή τορεαδάρ του Εσκαμίγιο...

«Είναι κλασικός Λακρουά, απλώς τοποθετημένος 151 χρόνια νωρίτερα. Είμαι ευγνώμων που δούλεψα μαζί μας. Η ποιότητα των υφασμάτων και ο τρόπος κατασκευής τους είναι απίστευτα. Συνήθως, τα κοστούμια της όπερας φτιάχνονται για να τα βλέπεις από μακριά, δεν δίνεται μεγάλη προσοχή στις λεπτομέρειες. Εδώ όλα είναι τέλεια, μπορείς να κάνεις ζουμ in στα πάντα! Δείτε πόσο όμορφα είναι», λέει και με παρακινεί να τα αγγίξω, να νιώσω το βελούδο στο σακάκι με τα μικροσκοπικά κουμπιά, τα κεντήματα στα μπολερό τις δαντέλες στις φούστες...

Ο χρόνος όμως μας κυνγά. Ευχαριστώ τον Ρομάν Ζιλμπέρ για την κουβέντα μας και για το αναπάντεχο δώρο που μου πρόσφερε και τον αποχαιρετώ ανανεώνοντας το ραντεβού μας για την πρεμιέρα. **A**

Η «Κάρμεν» του Ζορζ Μπιζέ, για 12 παραστάσεις, από 30/4 έως 4/6, στην Αίθουσα Σταύρος Νιάρχος της ΕΑΣ στο ΚΠΙΣΝ. Μουσική διεύθυνση: Κωνσταντίνος Τερζάκης, Σκηνοθεσία: Ρομάν Ζιλμπέρ.

critic's CHOICE

Ο διάβολος φοράει Prada 2 (THE DEVIL WEARS PRADA 2) ** 1/2

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Ντέιβιντ Φράνκελ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΩΝ: Μέριλ Στριπ, Έμιλι Μπλαντ, Αν Χάθαγουεϊ, Στάνλεϊ Τούτσι, Κένεθ Μπράνα

Είκοσι χρόνια έχουν περάσει από τότε που η Άντι Σακς παράτησε μια υποσχόμενη καριέρα στο περιοδικό μόδας *Runway* ώστε να γίνει πραγματικά μάχιμη δημοσιογράφος. Και προφανώς τα κατάφερε, αφού στην αρχή της νέας περιπέτειάς της τη βλέπουμε να κερδίζει ένα βραβείο για τα κορυφαία ρεπορτάζ-άρθρα της χρονιάς. Μετά τα ευχάριστα, όμως, έρχεται το σοκ, καθώς η ηρωίδα μαθαίνει μέσω sms ότι απολύθηκε μαζί με τους περισσότερους συναδέλφους της. Κάπως έτσι αρχίζει να αναζητά εργασία, όταν λαμβάνει μήνυμα-πρόταση από τον εκδότη του *Runway* να αναλάβει την αρχισυνταξία του περιοδικού, το οποίο συνεχίζει να διευθύνει η Μιράντα Πρίστλι.

Σε μια πρώτη εντύπωση, είναι σαν να μην πέρασε μια μέρα για τους βασικούς χαρακτήρες της εμβληματικής ταινίας του 2006, καθώς όλοι βρίσκονται εδώ και μάλιστα σε φόρμα: σαφώς ωριμότεροι, προφανώς πιο έμπειροι και απρόσμενα εμφανίσιμοι παρά το πέρασμα του χρόνου. Κι όμως οι πραγματικές ρυτίδες αρχίζουν να φαίνονται μόνο όταν καταγράφεται το βάρος των δυσχερών οικονομικών συνθηκών που πλήττουν τον δημοσιογραφικό χώρο αλλά και τον κόσμο της υψηλής ραπτικής. Εκτός των πρωταγωνιστών, είναι εδώ και οι υποστηρικτικοί δευτεροί ρόλοι, συμπεριλαμβανομένων της πρώην βοηθού της Μιράντα (Έμιλι Μπλαντ) αλλά και του photo editor Νάιτζελ, του πάντα αξιόπιστου Στάνλεϊ Τούτσι. Οι ζωές τους επανασυνδέονται με φόντο τις αλλαγές σε κοινωνικοπολιτικό επίπεδο λόγω της οικονομικής κρίσης και η συνεπής αφήγηση του σκηνοθέτη περιγράφει με την κατάλληλη μείξη καυσίγελου και δικτικής ειρωνείας το πώς έχει διαμορφωθεί πλέον το νέο τοπίο στη μόδα. Εδώ οι νέες συμμαχίες στο πεδίο επιβολής του χρήματος και της εξουσίας έχουν σαφώς περισσότερο ψαχνό, αν και το μεγάλο ενδιαφέρον αφορά τις νέες συμπεριφορές των πρώην αλαζόνων εκπροσώπων της μόδας. Η σιδηρά κυρία της μόδας, παρότι δεν έχει αλλάξει πρόσωπο, είναι προφανές ότι έχει μαλακώσει, καθώς αντιλαμβάνεται πλέον πως η καρέκλα της τρίζει. Το νέο σενάριο είναι εστιασμένο προς τη σωστή κατεύθυνση, αφού δεν δείχνει μόνο τη βασίλισσα... γυμνή (η Μέριλ Στριπ απολαυστική και πάλι), αλλά και τον αυλικό κύκλο με ρεαλιστικά κριτήρια για τα πρόσωπα της μόδας. Τελικά, το φιλμ είναι ανώτερο των προσδοκιών μας, καθώς τοποθετεί εύστοχα τα νέα δεδομένα της μόδας, της οικονομικής κρίσης, του ΑΙ και της δημοσιογραφίας στο ίδιο μίξερ, με έναν τρόπο που δεν αρνείται το ένδοξο παρελθόν της υψηλής ραπτικής αλλά είναι προσαρμοσμένος πλέον σε ένα πλαίσιο σαφώς πιο ρεαλιστικό.

ΕΠΙΣΗΣ ▶▶▶ Στο ιρανικό δράμα «*Ο αρχηγός*» (*Captain*) (-) του Μοχάμαντ Χαμζάι δύο αγόρια, που ονειρεύονται να γίνουν ποδοσφαιριστές, νοσηλεύονται σε νοσοκομείο για καρκινοπαθή παιδιά. ▶▶▶ Το animation «*Τρίχες κατσαρές*» (*Curly Burlly*) (-) του Γιαν Ράμπκεk έχει ήρωες κάποια τρoλ που γεννήθηκαν σε παιδικό παραμύθι του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Ο κ. Κανένας εναντίον του Πούτιν (MR. NOBODY AGAINST PUTIN) ***

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Ντέιβιντ Μπόρενσταϊν, Πάβελ Ταλάνκιν
 ΣΕΝΑΡΙΟ: Ντέιβιντ Μπόρενσταϊν ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΕΙ: Πάβελ Ταλάνκιν

Ένας δάσκαλος σε σχολείο του Κάρμπας δυσκολεύεται να κωνέψει πόσο έχει αλλάξει το εκπαιδευτικό σύστημα στη Ρωσία το 2022, λίγες μόλις βδομάδες μετά την επίθεση της χώρας του στην Ουκρανία. Κι ενώ αρχικά σκέφτεται να παραιτηθεί, στη συνέχεια αλλάζει ρότα κι αναλαμβάνει ριψοκίνδυνη δράση.

Το φιλμ ξεκινά και τελειώνει με τα ίδια πλάνα: του σχεδιασμού της απόδρασης του Πάβελ Ταλάνκιν από τη Ρωσία.

Ενδιάμεσα παρακολουθούμε το πώς άλλαξε η ζωή του στη γενέτειρά του, ώστε ο συμβιβασμένος με τη μοίρα του δασκάλος να εμπνευστεί ένα παράτολμο σχέδιο που τον καθιστά εχθρό της χώρας του. Η αποκάλυψη της προπαγάνδας στα σχολεία της Ρωσίας με αφορμή τον πόλεμο στην Ουκρανία αναμειγνύεται εύστοχα με την προσωπική ζωή του Παλάνκιν, βάζοντας στην αφήγηση τα σημεία-κλειδιά που οδηγούν τον αντισυμβατικό εκπαιδευτικό σε ρόλο... κατασκόπου, με μόνο κριτήριο το μέλλον των αγαπημένων του μαθητών.

Ομάχα (OMAHA)***

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Κόουλ Γουέμπλι ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΩΝ: Τζον Μαγκάρo, Μόλι Μπελ Ράιτ, Γουάιια Σόλις, Τάλια Μπάλασαμ, Κριστίνα Κούπερ

Ένας πατέρας ξυπνά λίγο πριν το χάραμα τα δύο παιδιά του και, μισοκοιμισμένα όπως είναι, τα βάζει στο αυτοκίνητο για να φύγουν προς άγνωστο προορισμό.

Το θέμα της κοινωνικής πληγής των νεοάστεγων της ΗΠΑ έχει αποδοθεί άψογα στο βραβευμένο με Όσκαρ «*Στηχώρα των νομάδων*» της Κλόι Ζάο. Με παρόμοια εκκίνηση αλλά και προσαρμοσμένη στην πιο δραματική διάσταση του θέματος, η ταινία του πρωτοεμφανιζόμενου Κόουλ Γουέμπλι επιλέγει να κρατήσει αποστάσεις από την πολιτική χροιά της ιστορίας, τονίζοντας με υπόγεια ένταση και μινιμαλιστική γραφή τα κεφάλαια μιας απέραντα σκληρής ανθρώπινης δοκιμασίας. Συγκινητικά στιγμιότυπα (ο αποχωρισμός των παιδιών με τον σκύλο τους), διακριτικό χιούμορ αλλά και προβλέψιμα ενσταντανέ που βάζουν την ιστορία σε σαφή συμβολικά πεδία—το ταξίδι προς τη Δύση—καθιστούν το «*Ομάχα*» ένα τρυφερό road monie άγριας ομορφιάς (το βλέμμα δεν χορταίνει την απεραντοσύνη του τοπίου) αλλά και έτοιμοι μελοδραματικών συνταγών.

Dolly*

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Ροντ Μπλάκχερστ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΩΝ: Φαμπιάν Τερέζ, Μαξ δε Ιμπιέλερ, Ρας Τίλερ, Κέιτ Κομπ, Μιχαλίνα Σκορτζέλι, Σον Γουίλιαμ Σκοτ

Ζευγάρι ετοιμάζεται να απολαύσει το ειδυλλιακό τοπίο σε απομονωμένη δασική περιοχή, έρχεται αντιμέτωπο με δολοφόνο που συλλέγει ανθρώπινες και πλαστικές κούκλες στο βουτηγμένο στο αίμα σπίτι του!

Αισθητική 70s με φιλμ 16mm και κοφτό αιματοβαμμένο μοντάζ, σε ένα ακραίο σπλάτερ που επιδιώκει να μετατραπεί σε φιμωδή για κλασικά έργα του είδους («*Ο σχιζοφρενής δολοφόνος με το πριόνι*», «*The hills have eyes*»), αλλά το μόνο που καταφέρνει είναι να φτιάξει ορισμένες σεκάνς που μόλις και ξεχωρίζουν σε έναν ορμητικό από ανεγκέφαλες σκηνές ωμής βίας, που δεν υπακούουν σε καμιά ρεαλιστική συνθήκη. Οι φαν του σινεμά της φρίκης πιθανότατα να ικανοποιηθούν από τις σκηνές όπου η απεχθής «μανούλα» φροντίζει τις κούκλες της με τόση λατρεία.

«-ΘΕΛΕΙΣ ΠΑΓΩΤΟ;- ΜΠΑΜΠΑ, ΠΑΝΤΑ ΘΕΛΩ ΠΑΓΩΤΟ. ΕΙΜΑΙ ΠΑΙΔΙ» (ΟΜΑΧΑ)

Είδα το «BEEF 2»

Χαζοί και εντελώς άψυχοι οι ήρωες της δεύτερης σεζόν

«ύστερος καπιταλισμός» γίνεται κεντρική ιδέα της σειράς. Αυτός ο άψυχος κόσμος, όπου κυριαρχεί το χρηματοπιστωτικό σύστημα και η ψηφιακή οικονομία, όπως περιγράφεται ήδη από τις δεκαετίες του '70 και του '80, αναδύεται με τρομακτική ρηκότητα μέσα από ένα γρήγορο γαϊτανάκι ανθρωπίνων «συναντήσεων» – και όχι ακριβώς σχέσεων – στο ήδη πολυσυζητημένο «BEEF 2». Τη δεύτερη σεζόν της βραβευμένης πρωτότυπης σειράς του Αμερικανοκορεάτη σκηνοθέτη Λι Σουνγκ Τζιν.

Κάπως φλύαρν, αν και παραμένει πρωτότυπος ο τρόπος αφήγησης των μάλλον τετριμμένων πλέον ιδεών γύρω από τις συγκρούσεις των διαφορετικών γενεών και των κοινωνικών τάξεων, η δεύτερη σεζόν του «BEEF» (έχθρες είναι η μετάφραση του τίτλου, όχι κρέας, αν και υποβόσκει ως μεταφορά κι αυτή η ερμηνεία) έχει περισσότερο ενδιαφέρον ως ένα ακόμη σχόλιο για τον κόσμο που τρελαίνεται από την ιλιγγιώδη κυκλοφορία του χρήματος, ενώ κανένας κανόνας συνύπαρξης όπως τον θυμόμαστε δεν έχει αντοχή μπροστά στις ανεξέλεγκτες ανάγκες μιας απαιτητικής σε κάθε της έκφανση ζωής.

Εδώ τα έξυπνα κινητά τηλέφωνα καταλαμβάνουν κάθε πτυχή των ανθρωπίνων σχέσεων εξαφανίζοντας, μαζί με τον ελεύθερο χρόνο, και κάθε δυνατότητα για σκέψη. Τα συναισθήματα δεν βρίσκουν χώρο, η αγάπη αντικαθίσταται από τον φόβο της εγκατάλειψης. Κι αυτό έχει ως αποτέλεσμα ένα είδος ανθρωπίνων που φαίνονται σχεδόν χαζοί. Όλοι τους, από τους νεότερους, που παλεύουν για μια θέση στον ήλιο των πλουσίων, μέχρι τους πάμπλουτους, που απολαμβάνουν τη ρηκότητά τους καταναλώνοντας τον πλούτο τους. Φόντο της υπόθεσης ένα resort για πλούσιους με χόμπι το γκολφ. Κεντρικοί πρωταγωνιστές, ένα ζευγάρι διαχειριστών, ο Τζος και η Λίντσεϊ – εξαιρετικοί οι Όσκαρ Όσακ και Κάρει Μάλιγκαν. Δίπλα τους εκπρόσωποι της Γενιάς Z, η Άσλεϊ και ο Όστιν, αφελείς και κουτοπόνηροι. Εκείνος γυμνάζει διαρκώς τους μυς του, κολλημένος στη μοναδική επιτυχία της ζωής του, ένα βραβείο που έλαβε στο κολέγιο για τη σωματική του ρώμη. Προτιμάει να αράξει στον καναπέ περιμένοντας να επιστρέψει η σύντροφός του από τη δουλειά και, όταν τα βρίσκει σκούρα, καταφεύγει στο έξυπνο κινητό για απαντήσεις – ακόμη κι όταν τον προβληματίζει η όχι και τόσο θερμή ανταπόκριση της Άσλεϊ στο σεξ (για να πάρει εκατοντάδες απαντήσεις του τύπου «πέφτει κέρατο»).

Οι δυο τους προσπαθούν να ανέβουν κοινωνικά, μιμούμενοι τις ανοικτές μεθόδους των μεγαλύτερων (των Boomers), δηλαδή με μικροαπάτες και μικροεκβιασμούς. Τα καταφέρνουν, αλλά η σχέση τους διαλύεται σιγά σιγά, για να ξανασυντεθεί όταν συνειδητοποιήσουν ότι μαζί αποτελούν το ιδανικό «μοντέλο οικογένειας» ώστε να κερδίσουν τη ζηλευτή θέση των νέων διαχειριστών. Η εικόνα του αγαπημένου ζεύγους με παιδιά είναι η ασφάλεια για τους επενδυτές. Η λύση των πρακτικών τους προβλημάτων έχει αντικαταστήσει κάθε έννοια της αγάπης. Υπάρχει και η πάμπλουτη Κορεάτισσα, ιδιοκτήτρια του resort, παντρεμένη με κάποιον πολύ νεότερό της, πλαστικό χειρουργό, ο οποίος όμως έχει χάσει την ικανότητά του να χειρουργεί γιατί τρέμουν τα χέρια του. Λόγω αυτού σκοτώνει μια ασθενή. Και είναι ο μόνος χαρακτήρας που φαίνεται, μέσα στον τρόμο της φυλακή αλλά προστατευμένος από τα πλούτη της συζύγου, να παθαίνει κάτι σαν κρίση συνείδησης. Θέλει να παραδοθεί. Φυσικά δεν το κάνει. Το φράγμα προστασίας του πλούτου είναι πανίσχυρο.

Μέσα από ακραίες καταστάσεις, μεταξύ χιούμορ και κυνικού σχολιασμού, το «BEEF 2» μετατρέπεται σε μια παραστατική τοιογραφία του σύγχρονου κόσμου, όπου διασπαρώνονται φυλές (Κορεάτες, Λατίνοι, Ιάπωνες, λευκοί Αμερικανοί). Κόσμος ρηκός, δισδιάστατος, όπου το μόνο που έχει σημασία είναι να αποκτάς από ένα όμορφο σπίτι μέχρι παιδιά με εξωσωματική και νιάτα με πλαστικές επεμβάσεις – και φυσικά, σύντροφο νεαρής ηλικίας. Άλλωστε ο όρος «ύστερος καπιταλισμός» αναφέρεται στο πρώτο κίολας επεισόδιο και μάλιστα από τον νεαρό Όστιν, που ξαφνιάζει όταν, προκειμένου να ηρεμήσει τη σύντρόφό του η οποία φοβάται ότι δεν θα τα καταφέρει στη ζωή της, κάνει μια απρόσμενη για τη χαζούτσικη συμπεριφορά του ανάλυση: «Το σύστημα είναι σχεδιασμένο να σε κάνει να νιώθεις απελπισία... στο κολέγιο άκουσα για την αναδιανομή του πλούτου. Το θέμα είναι ότι εδώ που είμαστε, όλοι πλούτισαν πριν από μας». Και η σαστισμένη Άσλεϊ τον ρωτάει: «Τι λες; Να τους πάρουμε τον πλούτο;» Κι αυτός είναι ο απόλυτος στόχος που θα ενώσει τους δυο τους στο τέλος. **A**

© NETFLIX

Η Οδύσσεια δεν είναι μια ιστορία. Είναι η ιστορία.

Εντυπώσεις και τα πρώτα πλάνα της «Οδύσειας» στο CinemaCon στο Λας Βέγκας

Του ΓΙΑΝΝΗ ΔΑΒΒΕΤΑ

THE ODYSSEY © IMDB

Υπάρχουν κάποιες σπάνιες στιγμές στο σινεμά όπου λίγα μόνο λεπτά από μια ταινία αρκούν για ν' αλλάξουν την ατμόσφαιρα ολόκληρης της αίθουσας. Κάτι τέτοιο φαίνεται πως έγινε την Τετάρτη στο Λας Βέγκας, όταν ο Κρίστοφερ Νόλαν ανέβηκε στη σκηνή του CinemaCon και παρουσίασε τα πρώτα πλάνα από τη δική του εκδοχή της «Οδύσειας», που αναμένεται να βγει στις αίθουσες στις 17 Ιουλίου 2026.

Το CinemaCon είναι το ετήσιο μεγάλο ραντεβού της κινηματογραφικής βιομηχανίας, εκεί όπου τα στούντιο δείχνουν στους ιδιοκτήτες αιθουσών τι ετοιμάζουν για την επόμενη χρονιά. Ο Νόλαν, βέβαια, δεν είναι από τους δημιουργούς που χρειάζονται ιδιαίτερες συστάσεις. Το όνομά του από μόνο του αρκεί για να δημιουργήσει προσδοκίες. Όπως έγραψε και το Variety, η υποδοχή που του επιφύλαξαν ήταν ενθουσιώδης, με standing ovation πριν καν μπει στην ουσία της παρουσίασης. Ο ίδιος ανέβηκε στη σκηνή με το γνωστό του χιούμορ, λέγοντας ότι χάρηκε που δεν είχε να εμφανιστεί αμέσως μετά τον Στίβεν Σπίλμπεργκ. Όταν πήρε τον λόγο, μπήκε κατευθείαν στο θέμα. Εξήγησε γιατί διάλεξε την «Οδύσσεια», παρουσιάζοντάς τη ως τη θεμελιώδη ιστορία, σχεδόν ως το αρχέτυπο όλων των μεγάλων αφηγήσεων που ακολούθησαν. Συγκεκριμένα είπε: «Πατή η "Οδύσσεια"; Η "Οδύσσεια" είναι μια ιστορία που έχει γοητεύσει γενιές και γενιές εδώ και 3.000 χρόνια. Δεν είναι μια ιστορία. Είναι η ιστορία».

Ο Δούρειος Ίππος

Απ' όσα έδειξε, το πιο εντυπωσιακό κομμάτι ήταν η σκηνή του Δούρειου Ίππου. Πριν απ' αυτό, στα πλάνα εμφανίζεται ο Ματ Ντέιμον ως Οδυσσεύς, εξαντλημένος στην παραλία, με πυκνά γένια, να μιλά στην Καλυψή της Σαρλίζ Θέρον και να προσπαθεί να θυμηθεί τη ζωή του πριν από την Τροία. Η αίσθηση είναι ότι ο ήρωας έχει χαθεί όχι μόνο στον χώρο, αλλά και μέσα στο ίδιο του το παρελθόν.

Η μεγάλη κορύφωση, όμως, έρχεται με τον Δούρειο Ίππο. Ο Οδυσσεύς και οι άντρες του βρίσκονται στριμωγμένοι μέσα στο ξύλινο άλογο, ενώ αυτό μεταφέρεται προς την Τροία. Σε μια από τις πιο έντονες στιγμές του αποσπάσματος, ένα τρωικό σπαθί δοκιμάζει το ξύλο και τραυματίζει

έναν από τους κρυμμένους Έλληνες, ενώ οι υπόλοιποι προσπαθούν να τον κρατήσουν σιωπηλό για να μην αποκαλυφθούν. Από εκεί και πέρα, η σκηνή ξετυλίγεται σχεδόν χωρίς λόγια. Όταν πέφτει η νύχτα και οι πολεμιστές βγαίνουν από τον Ίππο, η δράση παραδίδεται στις κραυγές της μάχης και στη μουσική του Λούντβιχ Γιόρanson, που, σύμφωνα με τις περιγραφές, δίνει όλο τον ρυθμό και την ένταση.

Στα πλάνα φαίνεται επίσης, έστω για λίγο, η Αν Χάθαγουεϊ ως Πηνελόπη. Απ' όσα είπε ο Νόλαν, φαίνεται πως το συναισθηματικό κέντρο της ταινίας δεν θα είναι μόνο η περιπέτεια, αλλά κυρίως η οικογένεια, η απόσταση και η επιστροφή. Στο τέλος της παρουσίασης, μια σύντομη εικόνα του Πολύφημου που κρατά έναν άντρα στο χέρι του εμφανίστηκε ξαφνικά πριν κοπεί η εικόνα στο σκοτάδι.

Το καστ

Η ταινία έχει ούτως ή άλλως τραβήξει την προσοχή και λόγω του καστ της. Εκτός από τον Ματ Ντέιμον και την Αν Χάθαγουεϊ, εμφανίζονται ο Τομ Χόλαντ ως Τηλέμαχος, η Ζεντάγια ως Αθηνά και ο Ρόμπερτ Πάτινσον ως Αντίνοος, ένας από τους μνηστήρες της Πηνελόπης. Μαζί τους βρίσκονται ακόμη η Λουίτζια Νιόνγκο (πιθανώς σε διπλό ρόλο ως Ωραία Ελένη και Κλυταιμνήστρα), ο Τζον Μπέρνταλ ως Μενέλαος, ο Μπένι Σάφον ως Αγαμέμνων, η Μία Γκοθ, ο Τζον Λεγκιζάμο, ο Χιμες Πατέλ, η Σαμάνθα Μόρτον και ο Τράβις Σκοτ. Ο Νόλαν αστειεύτηκε ότι θα ήταν πιο εύκολο να πει ποιος δεν παίζει στην ταινία, προσθέτοντας πως το συνολικό βάρος τόνων ταλέντων θα μπορούσε σχεδόν να ρίξει τη σκηνή.

Ο Τομ Χόλαντ είχε ήδη μιλήσει με ενθουσιασμό για το αποτέλεσμα, φτάνοντας να χαρακτηρίσει την ταινία αριστούργημα. Όπως είπε, βλέποντάς την έπιασε τον εαυτό του να κάνει μια ερώτηση που είχε καιρό να κάνει για κινηματογραφικό έργο: Πώς ακριβώς το κατάφερε αυτό ο Νόλαν;

Η ελληνική διάσταση της παραγωγής

Για το ελληνικό κοινό, η ταινία αυτή έχει και μια πρόσθετη σημασία. Δεν είναι απλώς μια μεγάλη χολιγουντιανή παραγωγή πάνω σε ένα ομηρικό έπος. Μέρος της γυρίστηκε και στην ίδια τη χώρα που συνδέεται πιο άμεσα μ' αυτή την παράδοση. Τα γυρίσματα πραγματοποιήθηκαν από τον Φεβρουάριο έως τον Αύγουστο του 2025 σε διάφο-

ρες χώρες, ανάμεσά τους το Μαρόκο, η Ιταλία, η Σκωτία, η Ισλανδία, η Δυτική Σαχάρα, η Μάλτα και φυσικά η Ελλάδα, μαζί με σκηνές που έγιναν σε στούντιο στο Λος Άντζελες.

Στην Ελλάδα, η παραγωγή πέρασε από την Πελοπόννησο και από σημεία με ιδιαίτερο ιστορικό και φυσικό βάρος, όπως ο Ακροκόρινθος, το Κάστρο Μεθώνης, η Νοϊδοκοιλιά και το Σπήλαιο του Νέστορα. Σύμφωνα με όσα έχουν γίνει γνωστά, ορισμένες από αυτές τις τοποθεσίες χρησιμοποιήθηκαν για σκηνές που σχετίζονται με τον Πολύφημο. Ο Νόλαν εξήγησε ότι ήθελε να γυρίσει όσο γίνεται περισσότερο σε πραγματικούς χώρους και όχι να βασιστεί αποκλειστικά σε στούντιο, επειδή τον ενδιέφερε να αποτυπώσει την υλικότητα του πραγματικού κόσμου και τη σωματική δυσκολία αυτών των ταξιδιών. Ήθελε, με άλλα λόγια, να νιώθει ο θεατής ότι αυτοί οι άνθρωποι ταξίδευαν πράγματι προς κάτι άγνωστο.

Η πιο φιλόδοξη παραγωγή της καριέρας του Νόλαν

Η «Οδύσσεια» φαίνεται πως είναι μέχρι στιγμής η ακριβότερη ταινία που έχει αναλάβει ο Νόλαν, με εκτιμώμενο προϋπολογισμό 250 εκατομμυρίων δολαρίων. Είναι επίσης η πρώτη του ταινία που γυρίστηκε εξ ολοκλήρου με κάμερες IMAX 70mm. Για να γίνει αυτό, χρειάστηκε να εξελιχθούν νέες, πιο ελαφριές και πιο αθόρυβες κάμερες, ώστε να μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε τόσο απαιτητικές συνθήκες. Συνολικά χρησιμοποιήθηκαν πάνω από 600 χιλιόμετρα φιλμ IMAX 70mm, κάτι που από μόνο

του δείχνει το μέγεθος του εγχειρήματος.

Ο ίδιος ο Νόλαν έχει πει ότι αυτή η ταινία συνδέεται με ένα όνειρο που κουβαλά από τα δεκάξι του χρόνια, από τότε δηλαδή που ήθελε να αφηγηθεί μεγάλες ιστορίες με αυτή την τεχνολογία. Το ενδιαφέρον του κοινού φάνηκε και πολύ νωρίς. Τα εισιτήρια για τις προβολές IMAX 70mm της πρώτης εβδομάδας βγήκαν σχεδόν έναν χρόνο πριν από την πρεμιέρα, τον Ιούλιο του 2025, και τα μισά από τα 22 διαθέσιμα IMAX 70mm στις ΗΠΑ εξαντλήθηκαν μέσα σε μόλις δώδεκα ώρες.

Η ίδια η παραγωγή, πάντως, δεν ήταν καθόλου εύκολη. Τα γυρίσματα κράτησαν 91 ημέρες και, όπως παραδέχτηκε ο Νόλαν, ήταν σωματικά εξαντλητικά. Τη χαρακτήρισε μάλιστα έναν απόλυτο εφιάλτη, αλλά με όλους τους σωστούς τρόπους. Ο Ματ Ντέιμον, όπως είπε, βρέθηκε παντού: σε καράβια, σε βουνά, σε σπήλαια, μέσα στον ήλιο και στη βροχή. Και ίσως αυτό να είναι το βασικό στοιχείο της ταινίας: να κάνει τον θεατή να αισθανθεί όχι μόνο το μέγεθος του μύθου, αλλά και το βάρος της διαδρομής του.

Η «Οδύσσεια» του Κρίστοφερ Νόλαν φτάνει στις αίθουσες στις 17 Ιουλίου 2026. Και μόνο η ιδέα ότι κομμάτια αυτής της ταινίας γυρίστηκαν στην Πελοπόννησο, ανάμεσα σε τόπους που κουβαλούν ακόμη τη μνήμη του μύθου, δίνει στην παραγωγή μια πρόσθετη σημασία. Δεν είναι λίγο να επιστρέφει, έστω μέσα από το Χόλιγουντ, μια τέτοια ιστορία στον τόπο από τον οποίο ξεκίνησε. **A**

ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ ΜΕ ΑΙΤΙΑ

Υπέροχο ταξίδι στην Ινδία

Του ΑΡΗ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ

Δυο φορές ξεκίνησα να πάω ως την Ινδία – μάλιστα την πρώτη φορά, έφτασα στην πόρτα της ινδικής πρεσβείας στην Αθήνα για βίζα. Αλλά η φίλη μου εκείνη την εποχή, θιασώτης της ομοιοπαθητικής, μόλις έμαθε ότι έπρεπε να κάνουμε εμβόλια για το ταξίδι, ανέκρουσε πρύμνα. Αντί για την Ινδία βρεθήκαμε στο Μπαλί. Όμως, όπως λέει κι ο σοφός λαός, το πεπρωμένο φυγείν αδύνατο. Η φίλη μου τσιμπήθηκε από μολυσμένο κουνούπι και, όταν επιστρέψαμε στην Ελλάδα, βρέθηκε να χαροπαλεύει με τη μαλάρια. Ευτυχώς, σώθηκε.

Πριν δυο χρόνια επιχειρήσα ξανά να κάνω το ταξίδι στην Ινδία, όμως η αγαπημένη μου, που είχε ήδη επισκεφτεί τη χώρα σε ένα ταξίδι μαθητείας, με απέτρεψε προβάλλοντας επιχειρήματα περί αισχρής ρυπαρότητας και δυσώδους συναγελασμού. Αντ' αυτού πήγαμε στην Κορέα.

Αυτή τη φορά βρίσκομαι στην Ινδία χάρη σε μια συλλογή διηγημάτων μιας συγγραφέως που ακούει στο όνομα Μπάνου Μουστάκ, κατάγεται από τη Νότια Ινδία, μιλάει και γράφει σε διάλεκτο και, τη χρονιά που μας πέρασε, πήρε το βραβείο Booker για το συγκεκριμένο βιβλίο. Το ιδιαίτερο στην περίπτωση της είναι

πως είναι μουσουλμάνη. Γράφει για το μουσουλμανικό στοιχείο που απέμεινε στην Ινδία ύστερα από την απόσχιση του Δυτικού και Ανατολικού Πακιστάν (αργότερα Μπαγκλαντές).

Μπάνου Μουστάκ
Το φως της καρδιάς
εκδ. Καστανιώτη

Υπέροχα διηγήματα, το καθένα σε μεταφέρει σε μια Ινδία άγνωστη σε εμάς που έχουμε διαβάσει την κλασική ινδική λογοτεχνία. Πρόκειται για τη μουσουλμανική κοινότητα που διαβίει ακόμα και σήμερα στην πολυπληθέστερη πλέον χώρα του πλανήτη (ξεπέρασε και την Κίνα).

Η Μπάνου Μουστάκ περιγράφει την καθημερινή ζωή στα μεικτά χωριά, τις προστριβές ανάμεσα σε ινδουιστές και

μουσουλμάνους, τις διαφορετικές νοοτροπίες και το μίσος μεταξύ των θρησκειών, αλλά πρωτίστως αναφέρεται στην ιδιαίτερη θέση της γυναίκας στον κόσμο του Ισλάμ της Ινδίας. Η ενδοοικογενειακή βία, η κακομεταχείριση νύφης από πεθερά, η άφρεση στο κισμέτ και στα εξ απαλών ονύχων προνόμια των ανδρών, αλλά και η χειραγώγηση του άνδρα μερικές φορές από τη δυναμική γυναίκα του, η ανατροφή και το μέγαλωμα των παιδιών στις λασπουριές και τα βρομερά ποτάμια περιγράφουν έναν κόσμο που στα μάτια του αναγνώστη φαντάζει εξόχως εξωπραγματικός.

Η συγγραφέας, που είναι δικηγόρος, υπερασπίζεται με πάθος τα ανθρώπινα δικαιώματα στην πατρίδα της και διαμαρτύρεται ακούραστα για κάθε είδους καταπίεση που ασκείται εκεί λόγω καστών και θρησκείας.

Το κάθε διήγημα είναι ένας πολύτιμος λίθος στο διάδημα της συγγραφέως και πιστεύω ότι η Μπάνου Μουστάκ πήρε δίκαια το Booker. Ο αναγνώστης θα βιώσει εκ του ασφαλούς τη δύσπινο μοίρα όσων είχαν την ατυχία να γεννηθούν εκεί, καθώς η συγγραφέας είναι εξαιρετική αφηγήτρια. Κοντολογίς, προτείνω το βιβλίο ανεπιφύλακτα.

Στο μεταξύ, μια αεροπορική εταιρεία της Ινδίας, η IndiGo, ξεκίνησε μόλις ταξίδια από τη Αθήνα προς τη χώρα εκείνη. Με εντριγκάρει η ιδέα να πάρω την επόμενη πτήση. Μένει να φανεί αν η τρίτη φορά που θα βαλθώ να πάω ως εκεί αποδειχθεί και η φαρμακερή...

7 ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ
5-29 ΜΑΪΟΥ 2026
CELEBRATING MYSTERY & SUSPENSE

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ ΑΦΕΡΩΜΑΤΑ
ΜΟΥΣΙΚΑ ΕΒΕΝΤΣ
ΘΜΙΛΕΣ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ
ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ

ΠΟΛΕΜΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ
15|16|17 ΜΑΪΟΥ

Χορηγοί Επικοινωνίας:
ATHENS VOICE
VOICES VOICE 1025

ΜΕΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ: EUNIC, Institut Français, NEW YORK COLLEGE, Monogram
ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ: ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, Υπουργείο Πολιτισμού
ΧΟΡΗΓΟΙ: NIBE, CITY OF ATHENS, CITY FESTIVAL
ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ: Agatha

ΛΟΙΠΟΝ, ΤΙ ΛΕΣ ΓΙ' ΑΥΤΟ;

Της ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ ΓΑΥΝΙΑΔΑΚΗ

«Στα τέσσερα» Το βιβλίο της Μιράντας Τζουλάι σε χτυπάει εκεί που πονάς

Πολύ με ζόρισε αυτό το βιβλίο. Όχι επειδή είναι κακό – το αντίθετο: επειδή με χτυπούσε ακριβώς εκεί που πονούσα. Κι αυτό, μαθαίνω, κάνει σε χιλιάδες γυναίκες στη Δύση, γυναίκες που έχουν περάσει τα σαράντα και βρίσκονται στην προεμμνόπαυση, την περιεμμνόπαυση, την εμμνόπαυση (άντρες, ρωτήστε το ΑΙ για τις διαφορές): τις ζορίζει.

Καθεμιά, βεβαίως, για τους δικούς της λόγους. Άλλη γιατί γουστάρει και κάνει λιγότερο σεξ; Άλλη γιατί γουστάρει και κάνει αχαλίνωτο σεξ. Άλλη επειδή νιώθει να της τη σπάνε όλα, από τον/τη σύντροφο που μέχρι χτες λάτρευε, μέχρι τους φίλους μιας ζωής; Άλλη επειδή δεν θέλει να μένει μακριά τους ούτε στιγμή κι αρχίζει να τους τη σπάει εκείνη. Σε άλλες, επειδή τους θύμισε πώς είναι να διεκδικείς τη σωματική και συναισθηματική σου ελευθερία, να την αποκτάς και να πληρώνεις το τίμημα. Σε άλλες επειδή τους δείχνει πώς είναι να φοβάσαι να πληρώσεις το τίμημα και να μένεις εγκλωβισμένη σε σχήματα που ούτε γι' αστείο δεν σ' εκφράζουν πια. Άλλες φοβούνται γιατί συνδέουν την απουσία περιόδου με τον φόβο ότι θα γίνουν αόρατες ή μη επιθυμητές. Ενώ για άλλες η απελευθέρωση από τον μνηϊαίο κύκλο είναι ανακούφιση: παύουν να πονούν, να έχουν το άγχος της εγκυμοσύνης, να είναι αντικείμενα του πόθου ή ίσως αρχίζουν να είναι αντικείμενα του πόθου με τους δικούς τους όρους.

Το «Στα τέσσερα» της Μιράντας Τζουλάι είναι τόσο λοξό, τόσο αμετανόητο, τόσο αγέρωχο, τόσο προκλητικό, που έχει διχάσει κριτικούς και κοινό: άλλ@ το θεωρούν μια σοκαριστικά ειλικρινή εξερεύνηση της γυναικείας σεξουαλικότητας, άλλ@ βρίσκουν τις πράξεις της πρωταγωνίστριας εγωιστικές σε βαθμό αντιπάθειας, αν όχι αποστροφής. Τον καθένα τον χτυπά στα τυφλά του/της σημεία.

Τέλος πάντων, για να μη μιλάμε θεωρητικά, η ιστορία έχει ως εξής: Μισο-διάσημη καλλιτέχνη, με λειτουργικό, 18χρονο γάμο, που ζει στο Λος Άντζελες με τον σύζυγο και το παιδί τους, αποφασίζει, για να αποδείξει σ' εκείνον και στην ίδια ότι δεν είναι «παρκαδόρος» της ζωής (δηλαδή παθητικός άνθρωπος που παρακολουθεί τους άλλους να παίρνουν αποφάσεις), να γίνει «οδηγός» (ήτοι, ενεργητικός τύπος, που έχει τον έλεγχο της ζωής, δημιουργεί ευκαιρίες και οδηγεί τις καταστάσεις) με τον πιο πεζό τρόπο: αντί να πάει να γιορτάσει τα γενέθλιά της στη Νέα Υόρκη με το αεροπλάνο, θα διασχίσει μόνη της, με το αυτοκίνητο, τις ΗΠΑ.

Σαράντα λεπτά από το σπίτι της, την πρώτη κιόλας μέρα του ταξιδιού της, σε μια κωμόπολη που λέγεται Μονρόβια, γνωρίζει σε ένα βενζιναδικο έναν νεαρό υπάλληλο της Hertz και πιάνει δωμάτιο σ' ένα μοτέλ

με σκοπό να τον δει ξανά. Και ξανά. Και ξανά. Στο μοτέλ αυτό θα μείνει και τις τρεις εβδομάδες που υποτίθεται ότι κρατάει το ταξίδι της μέχρι τη Νέα Υόρκη και πίσω. Θα λείει καθημερινά ψέματα στον σύζυγο και το παιδί της από το τηλέφωνο («σήμερα είμαι στην Ιντιάνα· φοβερή η Γιούτα· έφτασα στη Φιλαδέλφεια»), ενώ στην πραγματικότητα θα σπίνει έναν ολόκληρο μηχανισμό για να κερδίσει τον νεαρό Ντέιβι. Αυτός – που εκτός από το να παρκάρει ενοικιαζόμενα αυτοκίνητα, είναι και ερασιτέχνης hip hop χορευτής – φαίνεται να διασκεδάζει με όλη την προσοχή που του δείχνει η κατά 20 χρόνια μεγαλύτερή του άγνωστη. Αυτή, για να τον κερδίσει, ρίχνει ένα κάρο λεφτά στην ανακάλυψη του φτηνού δωματίου της στο φτηνό μοτέλ, για να το κάνει να μοιάζει με σουίτα υπερλούξ ευρωπαϊκού ξενοδοχείου.

Δεν είναι φοβερό σπώιλερ να σας πω ότι δεν κάνουν ποτέ σωματικό σεξ μέσα σ' αυτές τις τρεις εβδομάδες (διανοητικά το πηγαίνουν σε πολύ υψηλότερο επίπεδο), γιατί αυτός είναι αρραβωνιασμένος κι εκείνη έχει βάλει την αρραβωνιαστικιά του να της σχεδιάσει το δωμάτιο-φωλιά στο μοτέλ (κα).

Όταν τελειώνει το πρώτο μέρος του βιβλίου και η ηρωίδα επιστρέφει στο σπίτι της, τίποτα δεν θα είναι πια το ίδιο. Η εμμονή της με τον νεαρό Ντέιβι δίνει τέλος σε ό,τι λειτουργικό υπήρχε στον γάμο της. Για να μην τα πολυλογώ, η πρωταγωνίστριά μας αποφασίζει να κάνει ό,τι μπορεί για να τον κερδίσει έστω και για μία μόνο νύχτα: γίνεται φέτες στα γυμναστήρια, εξευτελίζεται μπροστά στην κάμερα του κινητού της και ποστάρει δημοσίως τα αποτελέσματα... Το επακόλουθο είναι να γίνουν μαλλιά-κουβάρια με τον σύζυγο και να απαιτήσουν και οι δύο να κοιμούνται εκτός συζυγικής εστίας μία φορά την εβδομάδα.

Αυτή καταλήγει να τον απατά με ανθρώπους που ούτε φανταζόταν ποτέ ότι θα τη διέγειραν. Αυτός εξερευνά την ελευθερία του με πιο συμβατικούς τρόπους, προσπαθώντας να καταλάβει τον νέο, άγνωστο δικό του

άνθρωπο που στέκεται απέναντί του και του ζητά να αναθεωρήσει τον τρόπο με τον οποίο σχετίζονταν είκοσι χρόνια τώρα. Του ζητά να αναγεννήσει την επιθυμία σ' έναν 18χρονο γάμο, σε ένα επαναστατικό παιχνίδι αναδιάταξης όλων όσα τους όριζαν μέχρι τότε.

Και το ερώτημα είναι: μπορούν να παραμείνουν μαζί δύο άνθρωποι όταν ο ένας (και δη η γυναίκα!) αποζητά αναπροσδιορισμό ρόλων, ισορροπιών και ορίων; Αυτό το ερώτημα δεν είναι και τίποτα νέο: αιώνες τώρα, πάμπολλοι άντρες σε «κρίση μέσης ηλικίας» διεκδικούσαν (και πετύχαιναν) να σπάσουν τα μέχρι τότε όρια της ζωής τους, αποκτώντας ερωμένες ή εραστές, αλλάζοντας δουλειά, χωρίζοντας, αφήνοντας τις γυναίκες να παρακολουθούν ως κομπάρσοι-«παρκαδόροι». Είδαμε και πάθαμε να τους πείσουμε ότι αυτή η ισοπέδωση των βασικών συντεταγμένων της ζωής τους, το να τα θέλουν και να τα έχουν όλα, είναι εγωιστική και πληγωτική για τους γύρω τους. Αλλά είναι τελικά; Είναι τόσο εγωιστικό να θέλεις να επαναπροσδιορίσεις όρους και κανόνες και υποχρεώσεις που δούλεψαν για χρόνια ολόκληρα αλλά δεν σε εξυπηρετούν πια; Που σε πνίγουν; Nel mezzo del cammin di nostra vita λέει ο Δάντης στην Κόλαση της «Θείας Κωμωδίας»: «Στα μέσα του δρόμου της ζωής μας, βρέθηκα σ' ένα δάσος σκοτεινό, όπου ο δρόμος ο ίδιος, ο σωστός, είχε χαθεί». Δηλαδή αυτό το ταράκουλο συμβαίνει σε εκατομμύρια ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένων των μεγαλύτερων συγγραφέων, χιλιάδες χρόνια τώρα. Άλλοι στρέφονταν στον Θεό, άλλοι στις εξωσυζυγικές περιπέτειες, άλλοι στα ταξίδια.

Να, λοιπόν, και μια γυναίκα που διεκδικεί να ορίσει η ίδια τη ζωή της από εδώ και στο εξής, θέλοντας να τα έχει όλα. Κάτι που την οδηγεί σε μια βαθιά σοφία: στη γνώση ότι η επιθυμία, το σώμα, η ταυτότητα του ανθρώπου είναι ένας γρίφος που παραμένει άλυτος, καθότι μεταβλητός, μέχρι τελευταίας στιγμής. Κι ότι το να αφήνεις το αντικείμενο του (τρελού) πόθου σου ελεύθερο, αντί να το καταδυναστεύεις μέχρι να του ρουφήξεις όλη την ενέργεια, είναι τελικά από μόνο του μια πράξη αδιανόητης ομορφιάς.

(Κι αν αναρωτιέστε πού ακριβώς πονούσα εγώ και πού ακριβώς με «χτύπησε» αυτό το μυθιστόρημα, θα σας πω: στον φόβο των αλλαγών που μπορεί να επιφέρει στο μέλλον η εμμνόπαυση στη σωματική και την ψυχική μου υγεία – οι διπολικόι άνθρωποι ανησυχούν με τις αλλαγές στα ορμονικά επίπεδα και στη συναισθηματική ισορροπία. Αλλά και κάπου αλλού: σ' εκείνη την υπέροχη σκηνή που ο νεαρός Ντέιβι βγάζει για πρώτη φορά την μπλουζά του κι είναι λες και χτύπησε την πρωταγωνίστριά μας ένα υπέρλαμπρο φως, ο ήλιος του λυσιμελούς έρωτα, που γίνεται φιτίλι για δημιουργία και καταστροφή και γεννάει νόημα και σκοπό σε μια ζωή μηχανική. Κι άντε τώρα εσύ να μπορέσεις ν' αφήσεις ελεύθερο αυτό το φως.)

Η Μιράντα Τζουλάι έρχεται από το Λος Άντζελες στη Στέγη για μια συζήτηση με την Αφροδίτη Παναγιωτάκου στις 30 Απριλίου και μας προκαλεί να ξανασκεφτούμε τον θεσμό του γάμου και της οικογένειας. **A**

Η εκδήλωση ξεκινάει στις 20:30 με μια συζήτηση της Τζουλάι με την Αφροδίτη Παναγιωτάκου, ενώ το πρόγραμμα πλαισιώνεται από προβολές ταινιών μικρού μήκους. Η βραδιά κορυφώνεται στις 22:00, με την προβολή της ταινίας «Me and you and everyone we know».

Το ερώτημα είναι: μπορούν να παραμείνουν μαζί δύο άνθρωποι όταν ο ένας (και δη η γυναίκα!) αποζητά αναπροσδιορισμό ρόλων, ισορροπιών κι ορίων;

Μιράντα Τζουλάι
Στα τέσσερα
μτφρ. Νατάσα Σίδερν
εκδ. Αλεξάνδρεια

CCCXLXXVI

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΦΛΩΡΑΚΗ

Πρωτομαγιά 2026: Θα νικήσουμε!

Η ανάγκη για συλλογικότητα και τα τραγούδια του Πιτ Σίγκερ

Τα τραγούδια του Πιτ Σίγκερ δεν σου λένε τι να σκεφτείς. Σου δίνουν όμως τον ρυθμό για να περπατήσεις δίπλα σε άλλους ανθρώπους και να ενώσεις τη φωνή σου μαζί τους. Κι αυτό είναι ίσως το πιο σημαντικό.

Κάποιοι θα έσπευδαν να πουν ότι σήμερα ο Πιτ Σίγκερ έχει ξεχαστεί. Τόσο τα τραγούδια όσο και οι κοινωνικοί του αγώνες. Είναι αλήθεια ότι οι καιροί είναι δύσκολοι όχι μόνο στην Αμερική αλλά και σε ολόκληρο τον κόσμο για τραγούδια που απαιτούν από σένα να σηκωθείς από τον καναπέ σου, να συναντήσεις άλλους ανθρώπους και να τα τραγουδήσεις μαζί τους. Όμως όσο πιο δύσκολοι είναι οι καιροί, τόσο πιο απαραίτητες γίνονται οι κοινωνικές απαντήσεις. Ο Σίγκερ δεν έγραφε τραγούδια για να τα κρατά κανείς για τον εαυτό του. Τα έφτιαχνε για να κυκλοφορούν: από στόμα σε στόμα, από συγκέντρωση σε συγκέντρωση, από γενιά σε γενιά. Ήθελε να τραγουδιούνται δυνατά, συλλογικά, χωρίς σκηνή και χωρίς απόσταση. Ίσως γι' αυτό η μουσική του επιστρέφει με τόση φυσικότητα κάθε χρόνο την Εργατική Πρωτομαγιά: γιατί εκείνη την ημέρα οι άνθρωποι στέκονται ο ένας δίπλα στον άλλο κι ενώνουν τις φωνές τους.

Το «If I Had a Hammer» είναι ένα από τα πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα απλότητας. Δεν έχει περίπλοκες εικόνες ούτε δύσκολους στίχους. Ένα σφυρί, μια καμπίνα, ένα τραγούδι. Κι όμως, μέσα σ' αυτά χωράει μια ολόκληρη στάση ζωής: η ιδέα ότι η δικαιοσύνη και η ελευθερία δεν είναι αφηρημένες έννοιες, αλλά απαραίτητα συστατικά της καθημερινότητάς μας. Για να τα αποκτήσουμε, πρέπει απαραίτητα να αγωνιστούμε.

Στο «Which Side Are You On?» το ερώτημα είναι ευθύ και δεν χωράει υπεκφυγές: «Με ποια πλευρά είσαι;». Δεν έχεις την πολυτέλεια να μείνεις ουδέτερος. Ειδικά στις εποχές των πολέμων και των κοινωνικών εντάσεων, είσαι υποχρεωμένος «ν' αποφασίσεις με ποιους θα πας και ποιους θ' αφήσεις».

Αντίθετα, το «We Shall Overcome» κινείται σε πιο χαμηλούς τόνους. Δεν πιέζει, επιμένει όμως. Οι στίχοι προσπαθούν να σου δώσουν κουράγιο, να σου θυμίσουν ότι η αλλαγή δεν έρχεται πάντα με ένταση, αλλά και με υπομονή. Όταν τραγουδιέται

από πολλούς μαζί, αποκτά τη δύναμη της επερχόμενης ελπίδας.

Στο «Where Have All the Flowers Gone?» τα πράγματα γίνονται πιο εσωτερικά. Δεν υπάρχει κορύφωση, υπάρχει μια θλίψη για όσα έχουν χαθεί. Όμως, μέσα από την επανάληψη των στίχων, αρχίζεις να βλέπεις πως ό,τι έχει χαθεί μπορεί να ξανακερδηθεί. Το «Turn! Turn! Turn!» θίγει το ζήτημα του χρόνου. Με στίχους από το βιβλικό κείμενο του Εκκλησιαστή μιλάει για τους κύκλους της ζωής. Είναι άλλη η στιγμή για να μιλήσεις και άλλη για να σωπάσεις, άλλη για να δράσεις και άλλη για να περιμένεις. Ο Σίγκερ προσθέτει στο τέλος τον στίχο «I swear it's not too late», προσφέροντας ελπίδα και μετατρέποντας το κείμενο του Εκκλησιαστή από στατικό σε δυναμικό.

Το «This Land Is Your Land» γράφτηκε από τον Γούντι Γκάθρι το 1940. Είναι ένα από τα εμβληματικά αμερικάνικα folk τραγούδια, μια πιο ευαίσθητη και κοινωνικά προσανατολισμένη απάντηση στο «God Bless America».

Υπάρχει όμως και μια άλλη πλευρά στο έργο του Σίγκερ, που φαίνεται σε τραγούδια όπως το «Solidarity Forever», το οποίο συχνά ερμήνευε στις συναυλίες του. Εδώ το μήνυμα είναι ακόμη πιο ξεκάθαρο: η δύναμη βρίσκεται στη συλλογικότητα, στη δημιουργία κοινοτήτων.

Αυτό που κάνει τα τραγούδια του Πιτ Σίγκερ να κρατάνε στον χρόνο δεν είναι η τεχνική τους αρτιότητα. Είναι η αμεσότητά τους. Ο τρόπος που αφήνουν χώρο στον καθένα να τρυπώσει μέσα τους. Να τα πει με τη δική του φωνή, να τα προσαρμόσει στη δική του στιγμή. Ο Πιτ Σίγκερ δεν προσπαθούσε να ξεχωρίσει από το κοινό του. Προσπαθούσε να γίνει μέρος του. Και αυτή η επιλογή είναι που κρατά τη μουσική του ζωντανή. Πατί όσο υπάρχουν άνθρωποι που θέλουν να τραγουδήσουν μαζί – σε μια πορεία, σε μια απεργία, σε μια πλατεία – τα τραγούδια αυτά θα βρίσκουν τον δρόμο τους.

Έτσι, ειδικά στην Αμερική και ειδικά σήμερα, η Πρωτομαγιά δεν έχει νόημα να λειτουργήσει ως υπενθύμιση των αγώνων του παρελθόντος, αλλά ως μια ευκαιρία να συνδεθούν μεταξύ τους οι άνθρωποι και να τραγουδήσουν ξανά όλοι μαζί αυτά τα τραγούδια. Όχι σαν κάτι νοσταλγικό, αλλά σαν κάτι που αφορά το παρόν και ειδικά το μέλλον τους, το μέλλον μας.

PETESIEGER © GETTY IMAGES

10 YEARS 2016-2026
RELEASE ATHENS

NICK CAVE & THE BAD SEEDS

Baxter Dury Anna von Hauswolff

24 June PLATEIA NEROU

+

PET SHOP BOYS

DREAMWORLD

THE GREATEST HITS LIVE

+more

27 June PLATEIA NEROU

#makingmemoriestogether

more.com ▶ releaseathens.gr

Επιμέλεια
ΜΑΡΙΑ-ΙΩΑΝΝΑ
ΣΙΓΓΑΛΟΥ

Look

SWATCH x Mother's Day Μαμά, τι ώρα είναι;

Δύο ρολόγια, ένα μεγάλο «σ' αγαπώ». Η Swatch γιορτάζει τη μαμά με τα *THE CHARM OF MOM* και *MOTHER LIKE NO OTHER*, δύο playful κομμάτια γεμάτα συναισθημα. Το πρώτο, με ροζ κάσα 26 mm, είναι μικρό, χαριτωμένο και super girly. Το δεύτερο, με τερκουάζ κάσα 34 mm, πιο sleek αλλά εξίσου φωτεινό, για μαμάδες που αγαπούν το effortless

chic. Και τα δύο έχουν μπρασελέ από ανοξείδωτο ατσάλι και cute μεταλλικά charms εμπνευσμένα από εποχή: αστέρι, κορόνα, νύχια, smiley, δικάφαλος, ντισκομπάλα – μικρές λεπτομέρειες που λένε πολλά για εκείνη. Γιατί η μαμά είναι λίγο απ' όλα: δυνατή, λαμπερή και πάντα cool. Ένα δώρο που θα φοράει κάθε μέρα και δεν θα βλέπει την ώρα να σε συναντήσει.

οι Millennials μεγάλωσαν και δεν είναι πια κουλ

Κι όμως κάποτε οι Millennials ήταν κουλ. Ήταν η γενιά που κλήθηκε να γεφυρώσει το χάσμα ανάμεσα στην αναλογική και την ψηφιακή εποχή.

Της ΕΛΕΝΑΣ ΛΑΝΑΡΑ

Όταν ήταν μικρότεροι, τους κρίναμε που σκόρπιζαν τα λεφτά τους σε μόκα κάραμελ λάτε και στο Playstation 4, που ήταν εθισμένοι στο ίντερνετ και χρειάζονταν αποτοξίνωση από τα βιντεοπαιχνίδια. Γενιά υπερευαίσθητη, λέγαμε, εγωκεντρική, τεμπέλικη. Κι εκείνοι το είχαν συνηθίσει και λίγο πολύ αδιαφορούσαν. Είχαν άλλωστε ακόμη την έπαρση της νέας γενιάς, της κάθε νέας γενιάς, και την είχαν επί δύο. Γιατί ένιωθαν ότι το 'χουν. Ήταν αυτοί που άνοιξαν τις πύλες της ψηφιακής εποχής, αυτοί που έζησαν τη γέννηση των σόσιαλ – ήταν πρωτοπόροι. Και άσε τους μεγάλους να λένε.

Τώρα όμως η κριτική έρχεται από αλλού, από τους Gen Z. Οι οποίοι δεν κατακρίνουν ακριβώς, απλώς κοιτάζουν με συγκατάβαση και λένε «εεε... αυτό τώρα; Είναι λίγο κριντζ». Ποιο; Τα στενά τζιν των Millennials με το σκίσιμο στο γόνατο, οι φιλτραρισμένες φωτογραφίες, οι σέλφι με τα χέρια σε σχήμα καρδούλας. Και κοιτά να δεις που θα συμφωνήσω.

#millennialsoftiktok

Χαζεύοντας στο TikTok, διαπίστωσα ότι η Gen Z περνάει πολύ ευχάριστα την ώρα της με αστεϊάκια και μπιχτές για τους Millennials –τους γεννημένους από το '81 ως το '96– τους «μεγάλους». Και τους τη λένε για τα πάντα. Για τα στενά τους τζιν, τα στενά φούτερ και τα στενά δερμάτινα, όλα εφαρμοστά σαν γάντι, ενώ θα έπρεπε να είναι τουλάχιστον δυο τρία νούμερα μεγαλύτερα από το κανονικό. Τους κοροϊδεύουν για εκείνα τα κοντά καλτσάκια που αφήνουν ακάλυπτο τον αστράγαλο. Οι Gen Z έχουν μια πουριτανική εμμονή να κρύβουν τους αστραγάλους κάτω από κάλτσες που φτάνουν ως τη μέση της γάμπας. Και μετά να τους κρύβουν ακόμη περισσότερο κάτω από φαρδιά παντελόνια που σέρνονται στον δρόμο. Ποιος έχει δικίο; Ποιος το κάνει σωστά; Η νεότερη γενιά. Πάντα. Σόρι, αλλά έτσι λειτουργεί η μόδα. «Μα αυτό το παντελόνι θα λερωθεί έτσι όπως σέρνεται, θα ξεφτίσει». Σωστά το σκέφτεσαι, καλέ μου Millennial, αλλά μην το πεις, δείχνεις την ηλικία σου.

Όχι ότι μπορείς να την κρύψεις. Κάνεις ένα σωρό παλιακά πράγματα στο ίντερνετ. Βάζεις τελεία στο τέλος των μηνυμάτων. Χρησιμοποιείς ακόμη το lol κι εκείνη τη φατσούλα που δακρύζει από τα γέλια. Εκείνο όμως που διασκεδάζει περισσότερο τους πιτσιρικάδες είναι η «παύση των Millennials», τα δυο τρία δευτερόλεπτα σιγής στην αρχή των βίντεο που τραβούν ή των φωνητικών μηνυμάτων που στέλνουν – όσο δηλαδή τους παίρνει για να τσεκάρουν ότι όντως η συσκευή γράφει. Αυτό και μόνο τους κάνει να φαντάζονται αρπαίοι. Δεινόσαυροι. Κάπως σαν τις γιαγιάδες μας κάποτε, που όταν έπαιρναν υπεραστικό φώναζαν για ν' ακουστούν.

Και μετά είναι η εικόνα τους στα σόσιαλ. Οι Millennials ήταν οι πρώτοι στο άθλημα και κάποια στιγμή το παρατράβηξαν, το ξεχειλίσαν. Ανεβάζουν στόρι ασταμάτητα και παντού –στη βόλτα, στο μπαρ, όσο μαγειρεύουν, σηκώνουν βάρη ή θηλάζουν. Έμαθαν να διαλέγουν προσεκτικά φωτογραφίες που χτίζουν την εικόνα τους. Με χαρωπά πρόσωπα και φίλτρα. Για να βγάλουν σέλφι σηκώνουν το κινητό ψηλά (κάποιοι τους είπαν ότι αυτή η γωνία λήψης κολακεύει), αγκαλιάζουν τις φίλες τους και χαμογελούν. Στημένο, ναι. Οι πιτσιρικάδες, αντίθετα, είναι χαλαροί, πολύ χαλαροί, αυτό που λέμε χέστηκαν. Τα σόσιαλ είναι ο φυσικός τους χώρος. Δεν χρειάζεται να προσπαθήσουν, σωστά; Αυτά τα κάνουν οι μεγάλοι και γελάμε.

Κάποτε ήταν νέοι και ωραίοι

Κι ενώ όλα αυτά συμβαίνουν σε μια γωνίτσα του ίντερνετ, κάπου αλλού, σ' αυτό που λέμε αληθινή ζωή, οι Millennials μεγαλώνουν. Οι νεότεροι απ' αυτούς κοντεύουν τα 30. Οι μεγαλύτεροι τα 45. Όλοι τους είναι επίσημα ενήλικες – με ευθύνες, δουλειά, υποχρεώσεις, παιδιά ενδεχομένως, και γονείς στην τρίτη ηλικία. Ή ίσως με τίποτα απ' όλα αυτά, αλλά και πάλι με πολλά γενέθλια πίσω τους.

Κάποιοι μπορεί ακόμη να μοιάζουν 20άρηδες, αλλά δεν είναι. Δεν προκαλούν πια αυτό που παραδοσιακά προκαλεί κάθε νέα γενιά – την ανησυχία, την οργή και την αγανάκτηση των μεγαλύτερων, το «τοκ τοκ τοκ, πού πάει ο κόσμος». Δεν απασχολούν πια τους αναλυτές, τους σχολιαστές και το τμήμα μάρκετινγκ των εταιρειών, όλοι αυτοί έχουν πλέον στραμμένο το βλέμμα στους Gen Zers, τα παιδιά με τις άκουα ανταύγειες στα μαλλιά.

Κι όμως κάποτε οι Millennials ήταν κοουλ. Ήταν η γενιά που κλήθηκε να γεφυρώσει το χάσμα ανάμεσα στην αναλογική και την ψηφιακή εποχή. Μ' άλλα λόγια, έχουν ακόμη αναμνήσεις από το «πριν», από την εποχή που η τεχνολογία δεν είχε ακόμη κατακλύσει τα πάντα. Ένας σημερινός 35άρης, γεννημένος το '90, πιθανότατα δεν είχε κινητό όσο πήγαινε σχολείο. Νοίκιαζαν οικογενειακώς ταινίες σε DVD και τις έβλεπαν στην τηλεόραση. Οικογενειακώς, πάλι, κατέβαζαν το σταθερό τηλέφωνο και ξεκινούσαν την προσπάθεια για να συνδεθούν στο ίντερνετ, προσπάθεια με αβέβαιο αποτέλεσμα, η οποία έπαιρνε μισή με μία ώρα, ή και περισσότερο.

Μεγαλώνοντας, πρωτοστάτησαν. Αυτοί «έχτισαν» το Facebook, που τότε ήταν κάτι σαν επανάσταση. Αυτοί έστησαν τη ραπ σκηνή, γέμισαν τις πλατείες με σκέιτ και τους τοίχους με γκράφιτι. Ήταν η πρώτη γενιά που είχε οικολογική συνείδηση και ενδιαφέρθηκε για το περιβάλλον, ανακάλυψε τα βιολογικά προϊόντα και φλέρταρε με το βίγκαν. Και βέβαια ήταν η πρώτη γενιά που είχε στο δημοτικό συμμαθητές και φίλους από την Αλβανία, τη Ρουμανία, το Σουδάν, το Πακιστάν. Σε κάθε κομμάτι της ζωής άνοιγαν έναν νέο δρόμο. Πότε λοιπόν έγινε το κλικ και πάλιωσαν; Μάλλον κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Όταν άρχισε το λοκντάουν, οι περισσότεροι Millennials ήταν στην ηλικία που το πάρτι κοντεύει να τελειώσει. Όταν, μετά από δυο τρία χρόνια βγήκαν πάλι έξω, η ηρωική τους εποχή είχε περάσει. Οι Gen Z έπαιρναν τα ντρία, υιοθετούσαν non-binary ταυτότητα και τα άλλαζαν πάλι όλα.

Χάσμα γενεών

Ήταν καλοκαίρι και πίναμε καφεδάκι. Στην παρέα όλοι είχαμε πατήσει τα 50. Και κάπως το 'φερε η κουβέντα ότι είμαστε η τελευταία γενιά με κάποια στοιχειώδη μόρφωση. Συγκαταβατικά, ομόφωνα, με επίπλαστο νοιάξιμο και συγκαλυμμένη αυταρέσκεια, συμφωνούσαμε ότι οι νεότεροι, οι Millennials σαν να λέμε, στερούνταν πολλές βασικές γνώσεις – ιστορικές, πολιτικές, λογοτεχνικές και βάλε. Όταν όμως η παρέα συμφωνεί, η κουβέντα δεν εξελίσσεται, χάνει το ενδιαφέρον της – πόση ώρα να συνεχίζεις να συμφωνείς– κι εγώ άρχισα να βαριέμαι και να κοιτάζω τα γύρω τραπέζια. Δίπλα μας τέσσερα αγόρια γύρω στα τριανταπέντε – α, να, γι' αυτούς μιλάμε, σκέφτηκα. Άρχισα να τους ακούω και διαπίστωσα ότι είχαν ακριβώς το ίδιο θέμα συζήτησης. Το

πως οι μικρότεροι, οι Gen Z δηλαδή, είναι αναλφάβητοι που έχουν κάψει το μυαλό τους στο TikTok, ότι κυριολεκτικά δεν μπορούν να διαβάσουν παρά μόνο να βλέπουν βιντεάκια, κι αυτά το πολύ τρίλεπτα, γιατί έχουν διάσπαση προσοχής και παραπάνω δεν αντέχουν. Ότι δεν διασκεδάζουν, δεν κάνουν σεξ και ζουν σαν ερμηίτες στο δωμάτιό τους. Ότι είναι ευθιχτοί –ψέματα, μυγιάγγιχτοι– και τα παρατούν με την πρώτη δυσκολία.

Εκείνη την ώρα έβγαλα δύο συμπεράσματα. Το πρώτο ήταν ότι ναι, πραγματικά, οι Millennials μεγάλωσαν και δεν είναι πια κοουλ. Γιατί το να φτάνεις στο σημείο να κάθεσαι με την παρέα σου και να κρίνεις την επόμενη γενιά είναι τεκμήριο αδιάσειστο του ότι έχεις μεγαλώσει, έχεις παλιώσει, κάπως μπαγιατέψει. Ανεπιστρεπτή. Κάθεσαι και κατηγορείς τους νεότερους, ακριβώς επειδή νιώθεις μια δυσφορία, έχεις μια αίσθηση ότι δεν μπορείς πια να καταλάβεις και να διαχειριστείς τις αλλαγές που συμβαίνουν γύρω σου ερήμην σου.

Το άλλο συμπέρασμα ήταν ότι αυτό δεν θα σταματήσει ποτέ. Δες και κάθε γενιά είναι καταδικασμένη να ειρωνεύεται την προηγούμενη και να κατακρίνει την επόμενη. Οι Millennials δεν ήταν που έβγαλαν την ατάκα «Ok, Boomer»; Δυο λέξεις που σημαίνουν «κοίτα, δεν έχεις καμία επαφή με το σήμερα, αλλά κάνω υπομονή, σε ανέχομαι και δεν σε παίρνω και πολύ στα σοβαρά, παρά σε αντιμετωπίζω σαν κάτι γραφικό, επειδή, ε, τι να κάνεις κι εσύ, μεγάλωσες, τόσο μπορείς».

Οι δε Boomers ήταν οι πρώτοι που κατηγορούσαν τους Millennials ότι είναι φυγόπονοι, αρνούνται να ενηλικιωθούν, αρνούνται ακόμη και να φύγουν από το πατρικό τους και να ανεξαρτητοποιηθούν –παραβλέποντας τις δυσκολίες που αντιμετώπισε αυτή η γενιά, την κρίση, που, σε όποια ηλικία κι αν τους πέτυχε, τους σημάδεψε, και μετά την ανεργία, την ανασφάλεια, τις αυξήσεις στα ενοίκια, όλα όσα τους γείωναν μόλις πήγαιναν να κάνουν ένα βήμα και να σηκώσουν κεφάλι.

Το να μεγαλώνεις, λένε, δεν είναι από μόνο του τραγικό. Τραγικό είναι να έχεις μεγαλώσει, να έχεις κάπως παλιώσει, αλλά να αρνείσαι να το αποδεχτείς και να εξακολουθείς να πιστεύεις ή έστω να παριστάνεις ότι είσαι (ακόμη) μέσα στη φάση. Αλλά αυτό όλοι το κάνουμε. Κι εγώ κοροϊδεύω τον εαυτό μου για την ηλικία μου και την εικόνα μου – οι Millennials θα μπορούσαν να είναι παιδιά μου, αλλά τρέφω ακόμη την αυταπάτη ότι είμαι ακμαία, ότι είμαι μέσα στα πράγματα. Δεν πάω σε ψυχολόγο, έχω ανεβάζει τρία ακριβώς ποστ στο Instagram, δεν ακολουθώ ινφλουένσερ με συμβουλές για μακιγιάζ στο TikTok, δεν ακολουθώ συμβουλές από το TikTok γενικότερα. Είμαι τόσο πίσω, που μπορεί και να είμαι μπροστά. Αυτή είναι μια αυταπάτη πολύ όμορφη και αρνούμαι να την αποχωριστώ.

Στο μεταξύ, η κάθε νέα γενιά έχει τη δική της αυταπάτη – πιστεύει πως έχει καταλάβει κάτι που όλοι οι προηγούμενοι αγνοούσαν. Έτσι συνέβη με τους Millennials, έτσι συμβαίνει τώρα και με τους Gen Z. Μόνο, μην επαναπαύεστε και πολύ στις δάφνες σας εσείς οι τελευταίοι. Έχει όνομα η γενιά που θα σας ακολουθήσει, Gen A λέγεται και είναι ήδη καθ' οδόν. Θα σας τη λείει για τα πάντα κι εσείς θα τρέχετε να διαγράψετε τα παλιά ποστ με τα θριφτάδικα μπουφάν και τα μπάγκι παντελόνια και θα αναρωτιέστε «μα τι σκεφτόμουν όταν τα φορούσα αυτά;». Έτσι είναι η ζωή. **A**

DOLCE & GABBANA
Γυαλιά ηλίου

KURT GEIGER

Τσάντα mini kensington με λουλούδια €148

KATERINA MAKRIYIANNI

Silk Fan φρούξα σκουλαρίκια €135

CATRICE

Παλέτα με highlighter και ρουζ €7,99

INTIMISSIMI

Τριγωνικό σουτιέν και σλιπ brazilian από τούλι, Brighten Your Day €39,90 και €17,90

ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ

Κοκαλάκι για τα μαλλιά Jimmy Choo €195

ATTICA

Carolina Herrera θήκη για κραγιόν Purple Dream €26,68

HARALAS

Αμάνικο φόρεμα DKNY €159

MARC JACOBS

Αρωμα Daisy Wild Eau So Extra Eau De Parfum

CONVERSE

Sneakers All Star Chuck Taylor

Επιμέλεια
ΜΑΡΙΑ-ΙΩΑΝΝΑ
ΣΙΓΓΑΛΟΥ

LEGO

Wildflower Bouquet €64,99

**ADIDAS X
FARM RIO**

Ζακέτα House of Tiro €65

*Άνοιξη είναι
η παιδική ηλικία
του έτους*

- A. Tennyson

**ΕΘΝΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΦΥΣΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ**

Sous plat «Paeonia corsica» (διάμ. 29εκ) €70

POLITIKOS

Desigual Denim Pichi παντελόνι €110,60

Βρετανικά καφέ

«Απαγορεύεται ο φορητός υπολογιστής»

Ο Ζαν Πολ Σαρτρ έγραφε συνήθως στο παρισινό Café de Flore, φυσικά στην αριστερή όχθη του Σηκουάνα, στο Σεν-Ζερμέν-ντε-Πρε. Εκεί κοντά, σ' ένα άλλο καφέ, στο Les Deux Magots, ο Έρνεστ Χέμινγουεϊ έγραφε το «Για ποιον κτυπά η καμπάνα», όταν ζούσε στο Παρίσι, τη δεκαετία του 1920.

Στο Caffè San Marco, στην Τεργέστη, ο Τζέιμς Τζόις έγραφε σελίδες του «Οδυσσέα» του. Σε καφέ του Εδιμβούργου, το The Elephant House, η Τζόαν Ρόουλινγκ έγραψε το πρώτο βιβλίο της, «Ο Χάρι Πότερ και η Φιλοσοφική Λίθος», γιατί βρισκόταν σε δύσκολη οικονομική κατάσταση και δεν είχε θέρμανση στο σπίτι της. Το καφέ της επέτρεπε να κάθεται για ώρες, πίνοντας έναν απ' τους πιο φτηνούς καφέδες, να γράφει και ταυτόχρονα να ζεσταίνεται. Μα τώρα πια, τόσο στη Σκωτία όσο και στο υπόλοιπο Ηνωμένο Βασίλειο και στην Ιρλανδία, πληθαίνουν οι πινακίδες με την επιγραφή «Απαγορεύεται ο φορητός υπολογιστής»! Η επόμενη Τζόαν Ρόουλινγκ ή ένας νέος Τζέιμς Τζόις να καθίσουν σπίτι τους να γράψουν, όπως και οι φοιτητές, οι αρθρογράφοι, οι γραφιάδες γενικά κι εκείνοι οι διανοούμενοι που με την παρουσία τους, τις ζωηρές συζητήσεις ή τη συγκέντρωση στα γραπτά τους ζωντανεύουν τα καφέ όλων των μεγάλων πόλεων.

Εδώ που τα λέμε, η άνοδος της τηλεργασίας έχει μετατρέψει τα καφέ των κεντρικών σημείων των μεγάλων πόλεων σε προσωρινά γραφεία. Παραγγέλλοντας έναν καφέ, μπορούν να καταλάβουν με τις ώρες ένα τραπέζι και να εργαστούν, με θέρμανση, σύνδεση στο Internet και έχοντας επιπλέον την ευκαιρία να δουν άλλους ανθρώπους, να ακούσουν τη μουσική τους, να πάρουν τον αέρα τους. Αυτή η διάθεση του κόσμου, σε συνδυασμό με την παραδοσιακή λειτουργία των καφέ ως χώρων επαφής και ανταλλαγής απόψεων και την ευελιξία που προσφέρουν οι σύγχρονες μορφές εργασίας, προκαλεί αντιδράσεις από αρκετούς ιδιοκτήτες, που επιθυμούν να διατηρήσουν τον αρχικό χαρακτήρα των χώρων τους. Καφέ δηλαδή και όχι γραφείο! Η εικόνα μοναχικών πελατών που δουλεύουν σκυμμένοι πάνω από φορητούς υπολογιστές, λοιπόν, έχει γίνει συνθησιμένη. Εκεί όπου κάποτε ακούγονταν συνομιλίες και κυριαρχούσε ζωντανία, τώρα έχει σιωπή και θόνοες.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, πολλές ανεξάρτητες καφετέριες έχουν περάσει στη αντιέπιση. Για τον Όλι Γκολντ, του Porphams Bakery στο Ίσλινγκτον και στο Χάκνεϊ στο Λονδίνο, η απόφαση να περιορίσει τους φορητούς υπολογιστές είχε και οικονομική και πολιτιστική αιτιολόγηση. Οι πελάτες που παρέμεναν για ώρες αγοράζοντας μόνο έναν φθινό καφέ δεν συνέβαλλαν αρκετά στην επιβίωση της επιχείρησης. Επιπλέον, η παρουσία των

συσκευών άλλαζε την ατμόσφαιρα, μετατρέποντας τον χώρο σε ένα απρόσωπο γραφείο. Παρόμοιες ανησυχίες εξέφρασε και ο Κρις Τσάπλιν, ιδιοκτήτης του Milk and Bean στο μεσαιωνικού χαρακτήρα Νιούμπερι στο Μπέρκσιρ. Φτιάχνοντας την επιχείρηση των ονείρων του, ήθελε ο χώρος του, τον οποίο δημιούργησε με υψηλά αισθητικά κριτήρια, να έχει ζεστασιά και φιλική ατμόσφαιρα. Αντί γι' αυτό, το καφέ του κατακλύζεται από βλοσυρούς εργαζόμενους, που σιωπηλοί πίνουν από ένα τραπέζι ο καθένας με τις ώρες. Τελικά επέλεξε να περιορίσει τη χρήση φορητών υπολογιστών σε μία ώρα την ημέρα, με πλήρη απαγόρευση τα Σαββατοκύριακα.

Οι μεγάλες αλυσίδες, όμως, σε Ηνωμένο Βασίλειο και Ιρλανδία, όπως τα Costa Cafe, Caffè Nero και Starbucks, επωφελοόμενα από το μεγάλο εμβαδόν των καταστημάτων τους καθώς και από το γεγονός ότι βρίσκονται παντού, δεν επιβάλλουν περιορισμούς και έχουν μάλιστα ειδικά διαμορφωμένους χώρους, με μικρά τραπέζια και πρίζες για τους υπολογιστές. Η Starbucks στις ΗΠΑ και τον Καναδά, όμως, έχει εφαρμόσει την πολιτική της απαγόρευσης της χρήσης των εγκαταστάσεων της χωρίς αγοράς.

Από την άλλη πλευρά, εταιρείες όπως η Black Sheep Coffee, που, αν και ξεκίνησε μόλις το 2013 στο Λονδίνο, έχει περισσότερα από 70 καταστήματα παγκοσμίως, φημίζεται για τον καφέ της και το rebel μάρκετινγκ σε Costa-Starbucks, επιλέγουν να διατηρήσουν μια ανοιχτή σε όλους πολιτική. «Ο τρόπος με τον οποίο οι πελάτες επιλέγουν να περνούν τον χρόνο τους ενώ πίνουν είναι δική τους υπόθεση», λένε οι επικεφαλής της αλυσίδας. «Εμείς στα Black Sheep τους καλωσορίζουμε όλους, με ή χωρίς φορητό υπολογιστή: φοιτητές και ηλικιωμένους, νέους επαγγελματίες και γονείς που κάνουν τη βόλτα τους. Είτε έρχεστε μόνοι, είτε με συνοδό, είτε με ολόκληρη την οικογένειά σας, αλλά κι αν έρχεστε για να διαβάσετε ένα βιβλίο ή για ραντεβού, εμείς είμαστε εδώ για να σας εξυπηρετήσουμε και να σας κάνουμε να νιώσετε ευπρόσδεκτοι».

Πάντως, μεταξύ ενός καφέ με το «Απαγορεύεται ο φορητός υπολογιστής» κολλημένο στο τζάμι της πόρτας κι ενός άλλου δίπλα με τη φιλοσοφία «ελάτε και περάστε ωραία όπως επιθυμείτε», ακόμη και να μη θες να χρησιμοποιήσεις υπολογιστή, πιο δελεαστικό θα σου φανεί το δεύτερο. Σε όλους. **A**

RELOADED

Της ΤΖΕΝΗΣ ΜΕΛΙΤΑ

1 Μέσω κοινής φίλης, γνώρισα ένα

πολύ ωραίο παιδί κι έχω τοιμηπθεί άσχημα μαζί του. Κι εκείνος μου έχει δείξει το ενδιαφέρον του, αλλά το πρόβλημα είναι ότι δεν έχουμε κανένα κοινό σημείο επαφής. Σαν να μιλάμε άλλη γλώσσα. Όταν συναντιόμαστε, οι μόνες συζητήσεις που βγάζουν κάπως νόημα είναι του επιπέδου «τι κάνεις;» κι αν έχει κρύο ή ζέστη! Δεν έχουμε κανένα κοινό ενδιαφέρον! Πφφ...

Καλό το «τοιμηπμα» και το ενδιαφέρον, αλλά, όταν έρχεται εκείνη η σιωπή, η άβολη, που σε κάνει να πιάνεσαι από τον καιρό σαν να είναι το τελευταίο σωσίβιο επικοινωνίας, τι κάνεις; Όσο όμορφος κι αν είναι κάποιος, όσο κι αν σε τραβάει, κάποια στιγμή θα χρειαστείς κάτι παραπάνω από ένα ωραίο πρόσωπο και μια καλή πρόθεση. Γιατί, στ' αλήθεια, είναι αρκετό να υπάρχει έλξη, όταν λείπει η σύνδεση; Αμφιβάλλω.

2 Τζένν μου, έχω την αίσθηση ότι η κατάσταση με τη ζήλια της, έχει ξεφύγει. Αυτό που έγινε τις προάλλες ήταν η σταγόνα που ξεχειλίσε το ποτήρι. Περπατούσαμε στον δρόμο και πετυχαίνουμε την πρώην μου. Σταμάτησε να με χαιρετήσει και να ρωτήσει τι κάνω, κι επειδή μετά με φίλησε (στο μάγουλο, το τονίζω), λίγα μέτρα πιο κάτω, η κοπέλα μου μου έκανε μια σκνή που μας άκουσε όλο το τετράγωνο. Από εκείνη τη μέρα μου μιλάει κοφτά και είναι ψυχρή, και μιλάμε για σχεδόν δυο βδομάδες τώρα.

Μήπως ήρθε η ώρα να κάνετε μια σοβαρή κουβέντα;

Νομίζω, πρέπει να μπει

μία τελεία στο θέμα και να πά-

τε παρακάτω. Πες καθαρά τι έγινε, πώς το είδες εσύ και, κυρίως, πώς σε έκανε να νιώσεις η αντίδρασή της. Περίμενε ν' ακούσεις τη δική της πλευρά σε όλη της την έκταση και αποφασίστε. Υπάρχει στ' αλήθεια εμπιστοσύνη; Σας πάει κάπου καλύτερα αυτή η σχέση;

3 Γνωριζόμαστε και από πιο παλιά, γιατί μιλούσαμε

αρκετό καιρό στα social, αλλά τον τελευταίο μήνα κάναμε σχέση. Περνούσαμε ωραία μέχρι που του είπα ότι βρήκα δουλειά, που απαιτούσε να πηγαίνω στο Μιλάνο και μετά από 4 μέρες (χωρίς να γίνει απολύτως τίποτα μεταξύ μας), μου είπε να το λήξουμε. Δεν το απέδωσε στη δουλειά, αλλά το κατάλαβα. Είμαι απογοητευμένη και πιστεύω πως τώρα, που πρέπει συνεχώς να ταξιδεύω, δεν θα βρω ποτέ μια κανονική σχέση...

Έλα, σε παρακαλώ πολύ, δεν θέλω πττοπάθειες! Συγχαρητήρια για τη νέα σου δουλειά! Ίσως, στο σενάριο ότι θα λείπεις συχνά, αποφάσισε να προστατεύσει τον εαυτό του, όσο πιο νωρίς γινόταν. Σε κάθε περίπτωση, δεν μας νοιάζουν τα «ίσως». Θες μια σχέση που να χωράει τα όνειρά σου ή μια που να τα μικραίνει; Ο σωστός άνθρωπος δεν θα δει τα ξιδια σου ως απειλή. Θα τα δει ως μέρος του ποια είσαι. Δεν θα φύγει σε τέσσερις μέρες χωρίς εξήγηση, θα μείνει να βρει τρόπο. Και θα βρεθεί και ο άνθρωπος και ο τρόπος. Νομοτελειάκ.

Κριός

20 Μαρτίου - 19 Απριλίου

Καλή εβδομάδα, Κριέ! Αυτό το επταήμερο νιώθεις πως πρέπει να βρεις την ουσία των πραγμάτων. Εγώ θα πω πως καιρός ήταν! Θα πω επίσης πως έχεις καθαρό μυαλό και μπορείς να θαμπώσεις τα πλήθη με τον λόγο σου. Από την άλλη, πρέπει να βρεις τις ισορροπίες σου σχετικά με τις αξίες σου, καθώς έχεις χάσει τον δρόμο σου. Άκου λοιπόν το ένστικτό σου, αν κληθείς να πάρεις αποφάσεις. Πάντως πρέπει να νιώσεις πιο σίγουρος για την πάρτη σου. Στα αισθηματικά, αν είσαι μόνος, βγες έξω απ' το σπίτι περισσότερο, καθώς σε περιμένει μια νέα γνωριμία με χημεία και σωστή επικοινωνία. Αν δεν είσαι μόνος, μίλησε για τα συναισθήματά σου, για να μπορέσεις να έρθεις πιο κοντά στο ταίρι σου.

Ταύρος

20 Απριλίου - 19 Μαΐου

Καλή εβδομάδα, Ταύρε! Αυτό το επταήμερο τα φώτα είναι στραμμένα πάνω σου, κάτι που σου δίνει την ευκαιρία να δεις το πόσο αξίζεις. Μάλιστα, αν αξιοποιήσεις τις δυνατότητες και τα ταλέντα σου, μπορείς να πας ένα βήμα παραπέρα. Γενικώς, μπορείς να αλλάξεις την εικόνα που βγάζεις προς τα έξω και να ξανασυστηθείς ως ένας πιο δυναμικός και αυθεντικός Ταύρος πια. Εγώ θα σου πω να γίνεις λίγο πιο ξεκάθαρος όταν εκφράζεσαι. Στα προσωπικά, αν είσαι μπακούρι, έχεις αυτοπεποίθηση, κάτι που σε κρατάει μακριά από ξεπέτες, καθώς προσελκύει άτομα που ψάχνουν κάτι το σοβαρό. Αν δεν είσαι μπακούρι, άλλαξε κάτι στο μεταξύ σας με το αμόρε, για να αναζωπυρώσεις ξανά τη φλόγα σας.

Δίδυμοι

20 Μαΐου - 20 Ιουνίου

Δίδυμε, καλή εβδομάδα! Ακρωσ δυναμικό προβλέπεται το επταήμερο, καθώς έχεις Αφροδίτη πάνω σου. Αυτό ευνοεί πολύ τις επικοινωνίες σου, καθώς σε κάνει ικανό να πείσεις με τον λόγο σου. Από την άλλη, δεν πρέπει να είσαι τόσο απότομος με τους γύρω σου. Παράλληλα, καλό θα ήταν να εστιάσεις και στο να σε φροντίσεις λίγο παραπάνω, γιατί το σώμα σου σου λέει πως το έχεις φτάσει στα άκρα πια! Μπορείς να προγραμματίσεις λίγο πιο σωστά τις κινήσεις σου, ας πούμε. Στα γκομενικά τώρα, αν είσαι ελεύθερος, πήγαινε κανένα ταξιδάκι, καθώς μάλλον εκεί κρύβεται ένας νέος έρωτας. Αν δεν είσαι ελεύθερος, κάνε σχέδια για το μέλλον με το ταίρι σου, τώρα που το επικοινωνιακό σου είναι στα πάνω του.

Καρκίνος

21 Ιουνίου - 21 Ιουλίου

Καλή εβδομάδα, Καρκίνε! Το τελευταίο διάστημα έχεις βιώσει έντονες καταστάσεις. Προτείνω να κοιτάξεις τους φόβους και τις πληγές από το παρελθόν κατάματα, προκειμένου να τα ξεπεράσεις. Μπορείς να στηριχτείς στους φίλους σου ως προς αυτό. Πρέπει επίσης να συνειδητοποιήσεις ποιοι όντως αξίζουν να είναι δίπλα σου. Μπορείς να κάνεις μελλοντικά σχέδια, αν τα οργανώσεις με λογική και όχι με υπερβολή. Στα θέματα καρδιάς, αν είσαι χωρίς σχέση, δεν αποκλείεται να δεις κάποιο άτομο από το ευρύτερο κοινωνικό σου περιβάλλον ερωτικά. Αν είσαι με σχέση, πρέπει να μοιραστείς πράγματα με το αμόρε, αν θέλεις να δεθείτε παραπάνω.

Λέων

22 Ιουλίου - 22 Αυγούστου

Λιονταράκι, καλή εβδομάδα! Μπόλικη η κινητικότητα ανάμεσα στις κοινωνικές υποχρεώσεις σου και στις απαιτήσεις από την πλευρά των επαγγελματικών. Κι εσύ; Βρίσκεισαι χαωμένος κάπου εκεί στη μέση! Στα επαγγελματικά, μπορείς να ενισχύσεις τις συνεργασίες σου και να δημιουργήσεις και κάποιες νέες φιλίες που μπορεί να σου χρειαστούν αργότερα. Επίσης, μπορείς να βάλεις γερά θεμέλια στο σπίτι και στην οικογένεια. Δες τα πάντα γύρω σου με ρεαλισμό. Στα ερωτικά σου, αν είσαι single, δεν ψάχνεις πια για μια ξεπέτα, και αυτό βρίσκεις. Ευτυχώς! Αν, πάλι, δεν είσαι single, κάνε κάποιες συζητήσεις με το αμόρε σχετικά με τους κοινούς στόχους και το κοινό μέλλον σας.

Παρθένος

23 Αυγούστου - 21 Σεπτεμβρίου

Καλή εβδομάδα, Παρθένε! Ξεκινάς το επταήμερο με την ανάγκη μιας φιλοσοφικής προσέγγισης των πραγμάτων. Βέβαια, ίσως αντιληφθείς ότι η καθημερινή σου ρουτίνα επηρεάζει την απόδοσή σου στη δουλειά. Αρα μη διστάσεις να κάνεις κάποιες αλλαγές εκεί. Ίσως αποφασίσεις να ασχοληθείς με την εκπαίδευση ή με κάποια γραφειοκρατική - νομική υπόθεση. Πάντως το επικοινωνιακό σου βελτιώνεται. Όσον αφορά τον έρωτα, αν είσαι αδέσμευτος, γίνε ξεκάθαρος, για να ξέρουν οι νέοι υποψήφιοι αν πληρούν τις προδιαγραφές(!). Αν είσαι δεσμευμένος, προσπάθησε να επαναφέρεις την ηρεμία στη σχέση σου με το να δείξεις την εκτίμησή σου στο αμόρε.

Ζυγός

22 Σεπτεμβρίου - 22 Οκτωβρίου

Καλή εβδομάδα, Ζυγέ! Αυτό το επταήμερο ίσως αποτελεί μια πολύ καλή στιγμή για να ασχοληθείς με τα συναισθήματά σου, γιατί υπάρχει μια δυναμική δημιουργικότητας και αναγέννησης, άρα γιατί να την αφήσεις να πάει χαμένη, έτσι; Από την άλλη, μπορείς να αξιοποιήσεις στο έπακρο την αυτοπεποίθησή σου, για να λύσεις τα οικονομικά σου προβλήματα. Αν, ας πούμε, υπάρχουν κάποιες εκκρεμότητες εκεί, πρέπει να διευθετηθούν άμεσα, για να νιώθεις πιο ασφαλής. Στα ερωτικά τώρα, αν είσαι μόνος σου, μπορείς να προσελκύσεις τα άτομα που σου ταιριάζουν, αρκεί να είσαι ευθύς και ειλικρινής. Αν, πάλι, δεν είσαι μόνος σου, μπορείς να μην είσαι τόσο κτητικός και ζηλιάρης γιατί φαίνεσαι απλά ανασφαλής;

Σκορπιός

23 Οκτωβρίου - 21 Νοεμβρίου

Καλή εβδομάδα, Σκορπιέ! Μήπως πιεζόσουν να κρύψεις επιθυμίες ή συναισθήματα; Αν το έκανες, έρχεται το πλανητικό σκηνικό και σου λέει «μέχρι εδώ». Παράλληλα, σου δίνει την ευκαιρία να δουλέψεις με το μέσα σου, για να μπορέσεις να νιώσεις σίγουρος και να αφήσεις πίσω οτιδήποτε σε περιορίζει. Εγώ θα σου πω να σταματήσεις να λες πράγματα μόνο για να τραβήξεις τα βλέμματα και να επενδύσεις στην ουσιαστική επικοινωνία. Στα γκομενικά, αν είσαι ελεύθερο πουλί, είσαι αρκετά γοητευτικός, άρα δεν είναι δύσκολο να προσελκύσεις το άτομο που σε ενδιαφέρει. Αν δεν είσαι ελεύθερο πουλί, έχεις ανάγκη για ειλικρίνεια, κάτι που ή θα σε φέρει κοντά στο ταίρι σου ή θα σας απομακρύνει μια και καλή.

Τοξότης

22 Νοεμβρίου - 20 Δεκεμβρίου

Καλή εβδομάδα, Τοξότη! Πρέπει να πάρεις ένα διάλειμμα και να δουλέψεις με το μέσα σου, ακούγοντας και το ένστικτό σου. Έχεις μεγάλη ανάγκη όχι μόνο να αποβάλεις το άγχος της καθημερινότητας, αλλά και να αφήσεις πίσω ό,τι σε φορτίζει συναισθηματικά. Ωστόσο, θέλω να είσαι προσεκτικός στις νέες γνωριμίες, γιατί παίζουν σημαντικό ρόλο στην περαιτέρω εξέλιξή σου. Επίσης να οργανώσεις σωστότερα το πρόγραμμά σου, για να είσαι αποτελεσματικός. Στα θέματα καρδιάς, αν είσαι αδέσμευτος, να περιμένεις μια γνωριμία μέσα από το οικείο σου περιβάλλον. Αν δεν είσαι αδέσμευτος, πρέπει να λύσεις κάποιες παρεξηγήσεις με το αμόρε, που προέρχονται από το παρελθόν. Μην το φοβηθείς αυτό.

Αιγόκερως

21 Δεκεμβρίου - 19 Ιανουαρίου

Καλή εβδομάδα, Αιγόκερε! Το τελευταίο διάστημα έχεις εστιάσει στις προσωπικές σου φιλοδοξίες. Τώρα πρέπει να ενισχύσεις και την κοινωνική σου ζωή, ώστε να αξιοποιήσεις τις ικανότητές σου και να δεις τους κόπους σου να αποδίδουν. Εκεί που θέλω να είσαι συγκεντρωμένος είναι στο κομμάτι των φίλων, καθώς δεν αποκλείεται να αποκαλυφθούν οι αληθινές προθέσεις κάποιου ατόμου. Γενικώς, πρέπει να έχεις καθαρό μυαλό και να σκέφτεσαι πιο πρακτικά. Στα του έρωτα, αν δεν έχεις μόνιμο δεσμό, δεν αποκλείεται να παίξεις μια νέα γνωριμία, με προδιαγραφές για κάτι πιο σοβαρό. Αν έχεις ήδη μόνιμο δεσμό, φρόντισε να έρθεις ακόμα πιο κοντά στο ταίρι σου με έναν ουσιαστικό και παθιασμένο τρόπο.

Υδροχόος

20 Ιανουαρίου - 17 Φεβρουαρίου

Καλή εβδομάδα, Υδροχόε! Ο Πλούτωνας, που βρίσκεται στο ζώδιό σου, σου δίνει τεράστια δύναμη. Όχι μόνο αυτό, αλλά και αρκετή γοητεία. Εσύ πρέπει απλώς να τα αξιοποιήσεις σωστά. Επειδή όμως δεν είναι όλα ρόδινα, πρέπει να βρεις τις ισορροπίες σου ανάμεσα στις ανάγκες του σπιτιού και στις απαιτήσεις της δουλειάς, που δεν είναι και λίγες. Παράλληλα, πρέπει να βρεις χρόνο για σένα για να ηρεμήσεις μεν, να επικοινωνήσεις καλύτερα με τους δικούς ανθρώπους δε. Στα αισθηματικά, αν είσαι μπακουρομπακούρο, έχεις τα φόντα να προσελκύσεις τον άνθρωπο που έχεις βάλει στο μάτι. Απλώς παίξε σωστή μπαλίτσα. Αν δεν είσαι, κόψε τις συνθήκες που χαλάνε το κλίμα στη σχέση σου.

Ιχθύες

18 Φεβρουαρίου - 19 Μαρτίου

Καλή εβδομάδα, Ψαράκι! Πρέπει, ν' ακούσεις περισσότερο το ένστικτό σου και να δεις πέρα από το προφανές και το εύκολο, γιατί υπάρχει πολύ ζουμί και παρασκήνιο. Ίσως έτσι να μπορέσεις να λύσεις κάποια εσωτερικά θέματα που είχες με την πάρτη σου αυτό το διάστημα. Ίσως, πάλι, να θελήσεις να προγραμματίσεις κάποιο ταξίδι ή κάτι σχετικό με τη γνώση. Μπορεί, ας πούμε, να ολοκληρώσεις τις σπουδές σου ή να ξεκινήσεις κάποιο μεταπτυχιακό ή, πολύ απλά, ν' αλλάξεις mindset. Στα αισθηματικά, αν είσαι ελεύθερος, ψάξε να βρεις άτομα που έχουν την ίδια κοσμοθεωρία μ' εσένα, για να περάσεις καλά. Αν δεν είσαι ελεύθερος, πρέπει να γίνεις λίγο πιο γλυκός με το αμόρε, για να έρθετε πιο κοντά.

ΕΠΟΜΕΝΗ
ΣΤΑΣΗ
102.5
ΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

voice
voice
voice
102.5

Όλη η Ελλάδα σε μία ποδηλατική διαδρομή. Με την ενέργεια της ΔΕΗ.

Η μεγάλη γιορτή του ποδηλάτου επιστρέφει, με την ενέργεια της ΔΕΗ. Ο ΔΕΗ Ποδηλατικός Γύρος Ελλάδας είναι εδώ για 5^η συνεχόμενη χρονιά με νέες διαδρομές, νέα πρόσωπα και πάντα με το ίδιο πάθος για το αγαπημένο μας άθλημα.

Μια κορυφαία συνάντηση για τον αθλητισμό, τις μετακινήσεις και το βιώσιμο μέλλον με πρωταγωνιστή το ποδήλατο.

Ένα με το μέλλον
dei.gr

**POWER UP
THE RACE**